

HOMERISKA
FÖRSÖK
(A. C. CERNIUS)

UNIV. BIBLIOTH.
* 1900 *
HELSINGFORS

Chydenius: S. (3)2-58.

91-140

195-322

323-358

HOMILETISKA
FÖRSÖK

VOL. IV.

STOCKHOLM OCH UPSALA,
Hos SWEDERUS,
1782.

FORTSÄTTNING
AF
PREDIKNINGAR
ÖFVER
TIO GUDS BUD.

AF
ANDERS CHYDENIUS.
TH. DOCT. PROST OCH KYRKOH.
I GAMLA CARLEBY.

BIHANG
FÖRKLARINGAR
Öfver I. St. Böned. Texter.
MDCCLXXII

VOL. I V. ST. I.

STOCKHOLM, UPSALA OCH ÅBO
Hos SWEDERUS,
1782.

TIO GUDS BUD
ÖFVER
PREDIKNINGAR
AF
FÖRSTÄTTNING

ANDERS CHYDENIUS
EN GOTT. PRED. OCH KÄRKN.
P. CARLST.

FÖRKLARINGAR
Öfver 10 Guds Bud.
M. C. C. C. X. L. I.

Vol. I. 21.

STOCKHOLM, BEZÅLA OCH ÅBO

ÅR 1788

1788

VII. PREDIKAN ÖFVER TIO GUDS BUD.

§. 1.

Alskade Åhörare i Herranom! I sammanlefnaden med andra människor är, til vår sällhet deruti, ingalunda nog, at vi äre befredade til vårt lif; vi behöfve ofta och i många mål äfven hvarandras förtroende. Hafve vi icke förtroende til andra, så lefve vi, omringade med tusendetals människor, et olyckligare lif, än den som ensam måste tilbringa sina dagar i en ödemark; ty så många vi nu umgås med, så många förrädare tyckas vi igenkänna uti dem, och förtära vårt lif af fruktan och råddhoga; och om andra icke äga förtroende til oss, äre vi dem på lika sätt en plåga. Hvar emot förtroendet gör, at vi kunne öfverlemna många delar af vår välfärd i andra människors händer, at besörja derom; och andra åter anförtro oss sina angelägenheter. Svarar nästan i alt emot det förtroende

vi hysse til honom, och med den tro och redelighet vårdar vårt väl, som han utfäst sig, förtjänar han af oss med rätta namn af ärlig; och om vårt förhållande är sådant emot honom, tilkommer oss samma heders-namn.

At låtta sin sammanlefnad med människor, utgifver icke en enda sig sjelf för trolös, icke en gång den störste bedragaren; utan alla vilja passera för ärliga, för at kunna til sin lyckas befrämjande antingen bruka eller misbruka andras förtroende. När nu deras inre, jag menar deras upfåt och företaganden värckeligen öfverensstämma med denna vackra stämpel, hvar och en lagt uppå sig sjelf, kallas det med rätta åran, och utvidgar sig i så många grenar, som den ena människan kan med skäl begära hjelp och förtroende af en annan. I anseende dertil, at en och hvar sjelf antager redlighets stempel, och andra icke äro hjertats ransakare, fordrar den Christeliga kärleken at icke utan tydeliga prof af trolöshet beröfva något af detta nåstans anseende. Men då en dagelig erfarenhet på andra sidan öfvertygar oss derom, at denna stempel är bedrägelig, fordrar vår egen försigtighet, at genom flera prof hämta derom full öfvertygelse. Få vi den, så tilerkänne vi honom med det samma åran och
vårt

vårt förtroende, och om andra fåt denna ofvertygelse om oss, vinne vi af dem samma heder. Svarar nästans upfåt och bemödande vårkeligen emot detta goda begrep vi gjort oss om honom, då äger han den samma åran; men är hjertat ondt, och bemödandet allenast förståldt, at förblinda oss, så har han blott en årans prägel, hvar under han döljer sit trolösa hjerta.

§. 2.

De som i flera slags nedrigheter äro inöfvade, och således ingen vårkelig åra hafva, anse den ock såsom et fåfångt ord, utan någon stadgad bemärkelse.

De tro med vår tids samvetslösa Guds försmädare, alla steg och alla företagen lika lofliga och lika årliga, hvar med de allenast kunna befrämja sina kötsliga och nästan djuriska vållustar. Nästans egendom, des maka eller barn, eller äreställen tro de sig med honom vara lika berättigade til, efter det deras begär kunna leda dem, och Guds- och människo-lagar anse de för dvärgsnåt, med hvilka man vil inskränka obilligt deras lyckflighet, dem de, utan kränkning af sina samveten, tro sig berättigade at öfvertråda, så långt de för sit sjelf-bestånd våga. För sådana må man fåfångt åberopa sig Bibelen, ty den gö-

ra de gåck af; verldsliga lagar förbinda dem icke, ty de känna inga förbindelser: Skammen veta de icke af, ty de hafva långt förut bitit hufvudet af honom: bödels-yxan och rackarens rep äro de enda som de måste hafva respect före; men efter de under alt detta vilja skryta af förnuft, ville jag allenast fråga dem: om de icke tro sina medmänniskor vara födda med aldeles samma rättigheter, som sig sjelfva, och således med samma naturliga frihet, at röfva, stjåla, ljuga och bedraga, som de tilvålla sig? hårtill få de ej neka efter sit tanke-fäkt, utan at straxt utskrattas af alt sundt förnuft. De anse äfven alla gudomliga och människliga lagar, som söka hindra sådant, för obehöriga tvång för befordrandet af deras vållust; vål an, vi må då i vår tanka äfven uphåfva dem tilika för hela människo slägtet. Du tro- och årelösa människa! du sitter och njuter ditt af andra förvärfvade rof. Den jord du bebor, torde du med våld tagit af din underhafvande som ej vågade rättegång emot dig: din maka som du för det närvarande älskar så högt, är en enda dotter, som du röfvat af des fader, hvilken häröfver grämde sig til döds; den du snart nog torde utbyta emot en annan: och dina ågodelar flyta i de fattigas tårar, af hvilka du

du röfvat dem. Detta alt har lyckats dig så länge lag och åra tyglat andra, och hindrat dem, at måta dig med samma mått; men vålan, du känner ingen lag, ingen åra, intet samvete: de må då för en stund vara uphåfna åfven för andra. Då skall armstyrkan skilja ågande rätten på din jord, och i den kan du icke trofva med många: hundrade små hushåll kunna tarfligt lefva af den jord hvars afkastning knapt velat förslå för dig allena: Den röfvade dottrens fader hafver ån blodsförvanter i lifvet, som håmnas våldet och hans död, och de fattige förena sig at återtaga sina förloerade ågodelar; då frågar jag dig med rätta: hvar år den sällhet du trodde dig kunna njuta i dit laglösa sjelfsvåld? den år förlorad: lif och egendom förspilda: åran har du ej ågt, derföre har du ej eller kunnat mista den. Hvad år det då för fatser du försvarar i dit hjerta? de grufveligaste vilfarelser emot folksrätten; och vårt slågte har ingen grufveligare fiende innom sig, ån den som gerna vil hålla andra med lagar tyglade, at sjelf desto friare få öfverträda dem.

§. 3.

Åran år således något af aldraytersta vigt i människliga sammanlefnaden, som, i anledning af hvad nu sagdt år, består i det förtroende vi af alla go-

da förvärfvat ofs, at vårkeligen vara sådana, som vi utgifve ofs, eller vilje blifva anfedde före. Den är hufvudgrunden til alt förtroende, til upriktig kärlek och til en ljuf sammanlefnad. Men som ingen kärlek och intet förtroende med människor är angelågnare, större och ömmare, än emellan ägta makar, eller människor af olika kön, så är ock åran icke i något mål angelågnare än här, det är, at vårkeligen vara den samma emot det andra könet, som man vil gifva ut sig före: hvilken åra annors får namn af kyshhet, och såsom högst angelågen alfvarligen anbefalles i det sjette budet af HERRANS Heliga Lag. Det följer nu i ordning för ofs, at förklara. Men HERREN sjelf af högdene gifve ofs nåd dertil, at kunna göra det grundeligen, til eder allas öfvertygelse! otukts lasten är svårligen i tiltagande och råttnu nog allmän och nästan tygellös; mån man därför ej mera torde röra vid honom? bort det, just för den orsak bör den med så mycker större alfware beifras. Hjelp, ofs, hör ofs då, O! milde Fader vår!

4. §

Texten 2 Mos. 20: v. 14.

Tu skalt icke göra hor.

Vi vilje i HERRANS namn betrakta det fjette budet i HERRANS Lag: *Tu skalt icke göra bor*, så at vi därvid märke:

1. *Hvad som här förstås med | bordom?*
2. *Hvad Gud, i anseende därtill här förbjuder och*
3. *Hvad han befaller.*

Men HERRE Gud, våra FÅDERS Gud, var med oss och välsigna äfven denna vår betraktelse til dit stora namns åra, och vår egen uppbyggelse! Amen.

§. 5.

Människorna göra sig alltför olika begrep derom hvad med hordom egentligen här förstås, och göra derefter helt olika tillämpning af dem uppå detta budet; derföre blifver det högst nödigt, at 1) ifrån alla tvetydigheter utvikla des rätta bemärkelse.

HERREN Gud har redan i Skapelsen inplantat hos det ena könet en böjelse eller et begär, at förena sig med det andra. Den är icke allenast allmän hos alla lefvande djur, utan de naturkunnige hafva äfven i sednare tider med tydeliga skäl bevist den vara likaledes rådande i växt-riket: Skaparens inrättning i naturen är sådan, at hvart och et slägte intet kan fortplantas på annat sätt, än genom en sådan förening; den kan så

ledes äfven emellan människor af olika kön få mycket mindre vara i sig fjelf förbuden eller syndig, som vi läse huru HERren fjelf i första början sammanparade de två första människorna Adam och Eva, och gaf dem sin välsignelse. Det äro allenast oordningarne af denna förening, som här finnas förbudne. Liflösa ting och oförnuftiga djur ledas af sin skapares allmagt, och naturens drift allena; de känna icke några förnuftiga lagar, derföre förbinda de dem icke. Men förnuftiga väsenden kunna emottaga lagar, och af sin naturliga frihet åtminstone til någon del antingen efterkomma eller öfvertråda dem. Och just derföre äga äfven Gudomeliga och människliga lagar rätt at förbinda oss. Vi finne hos flera af de oskåliga djuren en viss ordning, uti hvilken en sådan förening sker; den är hos vissa creatur stald på vissa tider, den är ock hos många låmpad på vissa makar; huru mycket billigare och troligare synes det icke vara, at denna drift hos förnuftiga människor måste närmare hafva blifvit reglerad, til deras eget slågtes lycksalighet, såsom at tåmja och genom någon ordning hindra den emellan människor af samma kön, så lätt sig insmygande afvunden och svart-sjukan, som åstadkommit oräkneliga mord och mycket

annat ondt ibland människorna: at grunda och uprätta et varaktigt förtroende makar emellan, och derpå bygd samdrägtighet i deras hushållning: at styrka Fåderne i deras kärlek för sina barn, då de åro förvifsade derom at de åro deras egne, och derpå grunda en öm och förnuftig barna-upfostran: at i en rätt ordning förja för de sina i en framtid, med mera som kan bidraga til hela människoslägtets lyckfahghet. Så långt leder ofs blotta förnuftet, och efter dessa grunder hafva åfven hedningarna alltid stiftat några ordningar i ågtenskapet, mera eller mindre förnuftiga, alt derefter som deras förnuft blifvit upbrukadt och nyttjadt. Men hvilka de ordningar egenteligen åro, som rätteligen leda til sådana ändamål, så långt som i vår dödelighet år möjeligit, det gifver uppenbarelsen ofs allena vid handen. Hvilka, då de redeligen följas, upkommer deraf den dygden som egenteligen kallas kyskhet, hvaremot deras öfverträdelse få rätteligen namn af hordom och otukt.

§. 6.

At således kunna gifva eder, mine Åhörare, tydeliga begrep om denna vederstyggeliga lasten, blifver nödigt, at närmare förklara hufvud-innehållet af de lagar, hvilkas iakttagande utgöra
kysk-

kyfkheden, och öfverträdelserna den här förbudna hordoms-fynden. Kyfkheden består deruti när denna förening emellan olika kön sker i rättan tid, i en rätt affigt, med rätta personer och uti en igenom Guds och männifko-lagar fastftäld ordning.

I de första ungdoms-åren är vårt flägte til en fädan förening aldeles öförmöget, derföre lærer ock et fundt förnuft, at barn och ungdom skola förvaras ifrån den, hvarigenom annars begåren allenast upretas, och längre fram blifva aldeles tygellösa; til förekommande hvaraf det för föräldrarna blifver högst angeläget, at i tid afhålla barn af olika kön ifrån hvarandra, emedan förfarenheten beklageligen lärt, at föräldrarnas efterlåtenhet härutinnan lagt grunden til deras barns oboteliga förderf. Hvarföre öfverhetens ftadgar äfven fastftäلت tiden för hvardera könets giftermål til et visst åratat, före hvilket de icke må ingå uti fädana föreningar, där visserligen mera ftadga och omtänka fordras, än fom kan väntas i barna-åren. I öfrigit finnes ingen ålder eller tid uti hvilken ågtenskap skulle vara förbudit. 2) Hörer til kyfkheden: at denna förening sker i en rätt affigt, och med mogen eftertänka. Guds affigt med ågtenskapets infticktel-

fe

se finnes hafva varit, utom den allmänna vid alla hans värk, nemligen hans egen åra, ingen annan än vårt slågtes egen fällhet och bestånd. Det utmärkes tydeligen vid första människans skapelse, tå *Gud sade: Det är icke godt, at människan är allena*, 1 Mos. 2: 18. hon kunde icke i fullkomlighetens stånd en gång vara lyckelig, utan maka af annat kön. *Jag vil göra honom ena bjelp, den sig til honom bälla må:* des slågte kunde icke fortplantas, den ömma och lifliga kärlek och beständiga inbördes bitråde skulle ock saknas: härigenom stadgas således ägtenskapets rätta ändamål nemligen en beständig och kär sammanlefnad, och et deraf flytande gemensamt bitråde, såsom ock barns framfödande och upfostrande af makar, som af natur och ålder därtill åro beqvåma, och ändteligen den naturliga lustans måttande. *Ve honom, som är allena säger Predikaren, faller han, så är ingen annar för bandene, som honom upbjelper.* Pred. B. 4: 10. Och at affigten var på förmeringen af människo slågtet, ses tydeligen af den välsignelse, som HERRen gaf de första ägta makar: *Varer fruktsamme, och fördker eder, och upfyller jordena.* 1 Mos. 1: 28. Och om lustarnas släckande talar Paulus uttryckeligen: *Til at undfly bolevi, hafve hvar ock en sina bustru, och*
bvar

hvar och en sin man. 1 Cor. 7: 2. När dessa affigter sammantagna leda människor af olika kön til förening med hvarandra, hörer sådant til en rätt kyskhet, men ingalunda, då människor likt oskåliga djur rusa blott i sin brunst til hvarandra, at slåcka sina begär, utan något välbetänkt råd eller förbund, at framgent lefva förenade med hvarandra, ej eller när de ingå ägtenskap med dem som de ingen kärlek eller förtroende hafva til, blott för at derigenom vinna ägodelar eller några andra fåfånga affigter. 3) Hörer til kyskheten, at föreningen bör ske emellan rätta personer, nemligen *a)* sådane, som äro skickelige til ägtenskap; *b)* sådana, som med hvarannan icke stå i den nära slägtenskap, som Herren uttryckeligen förbudit uti Tredje Mose Boks 18:de Capitel. *c)* Icke med flera än en; Ty vid ägtenskapets insticktelse talas allenast om en man och en kvinna, och Frälsaren Jesus säger uttryckeligen at *tu varda et kött*, Matth. 19: 5, nemligen en man och en kvinna, men ingalunda at tre eller fyra varda et kött. Derföre är det ock märkeligit huru Apostelen Paulus, ehuru ibland de ifrån hedendomen til Christi tro omvända funnos flera, som hade många hustrur, likväl förvarnar Timotheum,

theum, at icke antaga någon tvågift man til Biskop eller Lärare i Församlingen, utan en sådan, som var man för en hustru eller som icke hade flera. Han ville icke at et sådant vanrygte skulle vara på dem. Skaparens egen allmagts ordning bestyrker äfven det samma i det, efter noga förteckningar på födda i flera Riken, båda könens antal äfven i det närmaste går lika, hvarvid människelig hand icke förmår göra den mindsta ändring. Hvartil kommer, at kvinnorna äfven äro til denna förening lika beqvåma som det andra könet. Och härtil må än läggas den grufveliga afvundsjuka, oenighet och buller i hushållen, som alla tidens exempel visar upkomma af mång-gifte. Och hvad man än håremot åberopar sig på få många exempel af dem som i Bibelen berömmas för sin Gudsfruktan och likväl haft flere hustrur, så följer deraf intet annat, än at en sådan last blifvit nog allmän, och äfven insmygt sig hos de trogna, men bör derföre aldrig gillas.

d) får denna förening icke ske med ens annars maka; Ty så säger HERREN: *Tu skal icke ligga när tins nästas hustru, til at beblanda dig med henne.* 3 Mos. 18: 20. *Och den som bor be- drifver med någons mans hustru; den skal döden dö, både horkarlen och horko- nan*

nan. Cap. 20: 10. e) intet med o-
skåliga djur, som är en förskräcke-
lig styggelse, hvarföre det ock heter:
*Du skalt icke ligga när något djur, at
du dermed orenar dig, och ingen kvinna
skal hafva skaffa med något djur, ty det
är en styggelse.* Cap. 18: 23. och på et
annat ställe står det så: *Den som hafver
vårdskap med någon boskap, han skal dö-
den dö.* 2 Mos. 22: 19. f) intet be-
drifva sin lusta med sit eget kön, så-
som de Sodomiter och Jemine barn
i Gibeä, och blinda hedningar om hvil-
ka Paulus Apostelen talar, om hvilken
styggelse HERRen säger: *Om någon lig-
ger när en dräng, såsom när ena qvinno,
de hafva gjort en stygghet, och skola bå-
da döden dö.* Deras blod vare öfver dem.
1 Mos. 19. 5. Dom. B. 19: 22. Rom. 1: 26;
27. och ändteligen g) icke med sin e-
gen kropp, dem Apostelen | Paulus kallar
veklingar. 1 Cor. 6: 9. dem man blyges, at
vidare omröra, hvilka alla komma under
namn af stumma synder och borde va-
ra okända och ohörda i Christenheten;
om hvilka han säger at de som sådant
öfva *ingalunda ärfva Guds Rike.* Til
kyskheten hörer 4) at vid denna för-
ening iakttages de af Gud och Öf-
verheten dervid föreskrefne ordnin-
gar, såsom (1) Föräldrarnas samtyc-
ke, at det icke sker med list, läckan-
de

de eller bedrågeri, at det sker med bå-
 das fria vilja, utan tvång af föräldrarna
 eller några andra, at det sker med nå-
 gon högtidlighet, at utmärka et så o-
 ryggeligt band, at det sker med inner-
 liga böner til Gud om välsignelse, af de
 förenämnde makar, och med förböner
 och lyckönskningar af de andra, som der-
 vid äro närvarande, och ändteligen, at
 de uti denna förening blifva hvarannan
 trogna och beständiga in til döden. Det-
 ta alt kunde med bevis och exempel ut-
 ur den Heliga skrift förklaras; men då
 tiden ej sådant tillåter, må jag allenast
 anföra vår dyraste återlösares ord om
 denna föreningens ouplöslighet annorlun-
 da än genom döden: *Hvilken som skill si-
 na bustru säger han ifrå sig, utan för bor
 skul, och tager ena andra, han gör bor, och
 den som tager den öfvergifna, han gör
 bor.* Matth. 19: 9.

§. 7.

Då nu dessa ordningar således skola
 iakttagas, fordras här för båda könen åf-
 ven till den rätta kyskheren, en återhåll-
 samhet, som består deruti, at de icke
 annorlunda samtycka til någon förening
 med det andra könet, än efter de här
 förut nämnda allmänna hufvudreglor. Den
 behöfves utom ägtenskapet, så länge de
 icke funnit den som med dem i laglig
 ordning vil bygga ägtenskap, och det är
 full-

fullbordadt: Den år likaledes nödig innom ägtenskapet, antingen då makar åro på längre eller kortare tider skilda ifrån dem, eller af hvarjehanda andra orfaker. Brukas denna återhållsamhet icke, så år kyskhets-bandet brutet, och hordoms synden utöfvad. Detta lårer väl af få nekas, när frågan rörer dem som åro i ägta ståndet. Men deremot torde okyskheten emellan ogifta i vår tid ej anses vara mycket svår eller betydande, ja til äfventyrs af många som aldeles oskyldig. Derföre nödgas jag ånnu uppehålla mig härvid, och bevisa åfven ityggelsen af denna slags otukt. Men det måste, för at ej falla mine Åhörare för mycket i dag til last, ske allenast helt kort. Bevisen skole vi hämta härtil, dels af uppenbarelsen, dels ock af förnuftet. Detta sjette budordet i HErrans Heliga lag år ganska allmänt, då det heter: *Du skalt icke göra hor*. Här år således icke til finnandes något enda undantag, och måste derföre innefatta all slags otukt, den må då komma under namn af lönskelåger, enkelt eller dubbelt hor, eller andra vederstyggelser. En inskränkning här år således icke annat ån en af kötsligit sinne gjord vrångning i HErrans lag, efter egen ond begårelse, håldst då et sådant undantag aldrig någonstädes igenfinnes i hela den Heliga skrift. Tvert
om

om få vi igen flera bevis derpå at en sådan Mō-kränkning är uttryckeligen förbuden. *Om någor kommer til en jungfru, heter det, som intet trolofvad är, och ligger när henne, och det varder funnet: Så skal han, som når henne låg, gifva hennes fader femtio siklar silfver, och skal hafva henne til hustru, derföre at han hafver förnedrat henne: Han må icke öfvergifva henne i hans lifsdagar.* 5 Mos. 22: 28, 29. Uti hvilka ord det kallas et förnedrande, men var ock förenadt med den ovilkorliga skyldighet, at taga henne til ågta, och ändock til försoning gifva hennes Fader femtio siklar silfver. Och om sådana köttliga beblandelser emellan ogifta, utan at fullborda et sådant ågtenskap, säger HERren til föräldrarna: *Du skalt icke hålla din dotter til bolevi, på det at landet icke skal varda fullt med laster.* 3 Mos. 19: 29. Och åter säger HERren: *Ingen sköka skal vara ibland Israels söner.* 5 Mos. 23: 17. Hvar med åfven denna slags otukt förbjudes, med den tillsats, at landet genom sådant upfylles med vederstyggeliga hordoms-laster. Flera sådana bevis kunde anföras af den Heliga Skrift, men tiden tillåter det icke. Et sundt förnuft talar åfven uttryckeligen härutinnan, ehuru man i sielfva Christenheten med högt ljud vil ropa deremot. Barnen stå ju

1) omedelbarligen under sina Föräldrars

drars vård: deras skyldighet är således, at genom dygdig upfostran, och noga tillsyn, lemna sina döttrar med tiden oförkränkta åt sina män; och emedan männenne äfven vid sit val söka dem som de tro vara kyska och oförkränkta, af hvilka de uti sit ägten-
 skap hafva at hoppas trohet och dygd; så åligger det ock Föräldrarna, til befordrande af sina döttrars lycka, förvara dem sådana. Föräldrarnas egen åra fordrar likaledes, at de icke, under Jungfru-namnet, lemna tro- och äre-lösa skökor åt sina mågar. 2) Då åran egenteligen består deruti, at i sielfva vårket vara sådan, som man vil synas för allmänheten, nemligen dygdig och obefläckad, så är klart, at de som under oloflig eller oordentelig beblandelse vilja dock visa sig såsom oförkränkta för en allmänhet, med det samma förlorat den sanna åran, och begå en skamlig tro-löshet emot det andra könet. 3) För-loras genom en allmän lättfärdighet, all utvåg til en Christelig och ordentelig barna-upfostran. Jag vil ej nämna derom, at folk öknigen är alltid svagare och ganska ringa, där otukten går i svang, emot det som naturligen hånder uti ordenteliga ägten-
 skap. Jag vil allenast erhindra, huru männenne, under en i svang gående otukt, undandraga sig

fig all vård, all påkostnad, ja det som värre är, all faderlig ömhet och skyldigheter emot sina foster, dem de hvarken veta eller vilja kännas vid, och hela förforgen stannar då på det svagare könet, som oftast äger hvarken förmåga eller begrep at upfostra dem, än mindre någon redelig vilja, utom hvad naturens drift likasom trugar dem til. För sin egen framkomst arbeta de med flit, at i löndom itraxt få dessa vitnen af sin förlorade åra utur vägen, som gifva dem en dagelig förebräelse, och åro deras plåga. Här ligger grunden egenteligen til de många barna-mord; såsom en naturlig följd af denna slags lättfärdighet, hvilka således naturligt vis måste tiltaga i samma mån vågarna til otukten lättas; ty de må lättas huru långt som håldst, måste dock det i sakens natur grundade begrep om trohet och åra åga sin värde, och trolösheten sin blygd, så länge icke et groft lasternas Barbari fått utplåna all känsla af dygd i hela samhället. Sådane foster åro derföre til stor del förlorade nog ofta til kroppen, men än mera til sin själ, och mödrarna söka med all makt afskudda sig dessa hinder för sin lycka, och nya begärfers måttande. Må icke människligheten ryfa för så förskräckeliga, som oskiljaktiga följder af en sådan otukt? Hårtil

kommer än 4) at då kyskhets grån-
forna öfverskridas, utom ägtenskapet,
först med den ena och snart vid et
annat tilfälle med en annan, upretas
ötukts begåren i de ogiftas hjertan, och
blifva derigenom tygellösa, och kunna,
sedan de äfven komma i ägta-stånd, svär-
ligen tåmjas, utan bryta beklageligen
ut på bågge sidor uti en vederstyggelig
trolöshet ägta makar emellan, hvarigenom
åter all samdrågrighet i et bohag aldeles
förstöres, och än mera, all ordentelig och
Christelig barna-upfostran, och en derpå
bygd hela samhällets lyckfalighet. Och
ändteligen 5) at i sådan öordning framföd-
de barn äro, vid tiltagande åren, måst fa-
derlöse, ofta ock, redan i vår tid, moder-
löse. De känna ingen slågt, och ingen
känner dem. De äro likasom vråkra i
en ödemark, där de känna ingen huld
eller skyld. Om de ock voro de dygdi-
gaste och samvetsömade Christne, (dock
huru skola de blifva sådane? och hvem
vårdar rätt deras upfostran?) kunna de
icke, då de med tiden skola förena sig med
andra kōnet, på något sätt vara såkre,
at intet begå en för Gud och människor
vederstyggelig blodskam, med egen far
och mor, syfter eller bror; ty de känna
dem intet, och andre intet dem; hvari-
genom landet orenas med vederstyggeli-
ga och hemdropande blodskulder. Dö-
men

men då sjelfve, mine Åhörare, om icke et sielfsvåld af så svåra fölgher för människligheten och så stridande emot förnuftet och uppenbarelsen, bör anses för en vederstyggelig hordoms-synd.

§. 8.

Andra Delen.

Sedan vi nu således förklarar, hvad som här förstås med hordom och otukt, nemligen alla öfverträdelser inom och utom ägtenskapet öfver kyskhetens gränser, åligger oss nu at efter låfven 2) tilse, hvad det då egentligen är, som i anledning häraf i detta budet förbjudes.

Det första som här förbjudes äro alla *otuktiga tankar*. Så långt hinna sållan eller aldrig någre hedniske sedo-lårare, ån mindre, at de kunna visa något rätt kraftigt medel, at förbättra det onda hjertat, icke en gång våra bästa årbarhets predikanter, som vilja dämpa en bäck, utan at tilstoppa källan hvarifrån den flyter. Men vår i evighet vördade Frälzare hafver uptäckt den för oss, då han säger: *af hjertat utgå onda tankar, mord, hov, skörlesnad*, Math. 15: 19, med mera; och säger straxt i följande vers: *De äro de stycke, som besmitta människona*, v. 20. Derföre förklarar Han

åfven detta budet sålunda: *Det var sagdt dem gamlom, Cap. 5: 27, 28 nemligen i HErrans Heliga lag, som utgafs på Sinai berg, Du skal icke göra bor; Men det bör ingalunda så förstås, som vore in- tet annat hordoms-synd, som i detta bu- det förbjudes, än allenast en uppenbar otrohet ågta makar emellan. Nej detta budet är af långt större helgd och vidd; Här förbjudas åfven de aldrastörsta i hjer- tat upstigande otukts lustar; ty jag säger eder, hvilken som ser på ena quinno, til at begåra henne, han hafver allaredo gjort bor med henne i sit hjerta, och anses der- före inför den allvetande Guden såsom en detta budets öfverträdare. Och et sundt förnuft måste härtil fulkomligen lämna sit bifall; ty under hjertats fria spel i otukten låra åfven utbrotten för- gåfves hindras. Ja man kan ock nästan säga, at lasten icke så egenteligen be- står i utöfningen, utan i hjertats öfver- trädelse af de lagar och gränser, utom hvilka det icke får gå. Derföre för- klarar åfven den Sal. Doct. Lutherus det- ta budet så: *Vi skole frukta och ålska Gud, så at vi före et venligt och tuktigt lefver- ne åfven med tankarna.**

Det andra som här förbjudes äro o- tuktiga åtbåfvor. Åtbörderna äro de som nog såkert tolka hjertats beskaffenhet: Den bedröfvades ögon flyta i tårar, des
bröst

bröft suckar, och hjertats oro röjer sig öfver alt i des anfigte, och hela kroppens ångsliga gestalt; deremot ler den gladas ögon, des mun skrattar, och hela kroppen röres af glädje: likaledes är det ock beskaffadt med otukten, den röjer sig ofta emot det lastfulla hjertats vilja i allehanda otuktiga åthåfvor. Den okyskas ögon likna fenster, genom hvilka den eld kan ses i mörkret på långt håll, som brinner derinne. Är hjertat upträndt af hordoms begär, vitnar ofta den lågan derom, som lyser genom ögonen. Ty så säger Syrac: *Hvad en i sinnet hafver, thet ser man på hans ögon, ebvad thet är godt eller ondt.* Syr. 13: 31. Och en bofersk qvinna känner man uppå bennes otuktiga syn, och uppå bennes ögon. Cap. 26: 12. Och beder derföre hjerteligen sin Gud och säger: *HErre Gud Fader och mins lifs-HErre, bevara mig för otnktigt öga, och vändt ifrå mig all ond lusta.* Cap. 23: 4, 5. Det otuktiga hjertat röjer sig åfven genom lättfårdiga klådebonader, och omgånges-färt som icke otydeligen tolka des inre halt, och måste derföre vara HErranom en styggelse. Men denna lasten går ock så långt, at okyska människor söka med flit med sina ögon och åtbörder låcka det] andra kōnet til otuckt med sig, såsom Apostelen Petrus märkeligen beskri-

ver dem: *De bafva ögonen full med boveri, låta icke förmena sig syndena: och låcka till sig de ostadiga själar,* och kallar dem förbannadt folk. 2 Pet. 2: 14. Sådana styggelser kunna icke annat än vara förbudna på det strångaste, emedan de på ena sidan flyta af en oren själ, och på den andra upreta allt mer och mer sitt eget och andras hjerta til otuckt.

3) Förbjudas här i 6:te budet äfven alla *otuktiga ord och samtal.* Frålfarens ord kunna äfven här tagas för grund-fanningar. *Der hjertat med fullt är, deraf talar munnen:* Matth. 12. 34. Är det upfyldt och brinnande af Guds och Jesu kärlek, så blifver Han äfven det gladaste ämnet i samtal; och om andra ämnen handteras, drager en Gud-ålskande själ talet snart dit der det finner sin största lust, nemligen til denna sin själa brudgumme. Den girige handlar om sina vundna eller förlorade ågodelar, den okyske förnöjer sig i dåraktigt snack och lättfårdiga händelser, kärleks- och hor-visor och förargeliga tve-tydigheter, lättfårdiga dikter, skådespel, hvilka aldrig kunna ombåra kärleks-äventyr, som likväl föregifvas uphöja folkets smak, och alstra qvicka snillen, och få namn af et menlöst skämt, och o- skyldiga tidsfördrif; men måste få hos Gud et helt annat anseende, då HERREN JE-

lus förståkrar, *at för svart och et säfångt ord*, vers. 36. huru mycket mera då för hvart och et lättfärdigt ord *som människorna tala, skola de göra våkenskap på dömedag*, och af den Heliga Apostelen Paulo på det alfvarligaste förbjudes, då han skrifver til sina Ephesier: *Boleri och all slemhet låter ibland eder icke nämnda varda, såsom belgon tillhöver; Och slem ord eller gåckeri, eller skämt, som icke böfves, utan bällre tacksägeller.* Ephes. 5: 3, 4. *Och intet oböfviskt tal gånge utaf edar mun, utan det nyttigt är til förbättring.* Cap. 4: 29.

4) Förbjudas här äfven allehanda slags *otuktiga gerningar*, det är allehanda slags företaganden, af hvad art och beskaffenhet de ock må vara, hvarmed människorna af bägge könen föka at stilla sina olofliga och oordenreliga begärelser; hvilka i första delen nyligen af oss blefvo anförde och bevisste böra höra til det allmänna förbudet: *Du skalt icke göra bor.* Hvarest HERRen vil fåga: Jag hafver inplanrat uti din natur et begär, at förena dig med det andra könet, sådant är dig intet förbudet, utan det är tvert om min heliga insticktelse; fölg allenast den ordning som dig är föreskrefven, at den sker i rättan tid, i en rätt affigt, med en rätt person och uti en laglig ordning. Men öfverfkrider du den, i en eller

eller annan mätto, så skadar du dig self och dina med-människor, derföre har jag härmed stiftat en lag, där alt sådant alfvarligen, under det allmänna hordoms-namnet varder förbudet, med grufveligaste hotelser öfver alla öfverträdare. Hörer då mine älskade Åhörare, hvad Apostelen Paulus äfven i gemen säger här om: *Farer icke ville: bvarken bolare, eller afgudadyrkare, eller borkarlar eller de veklingar, eller dränga-skändare skola ärfva Guds vike*; at förtiga flera språk i den Heliga Skrift, dem tiden ej tillåter at anföra.

§. 9.

Men det blifver ock klart, at då HERren så alfvarligen förbudit selfva hordoms lasten, måste ock alla de tilfällen och anledningar, som befordra otukten, tillika vara förbudna. Bland dem må vi med skål gifva lättjan och fyllolösheten det främsta rummet, när en människa förnöter sin dyra tid utan något nyttigt arbete eller bekymmer; ty Syrac säger rätt: *Fåfång gå låver mycket ondt.* Syr. 33: 29. När människan är trägen och arbetsam i sina fyllor, dem hon med omsorg för-rättar, får det onda hjertat ej så tid och rådrom, at löpa in i all slags synd och fåfånga, och om det någon gång löper dit, kan det under många göromål lättare dragas derifrån; men är man ledig och

och fylloslös i det goda, måste den värksamma själen fyllosätta sig med något ondt; och en långlig erfarenhet har nogsamfamt öfvertygat mig derom, at sjelfva Guds barn ej länge kunna bestå i sin Christendoms utöfning, om de blifva någon tid ifrån lekamliga fylsor lediga. De strida vål emot det onda, men det ligger dem så ständigt och hårdt uppå, at de ej förmå länge stå deremot, utan varda ändteligen til sin stora sorg och skada deraf öfverrumplade; då deremot den idoge icke vet af så många frestelser, och genom Guds nåd vinner öfver dem den ena segren efter den andra. Den är ock en moder eller amma för hordoms synden, såsom Konung Davids exempel sådant nog intygar, då han under sin fylloslöshet fattade behag til Uriæ hustru och bedref dubbelt hor med henne, 2 Sam. 11: 4. Och hvilket en högst beklagelig förfarenhet ännu dageligen bestyrker, at hvarest människor gå i lättja, där råder otukts synden och man söker förgåfves utrota den, om icke lättjan tillika landtförvisas. Apostelen Paulus klagade däröfver för de Theffalonicer, at han hörde, huru somliga af dem omgingos oskickeliga, och arbetade intet, utan drefvo fåfånga, och säger: *Men dem som sådana äro, bjude vi och förmane genom vår HERRA JESUM CHRISTUM,*
at

at de arbeta med stillhet, och äta sit eget bröd. 2 Thef. 3: 11, 12. Sådant få vi ock i vår tid beklageligen se och höra af, men utan at kunna råtta dem. Det vore högeligen til önskandes, at öfverhets personer, lärare och upfynings män kunde fåga med Paulo: Vi hafve icke tagit brödet til gefves, utan med arbete och möda, natt och dag hafve vi brukat öfs, och gifva dermed sina underhafvande efterdöme til arbetsamhet; så skulle äfven otuktslasten ibland öfs icke blifva så allmän, som närvarande ångfliga utfigter synas hota.

2) Förbjudes här äfven, såfom en anledning til otukt, alt *frosseri och dryckenskap*. Genom det ena få begärelserna mera kraft, och genom det andra uphittas de, derföre klagar HERRen öfver sit folk genom Propheten Jeremiam, och säger: *Hvar och en vrenskas efter sin nästas bustru, såsom väl fordrade stodbästar.* Jer. 5: 8. Och Apostelen Paulus säger äfven at *köttet kan fordras til kåttja*, Rom. 13: 14. hvilket han varnar sina Romare före, och Konung Salomo talar om fylleri, at *Vin gör lösagtigt folk*, Ordf. B. 20: 1. En så förderfvelig last kan derföre ej annat än vara på det högsta förbuden. *Vakter eder* säger Frålsaren, *at edra hjertan icke förtungade varda med foalg och dryckenskap.* Luc. 21: 34. Och Paulus

lus förmanar: *Låter oss årliga vandra, såsom om dagen, icke i frässeri och dryckenskap, och hvad som däraf gemenligen följer: icke i kamrar och okyskhet. Rom. 13:13.*

3) Förbjudes här äfven alla ogudaktiga och lättfärdiga sällskaper. Naturens HERR har värdeligen gjort människan sällskapslik, men det kommer ej just därpå an, hvad sällskaper hon väljer. De frommas och Gudfruktigas är alltid uppbyggeligt, hvarföre Konung David äfven hade utvalt det, och säger: *Jag håller mig til alla dem, som fruckta dig, och dina befallningar hålla. Ps. 119:63.* Men om onda och förföriska sällskaper säger Syrac alt för fant: *Den som kommer vid tjäro, han besmittar sig deraf, och den som gifver sig i sällskap med dem bögfärdiga, och lättfärdiga, han lär sig bögfärd och otukt. Syr. 13:1.* Man kan aldrig nog varna sin nästa eller varsko sig sielf för onda sällskaper, de smitta varre än sjelfva pesten. I fräcka och fria sällskaper där ondt snack drifves, befläckas lätt det menlösa hjertat. Oskulden liknar et blankt svärd, som man kan spegla sig uri; men som et svärd rostas på et fuktigt ställe, så förlorar äfven oskulden all sin glans i nedriga omgången. Derföre varnar den vise Konung Salomo: *kom icke på de ogudaktigas stig och tråd icke uppå de ondas väg.*

våg. Ordsfp. B. 4: 14. Men dertil vil visdom och försigtighet vara, at kunna rätt känna igen dem och förvara sig för dem. Ungdom och barn förstå det icke ens, utan föräldrar äligger at hafva öm och noga tillsyn öfver dem, och man ser ofta sjelfva ålderdomen förförd. Den som handterar en gryta, som är öfverdragen med sot, måste nödvändigt sota ned sig sjelf, och den som omgås med den lastfulla, måste äfven sjelf blifva fölad.

Ändteligen påstår jag ock, at otukten ibland ois märkeligen befordras därigenom, när de som til laga ålder komne äro, icke ingå uti ordenteliga ägtenskap, utan lefva antingen hela eller någon del af sin bästa ålder ogifte, och få därigenom anledning, at på allehanda slags olofliga sätt slåcka sina begärelser; hvarföre ock et sådant *ogifte tilstånd* för dem som til ägtenskap äro skickelige, och kunna ordenteligen komma därtill, här 4) måste vara förbudet. Vår tids yppighet och vållust, hafva, håldst bland de förnämare, lagt så många hinder i vägen för ägtenskap, at de nog fållan af dem kunna vågas. De få ej sina gelikar, de hafva ej nog lön och utkomst at föra stat med sina hustrur, eller lefva, föra och klåda sig efter tidens smak; derforre måste de gå ogifte. Men alla des-
sa

sa skål tåmja viſt icke deras begår. De anſe deras oloſliga måttande för mindre ondt, än at utan ſtat hafva en trogen maka, och genom flit och arbetſamhet upföda dygdiga barn til egen hugnad, och foſter-landets rikedom. Huru bedröfveliga åro icke likvål fölgderna häraf? Makars hjertan ſlitas af ſådana itända människor ifrån ſin trohets-pligt emot hvarandra; et ljuſt ågtenskap kan blifva et helfvete; flit, vålmåga och en god barna-upfoſtran gå förlorade. Ogifſta qvinnor måſte nu uthårda många förſök innom och utom ſig, ſom, i fall männen gifſtat ſig, hade kunnat blifva trogna makar och ömma mödrar: genom et ſådant mångas ogifſte angripes ofta det ſvagare könets och fättes i freſteller, ſom annars kan hafva nog at ſtrida med ſig ſjelf: derigenom upretas de, af ſina luſtar itända, til allehanda ſlags ſtumma ſynder, och en ſå anvånd ungdoms tid förderfvar dem redan ſå, at om de åndteligen någon gång komma i ågta-ſtånd, åro de antingen förderfvada eller ſjelfſvåldiga. Och hvaröfver jag måſt ryſer, härigenom gifves anledning til många barna-mord, ſom hos de arma qvinnorna åro en naturlig faſt faſande fölgd, af deras ömtanka at dölja ſin otukt, för at ej förlora alt hopp om ſin framtid. Slutſatſen ſynes vara oryggelig: Ju flera

ra til laga ålder komna, som åro ogif-
 ta, ju flera oågta barn, och ju flera sådana
 barn, ju flera åro åfven barna-morden,
 når alt annat år lika. Når nu alt så-
 dant til större delen hade kunnat före-
 kommas genom lagliga giftermål, så år
 klart, at et sådant ogifte måste i flera
 åffeenden vara syndigt och skadeligt.
 Derföre befalte Paulus sina Corinthier och
 sade: *Til at undfly boleti, hafve bvar och
 en sin bustru och bvar och en sin man,*
 1 Cor. 7: 2. och straxt långre fram på
 samma ställe, säger han til de ogifta
 och enkor: *kunna de icke hålla sig, så
 gifte sig; ty det år bättre gifta sig ån
 brinna.* vers. 9. Och til Timotheum skrif-
 ver han i synnerhet om de unga enkor,
 hvilket likvål passar åt alla andra ogifta:
*Så vil jag nu at de gifta sig, föda barn,
 stå bus före, intet tilfålle gifva motstånd-
 darenom, til at tala illa, ty många hafva
 allaredo våndt tillbaka efter satanam.* 1 Tim.
 5: 14, 15. Ser då, mine Åhörare, så vål
 af förnuftet, som uppenbarelsen, at et
 sådant ogifte gifver de största anlednin-
 gar til otukt, och måste derföre åfven
 ålfvarligen vara förbudet.

§. 10.

Tredje Delen.

Nu återstår för oss, 'at 3) un-
 dersöka, hvad HERRen vår Gud i det-
 ta

ta budet befäller, at i en otvungen ordning kunna föreställa eder, mine Åhörare detta, tänker jag visa eder 1) våra pligter i gemen, 2) göra af dem en tillämpning utom och innom ågtenskapet, och 3) anföra de hufvudmedel hvarigenom kyskheten såkraft kan befordras, och hvilka således i detta budet åfven måste vara befalta.

Hvad nu HERRANS fordringar efter detta budet i gemen beträffar, så är vift et rent hjerta, som här först befaller. Gud föreställes ofs allestädes, såsom en hjertans ransakare. Så talade han sjelf til Juda folket genom Propheten Jeremiam: *Jag HERRN kan utransaka hjertat och pröfva njurarna.* Jer. 17: 10. Hjertat är källan til alla våra gärningar, onda och goda: är hjertat godt bår en sådan människa godt fram, utur sins bjertas goda fatatur, och et ondt hjerta bår ondt. Matth. 12: 35. Kyskheten består således icke uti blotta återhållet af oruktiga gärningar, utan fast mera uti et rent och kyskt hjerta. Just detta rena hjertat anbefalles således här fram för alt, utom hvilket ingen kyskhet gifves. *Görer edra själar kyska, i sanningens lydno, genom andan,* 1 Pet. 1: 22. befäller Apostelen Petrus sina kära Åhörare, det är: rener edra hjertan ifrån all slags syndao-renlighet; och vidare: *Älsker eder storliga inbördes af rent hjerta,* 1 Tim. 5: 2. det

Hom. F. Vol. IV. St. 1. C är

år som Paulus lärde Timotheum: *med all kyskhet*, Vi finna derföre, at Konung David, sedan han fölat sig med en grufvelig hordoms fynd, och hans hjerta kom deröfver i svår ångest, innerligen bad sin Gud här om och sade: *Skapa i mig Gud et rent hjerta, och gif mig en ny vis anda*, Pf. 51: 12. Och när Syrach sammanfatte den vackra bönen om kyskhet, säger han bland annat: *HERre Gud vänt ifrån mig all ond lusta, och bevara mig för et skamlöst hjerta*. Syr 23:4,5,6. Hvad ville väl detta annat säga, än at Gud ville i nåder gifva honom et rent och kyskt hjerta; ty det är sådant, som HERren fordrar af oss, då det genom Propheten heter: *Gör eder et nytt hjerta och ny anda*. Men, mine i HERranom Jesu älskade Åhörare! vi tala så mycket om hjertat och dess renande, men jag måste beklaga, at det är för de flåsta en tillfluten bok, som de sjelfva icke förstå sig uppå, än mindre huru det bör renas; Föräldrar och lärromåftare åligger derföre, at lära sina barn redan i barndomen taga vara på sina begär, at de känna igen dem, och märka hvart åt de böja sig, och på andra sidan tilvånja barnen genom förmaningar, upmuntringar eller aga at dämpa och öfvervinna de syndiga och orena lustar, i hvad mål de som hållt visa sig; ty således,
men

men ingalunda annars kunna de under en tiltagande ålder märka, när otukts begåren insmyga sig hos dem: då kunna de ock vera, at de för HERRANOM åro en styggelse, och om de blifvit i barndomen tilvanda at dämpa sina öfriga fynda-lustar, kunna de åfven efter gifna anledningar, genom Guds nåd, döda sina otukts begårelser; hvar emot, om de i alt annat varit sina lustars trålar, så blifver åfven denna lasten lika rådande i deras hjerta. Jag kommer med innerlig oro härvid ihog, huru många i sina lustar sjelfva blinda För-åldrar, genom allehanda syndigt snack redan i förtid upblåsa en eld af orena lustar i de späda hjertan, i det ställe de borde använda all möda at släcka dem; på det deras barn, då de än fullvuxna varda, kunde säga med den kyska Sara Raguels dotter: *Du vest HERRA, at jag ingen man begårt hafver, det år: icke haft någon otuktig begårelse til det andra könet, och hafver behållit mina själ vena ifrån all ond lusta, och hafver aldrig hållit mig til otuktigt eller lättfärdigt selskap,* Tob. 3: 16, 17.

Det andra som här befaller, år et kyskt öga, och åtbörder. Bor något ondt i hjertat, så lyser det ut genom defsa fenstren, men år hjertat kyskt och enfaldigt blifva ock ögonen enfal-

diga, och åtbörderna menlösa. Den trogna Guds mannen Job betygar om sig sjelf och säger: *Jag hafver gjordt et förbund med mina ögon, at jag intet skal sköta efter någon Jungfru.* Job. 31: 1. Det är: såsom stadd i ågra-ståndet, skal jag icke vända mina ögon med något begär til någon annan, än min egen ågta-maka. Men huru kunde han göra förbund med sina ögon? Jo, han gjorde det med sit hjerta, så at han fattade en upriktig afsky i sit sinne til all otukt, och då blefvo åfven hans ögon kyska. Derföre kallar den visa Konung Salomo sådana för *galna ynglingar* Ordsfp. B. 7: 7. som ånnu icke lårt at styra sina ögon, utan se efter skökor; och Syrach varnar en och hvar och säger: *Se icke efter pigor, at du til dem icke uptånd varder. Gapa icke omkring bit eller dit i stadenom, och löp icke uti bvar vrå.* Syr. 9: 5, 7. Likaledes anbefalles här kyska åtbörder i det öfriga, i gång, i klåde-bonad och omgångesfått. Här befallas ock, at en kysk människa skal visa med sin upsyn och åtbörder et upriktigt misnöje och en vedervilja emot alla lättfårdigheter i tal, visor och lekar, med mera, emedan et blott välbehag och nöje uti sådant är redan et ovedersågeligt bevis til et orent hjerta.

3) Anbefalles här et kyskt och anständig tal, och tungans rätta användan-

dan-

dande til det som anständig och lofligit är. Det dåraktiga snack och otuktiga skämt, som så mycket brukas i vår tid är et grufveligit förgift för själen, det flyter utur en stinkande källa, utur et orent och besmittadt hjerta, och liknar en eld, som då den utspys, itänder ej allenast dens begär, som utspyr det, i en håftigare låga, utan ock alla deras som höra det; Apostelen Jacob säger derföre om tungan, *at den är en eld, en verld full med orätt, och besmittar hela lekamen,* Jac. 3:6. icke allenast vår, utan som nyss sades äfven andras, *och uptänder all vår omgångelse, då hon uptänd är af belsvete.* Derföre fordras här icke allenast, at vi afhålla vår egen tunga ifrån styggelser, utan äfven en stor varsamhet för vårt eget hjerta, at det af andras tal ej må förgiftas, så at vi fly med en afsky ifrån sådana samqväm eller orena omgången; Ty så förmanar den välsignade Apostelen Paulus sina Corinther, och ois alla med dem: *Låter icke förföra eder: Ondt snack förkränker goda seder.* Men Herre min Gud! huru många barn, huru många ynglingar, ja väl mogna män och Christna äro icke genom sådant snack i grund förderfvade til kropp och själ! Om ord ville gälla något hos eder mina älskade Åhörare, så skulle jag förmana eder med samma

Apostels ord: *Fly sådant, fly ungdomsens lustar.* 1 Tim. 6: 11. Och ännu med en ömmare upmuntran: *Yttermera, kära bröder, hvad sant är, hvad ärligt är, hvad rätt, hvad kyskt, hvad väl lyder - - tänker derefter,* och besitter eder i HERRANS JESU namn derom. 2 Tim. 2 22. Phil. 4: 8.

Ändteligen och 4:de anbefalles här kyskhet i alt omgånge och gårningar. Denna befallning innehålles icke allenast i sjelfva budordet, utan äfven på otaliga andra ställen i den Heliga Skrift, såsom då Herren genom Moles sade til Israels barn: *I skolen vara mig et Prästerligt Konunga-Rike, och et beligt folk,* 2 Mos. 19: 6. som nemligen intet besmittar eller förorenar sig med allahanda köttssliga begärelser, uti eller utom ägtenskapet. Och på et annat ställe: *Tala med bela menighetena af Israels barn, och säg til dem: I skolen vara heliga; ty jag är belig, HERRN eder Gud.* 3 Mos. 19: 2. Och Apostelen Paulus: *Flyr bolevi: all annan synd, som menniskan gör, är utan kroppen, men den som bedrifver bolevi eller någon okyskhet, han syndar på sin egen kropp. Eller veten I icke, at edor kropp är dens Heliga Andas tempel, som är uti eder; därför priser nu Gud uti edar kropp och i edrom anda, hvilke Gudi tilböra.* 1 Cor. 6: 18, 19, 20. Och när han upmuntrar de Thessalonicer til ytterligare tilväxt i Gud-

ak-

aktighet fåger han: *Detta är Guds vilje edor belgelse, at I fly bolevi: och hvar och en af eder vet behålla sit fat i belgelse och i åro: Icke uti lustig begårelse, såsom hedningar, de som af Gudi intet veta.* 1 Theff. 4: 3, 4, 5. Af hvilka ord vi ibland annat se, huru Apostelen Paulus råknar köttfliga begårelser ibland hedniska synder. Men vi få ej tid at upräkna flera kyskhets bud och befallningar. Dessa kunna ock til vårt ändamål göra tilfyllest. Mine Åhörare! antingen skolen j nu förneka all Guds ords, och et fundt förnufts sanning, eller måste ock detta alt fåtta på eder et band, ifrån hvilket j ingalunda, utan samvetets hårdaste förebråelse, kunna slita eder lösa.

§. II.

Vi skynda oss nu, at åfven göra en närmare tillämpning af denna befallning, få väl innom som utom ägtenskapet, eller visa färskildt, hvad plikter af detta kyskhets-bud upkomma både för dem som lefva utom ägtenskapet, såsom ock för dem hvilka åro innom det samma.

Det första som fordras af dem som lefva ogifta, är en Christelig återhållsamhet, at de förvara sit hjerta ifrån fria rankar och utsväfvande begårelser, och med all makt qväfja sina naturliga retelser i sin början, så at de icke få her-ravälde, och tillika, at de i tal, åtbör-

der och all annan umgängelse noga för-
vara sig, och behålla en kysk själ uti
en ren och obesmittad kropp, så at de
med en Maria kunna ställa sig för en
allvetande Gud, och säga: *Jag vet af
ingen man* Luc. 1: 34. eller man af nå-
gon qvinno, och när de tråda efter för-
synens skickelse i ägra ståndet, at de då
måga icke allenast för människor, utan
ock i sina egna samveten vara oförkränk-
ta, och kunna säga med den kyska Sa-
ra: *Jag hafver behållit mina själ rena i-
från al ond lusta, och aldrig hafver hållit
mig intil otuktigt eller lättfärdigt sällskap,*
Tob. 3. 16, 17. och förtjena det vitnes-
börd som Rebecka, Bethuels dotter, då
hon låfvåde sig åt Patriacken Isaac til
hustru, nemligen, at *hon var ännu jung-
fru, och ingen man bade kånt henne,* 1. Mos.
24: 16. Och männerna likaledes, at de äfven
til sin själ och kropp äro obefläckade.

2) Fordras af dem som äro utom äg-
taståndet at de icke förhåfva sig öfver
lyckans förmåner, som dem i någor
måtto kunnat tilfalla, såsom skönhet,
högre börd, eller Föräldrars heder, eller
ock ågodelar. Köttsligt sinnade föräl-
drar, som dageligen berömma sina barns
skönhet, förtälja sina många anor, an-
ställa högmodiga jämförelser emellan si-
na och de ringares barn, och förnöja
dem med all slags yppighet och gran-
låt

låt, med hopp om stort arf och en stor derpå bygd lycka i verlden, lägga of-tast grunden til det högmod, som sedan gör dem inom och utom ågtenskapet odrågeliga. Sådant underhålles och up-blåses sedan alt mera, genom lättfårdi-ga smickrares beröm och öfver-drefna dyrkan, och gör dem så stolta och öf-vermodiga så at de aldrig tro sig kun-na få sin like, utan öfverse och förskju-ta lofliga och anständiga tilbod, och an-tingen stanna för makar, som pråla af en dåraktig fåfånga och göra dem för hela sin öfriga lifstid olyckeliga, eller ock ställa dem utom hopp at blifva försörg-da. Mätte då Petri alfvarliga förmaning alltid stå sådana för ögonen: *Håller eder bårdt vid ödmjukbetena, ty Gud står emot de bögtfardiga, men de ödmjuka gifver han nåd. Så ödmjuket eder nu under Guds måk-tiga band, på det han eder uphöjer i sinom tid.* 1. Pet. 5: 5, 6. Ty förödmjukade själar få ofta röna HERRANS underbara försyn, och med Maria tacka sin Gud derföre, at *han hafver sedt til sine tje-narinnos ringbet.* Luc. 1, 48.

3) Fordras af dem som äro unga, och således äfven ännu i verlden oför-sökta, at de uti sit ågtenskaps val in-hämta sina föräldrars och förmyndares, eller som lagen kallar dem gifto-måns råd och samtycke. Et förbund, som är

annors ouplösligt än genom döden fordrar ock all möjlig försiktighet och om-tanka. Den kan på långt när icke väntas hos en ungdom, derföre blifver för dem nödigt, at vid sådana tilfällen tro-ligen derom samråda med sina Föräldrar, och i alt hvad möjligt är taga an deras mogna och välmenande råd, och ingalunda göra et sådant förbund utan, än mindre emot deras vilja och samtycke, hvilket är en tydelig dem ålagd plikt uti det fjerde budet, om dem annors *skal väl gå och de länge lefva på jorden.* Derföre gaf Gud befallning til föräldrarna af Juda folket när de skulle komma i det Babyloniska fångellet, at de skulle gifva bort sina barn: *Gifver, såger han edra söner hustrur, och gifver edra döttrar män.* Jer. 29: 6. Syrach såger åter icke illa: *Förse tina dötter, så hufver tu gjordt en stor gjerning: och gif henne en förnuftig man.* Syr. 7: 27. Och Apostelen Paulus förordnar äfven at föräldrarna skulle efter sit godt finnande föranstalta om sina döttrars giftermål. 1 Cor. 7: 36. Således låsa vi om Abraham, huru han förfåg sin son Isaac med en dygdig maka, 1. Mos. B. 24: 4. utom många andra exempel, hvarvid föräldrarna likväl må märka, at de ej oförsiktigt tvinga sina barn, utan inhämta äfven deras frivilliga samtycke, fä-

såsom vi låsa om Bethuel, när han gaf sin dotter åt Isaac. vers. 58.

4) Åligger det ogifta at vara försiktiga vid sit val til makar; at de utse sig sådana, som haft en god upfostran, äro Gudfruktiga, arbetsamma och kyfka; at de i sit val icke låta bedraga sig af fågring utan dygd, af rikedomar utan arbetsamhet, en flygtig prakt utan utvägar at underhålla den, förhaftat tycke och fagra löften utan ödmjukhet och kyfkt hjerta; ty här kan man med fog säga: *Väcker fågring kitflig lusta Vid dess första ögne-kast, Plågar man få länge pusta Under obehaglig last. Öfverilad nöjes-låga Sloknar måst i långlig plåga.*

5) Bör jag ånteligen påminna dem som tänka begifva sig i ågtastånd, at i en sak af så stor vikt som ågtenskapet är först och sist rådföra sig med en trogen och innerlig bön hos sin Gud, at han ville sjelf utse dem en sådan maka, som han finner dem nyttigast, at han ville styra deras hjertan efter sin vilja, at han ville gifva dem råd at deruti rätt och vissligen förhålla sig; så låsa vi om Sara Raguels dotter, Tob. 3. at hon gjorde, och det ingalunda förgåfves, ty hon vardt välsignad med en dygdig och Gudfruktig man. Och hvad vore högre at önska, än at en och hvar som begifver sig i detta stånd ville troligen befalla sin sak Gudi: då blefve deras

ras ägtenskap mera välsignade, och makar i en barnslig undergifvenhet under Guds hand mera nögda och tåliga i med- och motgång.

§. 12.

Men vi böra ock i anledning af de förut gifna allmänna kyskhets regler århindra dem som redan befinna sig i ägtaståndet om sina inbördes skyldigheter. Den första och största deras inbördes pligt i detta stånd är en inbördes trohet, som består deruti, at de öfverlemnna sig sjelfva til sina ägta makars kärlek och nöje, och at de icke dela denna sin kärlek med någon annan. Apostelen Paulus säger detta uttryckeligen: *Mannen skall låta få bustrune skyldig välviljogbet, och sammalunda bustrun mannen*, 1. Cor. 7: 3, 4. och säger at de ingendera hafva magt öfver sina egna kroppar, utan deras makar. Och just för den orsakens skul säger Herren Gud vid ägtenskapets första instigtelse at *mannen skal öfvergifva Fader och Moder och blifva vid sina bustru*, 1. Mos. 2 24. och hustrun vid sin man, det är, intet förlopa ifrån sina makar, intet dela sit hjerta och sin kärlek med några andra *och skola varda til et kött*. Af denna grund förmanar äfven Apostelen Paulus männerna at *älska sina bustrur, såsom sina egna kroppar*; Ephes. 5. 28, 29. ty säger han

han, *ingen hafver någon tid batat sit eget kött.* Derpå syftar han äfven då han, som vi nyss sade, anbefaller en och hvar *at behålla sit fat i belgelse och i äro.* 1. Thef. 4: 4. Den rätta kyskheten har sin grund i deras återhållsamhet, så länge de varit ogifta, i deras otvungna val, och i en daglig varsamhet at styra sit hjerta, sina ögon, tal och umgänge ifrån alt sådant som olofligit är, och et dageligit öfverseende med makans smärre dageliga fel, hvaraf en kalsinnighet eljest snart kan upväxa.

Af denna första regel flyter otvungit den andra: at makar äfven skola söka förebygga alla misstankar öfver sig, och på sin sida, utan de tydeligaste bevis af otrohet, icke misstänka sina makar. Blotta misstankar, utan någon grund, äro i stånd at aldeles förstöra al ro uti ägta makars samman-lefnad, och upväcka en bitterhet dem emellan. Det är derföre icke nog at vara kysk och trogen, utan man bör ock undfly alt sådant som kunde gifva anledning til misstroende, såsom besök, förtroliga samtal, vånskaps betygelser, med mera; ty vi böra icke allenast fly det som ondt är, utan ock *alt det som ondt synes* Cap. 5: 22. såsom Paulus äfven förmanar sina Thessalonicer. Och på andra sidan om några misstankar upstiga i eget hjerta
hö-

böra de straxt i sin början dödas, at de ej få gro, och skjuta rötter, hvarigenom det rätta förtroendet kallnar och samman-lefnaden och hela ägtenskapet blifver bittert.

3) Åligger åfven ågta makar, at med al flit vinläggga sig om en råt husaktighet, som består deruti, at genom trägen flit och arbetsamhet förvärfva ågodelar, genom aktfamhet och sparsamhet, och innehållande af alla onödiga utgifter, förvara dem, och med visdom, samråd och försiktighet utdela dem. Där som intet förvärfvas, och det man förr åger bortslöses, där måste fattigdomen snart inställa sig, och med fattigdomen knot och misnöjen ja vål ofta en oförsonlig bitterhet och tvedrågt. Låt oss då höra huru den visaste bland konungar lärde sin son: *Hör min son, och var vis, och styr titt hjerta in på vägen. Var icke i bland drinkare och slöfare, ty de drinkare och slöfare varda fattiga, och en såfvare måste rifvin kläder bära.* Ordsp. B. 23: 19, 20, 21. Men ingen ting kan vara påliteligare än vår dyra Frälsares JESU egen sparsamhets låxa til sina Lärjungar, sedan han med fem bröd och två fiskar hade spifat fem tusende män: *Hämtet tilhopa stycken, som öfver blefne åro, at de icke förfaras.* Joh. 6: 12. Fast J i dag, vil han säga, hafven sedt et under-

derligt prof på Guds välsignelse, skolen I icke derföre förflösa det öfverblefna, utan lärer eder alltid at vara sparsamma. Ach! hvad skole vi då säga om sparsamheten i vår tid? Menniskliga begären hafva nästan utvidgat sig utan gränfor, och behofven blifva deraf så många, at hvarken arf eller egna förtjenster förflå; utan uppå en yppig lefnad följer bedrägeri, och ånteligen armod och fattigdom.

Sluteligen och för det 4) bör jag äfven här, ehuru jag vid förklaringen af Fjerde budet hufvudsakeligen handlade derom, påminna ägta-makar, om en hufvudpligt, som ännu åligger dem, nemligen, at troligen vårda sina ägtenskaps- och kärleks-plantor. När HERRen Gud hade Eva fram för Adam, gladdes han och sade: *Detta är dock ben af minom benom och kött af mino kotte*: 1. Mos. 2: 23. Så må och ägta makar säga, hvar gång de se sina barn och umgås med dem, at de dock måtte med al möjelig flit, kostnad och visdom upföda dem i Guds fruktan och dygd, ty försummas det, så må man vist säga, at de blinda föräldrarna ofta under en oförnuftig kärlek vårkeligen hata eller skada sina barn.

§: 13,

Innan vi nu, Allskade i HERRanom, sluta denna vår betraktelse, blifver för
öfs

ofs nödigt, at äfven korteligen förklara för eder, genom hvad medel denna vidsträckta dygden såkraft kan befordras, ty det är ofelbart, at om kyskheten är anbefald, så måste ock alla de medel vara anbefalta hvarigenom den befordras. Hit räkna vi således först en trogen bön til Gud, om hjertats äfvändande ifrån otukts begär. Detta rådet hade Syrach funnit för bäst och såkraft, och beder derföre innerligen sin Gud och säger: *Herre Gud Fader och mins lifs-herre, bevara mig för otuktigt öga, och vändt ifrån mig all ond lusta: lått mig icke råka uti slöseri och okyskhet, och bevara mig för et skamlöst hjerta.* Syr. 23: 4, 5, 6. Hade Konung David flitigt bedt denna bön, hade han ingalunda så grufveligen fallit i hordoms synd, som han likvål föll; hvarföre ock, när samvetet på honom upvaknade, så begynte han äfven at ropa: *Skapa uti mig Gud et rent hjerta och gif mig en ny vifs anda.* Pf. 51: 12. Låt ofs derföre dageligen bedja utur vår morgon. Psalm. *Til kyskhet böj mit hjerta fast, Bevara mig för otukts-last: Bebålt i mig til åndan vål En ren och obefläckad Själ.*

Det andra hjelpemedlet är en Christelig måttelighet, at icke öfverlasta kroppen med öfverflödlig och kräselig mat eller dryck; under kräseligheter upre-
tas

tas begärelserna, som snart kunna öfvervåldiga et godt upfåt i själen, derföre fordras här en rätt måttelighet. Den fordras äfven i det femte budet, nemligen så långt, at vi genom öfverflödigheter icke förderfve vår kropp och hålsa; men här går måttelighets budet längre. Hit hörer et slags spåkande af vår kropp, det är at hålla den vid tarflig och måttelig föda, såsom Apostelen Paulus säger om sig sielf: *Jag spåker min lekamen och underkufvar honom.* 1 Cor. 9: 27. Och just derföre förmanar han de Romare, at *icke fordra köttet til kåtja*, Rom. 13: 14. Vi må derföre låmpa hit vår dyre Frålfares egna ord: *Detta slaget*, nemligen otukts begärelserna, *gå icke ut, utan med bön och fasto.* Matth. 17: 21.

Det tredje medlet, som här anbefalles är en Christelig *vaksambet*. Jag vil icke uppehålla eder denna gången med upräknandet af de alt för många ställen i den Heliga Skrift, där vår Frålfare och hans Apostlar anbefalla detta vapn, at strida med, emot alla slags syndiga begärelser; Jag vil allenast förklara för eder, at det kommer egenreligen derpå an, at man i tid vänjer sig vid at taga vara på sit eget onda hjerta, sina ord, sina åtbörder, sålska-per och omgången: at man vid den-

na granskning intet smickrar sig sielf, och när man märker något ondt, och det märker man snart, om man vil vara upriktig, at man då straxt med blygsel gifver sig skyldig, ångrar och för Jesu skuld afbeder sit brott, och tager sig före, at med större aktsamhet förvara sit hjerta, och sky för de synda-tilfällen, där man tilförene blifvit retad, och hvad som angelågnast är, aldrig tror sig sielf vål, utan står alltid på sin påst, så länge man lefver. Vårst är det med dem, som aldrig vant sig ifrån barndomen at styra sit hjerta eller taga vara derpå; deras hjerta är såsom otamda och yra håstar, som med plats mera kunna tåmjas; dock blifver det icke aldeles omöjeligt genom nya födelsens kraft.

4) Bidrager här til icke litet at hafva den stora och Majestätiska Guden alltid för sin ögon, och allestädes vandra in för honom. Han ropar ifrån sin höga thron til syndaren hvarest han är och hvad han gör: *Menar du, at någon kan så bemliga fördölja sig, at jag icke ser bonom, Jer. 23: 24. Och Jag HErren din Gud är en stark bännare, 2 Mos. B. 20: 5.* Hans allestädes närvaro bör derföre alltid vara ofs för ögonen, och hans röst ljuda i våra öron. Hvem våjer icke, at bedrifva slemhet och styggel-

gelse i hederliga människors närvaro? Huru skal du då våga at göra det i dit hjerta, ord eller gärningar i den stora och heliga Gudens närvaro, som icke allenast ser det alt, utan skal ock en gång för alt detta basva dig fram för dommen, Pred. B. 11: 9. och löna Dig därför med en evig hämd?

Sidst och för det 5) anbefalles här åfven et Christeligt och tuckrikt *omgång*; ty sådana man omgås med, sådana blifver man. Det är vift, at den som gifver sig uti faran han förgås deruti, men den som söker kyska sällskaper, han kan åfven förblifva kysk: i omgång med den som redan bitit hufvudet af skammen, blifver man snart sjelf skamlös, och all naturlig och christelig blygsamhet försvinner. Olyckelig den i tiden, och olyckelig ofta åfven i evigheten, som kommer at våxa upp i sådana sällskaper; men däremot lyckelige de som under sina ungdoms år intet sett eller hört mycket ondt.

§. 14.

Tillämpningen.

Af alt detta som nu således i enfalldighet är anfördt, kunna mina i HERranom JESU ålskade Åhörare se, huru alfvarligen HERren Gud sökt at befreda eller fridlysa den åra och trohet, som bör vara emellan människor af o-

lika kön, så inom som utom ägten-
skapet, til lättande af människliga sam-
manlefnaden, och at befordra vårt slåg-
tes varaktiga lyckfahghet; Men hvad
och huru mycket därmed är uträttadt,
at mota trolösheten, derom talar en
beklagelig erfarenhet. Det otuktiga snack,
de rerande omgånges-sätt, det allmän-
na nöje i lättfårdigheter och lösaktiga
Romaner, de många vitterligen fram-
födda oägta barn, och et hiskeligen til-
tagande barnamord, och ändteligen de
alt mer och mer sig ibland ofs utbre-
dande liderlighets smittor och sjukdo-
mar, som råttnu syflosätta alla läkare,
och detta oakadt mer och mer utvid-
ga sig, och göra många trolösa uslin-
gar, förhindra vårt slågtes naturliga
och ordentliga fortplantning, och för-
störa hela tilkommande slågter, detta
alt, säger jag, visar nogsammt huru litet
i denna vägen kunnat uträttas. Jag må
icke säga: vore någon vörndnad för
Gud och Hans heliga bud, ock fruktan
för Hans vrede och straff i tid och e-
vighet, ty huru många fråga i vår tid
efter sådant, så skulle ingalunda otuk-
ten så aldeles taga öfverhanden, som
nu sker. Jag må allenast tala efter blot-
ta förnuftet. Hade vår tids christne hållt
en rätt naturlig eftertanka om sit eget
och efterkommandes väl, så borde de
fafa

fafa för en last, som förnedrar dem under många oförnuftiga djur, gör dem trolösa innom och utom ägrenskapet, uptänder en osläckelig lusta som förtår dem, förtår all trohet och lugn emellan Föräldrar och barn, och emellan ägta makar: undergräfvor hela samfundslifnaden, som hufvudsakeligen är bygd på ära och tro, och måste således tilika med dem gå öfver ända. Men ack! huru kunna de vara sådane dårar? kyshets fritänkaren svarar sjelf: det är ju naturens drift, hvem kan stå den emot? Jag svarar det är så, men hvarföre följer du icke den uti en naturlig ordning, och straxt utser dig en ägta maka? Han säger: Mina omständigheter tillåta det icke, min utkomst, min stat och mit anseende hindra mig; jag svarar: utse dig en trogen och arbetsam maka, så behöfver du icke med förlorade sonen förstöra din egendom på skókor; hvad olyckelighet byte, at för utvårtas omständigheter bortbyta din ära, förstöra dig sjelf och hela samhället? Men hvarföre besinna de icke sådant? nej mine älskade, det är med den otuktiga lika beskaffadt som med drinkaren. Han har lämnat sig åt vållusten och sina begär. Han må blifva fattig, sjuk och föraktad, och våldöd på stället i sit fylleri, så kan han

ej afstå derifrån, och så är det äfven med den otuktiga; han rufar fram i sina begårelfers vrsla som en dåre och kan intet hejda sig, om han ock förlorade alt.,

§. 15.

Men en ännu mera vigtig sak torde det vara at undersöka: hvarest egentligen ordsaken måtte ligga dertil, at denna otukts synden är nu ibland oss uti et så synbart tiltagande, och följderna deraf blifva alt mer och mera beklageliga? Jag nekar icke, at ju alt för många ordsaker kunna dertil bidraga, och i bland dem en nog allmän Gudlöshet, men jag bör ej förtiga hvad jag funnit såsom måst bidragande dertil, och jag åberopar mig helt tryggt edra samveten at dömma, om jag träffat sanningen eller icke.

Jag underställer således 1) edert bepröfvande om icke de förnåmares exempel måste mycket bidraga dertil. De högres efterdömmen finna vi ju öfver alt tillskapa folkets tankefätt klåde-bonader och lefnads art; det måste således äfven hafva et omedelbart inflytande uppå de ringares seder. Det som hos de förnåma anses för fritt och anständig, antager et lika anseende hos de ringare, och hvad som i konunga-palats hålles för en styggelse, fatta andra äfven

ven en affky före. Lättfärdigheten är ofelbart en last, som är måst gångse på de högsta ställen, och tideböckerna icke mindre än den Heliga skrift gifva derpå nog beklageliga bevis. Man bör ej neka at vållusten och makligheten gifva dem de största anledningar til sådant, hvarifrån lasten som en smitta utsprider sig omkring hela riken och ikläder sig det anseende som den får ibland de förnåma, ehvad den ock annars vore stridande emot både förnuft och uppenbarelse. Men märker dock, at saken genom alt sådant icke kan förvandla sin egen natur, utan förblifver dygden alltid en dygd, och lasten för Gud och människor en styggelse. Ack! at våra förderfvade feders förbättring då måtte börjas med alfvare ifrån dem, hvilkas blotta vandel stiftar lagar för millioner!

2) Måste dertil ganska mycket bidraga, det straff och den blygd hvarmed otukten belägges. Det är en för lagstiftare stor klokhet, at efter hvart och et brotts beskaffenhet så afmåta dess straff, at det på ena sidan ej smakar af grymhet, och på den andra ej gör lasten fri och ökar öfverträdelserna. Och det finner man, at vid tiltagande laster hafva lagstiftare fördubblat straffen ätminstone på någon tid. Det ömmar mig at se det rådande könet lika såsom bort-

glömdt, at nästan onäpft och utan blygd angripa det svagare, men ock på andra sidan lå många vågar öpnade för tro- lösheten för de svagare at dölja sig åf- ven emot fjelfva naturens vitnesbörd, och at aldeles bortblanda åtan med o- rohet, och en nödvändighet at utmär- ka dem bågge med enahanda stämpel, hvarigenom dygden måste förlora all sin åra eller lasten all sin blygd, båda högst åfventyrliga för samhållen, hvilka falla sönder af sig sjelf, så snart denna skil- nad uphör, ehuru mången i sina lustars villa ej kan förestålla sig sådant, då det ej just sker på en gång, i et samfund där förfåders dygd och redliga tanke- sät ej kunna så hastigt utplånas.

3) Ordfaken til det öfverklagade on- da menar jag mig finna uti de många politiska hinder uti giftermål. Föreningen med det andra könet är naturens egen drift och Skaparens visa inrättning, de ordningar, som dervid af den stora Lag- stiftaren åro föreskrefna, åro ingalunda svåra och många, de kunna således nog lätt iakttagas. Då hvar och en til laga ålder kommen i denna ordning förfo- gar sig i ågtenskap, så förekommas deri- genom en stor del utsvåfningar som mång- fallt fördubbla denna lasten ibland öfs. Men vår ungdoms tjenste- våg är lång, yppigheten och kostnaderna vid den å-

ro odrågeliga, förtjensten deremot gan-
ska ringa, könets nöje i dyra kläder,
vidlöftig stat, lustbarheter och lättja.
Hvem kan då våga et så vidt utseende
ågtenskap? Härigenom tillslutes vägen
til lagliga giftermål och man får den
fanna åran emot det at få en vacker
stämpel på en hundrade gånger förspild
tro och redlighet. Men du svarar mig
min Christen: Sådana hinder röra alle-
nast Åmbetsmän, de höra ej til närings-
idkare. Låt så vara, men efter den
grund vi nyss nämnde, är det just de
förnåmares exempel som utvidgar la-
sten bland de ringare.

§. 16.

Men alt detta har jag blott anfört
derfore, at en och hvar måtte för sit
timmeliga och eviga väl härigenom på-
minnas, at förvara sit eget hjerta, och
ej följa med lasternas ström, som väl
en tid löper lustigt, men stupar åndteli-
gen i förderfvets djup, och varer der-
om förvissade, at den svåra stunden
skal en gång drabba eder, då et up-
väckt samvete icke mera kan tilfreds-
ställas med åberopande på andras e-
xempel, när edra gärningar ställas för
Guds rättfärdighets klara spegel, där
lasterna visa sig i sin egen förskräcke-
liga gestalt. Jag har åfven härmed ve-
lat visa eder angelägenheten deraf, at

bönfalla Konungars Konung, som har människors hjertan i sina händer, och böjer dem såsom vatubeckar, det han vårdigas få leda vår christeliga Öfverhet i alla desz författningar, at den Högstes åra, dygd och goda seder må derigenom befrämjas, och at et i fredsens sköte tilväxande Fosterland ej måtte invärtes förtåras af laster och den därmed förknippade Guds vrede och förbannelse.

Jag slutar då i HERRANS namn mitt tal til eder i dag med Konung Davids vackra upmuntran, som består i en märkelig fråga, och et derpå lemnadt tydeligit svar. *Ho skal gå uppå HERRANS berg? och ho kan stå i Hans beligorum? Den oskyldiga händer hafver vch renbjertad är; den ej lust hafver til lösaktiga läro, och svär icke falskeliga. Han skal undfå vållignelse af HERRANOM, och rättfärdighet af sins bålsofs Gud,*

Pf. 24: 3, 4 5.

Amen.

BIHANG.
DISPOSITIONER
ÖFVER

I. ST. BÖNEDAGENS TEXTER

MDCCLXXXII.

Vidi

J. J. AMNELL,

Fac. Theol. Decanus.

FÖRSTA STORA BÖNEDAGEN

1782.

OTTESÅNGEN.

Disp. I.

§. I.

Vi vete — frukta, Joh. 9: 31. JESUS hade botat en blind född. Detta stora undervärk förekom Judarne, i synnerhet Phariseerne, icke allenast underligt, utan ock högst otroligt. De gjorde sig först underrättade om sakens förlopp. De sporde den blindas Föräldrar, om han vore deras Son, och om hans ögon verkligen hade blifvit öppnade? De svarade: ja. De förestälde den blinde flere frågor at besvara. Han gör det så tydeligt och öfverbevisande, at intet tvifvelsmål mer kunde hafva rum om sakens sanfärdighet. Hvad var här nu at göra för de arga Phariseer. JESUS kom härigenom i rop ibland folket: Hans gårningar tillade honom något mer än människeligt. De ville söka på alt möjligt sätt at quäfva en sak, som var af så mycken betydenhet för deras lära. De framställa et skäl, som i deras tanka var oemotfägeligt. JESUS hade gjort detta undervärk på en Sabbath; v. 14. derföre visste de hel säkert at han
var

var en syndare. v. 24. Hvarföre det antingen var ofant at han hade gjort det; eller ock, om han hade gjort det, så hade det skett genom fatans konster; Joh. 10: 20. hvarföre Jesus ingalunda var at anse såsom af Gudi. Men alt detta vederlägger den botade blinde med et skål, som var långt kraftigare än deras. *Vi vete — frukta.* Den saken vil han såja, år icke allenast mig, utan ock eder af Guds ord bekant, at Gud intet hörer syndare, som J såjen denne vara, utan den m. m. Pf. 66: 18. Ordsf. B. 15: 29. Mich. 3: 4. Pf. 34: 16. 145: 19. Huru kunnen j då hafva sanningen på eder sida, som såjen, at han år en syndare, som hafver gjort et så stort under på mig. Eller vifen fram et enda exempel, at satan har öpnat någon blind född ögonen. Det år eder intet möjligt. Denne hafver gjort det, under bön til Gud; och efter hans bön år hörd, så år det ju tydeligt, at han intet år någon syndare; utan en stor Prophet, ja såkert den, om hvilken så mycket år förrut sagdt, 5 Mos. B. 18: 15. Ef. 35: 5. 42: 7. I edert tal år således intet sammanhang, ingen sanning; utan så vift min ögon åro öppnade, så vift talen J ofant, når J hållen honom för en syndare. *Ty Gud böver icke — frukta.* Desse orden åro väl tala-

talade af en syndig människa; men åro få vål grundade i Skriften, och stamma med henne få vål öfverens, at de ej på mindsta sätt kunna nekas. Och, som vår närvarande heliga text äfven bestyrker dem, få vilje vi deraf taga oss anledning at dem något vidare betrakta m. m.

Text. Ordsfp. B. 15: 8.

Den sanningen, at Gud

1 *icke böver syndare; utan*

2 *Dem, som honom frukta.*

§. 2.

Del. 1. Den sanningen at Gud icke hörer syndare, stadfästet vår Text hel tydeligen når det heter: *Den ogudaktigas offer är — flyggelse.* Med ordet *offer* förstå vi här alla andeliga förrättningar i gemen, såsom Gudstjenst, sång, bön, ordets hörande m. m. I hvilken mening ordet *offer* äfven rages på flere ställen i Skriften, Ps. 4: 6. Ef. 19: 21. 56: 7. Jer. 33: 18. Mal. 1: 11. Rom. 12: 1. 1 Pet. 2: 15. Ebr. 13: 6. Men, som vår Text talar om en sådan *ogudaktig* som offerar; få hafve vi nödigt at märka, at här ges en åtskilnad på ogudaktige; hvilket ock den H. Skrift gifver tilkänna med flere märkeliga ord i Andans eget språk. Så kallas de (**צַדִּיקִים**) *peccatores, qui ab-*
er.

errant et defleclunt a via legis Divinae
 Pf. 1: 1. och brukas gemenligast om så-
 dane, som synda vetterligen och med
 berädt mod: som synda utan skam och
 fruktan; så at föga hopp är om deras
 råddning. 1 Mos. B. 13: 13. 4 Mos. B. 32: 11.
 Ef. 1: 22. Hvarföre de ock i N. T. fättas
 i rad med Publicaner och Hedningar.
 Math. 9: 10. Desse kallas ock (*δυναμι*)
contemntes. Pf. 15: 4. emedan de för-
 kasta Gud Sjelf, den de *hålla för intet*
i alla sina tankar Pf. 10: 4. 1 Sam. 8: 7.
 10: 19. Exod. 5: 2. Hans ord, det de
 hålla för dåraktigt ringa och föraktligt. 1
 Sam. 15: 23 Hans stadgar och. rätter, dem
 de hålla för tunga och olideliga. 3 M. B 26:
 15. 2 Kon. B. 17: 15. Jer. 23: 38. Hans hjälp,
 den de hålla för ingen Ef. 8: 6. (*פעלו און*),
operantes iniquitatem Pf. 15: 4. 53: 5. 6: 9.
 5: 6. emedan de hafva samkat på sig
 en vana at synda och åro syndenes trä-
 lar; Math. 7: 23. 1 Joh. 3: 8. åro jämt
 och samt sysselsatte med synden; och
 upoffra all sin tid åt synden, ja åfven
 den, då de ligga på sina fångar; Pf. 36: 5.
 Mich. 2: 1. såsom de ock förbryta sig
 emot Gud medan de sofva, igenom syn-
 diga drömar, dem deras dagsfynder haf-
 va gifvit anledning til; Ordspr. B. 4: 16.
 (*לצים*) *derisores*, bespottare, Pf. 1: 1. som
 uttyda Guds Ord, Religion, bön och
 fång, vrängt och illa, med försmådel-
 ser

fer och åtlöjen, Ps. 139: 20. Ordsf. B. 1: 22. Ef. 28: 4. *Och dessa offra intet; de besvära intet Gud med sina böner och Gudstjenst; utan offra sinom nåtom och röka sinom garnem* Hab. 1: 15: h. e. de tilskrifva sin egen vishet, konst och skickelighet alt hvad de åga och hafva. Möter dem en olycka, så hålla de den antingen för en slump; eller för en påföljd af någon deras egen oförfigtighet. I vår text nämnas de med et allmännare ord (עוֹשֵׂי) som äfven brukas om sådana som ännu hafva så mycken utvårtets ärbarhet quar, at de åtmindstone intet förkasta alt hvad Religion och Christendom heter. Hvarföre ock vår text säger at de *offra*. Men sjelfva betydelsen af ordet visar beskaffenheten af deras offer. Ordet härledes af stamordet (עש) *improbus est, cujus formalis significatio in inquietatione & commotione sita est*. Hvilket ganska vål träffar in på desse ogudaktige. I deras hjerta är all ring i full rörelse; och ingen är starkare än den, som är emot Gud; och när Paulus på et märkeligare sätt vil beskriiva den samma, så kallar han den *en fiendskap emot Gud*, Rom. 8: 7. med denna är ock en oro förbunden, så vål i anseende til synden, som hafver oro med och efter sig, som i anseende til sjelfva sinnet, som är fullt med

allehanda fåfängeligheter, verldsliga bekymmer och oroande omsorger. Hvarföre de ock liknas vid *et stormande bas*, Ef. 57: 20. Och detta visar at deras offer, eller bön och Gudstjenst ej annat kan än vara i alla måtto odugelig. Odugelig är den 1:o *I anseende til ordsäkerne som dem dertil beveka*, som icke äro Gudomeliga och andeliga, utan kötsliga: Icke Guds befallning, icke deras egen själa-nöd, den de icke känna: Icke Guds löften som äro härliga, m. m. Utan dels en blott vana, dels timelig nytta. Of. 9: 1 Joh. 16: 26. Dels eget beröm. Matth. 6: 5. Dels at göra Gud sig något skyldig. Ef. 58: 3. 2:o *Til det de bedja om*: som är blott lekamligt godt. Det andeliga tycka de sig intet behöfva. Det lekameliga bedja de om för at få något at misbruka. Jac. 4: 3. 3:o *Til sättet på hvilket de bedja*, som sker utan rättskaffens hopp och tro, utan andakt, utan ödmjukhet, Ef. 29: 13. utan et hjerteligt begär efter det sanna goda; ty om de än nämna det andeliga goda, så hafva de dock intet något rätt begär der efter i hjertat. Mich. 3: 2.

§. 3

Dessa *hörer icke Gud*; hvilket gifves tilkänna i vår Text, när deras offer kallas en *styggelse*. (חועבה) res execrabilis et detestabilis et notat id quod aliquis in-

instar fordidum foetidiffimorum horret et
 averfatur. Hvarföre ock de fjelfve låt-
 tas i samma rum som *besvärjare, svart-
 konstige, teknatydnare och dem som fråga
 de döda.* 5 Mos. 18: 12. *Mandråpare.* Ef.
 66: 3. *Afgudadyrkare.* ibid. *Affållige* ifrån
 den sanna låran Ordspr. B. 3: 32. *Bola-
 re.* Of. 4: 12. 9: 1. Deras bön kallas *synd*;
 Ps. 109: 7. (חַטָּאת) peccatum; Icke blott
 syndig; ty det kan ock hånda de trog-
 na, at deras bön år syndig och felaktig;
 Matth. 20: 21, 22. Luc. 9: 54. utan idel
 synd; hon år så förvandlad til synd,
 at Gud inter annat ser uti henne ån
 synd, hvarföre ock samma ord brukas
 om henne som om grofvaste laster och
 misgerningar. Ordspr. B. 6: 16-19. Och
 når Gud rått kraftigt vil förklara sit
 misshag til dessas böne-offer, så liknar
 han det vid stanken som upstiger ur de dö-
 das grafvar, Rom. 3: 13. Vid et ljumt
 vattn det magen icke kan fördraga,
 Upp. B. 3: 16. Vid en träck som gif-
 ver en obehagelig lukt ifrån sig, Mal.
 2: 3. Ja, når en sådan dristar sig at
 tala med Gud i bönen; så år ljudet af
 hans mun såsom et obehageligt *tjutande*
 i HErrans öron, Of. 7: 14, och här af
 komma HErrans rättfärdiga omdömen
 om de ogudaktigas offer och bön, Ef.
 1: 11, 14, 15. Ps. 50: 16. Jer. 6: 7, 20.
 Amos. 5: 11, 21, 22, 23. 3 Mos, 26: 30.

Huru skal då Gud kunna höra sådana? Man synes vål hafva exempel derpå, at det under tiden har skedt. Et syndigt Israels folk beder af otolighet om kött; det får; men det går det igenom nåsone til straff, 4 Mos. 11: 20, 33. Pf. 78: 30, 31. Det blifver derföre en oryggelig fanning: *Gud börer icke syndare.*

§. 4.

Del. II. Såsom Gud nu icke hörer syndare, så hörer han deremot dem som honom frukta. 1:o Desse kallas (ישרים) *recti*, i Texten h. e. sådana som noga följa Guds föreskrift, och vika icke derifrån, hvarken på den högra handena, eller den vänstra. Kallas ock (ישרי לב) *recti corde*, Pf. 64: 11, 94: 15. emedan deras hjerta är renadt igenom tron, och befriadt ifrån upfåtelig synda smitta. Vi hafve redan hört, at sådane gifvas, som intet bedja §. 1, andre åter som bedja; men intet rätt, utan åro en styggelie för Gud, §. 2, 3. Desse gå på ingendera af de bågge afvägarne: De hålla icke allenast bönen 1:o *För högst nödvändig*, emedan Gud hafver det befalt, Pf. 50: 15. Ef. 55: 6, Matth, 7: 7. 26: 14. Deras egen både andeliga och timeliga nödtorft fordrar det, i anseende hvar-til Skriften fogar *nöden* tillsammans med bönen; Pf. 50: 15. 91: 15. utan de bedja ock 2:o *Rätt*. Deras bön kallas här i Tex-

i Texten (תפלה) *precatio, vel oratio simplex*. Och det, dels i anseende til den *Gudens Högbet*, som de bedja, 1 Mos. 18: 27. Esr. 9: 6. Luc. 18: 13. Dels i anseende til *det de bedja om*, som är i högsta måtto stort och viktigt, men tillika å deras sida oförtjänt, Dan. 9: 18. Dels i anseende til *orden*, med hvilka de bedja, Ps. 116: 16. Dels i anseende til *sättet på hvilket de bedja*; i det de icke föreskrifva Gud något; utan underkasta sig hans vilja, Matth. 6: 10. 26: 42. Luc. 5: 12. Dels i anseende til *årbörderne*; så at här är en bön inför Guds fotapall Ps. 99: 5. med böjda knän m. m. Act. 7: 6. 9: 40: 20: 36. Eph. 3: 14. Ps. 121: 1. 1 Mos. 17: 3. 1 Sam. 25: 23. Luc. 5: 12. Matth. 26: 39.

§. 5.

2 Dessas bön hörer HERren, hvilket vår Text visar med Hebr. (יָנַח) *benevolentia, favor & beneplacitum ejus; Hans välbehag*. I det Gud icke allenast vål anser och uptager deras bön, Ps. 16: 3. Judit. 9: 16. Ps. 147: 11. utan ock så hörer henne, at det de bedja om varder dem gifvit, Job. 22: 27. Matth. 7: 7, 8. Jac. 1: 5. Skulle de icke straxt få det de bedja om, så betänka de, at Gud intet är dem något *skyldig*, utan gör i sin ting hvad han vil, Matth. 20: 14. Gåfvorna äro ock ådla, och förtjäna at med högsta *begär afbidas*, med största

nåje emottagas, med all försigtighet användas, och med sorgfällighet förvaras; hvilket ej skulle ske, om de voro för låtte at få. Således äro de städse ödmjuka, och deras bön behagar HERren alltid.

§. 6.

Tillämpn. 1:o *Hörer Gud icke syndare, så låtom oss för all ting ångra våra synder, och göra bot i stoft och asko, innan vi fördrifte oss at tala med Gud i bönen. Vår bön är eljest en styggelse.* 2:o *Äre vi til Gud omvände, och vår bön behagar honom; låtom oss fördubbla vår ifver. Bespottare och föraktare taga öfverhanden, och flere Lands-fördömande synder gå i svang ibland oss, Vish. 14: 24-26. Så är ock Guds ris öfver oss, m m. hvad kan då vara nödigare, än at bedja ifrigt? m. m.*

Dispos. II.

§. 1.

Två kunna göra en och samma gärning; men hon är dock icke den samma in för Gud. Cain offerar Gudi, Abel ock; men Abels offer behagar, Cains icke; Publicanen går upp i Templet at bedja, Phariseen ock; den ene går derifrån rättfärdig, den andre icke. Det är tron och otron som gör de i utvärtes mätto likaste gärningar högst olika m. m.

Prop.

*Olikheten emellan de trognas och
otrognas lika gärningar.*

- 1 *Likheten af deras gärningar.*
- 2 *Olikheten.*

§. 2.

Del. 1. Vår upläste Text föreställer oss både den ogudaktige och den gudfruktige fysselfatt med lika gärningar. Den ogudaktige *offrar*; hvarmed hans utvärtes gudstjenst i gemen förstås. Disp. 1 §. 2. Den trogne *beder*, hvarunder äfven alla hans andeliga förrättningar (*συνεδοχμαῖς*) förstås, 1 Mos. B. 22: 5. Joh. 4: 20. Ap. G. 3: 1. Ef. 56: 7. Luc. 19: 46. Dock, som en del gå i sin ogudaktighet så långt, at de förkasta alt hvad bön och Gudstjenst heter, så förstå vi icke sådane här; §. 2. utan egenteligen skrymtare: desse följa de trogne til Guds hus; höra Guds ord, lika som de; bedja, som de, m. m. men

§. 3.

Del. 2. Olikheten består deri, at de otrognas gärningar äro 1 *orätta och odugeliga* i flere afseenden, §. 2 de trognas rätta. § 4. 2 *De otrognas äro en styggelse för Gud; de trognas välbehagelige*, dem han med välsignelse bekröner, §. 5.

HÖGMÅSSAN

Dispos. 1.

§. 1.

Ens rättfärdig — *år*, Jac. 5: 16. Här talas om en bedjande, om hans bön, om bönens kraft och gällande inför Gud. Den bedjande kallas *rättfärdig*. Det är ock högst nödvändigt, om bönen skal gälla något inför Gud, Ordf. B. 15: 29. Den rättfärdige behagar Gud: han *tager honom bjertat bort*, Hög. V. 4: 9. Derföre är ock hans *bön* icke et tomt väder, utan et *rättskaffens* ropande, som tränger igenom skyn, och kommer tillbaka med *mycken välsignelse*, Pf. 145: 19. m. m.

Text. 1 Joh. 3: 21, 22.

En rättfärdig mans bön såsom mycket gällande inför Gud.

1 *Hvarföre hon galler?*

2 *Huru mycket hon galler?*

§. 2.

Del. 1 När frågan blifver: *hvarföre* den rättfärdigas bön galler inför Gud? så svarar vår text på frågan: han har en *förtroöstning* til Gud. Denna förtroöstning härflyter i *af hans goda och rena samvete*, som igenom JESU blod blifvit renadt Ebr. 9: 14. 1 Joh.

1: 7. Här är en förtröstan, som hörer til trones väfande, och utgör dess förnämsta stycke: den hafver sit rum i rättfärdiggörelsen, då själen, under et trångtande begär, annamar Jesum, med hela hans dyra förtjenst och gör honom til sin egen, och det utan alla gärningars medverkan å människans sida. Denna förtröstan följer sedan jämt med och efter tron; och hafver sit rum i helglighets tillstånd, der tron visar och bevisar sig med goda verk och gerningar, Eph. 3: 12. Här upå går vår text ut, då det heter: *om förtröstning til Gud*. Eller som ordet ock kan öfversättas: *frimodighet* (παρρησια) *libertas loquendi*. Med hjertat förstås här intet annat än samvetet. 2 Sam. 24: 10. hvilket ock kallas *människans ande som vet hvad i henne är*, 1 Cor. 2: 10. Denne medvetande anden är en ovåldug domare i henne, som, i kraft af Guds lag 1:0 klagar henne an för sina lagstridiga gärningar. Hon må fynda så lönligen hon vil, så listigt hon kan, så försiktigt, at ingen kan misstänka henne derföre; så känner hon ändå dock något innom sig som henne oroar och gnager, Job. 27: 6. hon hörer likfom et jämt ropande i sin själ: du hafver likväl begått den eller den gärningen: Hon är redan i Guds skuld-bok för din

räkning uptagen m. m. Vi hafve et märkeligit exempel härpå i Josephs broder. Ingen människa viste huru de hade handterat sin broder: han var i allas tanka död, och ingen kunde misstränka dem för något ondt emot honom. Men de måste omsider tilstå at denna deras gärning var dem en tung börda, i Mos. B. 42: 21, 22. confr. Matth. 27: 4. Syndaren söker ofta at enskylla och urfakta sig: Jag var nödfakad at göra det och det; nöden dref mig dertil; andra öfvertalte och lockade mig. Ja, han kan ock skjuta hela skulden på satan: satan förförde mig, han bedrog mig, i Mos. B. 3: 13. Derföre är det mera hans eller andras skuld, än min egen; men samvetet 2:o *öfvertygar* honom straxt, och öfverbevifar honom om en egen skuld. Ho kan tvinga din vilja, och vara enväldsherre öfver henne? du hade ju kunnat säga nej, när andre hafva sökt at öfvertala och förleda dig: du hade ju kunnat och bordt stå satan emot, så hade han flytt ifrån dig; derföre gälla intet dina urfakter; utan du är sjelf skyldig; ja, du hafver allena den måsta skulden. Och på denna öfvertyggelsen följer 3:o *Et samvetets fördömande*, då det gör honom skyldig til et såkert straff; dig förestår intet godt, utan *ogunst och vrede* m. m. Rom. 2: 8,

9.

9. Och så länge det så tilstår i samvetet, kan människan ej tillförse sig något godt af Gud; utan fruktar för Honom såsom för en strång domare och håmnare. Aldraminft kan hon tala med honom i bönen, och göra sig vis om något godt af honom. Här måste således et helt annat tilstånd upkomma i själen. En alfvarlig och upriktig bättring måste göras, synden rätteligen ångras, bekännas och afbedjas; Jesu dyra förtjenst igenom tron annamas, och syndaskulden således utplånas; då renas samvetet ifrån de döda gärningar, som tilförene voro såsom gnagande matkar. Och, af detta renada samvetet, upkommer en frimodighet inför Gud under bönen; så at själen kan tala med honom, såsom et barn med en god och nådig fader, Rom. 8: 15. Men denna frimodigheten styrkes och understödes sedan på visst sätt. 2:o *Af gärningarne.* Hvarföre ock står i Texten: *Ty vi bållo* — *år.* Hvilka ord ingalunda böra tagas i den mening, som skulle antingen vår bön vara förtjänande; eller ock vi, igenom goda gärningar och Guds buds hållande, kunna göra Gud til vår skuldnär, och af Honom förtjåna andligt och evigt godt. Ach nej, Rom. 3: 23. Men det innebära likväl desse gärningar, såsom trones sannskylliga

liga frukter och verkningar, at vi kunne hafva et godt samvete, och således en frimodighet inför Gud. Ty lika såsom onda gärningar kränka vårt samvete, och göra oss skygga och radda för Gud; så tilfridsställa deremot goda gärningar oss, såsom de der åro et bevis til vår tro och nåda-stånd hos Gud. Vår förtröstning växer och stärkes här under dageligen; då vi bedje *Fadren* som har lofvat, kan och vil gifva, Matth. 6: 32. *Sonen*, som igenom sin görande och lidande lydnad hafver förtjänt oss det vi bedje om, Joh. 16: 23. *Den Hel. Ande*, som är bönenes Ande, gifver förmåga til bönen, och *hjelper vår skröplighet*, Rom. 8: 26. Och sålunda blifver vår bön *mycket gällande* inför Gud.

§. 3.

Del. II. 1:0 Bönen gäller så *mycket*, at den bedjande *får*. *Vi få*, står i Texten. Detta ordet visar oss a) at *bönenes kraft och gällande* icke består i at förtjåna, utan allenast i at *få*; få til skånks, få för intet; få af blott nåd för Christi skuld, Ef. 55: 1. Men det visar oss ock b) *belkaffenheten af Guds gismildhet*. Här står intet: *vi hafve fått*; ehuru vi visserligen hafve fått: vi hafve fått mycket, fått ofta, fått länge. Vi hafve länge fått nåd, ljus, kraft, rättfärdighet, tröst, m. m. Men här talas intet blott om detta.

ra. Icke eller står här, at vi *skole få*; ehuru ockfå det i fanning sker. Vi få inter alt på en gång. Guds godhet är få öfverflödande, at vi ej kunne den på en gång emottaga. Gud gifver derföre efter hand, ju mer och mer, alt som vi blifve skickelige til at emottaga. Men det står dock ej eller få i Texten; utan *vi få*. (*λαμβάνομεν*) *accipimus in presenti*; at dermed gifva tilkänna, at Guds godhet är en jämt fortfarande sak; i det han icke allenast har gifvit och skal gifva, utan ock jämt och outhörligen gifver; vi kunne ej mer vara utan Guds nya gåfvor i hvart ögnableck, än ny luft i hvart andetag. Derföre gifver han ock jämt och outhörligen ny nåd, nytt ljus, ny kraft, ny förlåtelse. Lika såsom solen gifver ock dageligen nytt ljus och nya strålar, så gifver ock Gud ny nåd och välsignelse, Jer. Klag. 3: 23. så at det altid kan fåjas: *vi få*. Men ännu icke nog, den bedjande får ock 2:o *alt*. *Vi få alt* — *bedje*, står här. Kristus sjelf brukar samma talesätt, Matth. 21: 22. Marc. 11: 24. och härigenom förtagas alla tvifvelsmål hos en trogen själ. Om Gud i sitt ord hade sagt, at vi väl skole få *något*, af det vi bedje om, men icke *alt*; ho kunde då vara såker om bönhörelse; emedan vi då lått fölle på den tankan, at just det vi bedde honom

om

om, torde vara det samma, som han icke har lofvat at gifva. Men nu förtager han alla tvifvelsmål derigenom at Han förfåkrar oss om *alt*. *Vi få af Honom alt — bedja*. Ty, då tron är lefvande i hjertat, så beder själen ej om något annat, än det, som lånder til Guds åra och hennes egen värkeliga lyckfialighet; och då hafver Gud sig ingen ting förbehållet; utan Han gifver *alt*. Får hon det intet straxt, så får hon det i sinom tid; får hon intet just det samma, så får hon något som bättre är; får hon det icke i tiden, så får hon det i evigheten. Men det slår aldrig felt, at hon ju får *alt*. Ty huru kan den såjas icke få alt, som får i sin rätta tid, som får mer än han hafver begårt, som får bättre än han kunnat förmoda, som får i evigheten, det han *saknat* i tiden. Nej, hon får *alt*. Felar hon i bönen, så at Gud intet kan gifva det hon beder om, så är det hennes, men icke Guds skuld. Alla Guds löften äro heliga; derföre böra de ock begåras med heliga böner; då hafver Gud sig intet förbehållet; utan vi få *alt*. *Alt är det edart*, 1 Cor. 3:22. 3:0 *Ändteligen få vi icke allenast för oss sjelfva, utan ock för andra; hvilket äfven innehålles i ordet alt*. Gud hafver befalt, at icke allenast bedja för oss sjelfva, utan ock för *andra*; under hvilket ord

ord Paulus innesluter *alla* människor, 1 Tim. 2: 1. de vare sig onda eller goda, vänner eller ovänner, m. m. Dessa böner aflöpa icke eller förgåfves; utan förbedjaren får ock i denna delen, hvad han begårar. Mången i fara stadd, blifver genom hans förbön frälst, mången i anfåktning tröstad, m. m. Ja, såsom han icke eller förgåter at bedja för staden och landet, i hvilket han bor; så afvänder ock Gud för trogna böners skuld, flere straff och landsplågor; *kröner året med sit goda*, m. m. Ps. 65: 12. Då sannas visserligen Jac. 5: 16.

§. 4.

Tillämpn. Efter det nu så är, at en rättfärdig mans bön förmår mycket inför Gud; så lätt ofs i: o *noga pröfva* ofs om vi äre rättfärdige eller icke; hvilket vårt eget samvete snart lärer kunna säga ofs; såsom våra egna gårningar och lefverne ofs derom äfven öfvertyga. Finne vi derföre at med ofs icke rätt tilstår, så låtom ofs dock en gång begynna at arbeta på våra sjäalars förbättring. Vårt arbete sträcker sig intet längre, än at höra Guds ord, och göma det i et botfärdigt och godt hjerta. 2: o *J trogne och rättfärdige*, som genom edra böner mycket förmåen hos edrar Gud, förener eder i dag uti en rättskaffens ifrig bön. Beder för landet, det Gud för
vå.

våra synders skuld straffat med tryckande misfvåxt på de flåsta orter. Beder för Konungen, m. m. så hörer Gud visserligen edar bön, efter sit löfte, Ps. 145: 19. *Ty en rättfärdig mans — är.*

Disp. II.

§. I.

Genom Honom — Fadren Eph. 2: 18. Så snart Adam hade ådragit sig och alla sina efterkommande döden, igenom åttandet af det förbudna trådet's frukt, vardt dörren både til Paradiset och Guds himmel så hårdt igenstängd, at hon aldrig mer igenom en blott människa kunde öppnas. Gud hade då *betäckt sig lika jäsom med en sky, at ingen bön derigenom tränga kunde,* Jer. Klag. 3: 44. men, igenom Christum, är dören öppnad, och vågen åter banad til Gud igen. Korsfets tråd var den rätta nyckelen. Vi hafve nu alle, både Judar och Hedningar, en fri tilgång til Gud. Vi få nu fritt uppenbära honom vår nöd och tala med honom i våra böner; förvissade om hans nådiga välbehag och kärleksrika svar. Sakne vi hårtil förmåga, så sänder han ofs sin anda som ofs bereder; hvarföre här står, at vi hafve *tilgång uti en anda.* Detta är den H. Anda, som, för Christi skul ofs sändes, Joh. 16: 13. Igenom Hans nåde-arbete i våra själar varde vi
skic-

skickelige at framtråda för Gud. Igenom Hans kraft kunne vi tala med Gud, och igenom Hans manande undfå vi, hvad vi, efter Guds vilja, begåre, och är det märkeligt, at, när Apostelen talar om denna tilgång; så säger han icke, *til Gud*, utan *til Fadren. Igenom Honom — Fadren.* Hvarföre det? Jo, til at visa oss, hvad vi hafve at vänta; såsom et barn altid tilförser sig det bästa af en god Fader: samt til at betaga oss all trållaktig fruktan för honom, och förmå oss at gå til Honom med all tilförsigt och driftighet, Eph. 3: 12. såsom et barn altid med mycken förtröstning och driftighet går til en god Fader. Det sker således til at locka oss til Honom; såsom vi altid äre benågnare at gå til den som föreställes oss såsom god och from, ånden, som beskrifves såsom hård och strång; och tillika, at erindra oss, at Han vil hafva oss til sig såsom vålartrade och trogne barn, som ålska sin Fader; men icke såsom vanartige och olydige, som honom förtörna. Och efter Gud på et så nådigt sätt vil hafva oss til sig; så sker det visserligen intet förgåfves; denne gode Fadren låter aldrig barnen gå ifrån sig utan de bästa och rikaste gåfvor, m. m. Joh. 16: 24.

De trognas tilgång til Gud i bönen.

1:0 *Til des's art.*

2:0 *Til des's påfölgd.*

§. 2.

Del. I. Denne tilgångens rätta art består i en sann *förtroöstning* til Gud, som hårflyter af et i JESU blod renadt godt samvete, och bestyrkes med en helig och Gudelig vandel, Disp. I.

§. 3.

Del. II. Påfölgden är den, at själen *får* af sin goda Fader. *Får alt.* *Får både för sig och sin nästa*, den hon inneslutar åfven så vål i sina böner, som sig sjelf. *Får för Landet*, för hvilket hon ock beder; hvilket ock är högst nödvändigt, Ezech. 22 : 16. Pl. 106 : 23.

AFTONSÅNGEN.

§. 1.

7 *mång stycke fele vi alle*, Jac. 3 : 2. At fela är hvar enda människas lott efter det beklageliga syndafallet, 1 Joh. 1 : 8. Ordsp. B. 20 : 9. Synden qvicknar uti oss tillika med vårt lif, och följer oss sedan jämt efter, til des's vi varde til jord igen, hvaraf vi komme åre, Rom. 3 : 12. Af naturen åre vi vål håruti alle lika. Moses och Aron åro intet bättre af naturen, ån Pharao och Judas, dock sker igenom nåden, at den ena blifver

bät-

bättre, än den andra. Får Guds Ande fatta oss, och föra oss til en sann omvändelse; så tilflyter oss den saliga förbättring, som de oomvände sakna. Vi tjåne Gud, när de tjåna fatan ock köttet. Vi bedje, när de bannas; m. m. Dock blifve vi aldrig så gode, at vi icke hafve våra fel: Desse följa oss, ehvarest vi åre. Åre vi i Guds hus, så åro de med oss dår. Gå vi in i vår böne-kammar, så åro de med oss dår, m. m. Under alt detta kunne vi likvål trösta oss dåraf, at dessa våra fel icke hindra oss at få omgåås med vår Gud. Vi få nål-kas den goda Fadren, fast våra ofullkomligheter låda vid oss, och de felande barnen få åndock af honom hvad de begåra; enår de med ånger och oro båra fina fel såsom en tung och tryckande börda, men icke med lust och nõje. Behagade fel åro allena de, som göma bort Guds ansikte, så at vi intet hörde varda, m. m.

Text. Pf. 66: 18, 19, 20.

Månniskors felaktigheter i bönen.

1:0 *Sådane, som icke hindra;*

2:0 *Sådane, som hindra bönbörelsen.*

§. 2.

Del. I. Vår uplåste Text talar om något *orått* i hjertat som gör, at Gud

icke kan höra en människas bön, *om jag — bönandes*, säger här David Hebr. (פֶּשַׁע) iniquitas som här förekommer, brukas om all slags synd; så vål om arffsynden, Ps. 119: 133. Ef. 59: 6, 7. som om grofva och upfläteliga verkfynder, Job. 4: 8. Ps. 36: 5. 56: 8 66: 18. och efter det så är, så kunde man här vid fråga, huru David kan säga: *om — orått i mitt hjerta* (וַיִּרְאֶה) *si conspexi iniquitatem in corde meo.* Var han då fri för arffsynden? var han nu blefven et sådant helgon, at han ej mer såg någon synd eller orått i sitt hjerta? Eller är arffsynden ingen synd, ingen förbrytelse emot Gud? Jo visserligen! det ock David sjelf tillstår, Ps. 51: 7. och bestyrkes Job. 14: 4. 15: 14. Hvadan vi se, at när David här säger: *om — något orått — hjerta*; så böra hans ord icke tagas (*sensu absoluto*) i en så strång mening, som skulle han säga sig fri för all synd och orått i hjertat; utan (*sensu limitato*) så at han under alt detta visserligen erkände at han var en syndare, besmittad icke allenast af arffsynden, utan ock af flere verkfynder, som af henne upkomma, såsom af en fruktsam moder. Dock var han derom öfvertygad, at detta icke kunde hindra honom ifrån at både upriktigt tala med Gud i sina böner, och af honom blifva bönhörd; såsom den der aldrig

drig i det onda och orätta fökte sitt nöje, eller låt det herrska hos sig, utan, tvårtom, kufvade och öfvervan det samma genom nåden. Hår af se vi således, at sådana fel och oråthheter värkeligen gifvas i människors hjertan, som icke hindra Gud at höra deras bön. Och om vi nu något närmare vilje beskåda dem, så äro de 1:o *Arffsynder*, det gråfeliga onda, med hvilket vi alle födas, som beröfvar oss Guds belåte och gör oss til vredenes och förtappelsens barn. Och är det intet nog dermed, at vi födas med detta onda; utan det följer oss ock efter så länge vi lefve; så at vi alltid och i alla tilstånd nödgas utbrista med Paulo, Rom. 7: 18. Är nu tron borta utur hjertat, och människan blifver kvar i sit naturliga synda-tilstånd, aldeles oförändrad; så tager detta förderfvet aldeles öfverhanden, förgiftar henne til alla des krafter och förmögenheter, och gör henne så vederstyggelig inför Gud, at han intet kan höra hennes bön. Men upgår tron i hjertat, så blifver väl arffsynden ännu kvar; men hon hålles då bunden, såsom en fånge, i banden, hvilken väl jämt är orolig och söker at slippa lös; men kan intet. Och då hindrar hon icke Gud at höra vår bön; icke eller oss at bedja vår Gud til behag; såsom detta onda är öfverskyldt och

betäckt med Frålsfarens dyra förtjänst. 2:0 *Kunna och i synnerbet några avffsyndens fofter* hitföras; såsom a) *Trôghet och kallfinnighet*, Ebr. 12: 1. Rom. 7: 21. Vi äre icke få ifrige och brinnande i bönen som vi borde vara: vi känne icke en få håftig andakts eld, som Gud är vård, och den han med rätta fordrar af oss, Rom. 12: 11. utan vi varde ofta hos oss varse mycken köld och efterlåtenhet. Händer det åter, at en starkare ifver faller uppå oss, så går den ofta hastigt öfver, och vi äre oss en annan gång intet mera like. b) *Allebanda förströelser i tankarna*. Vi bjude mången gång til at hålla våra tankar tilsamman; men främmande tankar öfverfalla oss, når vi det som minst förmode, och vi vete icke hvart vår andakt tager vågen. c) *Allebanda syndiga retelser*, nu til hat och bitterhet, nu høgmod, nu egen rättfärdighet m. m. d) *otron i kjertat* Marc. 9: 24. som bjuder til at qvickna vid igen, plågar oss med tvifvelsmål, otolighet och knorr emot Gud, m. m. 3:0 *Inskjuter ock satan et ondt* i hjertat, som icke är litet; och består dels i förgripeliga tankar emot Gud, dels i förtviflans tankar: til exempel: Huru skal Gud kunna höra en sådan, som du är: du är ju ännu icke rätteligen omvänd: dit hjerta är alt för ondt. Du hafver ingen

gen brinnande andakt, m. m. Men! alt detta hindrar ändock icke vår Gud at höra vår bön; då vi erkänne och afbedje våra egna fel; och hvad den onde anden inskjuter, blir hans, men icke vårt fel, när vi honom i trone rätteligen emotstå. Ordsaken, hvarföre Gud ändå kan höra vår bön, fast vi äre fulle med svaghets fel, är den, at han icke bönhörer efter vår förtjänst och värdighet; eller vår böns fullkomlighet; utan blott och endast efter sin Faderliga nåd, och sin Sons förtjänst. Derföre, ehuru vår bön kan vara ganska svag och ofullkomlig, kan Gud ändock höra henne för sin Sons skuld, som icke allenast hafver bedt i vårt ställe och på våra vägnar, utan all brist och fel; utan ock beder för oss ännu, at vår svaga bön må honom tackas. Så är ock den H. Ande altid med de trogna under bönen. Ja, om än deras tro och deras bön är aldrig så svag, så är den H. Ande med dem och når dem, som *hjelper deras skröplighet och manar godt för dem hos Gud*, Rom. 8: 26. Håraf kommer det, at David, som likväl kände sin svaghet, var icke allenast vis om bönhörelsen: *Derföre hörer mig Gud*; utan ock lofvar Gud, för det han *icke förkastade hans bön* m. m. Du min Gud, vil han fåja, hade visst ordsak at förkasta min bön och vända

din godhet ifrån mig, om du ville handla med mig efter min ovärdighet och din strånga rätt; men lofvadt vare dit namn, som icke ser på min svaghet, utan på din Sons alrafullkomligaste förskyllan.

§ 3.

Del. II. Men här är ock visserligen et annat slags fel i människors hjertan, som tvärt af hindrar bönhörelsen. Detta är det David egenteligen menar här i texten, när han säger: *om — något orätt*. Han förstår här upfåteliga och behagade synder emot samvetet, som en människa begär icke allenast förut, innan hon går til bönen; utan ock under bönen. Såsom 1:o Många bedja blott om lyckfälgighet i lekamlig måtta, men icke om fälgighet i andelig och ewig måtta: de komma få ihog kroppen at de förglömma sin själ. Hvad för et grufveligit fel är icke detta? Huru skal Gud kunna höra en sådan bön, som vil göra människan fäll och fälg både til kropp och själ? 2:o *Beder en sådan ofta om det Christus aldrig hafver henne förvärfuat*. Säger intet mången: Gud förlåte mig mina synder, just under det han förtörnar Gud med de gröfsta edér. Men hvar är hans botfärdighet när han så beder? Hvar är hans ånger, hans tro?

tro? Är icke alt sådant borta, och idel ötro i stället? Hafver nu Christus förvärfvat syndaren frihet at synda, samt förlåtelse, utan bättring och tro? Nej. Derföre kan icke eller Gud höra hans bön; såsom Gud ej hafver lofvat oss något annat, än det Christus hafver oss förvärfvat, m. m. 3:o *Om sådant som strider tvert emot Christi förtjenst, och kränker Guds ära.* Sådane äro de, som bedja ondt öfver sin nästa, Jac. 5:9. 4 Mos. 22:6. Ps. 109:28. Äfven ock de som hafva alt ondt för händer, och bedja, at Gud ville gifva det en lyckelig framgång; ja ock de, som bedja om hälfa och sundhet, på det de så mycket bättra må kunna göda sig i köttlig vållust, Jac. 4:3. Det följer af sig sjelft, at en sådan bön är en styggelse i Guds ögon. 4:o *Är ock det et ganska stort fel at man grundar sin bön, icke på Christi förtjänst, utan på sig sjelf och sina egna gärningar.* Somlige lita på sina böners vidlyftighet, andre på sina ödmjuka åtbörder; m. m. at, för det de äro så ordrike, så andåktige, så ödmjuka i bönen, så skal Gud böra nödvändigt höra dem. Ja det som ännu 5:o kan tilläggas; *De tro sig igenom sina böner kunna förvärfva sig frihet at så mycket säkrare lefva efter sina lustar; derföre finner man människor, som bedja och gi-*

rigas, bedja och hata sin nästa; bedja, och vredgas utan skäl; m. m. Menandes at Gud. intet skal räkna något på dessa deras synder, för deras böner skuld, Ef. 58: 3. Skulle Gud höra dessas bön, så måste han nödvändigt höra syndare; men det har han aldrig lofvat; hvarföre han icke allenast *förkastar* deras bön såsom syndig och ogudaktig, utan ock *tager* sin besynnerliga nåd ock *godbet ifrån dem*.

Tillämpn. 1:o Vacktom ofs för sådana fel, tom hindra vår Gud at höra vår bön. Vi freste eljest vår Gud alt för mycket, och fätte, på et i högsta måttan syndigt vis, hans långmodighet på prof m. m. 2:o Såsom vi aldrig kunne vara utan svagheter i bönen, så låtom ofs vakta ofs, at vi icke smickre med dem; de kunna snart iklåda sig en art af synda vana, och förvandlas til upfåtliga.

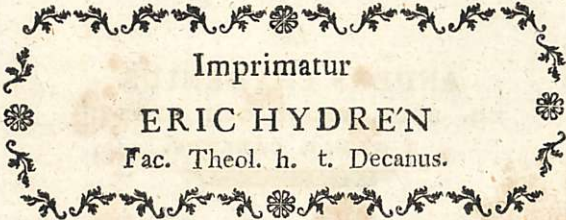

FORTSATNING
AF
PREDIKNINGAR
ÖFVER
TIO GUDS BUD.

AF
ANDERS CHYDENIUS.
TH. DOCT. PROST OCH KYRKOH.
I GAMLA CARLEBY.

BIHANG.
FÖRKLARINGAR
Öfver II. och III. St. Böned. Texter.
MDCCLXXXII
VOL. IV. ST. 2.

STOCKHOLM OCH UPSALA,
Hos SWEDERUS
1782.

A decorative border consisting of a wreath of leaves and flowers, framing the central text.

Imprimatur

ERIC HYDREN

Fac. Theol. h. t. Decanus.

VIII PREDIKAN ÖFVER TIO GUDS BUD.

§. I.

Dageliga förfarenheten lärer oss nog-
samt, at lifvet såsom det dyraste
af alt detta Jordiska vi äga, kan inga-
lunda länge äga bestånd, om vi icke
hafva några medel at uppehålla det
med. Lifvet består i en nära förening
emellan denna vår synliga kropp och
den osynliga och odödeliga själen; så
länge detta bandet vid magt hålles är
vår kropp i allehanda slags göromål
vårkande, och den förnuftiga själen vår-
kar igenom honom; Men afskårs det,
uphåra alla kroppens vårkningar, och
han går tillbaka til det stoft, hvaraf han
tagen är. Dessa medel äro mångahan-
da, men de nödvändigaste för lifvet
äro mat och dricka, dem vi ej kunna
umbära och kläderna blifva för oss icke
stort omisteligare, hvarmed kroppen må-
ste skylas; Men våra behof blifva mång-
dubbelt flera, när vi tillika söka be-
qvämligheter, dem Naturens Herre ej

velat förmena oss, då han uplåtitt hela jorden, med hvad der på finnes til vårt slågtes nytta och nöje. Alla dessa medel, de må då vara af hvad beskaffenhet som hållt, som på något sätt befordra lifvets vid magt hållande, och kroppens behof och beqvåmligheter, kallas rätt ågodelar, de må då bestå i fastigheter, såsom hus, åkrar, ångar, skog och annat sådant, eller lösöron, allehanda slags mat, kläder boskap, penningar med mera, af hvad slags beskaffenhet de och må vara, som kunna i någor mätto gagna oss.

§. 2.

Alla dessa ågodelar hämtas väl ifrån naturens sköte, där Allmagten nedlagt alla våra behof, men de hämtas icke därifrån utan möda, kostnad och arbete; därför har Naturens Herre pålagt en och hvar, at föda sig uti sin anletes svett, och våra mångfalliga behof utkräfja af oss denna vår skyldigket, emedan vi annars skulle snart stanna i brist af det nödvändiga. Där flere människor eller hushåll bo när hvarandra och den ena tilgriper och nyttjar frukten af den andras möda, så måste det hånda at den lata och snåla lefver på den idogas bekostnad, och den arbetsamma kan sättas i mistning af det aldrig nödvändigaste. Därföre var nödigt, at

at genom lagar stadga ågande rätten, och noga urskilja, hvad en och hvar med rätta hörde til. Sådant finner man ock vara skedt hos alla samman-lefvan-de folkslag, ehuru samma lagar äro hvar-annan aldeles olika. Utom dem kan man näppeligen göra sig begrep om hela vårt slågtes bestånd. Ty uti en allmån samfällighet hade idogheten och sparsamheten icke någon upmuntran, och lättjan med slöferi iatet straff. Den slitiga förvärfvade sig föda, men då han ville nyttja den til sin trötta kropps vederqväckelse, skulle en hop låttingar fåtta sig til bords med honom och för-tära den: den slitiga span och väfde, och den lata klädde sig dermed; sådant kunde ju ej annat än i grund hafva all idoghet, och med det samma alt hvad därmed förvärfvas. Men däremot är det ågande rätten, och des såkerhet, som gifver den största upmuntran, at förvärfva och förvara ågodelar, och hafver således sin grund i sjelfva naturen af vårt bestånd, samt finnes utstakad i Guddomeliga och människliga lagar. Och at för evärdeliga tider fastställa den, hafver HERren Gud på Sinai berg insatt detta Sjunde budet i sin heliga lag. Men huru Gud i detta budet gifver oss en sådan såkerhet, är hvad vi nu straxt få närmare undersök-

ka, då vi förfoga oss til dess andåktiga betraktande; men ingalunda i förliktande på oss sjelfva, utan med et troget anropande om visdom hjelp och vålsignelse af högden: *Fader vår. &c.*

§. 3.

Texten 2 Mos. 20: v. 15.

Du skalt icke stjåla.

Låt oss då af denna vår text i HERRANS Namn betrakta:

Den i detta Sjunde budet af HERRANS Lag oss gifna säkerheten på våra ågodelar.

Så at vi märka

- 1 *Hvad Gud i detta budet förbjuder, och*
- 2 *Hvad han befäller.*

Men HERRE vår Gud gif du oss hårtill din nåd och vålsignelse!

§. 4.

FÖRRA Delen.

Du skalt icke stjåla heter det i detta budet; deruti förbjudes således med et ord al tjufnåd, men som den icke mindre än andra laster kan utöfvas på mångfalligt sätt, blifver här nödigt at icke allenast gifva tydliga begrep om tjuf-

tjufnaden i gemen, utan ock förklara huru den samma på hvarjehanda sätt utöfvas, med tydeliga bevis af förnuftet och uppenbarelsen, at de alla måste vara förbudna.

Vi nämde redan uti ingången huru ågande rätten genom Guddomeliga och människliga lagar är, såsom oumgångelig til vårt slågtes och dess fällhets bestånd, uttakah och faststald. Hvilka och hurudanna de samma äro hör icke egenteligen til vår underfökning, men när denne ågande rätten förloras, så at nästan emot deras innehåll tilväl- ler sig vår egendom, det kallas tjufnad uti en allmän bemärkelse, och består således uti en olaglig rubbning af ens och hvars i lagen grundade säkerhet uppå sina ågodelar. Men som denna rubbning i säkerheten icke allenast kan ske af nästan, utan det gifvas ock många, som förstöra den för sig sjelf och sina egna, för hvilket de ingalunda kunna undgå ansvar, åtminstone för den stora Guden, hvars dyra lån de nyttja, så är klart, at båda slags tjufnaderna här böra förklaras. Vål an, lått oss då mine Åhörare först bjuda til at utreda, på huru många sätt denna tjufnads synden föröfvas emot nästan, och huru hvardera är i HERRANS heliga ord förbudna. Men är det ock möjligt

at kunna uptänka dem alla? är väl tiden tilräckelig at upräkna dem? Vi måste då åtnöja oss, at anföra hålt de allmånaste. Salige Doctor Lutherus uti sin förklaring öfver detta budet indelar tjufnaden i tvänne slag, nemligen *at borttaga Nåstans penningar eller ågodelar*, med uppenbar orättvisa och at genom list och bedrägeri, *med falska varor och bandel komma dem til oss*. Det förre kan 1) ske uppenbarligen, när man inför ägarens ögon, med våld tager och sig tilågnar nåstans egendom, af hvad namn eller beskaffenhet den hålt vara må, och kallas rätt et rövveri; men som ägaren sådant ingalunda kan tillåta, om han allenast är i stånd at hindra det, så beror denna slags tjufnad på en öfverlägsen styrka hos rövaren, antingen han då är ensam öfvermågtig sin nåsta eller flera hafva sammangaddat sig, at med samlad hand taga rofvet; hviket ofta icke stannar vid blotta rövandet af ågodelarna, utan kan äfven, då nåstan söker at försvara sin egendom, lätt gå til slagsmål och mord, ja långsamma och blodiga krig. Denna art af tjufnad är oförnekelsen den aldra gröfsta, och straffades bland Judarna med förlust af rövarens lif, som icke allenast ses där af, at rövare dömdes til döden och korsfästes en på hvardera sidan om vår o-

skyl-

skyldiga Frålsfare, utan aldratydeligast af den botfårdiga rófwarens bekännelse på korset: *Det är väl rätt med oss, ty vi lide det våra gärningar värde äro.* När det altfå heter: *Du skalt icke stjåla*, vil HERRen med det samma hafva sagt: få mycket mindre må du understå dig, at med våld rófva ifrån din nästa hans egendom. *Du skalt icke göra dinom nästa orätt eller rófva bonom:* 3 Mos. B. 19: 13. fåger HERRen. Sjelfva människligheten ryser för detta grufveliga lastens utbrott, hvarvid både lif och lem stå i åfventyr at förloras, ty at falla i rófware händer, är föga annat än falla i mördares. Skulle en få fäselig last, som fåtter andra i åfventyr at förlora alt, då icke vara på det strängaste förbuden? men i löndom bedrifves denna lasten på tusende olika sätt, alt som misgärningsmannens ilparighet kan det uptränka, at få mycket bättre dölja sin gärning. Alt hvad löst och rörligit är kan på detta sättet borttagas; allehanda slags lefvande djur och fånat, til och med människor, på de orter där de nyttjas eller kunna säljas til slafveri, om hvilken besynnerliga art af tjufnad HERRen fåger: *Om någon varder funnen, den som stjål ena själ utaf sina bröder - - och försätter eller säljer henne, den tjufven skal dråpas, at du skiljer det onda*

ifrån dig, 5 Mos. B. 24: 7. Under namn af ågodelar, som kunna borttagas, förstås här allt hvad ågaren kan i någor måtto hafva nytta af, såsom matvaror til lifvets uppehälle, eller kläder at skylla sin kropp med, eller bohags-ting at nyttja til sin beqvåmlighet, i synnerhet Penningar, Silfver eller Guld, såsom allmänna medel at förskaffa sig sina behof, de måga då finnas uti ågarens egen gömmo, eller i andras vård, eller under en allmän tro och redlighet stå ute på markene; afhåndandet af allt sådant är det som i sin egenteligaste bemärkelse kallas tjufnad, och är således i detta budet alfvarligen förbudit. Ifrån denna slags tjufnad är åfven en annan last nemligen lögnen alltid oskiljaktig, i det missgärningsmannen antingen döljer i tyfthet denna sin gårning, eller ock tilspord derom vårkeligen nekade dertil; hvarföre HERREN säger: *7 skolen icke stjåla, eller ljuga, eller handla falskeliga, den ena med den andra*, 3 Mos. B. 19: 11. Men hvad vi här i synnerhet må märka, är at åfven det aldraminsta som afhändes kommer under detta förbud. Här gifves icke någon annan gräns emellan dygden och lasten, ån förvarandet af ågande rättens helgd. Öfverskrides den i det aldraminsta, om det ock vore at en knappnåls värde, få

lå är lasten begången, och budet brutit. Tjufnadens storlek utmärker allenaft den större eller mindre skada nåstan lider däraf, men gärningen blifver alltid den samma; derföre finnes här ej heller i lagen det minsta undantag, utan et allmänt förbud: *Du skalt icke stjåla.* Det är: O! människa, du må vara hvem som hållst, rik eller fattig, hög eller låg, så förbjuder jag HERren din Gud dig, at i någor måtto afhända din nåsta något, hvad hållst det vara må, som honom med råtta tilhörer, det må vara huru litet eller ringa. Sjelfva sakens egen natur öfvertygar oss åfven hårom; ty om en liten tjufnad ej vore det, blifver alltid frågan, huru stor må den då få vara innan den förbjudes? och den kan af ingen grund, af Guddomeliga eller människliga lagar utstakkas, så snart den första gränsen är öfverftigen, som är den andras ågande rätt. Och dertil kommer, at de små tjufnader, eller i lagen kallade snatterier åro, som förfarenheten intygar just de samma, som sedan likasom efter trappsteg leda til de aldra största stölder. De små stölder likna en liten vattuåder genom en dam, som föga kunde anses för betydande, om den icke efter hand undergråfde hela dammen; för hvilken orsak just de första genombrytningar ford-

fordra den nogaste upmärksamhet, och böra med största sorgfällighet tillstoppas.

§. 5.

Men vi behöfve icke längre uppehålla oss vid beskrifningen af dessa slags tjufnader; ty de föröfvas under en allmänt årkänd orättvisa, som förtjenar sitt straff; de som ske med list under hvarjehanda förevänningar af billighet måste nogare granskas. Dock härvid möter oss en margfallighet af bedrägerier, dem jag gärna ville, at låtta edert minne, hafva i någon slags naturlig ordning ställda. Det torde låta någorlunda göra sig, om vi betrakta dem efter olika stånd, eller, såsom föröfvade emot Öfverhet, underfåtare och gelikar.

Vi må derföre 1) anföra de bedrägerier, som ske emot Öfverheten, eller dem som äro befallande. Regeringsform, lagar och författningar utstaka för underfåtare, hvad hvar och en af dem bör til Rikets gemensamma bästa, frid och sâkerhet årlägga; de må då komma under namn af skatt, eller tull, eller bevillningar eller något annat, när de af underfåtare, på något sätt med list, lögn eller bedrägeri innehållas eller minskas, är det et tjufveri, som i detta budet förbjudes. Rättigheter at taga skatt tillägger Apostelen Paulus

Öf-

Öfverheten och befaller derföre de Romare: *I måsten ock gifva skatt, ty de äro Guds tjenare*, Rom. 13: v. 5, 6, 7. och det kan med rätta lämpas hit, hvad han i föregående vers säger om undergifvenheten, at sådant bör ske, *icke för straffets skul allena, utan för samvetets skul.* Och vidare: *Jå gifver nu hvarjom och enom det i pligtige åren: dem skatt som skatt bör; dem tull, som tull bör.* Och vår dyra Frålsare, då han just i denna frågan blef frestad, sade: *gifver Kejsarenom det Kejsarenom tilbörer, och Gudi det Gudi tilbörer*, Matth. 22: 21. Den del af vår egenom som lagarna tillägga Öfverheten är icke vår, utan samhällets och Öfverhetens; når den under hvarjehanda invändning eller list innehålles, rubbas dermed Öfverhetens sårkerhet på des lagliga inkomster, och måste således blifva et tjuveri, som här alfvarligen förbjudes. Under samma förbud bör ock det råknas, når lönen på allehanda sätt förfnillas för de af Öfverheten tillsatta Ambetsmän och Lårare; den finnes åfven genom lagar oftast faststald, men då Åhörarena som skola årlägga den, genom lögn och list undandraga sig at den redeligen årlägga, begå de icke allenast et brott emot samhället och lagarna, til ambetsmäns förfång, utan ock, hvad Lårare i synnerhet betråffar, emot det kärleks

leks bud som Apostelen Paulus gaf til sina Galater: *Den som undervisad varder med ordom, ban dele alt godt med bonom, som bonom undervisar*, Gal. 6: 6. Vi kunna ock råkna hit det bedrågeri, som af tjenare ofta föröfvas emot deras husbönder och matmödrar, uti sjelfva deras tjenst, och består deruti, at de emot viss lön och uppehålle försåkrat sina husbönder om flit och trohet uti sit arbete, och likväl ehuru de undfå af sina husbönder, hvad de blifvit försåkrade om, icke använda sina krafter och förmåga til deras bästa, utan förnöta sin tid bort i lättja, och således beröfva dem den upkomst och förkofran som dem tilkommer, och få med råtta namn af daga tjufvar; ty så säger Salomo: *Den som lat är i sit arbete, ban är bans broder som skada gör*. Ordf. B. 18: 9. och *såsom åtika gör ondt tandenom, och rök i ögonen, så gör en försummelig dem ondt, som sånda bonom*, Cap. 10: 26. Men i synnerhet hörer hit det tjufveri, som sker uppå hela samhället eller allmänheten genom olofligt tiggeri. Människligheten fordrar af oss, at råcka en hjälpsam hand til den fattiga och nödlidande; derom var lagen nog tydelig ibland Israels barn: *Om din broder är fattig i din lande, så skalt du icke förbårda dit hjerta, eller tillycka dina band för dinom*
fat-

*fattiga broder, utan skalt uplycka henne bonom och låna bonom efter som bonom fattas, 5 Mof B. 15: 7, 8. Men derföre är ingalunda lofligt för någon, at antingen i dryckenskap, eller vållust, eller vårdslöshet förstöra sin egendom, eller i lättja förnöta sin tid, utan at förvärfva något; ty i sådana fall kommer han at ligga genom eget förvålande allmänheten til last, som af sin egendom måste underhålla en sådan. Alt hvad han således måste undfå af andra, det han sielf genom flit hade kunnat för tjena, är icke annat än et orättmätigt beröfvande af nåstans egendom, och et tjuveri, som här är förbudt. Til sådana tiggare säger Syrach: *Det är et skumligt lefverne, at gå bus ifrån bus, Syr. 29: 30.* Deremot beskriver han de rätta fattiga, som behöfva almosor, då han säger: *Den är fattig som arbetar och det lyckas bonom intet. Cap. 31: 4.**

§. 6.

Det andra slags tjuveri, som sker med list, är det som föröfvas emot underfåtare, eller andra underhafvande. Sådant kan ock ske på mångahanda sätt; Såsom 1) när underfåtare betungas med större utskylder, än Rikets verkliga behof kräfver, än lagarna det tillåta, eller för dem kan blifva möjligit at utgöra. Behofven äro mångfalliga och kunna icke af enskilda medborgare

få noga måtas, och den styrande magten åger utmåtnings-våldet hos sig; men om stora skatter samlas at användas til onyttiga skänker, yppighet och luftbarheter, så är klart, at medborgares ågodelar äro dem med orätta frångagna: Likaledes, om dem aftvingas större utlagor, än det förbund Öfverhet och underfåtare ingått med hvarandra tillåter; såsom ock när de aldeles öfverftiga underfåtares förmåga, utom yttersta trångande nöd och äfventyr för Riket. Om sådana Förstar talar HERRN Gud mycket hårt genom Propheten Micha: *Hörer dock J Høfvitsmån i Jacobs hus, och i Förstar i Israels hus: J skullen med råtta vara de, som veta hvad rätt är; men J haten det goda och ålsken det onda: J skinnen dem budena och köttet ifrå deras ben: Och åten mins folks kött, och när J hafven dragit dem budena af, så slå J dem ock benen sönder och stycken det ifrå hvart annat, lika som uti en gryto, och lika som kött uti en kjettel.* Mich. 3: 1, 2, 3. Och Konung David kallar dem *ogårningsmån*, som bans folk upfråta, på det de måga föda sig, Ps. 14: 4. 2) Genom falskt mynt antingen genom lönlige förändringar i skrot och korn, under en god stämpel, eller låne- och förfåkringsbref, som intet redeligen betalas. Halten af
et

et Rikes mynt må väl alltid blifva en Högsta magtens rättighet at förordna om; men om et godt mynt med list eller våld indrifves, och et såmre slås under samma stämpel, och utan undersåtares vetenskap, och utdelas til det bättre myntets värde, eller dermed lönas Ambetsmän, krigsfolk och arbetare, efter dess åfatta falska värde, blifver sådant alt et bedrägeri emot undersåtare, som ej annat kan än anses för en tjufnad, lika grym med den som föröfvas genom falskt mått och vigt och öfver hvilken HERRen så mångfalt i sit ord utropar förbannelse, så mycket värre, som bedrägeriet sker här emot millioner människor. 3) När rätten hålles fahl för penningar, det år, när Öfverhets personer och Domare tagga mutor och döma därefter. Rättsökande våga alt för at vinna sina saker vid domstolen. Är Domaren samvetsöm och ovåldug, galler intet annat skäl än rättvisan, men så snart de förnimma, at gåfvor hafva rum, tåfla parterna med hvar andra, hvilkendera af dem förmår frambära större offer på detta orättfärdighetens Altare; de utblotta sig, ja ofta sänka sig i yttersta vidlöftighet, för at vinna sin sak, hvaraf hånder, at undersåtarenas egodelar gå ifrån dem, och en sådan Domare samlar stora skatter af medborgare, emot Guds och verldsliga

lagar; här är icke stället, at betrakta en sådan gärning på all den ogudaktighets och orättvissas vågnar, som den förtjenar: vi anse den samma allenast, såsom et medel at beröfva nästan sin vålfångna egendom, som därför måste i detta budet vara förbuden. Om sådana Domare talar HERren genom Propheten Esaiam: *Dina Förstar äro affällige, och tjufvars stallbröder, de taga alla gårna gåfvor, och fara efter skänker; dem faderlösa skoffa de icke rätt och änkonas sak kommer intet inför dem, Es. 1: 23.* Om dem är det som HERren säger genom Propheten Jeremiam, at *deras bus äro fulla med bedrägeri, lika som en fogla bur är full med lockfoglar: deraf warda de våldige, rike och fete, de omgå med ond stycker; de hålla ingen rätt, dem faderlösa främja de icke i hans sak, Jer. 5: 27, 28.* 4) Sker tjufnad emot underhafvanden, när föräldrar, eller förmyndare förstöra sina barns egodelar. Naturens rätt fordrar af föräldrarna, at de draga omsorg för sina barn, icke allenast i sin lifstid, utan ock lämna så mycket egodelar åt dem efter sin död, som de på årligt och lofligit sätt kunnat förvärfva; när föräldrarna sådant utur akt låta, och genom slöseri förstöra egendomen, är tydeligit, at de taga den ifrån sine barn; men än vårre oför-rätta de barnen, om dem af androm

varit något anförtrodt til barnens kläder och uppehålle och de förståora sådant, hvarigenom barnen kunna stanna i armod och elände; men den svåraste tjufnad emot dem är ofelbart den, när förmyndare förståora eller förnilla de faderlösa lilla qvarlåtenskap. Ty så säger HERRN: *oförrätta icke främlingen, den faderlösa och änkona och gör ingen öfvervåld*, Jer. 22: 3. *Och hjälper den förtrykta, skaffer dem faderlösa rätt och hjälper änkonas sak*, Ef. 1: 17. Tjufnaden är alltid en vederstyggelig synd, men svårast när den föröfvas emot dem som ej kunna eller förstå at försvara sin egendom, i synnerhet af dem, som just borde vara deras försvar. Änteligen 5) Sker det då husbönder och hushållare förhålla tjenaren och dagakarlen sin lön, antingen helt och hållet, eller til någon del. Då de utlåfva stora löner, men aldrig fullborda sina löften: tvinga hårdt sina tjenare, tvårt emot HERRANS befallning genom Mosen: *Du skalt icke med strångbet råda öfver dem, utan frukta Gud*, 3 Mos. 25: 43. och likväl knappa in deras löner, eller ock uppehålla den fattiga arbetaren med goda löften, hvars dageliga behofver ej tåla något uppskof. Hvad är våld detta annat än et tjufveri af den fattiga. Sade Frälsaren JESUS rätteligen om den fattiga änkan som lade det endaste i offer-

kifstona, at hon lade måst dit, då hon gaf alt hvad hon egde; så må jag ock fåga, at den stjål måst, som tager den fattiga arbetarens endaste. Och därför finna vi äfven, huru ömt HERren Gud hafver tagit sig an den fattigas sak, då han säger: *Du skalt icke göra dinom nästa orätt, eller röfva honom. Din dagakarls lön skal icke blifva när dig intil morgonen,* 3 Mos. 19: 13. Och hotar sådana svårigen genom Prophetem Malachiam: *Jag skal komma til eder och straffa eder och skal vara et snart vitne emot dem som våld och orätt göra dagakarlenom, ånkone och dem faderlösa, och förtryckta främlingen,* Mal. 3: 5. HERren läg nogsam, at uppskof allena kunde förstöra den fattiga, och förböd därför at förhålla lönen för honom, och säger: *du skalt gifva honom samma dagen sin lön, at solen dermed icke nedergår,* 5 Mos. 24: 14, 15. och upgifver orsaken, nemligen: *efter han nödståldt är, och dermed uppebåller sina själ.*

§. 7.

Nu få vi äfven nämna något om de slags tjufnader, som ske i handel och vandel, emellan människor, som gelikar betraktade, genom list och bedrägeri. Hit må med rätta 1) råknas falskt mål eller vigt, när man emottager varor med drygare vigt, aln eller tunna, men säljer ut med en mindre.

All

All den vara, som vinnes vid inköp med den längre alnen, eller större mätet, och hvad den andra förlorar med de mindre, då han emottager varan af bedragarens hand, är orätt fången; ty så säger HERren: *Jag är HERren edar Gud. I skolen intet olika handla, med aln med vigt, med mått. Rätt våg, rätt pund, rätt skeppa, rätt kanna skal vara när eder,* 3 Mos. 19: 34, 35 och 36. 2) När man säljer en falsk, odugelig vara för god, eller betalar en god vara med falskt mynt, där antingen penningens invärtes godhet ej svarar emotprägeln, eller han är afklipt til mindre i vigten. Hvad mån dock HERren säga om sådant? Jo, börer detta, säger Han: *I som förtrycken den fattiga, och förderfven de elända i landena: när vil då den Sabbaten hafva en ånda, at vi måge hafva korn fahlt och förminska skeppona, och förböja siklen, och förfaiska vigtena; på det vi måge få de fattiga under oss för penningar och de torftiga för et par skor; at sälja agnar för korn? HERren hafver svorit emot Jacobs bögfärd: Hvad galler, om jag sådana deras gärningar evinnerliga förgåta skal?* Amos 8: 4, 5, 6, 7. 3) Sker sådant genom upstegrade priser på nödtorftighets varor, när antingen en lågger dem allena genom sin penninge styrka under sig, och sedan uphöjer varupriset så högt han vill öfver all rättmät-

rig och billig vinst, eller då flere måg-
rige göra en sammanfåttning, antingen
genom fina varors upstegring för de fat-
tiga, eller genom aftvungit underpris på
den fattigas varor, dem han är nödgad
at sålja, sig til undergång; såsom HÉR-
ren i näst anförda märkeliga språk kla-
gar och mång annorstädes i den heliga
Skrift. 4) Genom et oskåligt penninge
ocker, när de nödga den trångda, at
gifva större förskrifningar än lånet är
som han undfått, eller at betala höga och
oloffiga räntor, eller ränta på ränta, el-
ler taga panter, at förfälja dem til et
ringa värde. Billighets lagen, som HÉR-
ren gaf häruti är denna: *När du lånar
penningar åt den fattiga skalt du icke haf-
va dig med honom, som en ockrare, och in-
tet ocker på honom bedrifva. När du ta-
ger en klådnad til pant af din nästa, skalt
du få honom det igen, förva än solen går
ned; förty hans klådnad är hans buds en-
daste öfvertäckelse, där han uti såfver,*
2 Mos. 22: 25, 26, 27. Däremot hotar
HÉRren at straffa svårligen alla ockrare,
*som vid Altare slösa af förpantat kläder,
och dricka vin af saköre,* Amos 2: 8. 5)
Genom rå-flyttning; när den giriga för
at utvidga sin jord, och draga alt mer
och mera under sig, i löndom förändrar
stadgade gamla och lagliga ägoskildnader.
Lagen härutinnan var denna: *Du skalt
icke*

icke dins nåstas råmärke flytta, hvilka för-
fåderna hafva satt i dinom arfvedel, 5 Mos.
19: 14. Och uppå berget Ebal låt Gud
ropa förbannelse öfver dem, som sådant
gjorde då det heter: *Förbannad vare den,
som flytter sin nåstas råmärke, och alt fol-
ket måste besanna det, och säga amen,*
det är så. Cap. 27: 17. 6) Bör ock hit
råkna, när man lånar något af sin nå-
sta, utan at draga all möjelig omsorg at
betala sit lån. Om sådana säger David:
Den ogudaktiga borgar och betalar intet,
Ps. 37: 21. och en sådan förtjänar vift
med skål namn af ogudaktig. Denna
slags tjufnad har i vår tid blifvit ganska
allmän. Man lånar allestädes, hvarest
man kan och drager nåstans penningar
och ågodelar under sig: man är rik på
löften om betalningen, dem man aldrig
tänker hålla, medlen förstöras i fåfång-
stat, kråsligheter, spel och hvarjehanda
vårdslös hushållning, och långifvaren
förlorar alt, och många förtretligheter,
rättegångar och ofta ovetta blifva den en-
da rånta han får råkna uppå. Syrach
talar nog vidlöftigt hårom: *Mången me-
nar, säger han, at det är funnet, som han
på borgen tager, och bedröfvar bonom, som
bonom bulpet hade. Han kysser enom han-
dena, då han lånar af bonom, och talar
så ödmjukeliga, för sins nåstas penningars
skul: Men när han skal gifva det igen, så*
H 4 för-

förbalar han det, och klagar fast, det är dyr tid. Förmår han icke betala, så gör han honom de penningar qvitt: så hafver då den samme köpt sig en ovån för sina egna penningar, och lånaven betalar långifvaren med bannor och lastan och gifver smådelig ord för tacksägelse, Syr. 29: 4, 5, 6, 8, 9, 10, 7) Då man vanvårdar det som enom är anförtrodt, så at det genom oaktsamhet fördärfvas, och ägaren blir författ uti lidande, hvarom HERRen stadgar en tydelig lag 2 Mos. B. 22: 7. och följande, 8) När man döljer och sig tilägnar nåstans egendom som igenfunnen är. Den som funnit något af sin nåstas egendom, och döljer det, står inför HERRanom i samma rad med tjuften; ty det heter: *Om någon funnet hafver det tappat var, och säger der nej til: När nu sker, at han så syndar och sig förbryter, så skal han igengifva det han funnet hafver, och ändå femte delen der öfver och offra sit skuld offer HERRanom,* 3 Mos 6: 3, 4, 5, 6. 9) Höra ånteligen hit äfven alla de som genom oråtmåtiga rättegångar, Advocatknep, taskspel, gycklerier, comædier, håxeri och annan list, suga must och mærg af sina medmänniskor. Men hvem hinner upräkna alla de listiga påfund, hvarmed den ena människan drager under sig sin nåstas välfångna egendom? nog af, förbudet är allmänt, och bör med rätta lämpas på dem alla. §. 8.

§. 8.

Nu må vi något anföra, om et olofligit förftörande af vår egen egendom, såsom åfven hörande til detta förbud. Mången torde vid första påseende af saken anse det för orimmeligit at begå tjufnad med sin egen egendom. Men jag hoppas at eder mine Åhörare ej skal fela öfvertygelse härutinnan, om J allenast märken följande: såsom 1), at alt det vi åga är icke vårt eget, utan et lån af den stora Guden, som derföre ingalunda får af oss användas efter godtycko, utan efter Skaparens vilja och befallning, så at den som annorlunda nyttjar eller förspiller dem, är icke annat än en orätt Gårdsfogde, som förfar sin Herres ågodelar, och har at vänta en svår redogörelse för sit fögderi, Luc. 16: 1. &c. 2) Är det ovedersäjeligit, at man genom förftörande af sin egendom kan förfätta sig sjelf i en ganska svår belågenhet. Hunger, nakenhet och blygd är fattigdomens följeslagare; när de träffa oss utan vårt förvällande så är ansvaret icke vårt, utan igenfinnes orsaken i den altrådande Gudens visa fast för oss underliga råd och styrelse; men äro vi sjelfva dertil orsaken, så är klart, at vi ock sjelfve en gång måste stå i ansvar derföre. Hunger, nakenhet och en tryckande fat-

tigdom, hafva många plågor i följe med sig: kroppen försvagas, hålsan förstöres, sjukdomar och bräckligheter anfåta oss, som sluta sig i en förtidig själf ådragen död. Skulle då icke et således ådragit ondt vara på det högsta förbudit? 3) Beröfva vi derigenom våra barn, anhöriga och vänner det understöd, de efter naturens ordning hade af oss til at förvånta, om vi rätt hushållat med vår egendom: barnen förlora en nödig upfostran så länge sådana föräldrar lefva, och efter deras död måste de lida nöd och vara androm til last, där de dock af et med christelig sparsamhet samlat arf hade kunnat vinna sin utkomst. Genom en sådan förstöring af sina egodelar beröfvas äfven den fattiga och nödlidande det understöd, som en sådan af Guds välsignelse varit förbunden at meddela. 4) Blifver likaledes klart, at den som således genom egen elak hushållning bestulit sig själf måste sluteligen stanna andra människor til last, lefva af deras bröd, och klåda sig af deras möda; det är, med orätta beröfva dem deras välfångna egendom, hvilket i alla fall blifver en vederstyggelig synd.

§. 9.

Når nu således är bevist, at man kan begå tjufnad på sin egen egendom, må vi då närmare förklara huru sådant

dant sker. Ålkade i HErranom, det sker förnämligast på fyrahanda sätt; nemligen 1) genom lättjan, då man försummar at förvärfva; 2) genom en vårdslös hushållning, då man ej bemödar sig at förvara; 3) genom slöseri, då man syfslofätter sig at förstöra sin egendom, och 4) genom karghet, då man undandrager sin egen kropp des nödtorfter. Hvardera måste litet närmare utredas.

Vi räknade redan i det föregående en lat och arbetsför tiggare ibland tjufvar i anseende därtill, at de utan betalning beröfva sin nästa des rätt och lagfångna egendom. Nu tala vi om alla lata i gemen, så vida de försumma at använda de dem af Gudi förlånta kropps och sinnes krafter til förvärfvande af egna behof, och en loflig förökning på sin egendom. Konung Salomo beskriver märkeligen deras förhållande: *Den late säger: Det är et ungt lejon på vägnom, och et lejon på gatone*, Ordsp. B. 26: 13, 14, 15, 16. så at jag icke vågar mig ut, at förrätta mina syfslor, det vil få mycket fåga, den lata har så många hinder: stundom tycker han det är för varmt, stundom för kalt, nu är det ån för bittida, nu passar det sig illa, nu är det snart gjordt, nu åter för svårt, och intet långt til är det redan för sent. *En la-*

later vänder sig i sångene, lika som en dör på döra-järnen. Den late gömmer sina band i barmen och det varder bonom tungt, at han skal båra henne at munnen. En later tycker sig visare vara, än sju som seder låra. Men så afmålar han icke mindre lämpeligen deras sjelf ådragna öde, då han således tiltalar den lata. Huru länge ligger du later? När vil du upstå af dinom sömn? Ja såf ännu litet: tag der ännu en sömn före: lägg ännu litet bånderna tilhopa, at du må såfva: Så skal fattigdomen med en hast komma öfver dig, såsom en vandrare, och armod såsom en våpnad man, Cap. 6: 9, 10, 11.

2) Bedrifver man tjufnad emot sig sjelf, genom en vårdslös hushållning; den består däruti, när man icke tager noga vara på sina inkomster eller utgifter, icke eftersinnar huru de förra må på lofligt fått förökas, och de sednare förebyggas: när man håller ingen tillsyn öfver sit folk, deras föda och arbete: när man ej gör sig bekymmer därom, at alt må i rättan tid skaffas in och i sin ordning alt utbetalas, at det inkomna väl förvaras och rätt användas, och i synnerhet, at inkomster och utgifter jämföras med hvarandra, utan låter sin hushållning gå blindtvis i flere år, då man ofta ovetandes i lång tid lefvat af sin nåstas välfångna egen-
dom.

dom. *Då man mått är fåger, Syrach, skal man likväl tänka, at man åter bungra kan, och då man rik är, når man tyckes hafva fullt upp uti händerna, skal man tänka, at man åter fattig warda kan. En vis människa är uti allo deffo ombogse, och tager sig til vara för synder, Syr. 18: 25, 27.*

3) Sker det med värkeligit slöferi, som intet annat är, än då en människa, utan omtanka på sin förmögenhet sysslolätter sig hufvudsakeligen därmed, at efter sina egna begär i onödigheter och fåfänga använda sina egodelar, eller andras dem man har uti sina händer. Vår tid gifver beklageligen många exempel på sådana. Men hvar och en slöfer på sitt sätt. Den ena dukar sitt bord med pragt och förser det med dyrbara rätter och viner til stort öfverflöd, och säger med den rika fråffaren: *At och drick min själ, var glad och gör dig goda dagar, Luc. 12: 9.* En annan gör det icke allenast sjelf, utan samlar sig ock många vänner och sällskaps bröder, at deltaga med honom i detta nöjet och uphöja det. Somliga äro uptända af fylle-
ris lustar, så at de äro bittida uppe om morgonen, til at beslita sig om dryck, och sitta in til natten, at de af vin bete warda skola, Ef. 5: 11. De nöjas icke heller därmed, at förtära det allena: de komma flera tillsammans, at roa hvarandra,
at

at dricka i kapp och visa fina hjelte bragder i drycker. Ja de hafva vål *Harpor, Psaltare, Trummor, Pipor och Vin i deras colationer*, v. 12. Men allas smak är åter icke i fråssande och dryckenskap; man slöser icke mindre i kostbara hus och dyrbara husgeråd, i präktiga kläder med mångfalliga ombyten, dyra hästar, kostsamma reletyg och en vidlöftig berjening. Mången förtår sin egendom med skökor, på baler, skådespel, stora sällskaper, vidlöftiga lustresor och annat sådant. Och ånteligen gifvas äfven de, som igenom et lättfinnigt lånande til alla som begåra något af dem, utan hopp och anstalt, at få något tillbaka, förstöra sin af förfäderna samlade förmögenhet. Sådana slöfare tiltalar HERRen hårt, och säger: *ÿ regeren med öfvervåld, och liggen i Elpbenbens sångar, och prälen på edra tapeter, och åten det bästa af bjordenom, och det gödda af kalfvar, och spelen på Psaltare, och dickten visor, och dricker vin utur skålar, och smörjen eder med balsam, och bekymren eder intet om Josepfs skada; Därföre hotar HERRen dem, at de skulle gå främst ibland dem som fångne bortförde varda, och låfvar at de prälares slöfande skulle återvånda, och säger vidare: Mig förtryter Jacobs bögfård, och är deras Palatsom gramse, Amos 6: 3, 4, 5, 6, 7, 8.*

4) Sker det änteligen genom en nästan omännisklig karghet, när någon på andra sidan fattat en så stor kärlek för egodelar, at han ej nåns göra sin egen kropp godt, utan fördärfvar sig til krafter, hälsa och lif, och rövvar bort födan för sin egen kropp. Såsom Syrach märkeligen beskriver en sådan: *Den sig sjelfvom intet godt gör, hvad godt skulle han göra androm? Han hafver aldrig någon glädje af sit gods. Ingen skändeligare ting är, än at en unner sig icke sjelfvom godt: och det är den rätta plågan för hans ondsko*, Syr. 14: 5, 6.

§. 10.

Sednare Delen.

Så många och vidt grenade laster förbjudes nu i detta sjunde Budet. Låtom oss Ålskade i HERRANOM ån använda en kort stund, at efter vårt gjorda löfte åfven förklara hvad HERREN Gud til befredande af vår egendom här befaller.

Hit höra i synnerhet fyra ting, nemligen 1) at rätt vårda nåstans egodelar, 2) at söka försoning hos Gud och människor för det som stulet är, 3) at rätt hushålla med vår egen egendom, och 4) at vara förnögd med vår egen del.

Doctor Lutherus förklarar denna befallning således: *at vi förbjelpe der til at*
vår

vår nästas gods och näring må varda förökade och beskärmat. Det åligger således Öfverheten 1) at låta sig nöja med de skatter, som dess underfåtare enligt lagarna förmå utgöra. Lagarna böra vara de bollvärken, inom hvilka de må få vara säkra at behålla sin egendom. 2) Åligger det Öfverheten, at så långt möjligt är förvara sit folk för örlig, och ingalunda invekla riket i onödiga krig; ty under örlig förstöras deras egodelar, och röfvas ifrån dem, men tilväxa i fredslugnet; Därföre bör en Regent vara en Salomo, det är, en frid-ålskande Konung. 3) Bör underfåtarens gods och näring förökas och beskärmas igenom en oväldig lagskipning och rättvisa inbördes emellan medborgare, at deri rika icke får förtrycka den fattiga, en Achab ej draga under sig Nabots vingård, eller rättvisan vara fal för penningar, och domarena icke hafva anseende til personen, 1 Kon. B. 21. 4) Kan Öfverheten på intet sätt mera bidra til förökande af underfåtarens egodelar, än då hon genom tydeliga lagar fastställer säkerheten på dem. Flit och arbete äro väl de, som under Guds välsignelse föröka dem, men arbetsfaheten har ingen upmuntran, då arbetaren ej med visshet vet, om han och dess efterkommande få skörda frukten af hans

hans möda, eller om hans egendom bliver den giriga medborgarens rof. 5) Synes åfven billigt då hungers nöd infaller, at Öfverheten söker på alt fått bispjunga sina underfåtare med något underhåll, så långt som möjligit är; så gjorde den kloka Styresmannen Joseph, som i sju svåra hungers år undfåtte hela Egyptiska Konunga riket. Sådant har i alla tider hedrat Regenter, och utmärkt en rätt faderlig ömhet emot underfåtare. Här befallas åfven husbönder, at redeligen betala arbetaren och tjenaren sin lön, som är hans välfångna egendom, efter Apostelens Pauli förmaning til de Coloffer: *7 Herrar, hvad lika och rätt är det beviser tjenarenom*, Col. 4: 1. och at det sker straxt, på det den fattiga under väntan ej måtte lida nöd, såsom HERren befalte genom Mosen: *Du skalt gifva den som fattig och törstig är samma dagen, som han arbetat, sin lön, at solen dermed icke nedergår*, 5 Mos. 24: 15. Likaledes åligger föråldrar, förmyndare och förvaltare, at föröka och beskärma sina barns, pupillers, och andras dem anförtrodda ågodelar. Däremot tilkommer det underfåtare at genom redelig skatt, tull och bevillningar, söka sin kronas och det allmännas förkofring, och i synnerhet då de stå i handel med kronan genom billiga vilkor för sin tjenst

förvara sådana allmänna medel, och ingalunda genom delande af sin stora vinst med dem som förvalta allmänna ärender, bringa sig til en oskålig betalning på Riket och Medborgare; och i alt öfrigit troligen följa Apostelens Petri förmaning: *Varer bedersamme emot hvar man, älsker bröderne; frukter Gud; ärer Konungen,* 1 Pet. 2: 17. Barn och tjenare anbefalles flit och trohet i deras arbete, akt-samhet i det de hafva för händer, och en trogen vård om alt det som dem är anförtrodt, som i fjerde budet är lärt. Men i allmänhet anbefalles här en upriktighet i handel och vandel med hvar man, såsom den ikedde inför en allvetande Guds ögon, intet tvinga den nödträngdas vara til vanpris; intet upstegra hans oumgångeliga behof; betala godvil-ligt, opåmint och på utfåsta tider, sina lån, befreda sjelf nästans rår och egen-domar och ånteligen uptåcka och afböja alt hvad af andra til intrång mot nästan kunde försökas, med mera sådant.

§ II.

Men som oaktat dessa förbud och strånga befallningar det likväl beklage-ligen händt, och kan ännu framdeles hända, at någon försummat sina plikter, och dragit under sig sin nästas egendom, blifver här i synnerhet nödvändigt, at åfven föreskrifva dem huru de i en så
be-

beklagelig belågenhet böra förhålla sig. I tjufnaden är brott föröfvar emot Gud och nästan; därför böra de ock båda försonas. At här är försoning nödig med Gud, dårom tillåter detta heliga Budet ofs icke at tvifla, som säger: *Du skalt icke stjåla*, ty då det är brutit, så är Guds rättfärdighet förolämpad, och det heter: *Förbannad vare den som flytter sin nästas råmärke*, 5 Mos. 27: 17, och det göra ålla tjufvar då de olagligen flytta ägande rätten af något ifrån nästan, på sig sjelf, och Apostelen Paulus betygar med en oändelig visshet, at *kvarken tjufvar eller girige eller röfvare skola årfva Guds rike*, 1 Cor. 6: 10. Men hvad försoning kan väl tilfredsställa en så hårdt förtörnad och helig Gud? Sådant kan väl den orättfärdige aldrig sjelf åftadkomma; utan beror faken därpå, om syndaren låter detta budets dunder och blix i tid trånga sig til hjertat, at upväcka där en förskräckelse för Guds vröde och et hotande helfvete, at fatta en fasa för synden och all orättfärdighet, och om han låter Guds Anda och denna sin nöd drifva sig til det stora försonings offret JESUM, at där tigga om nåd och förbarmande för hans död, som åfven betalt för tjufnads synden, då han dog oskyldig på korset midt emellan röfvare; och fattar en innerlig och outplånlig affsky

för tjufnad och all annan ogudaktighet. Men til försoningen med nåstan hörer 1) en upriktig erkänsla af sit brott, at man icke längre fortfar at fördubbla tjufnads synden genom lögnaktigt nekan- de til et sådant brott; 2) At man af- beder det upriktigt och hjerteligen, hos den skadade och ofredade nåstan; men hvad som härvid är det viktigaste, for- dras 3) det stulnas återbårande til sin ägare. Denna ordning ligger först i sjelf- va sakens natur: nåstan hafver förlorat mera eller mindre af sin lagfångna egen- dom, den han kunnat länge nyttja eller förvara; den har genom tjufnaden kom- mit i andras händer: hvad försoning kan då af nåstan begäras utan all möjlig är- fättning af dess lidande? Eller om man ville uphåfva nödvändigheten af det stul- nas återbårande, kunde ju en tjuv nyttja en fördömmelig våg til rikedomar och egodelar: nemligen, at först genom stora stölder förvärfva sig dem, och sedan blott genom en slags afbön försona he- la sit brott, och oqvält besitta dem, hvil- ket är orimmeligit. Därföre säger ock HERren Gud i sin lög: *En tjuv skal igen betala: Hafver han intet så skal man sälja honom för hans tjufnad. Finner man tjuf- naden när honom lefvande, det vare sig ox eller åsne eller får, så skal han gifva dubbelt igen,* 2 Mos. 22: 3, 4. och så vidare. Därföre för-

förmante den fromme Tobias sin hustru, at taga sig til vara för det som stolet var, och få det rätta ägandenom igen; ty sade han, *ofs bör icke äta af stolet gods eller komma dervid*, Tob. 2: 21. Och Zacheus lofvade för sin dyra Frålsare, at gifva fyra dubbelt igen, om han hade bedragit någon, Luc. 19: 8. Detta är et så nödvändigt vilkor, at utom en sådan återställelse af det stulna icke någon uprigtig ånger kan vara i hjertat, och i följe därpå ej heller någon försoning hos Gud, ån mindre någon förlåtelse af nåstan begåras. Hvarvid likväl kunna råknas flere frågor, såsom: Mån man ej finge lof at lämna et sådant stulit gods åt de fattiga? hvar til svaras: Nej ingalunda så länge någon åtkomst är til rätta ägaren, eller des arfvingar, ty det vore, at förvalta nåstans egendom efter eget godtycko, men stå de icke at igen fås, kan ångrens upriktighet betygas med det stulnas lämnande til de fattiga, dock icke som någon välvillig gåfva, utan med blygsel och skam, som en skyldighet. Man säger: tjuftvar hafver intet at betala med? Jag svarar: desto mer må han blygas, at han således bortflöst sin nåstas egendom; men därmed uphörer aldrig hans skyldighet, om ej den förolämpade nåstan af nåde sådant tilgifver. Man frågar åfven: Skal det vara oum-

gångeligit at en i sit samvete upväkt syndare skal uppenbara sig för den bestulna nästan? Sådant synes väl missgårningsmannens brott fordra, men då nästan ej tilförene vet hvilken des förolämpare varit, och han får sin skada fullligen erfatt och förklarar sig nögd, at förlåta den okända sit brott, synes mera icke hinder til en sådan syndares försoning hos Gud eller människor: hvarvid man synes böra vara så mycket mindre svår, som för mycken strånghet torde afhålla mången ifrån godvillig årkånsla, men en sådan ömhets våg villigen nyttjad af lärare torde leda flera at upgifva och ångra sina brott, och at vända om ifrån sin förra styggelse.

§. 12.

Vidare befallas i detta budet at vi rätteligen böra hushålla med våra egna ågodelar, hvilket bör ske 1) vid deras förvärfvande, 2) vid deras förvarande och 3) vid deras rätta användande.

Det 1) som här i anseende til våra egna ågodelar befallas är således, at vi rätteligen förvärfva dem; ty såsom det är en ofs allom ålagd skyldighet at föda ofs med arbete, så blifver det ock en vederstyggelig synd, at utur akt låta något, hvarigenom vi kunna befordra vårt och nästans väl, och genom hvilket försommade vi fördärfva ofs
sjelf-

Sjelfva och blifva androm människom til last: men hårtill höra åter trenne särskil-
ta plikter, nemligen 1) at bruka en för-
nuftig omtanka i alla våra göromål, så
at man underföker så väl bästa och tjen-
ligaste tiden då et arbete bör förråttas,
som ock sjelfva sättet och ordningen,
huru det bör ske, och hvilka medel lämp-
eligast bidraga därtill, at en fysla sker
med minsta tids och krafters förspillan-
de, som möjeligit är. 2) At arbetet för-
rättas med den flit och idoghet som håll-
san och förmåga sådant tillåta. Den vi-
sa Konung Salomo gaf här myran til
åromåstfäre åt den lata til at se och lä-
ra huru tråget hon fiks och arbetar, Ordsp.
B 6:6. Och hvad åro väl vår tids lät-
tingar annat ån daga-tjufvar? de stjåla
dagen genom lättjan af sin Skapare, som
gifvit honom, de stjåla den af sig sjelf-
va, då de intet förvårfva något på ho-
non, de stjåla den af samhället, då de
icke gagna det allmänna. 3) Fordras
här, at arbetet sker med upriktig trohet
och åra emot nåstan, at vi icke arbeta på
nåstans undergång, intet förkofra våra
ågodelar i en eller annan måtto på hans
bekofnad, utan söka at förvårfva oss
vårt eget bröd.

Den 2) plikten härvid år, at vi med
all christelig sorgfällighet förvara vår e-
gendom. Det år ingalunda ågodelarnas

myckenhet, som gör människor vålmående; ty årfarenheten vitnar, at stora arf, präktiga gods och gårdar, och tunnor guld hafva på en kort tid förlorats, då de ej varda rätt vårdade, men där- emot är et litet förråd ofta tillräckeligt, när man umgår aktsamt därmed, efter et gammalt, men ganska sant ordspråk ibland oss: at mycket går åt, men litet räcker väl til. Til ågodelarnas förvarande höra åfven, 1) en flitig omtanka, huru hvart och et på bästa sätt måtte i rättan tid vårdas och förvaras; 2) en dagelig tillsyn och skötsel, at ej alt stannar i goda förslager utan värkställighet, och at man ej liter i sådant uppå andra, hvad man sjelf kan efterse och vårda, och 3) at åfven detta sker med redelighet emot nåstan, at man ej inre- håller Öfverhetens, Lärares och andra Ämbetsmäns del, eller något som med rätta bör utgöras, ej heller sin egen röd- torft, sina barns och tjenares.

Men här fordras 3) ingalunda mindre försiktighet vid ågodelarnas rätta användande. En visdom af så mycken vidd och granlagenhet, at man sållan finner den vara fattad af andra än dem som mognat af år. Härvid är ingen tings farligare, än at göra det utan eftertanka, och låta hela sin hushållning gå vind för våg, som man plågar säga, med den

tankan, at man har nog; ty det har störtat mången ungdom, ja mången man ifrån rikedomar i yttersta armod, at ligga androm til last. Här fordras således 1) en noga urskillning af våra nödvändigaste behof och hvad som kan vara nyttigast, och på andra sidan et förnuftigt öfverflåg, eller uträkning på hvart förråd, at där af kunna sluta, hvilka af våra behof, såsom mindre nyttiga böra uteslutas, bland hvilka yppighet i kläder, vålluster, lustbarheter och flyktiga nöjen alltid måste få det sista rummet. 2) Blifver härvid hufvudsakeligit, at med all magt dämpa sina begår, som annors äro hos oss i et dageligit tilväxande i mån af tilgångar, at mätta dem med. 3) Fordras ock här en dagelig flit och sparsamhet vid våra utgifters bestridande, at inter något af oaktsamhet förspilles eller förloras, och at få mycket möjligt år, äfven något måtte finnas i behåll til oförmodade behof, och at hjälpa den fattiga och nödlidande nästan. Konung Salomo säger: *Den som går efter de ting, som intet af nöden äro, han är en dår, Ordsp. B. 12: 11.* och förmanar derföre: *Var icke ibland drinkare och slöfvere; ty de drinkare och slöfvere varda fattige: och en sáfvere måste räfvin kläder bära, Cap. 23: 20, 21.* Och ån säger han rätt: *Den som gärna lefver i vållust, han*

*Skal blifva fattig, och den der vin och oljo
 älskar han varder icke rik, Cap. 21: 17.*
 Och om allmosor til de fattiga säger
 han: *Neka dig icke, at göra dem torftiga
 godt, om din band af Gudi hafver magt
 sådant göra, Cap. 3: 28.* det är, om Gud
 vålsignar dig med råd dertil.

§. 13.

Änteligen och för det 4) befaller
 Gud i detta budet, at en och hvar af
 oss bör vara förnögd med sin del. Rät-
 ta källan til all tjufnad ligger ofelbart i
 det misnöje vi hafve innom oss öfver
 vårt stånd, och det oordenteliga begär,
 som där af upkommer, at på lofligt eller
 olofligt sätt söka förbättra det. Skal
 altså denna vederstyggeliga lasten häm-
 mas, så måste ursprunget hvarifrån det
 flyter äfven motas. Man tror i allmän-
 het, at detta misnöje upkommer hos oss
 af någon värdelig brist, men det är icke
 så; då borde misnöjet vara alltid i sam-
 ma mån större eller mindre, alt som vi
 värdeligen mera eller mindre saknade
 oumgångeliga behof: däremot öfverty-
 gar oss förfarenheten, at den giriga med
 runnor guld är ofta mera misnögd och
 knotande, än mången tiggare, som ej
 äger en matbit, at slåcka sin hunger,
 eller kläder at skyla sin kropp; orsaken
 därtill måste således sökas annorstädes,
 nemligen i eget hjerta; och där bör mis-
 nö-

nöjet rätteligen dämpas. Därtill bidra-
ga i synnerhet följande stycken: nemli-
gen 1) at under en rätt Christelig ödmjukhet anse sig sjelf aldeles ovärdig
alt godt, och alltid såja med Patriarcken
Jacob: *Jag är för ringa til all den barm-
bertighet Gud hafver gjordt mig, 1 Mos.
32: 10.* 2) At tilvänja vår natur, at
vara nögd med litet, det är strida dage-
ligen emot våra begär, och dämpa dem;
ty de hafva fannerligen annors inga
gränser. 3) Altid anse andras yppighe-
ter med en upriktig afsky, och 4) til-
förse oss uti de svåraste omständigheter
med en barnlig tilförsigt och förtröstan
den milda och visa Försynens styrelse
och hjälp. Ty *at vara Gudelig och låta
sig nöja* säger Apostelen Paulus *är vin-
ning nog, ty vi hafve intet fört in i verl-
dena; derföre är det klart, at vi icke bel-
ler kunne något föra här ut: utan då vi haf-
ve födo och kläder, så låtom oss dermed
nöja.* Hvaremot han säger: *at de som
vilja rike varda falla uti frästelse och i sna-
ro, och i många dåraktig och skadelig be-
gårelse, de der sänka människorna uti för-
därf och fördömmelse, 1 Tim. 6: 6, 7, 8, 9.* I
denna öfning hade samma Apostel för
sin egen del gådt långt då han berättar
om sig sjelf: *Jag hafver lärt ibland dem
jag umgår låta mig nöja. Jag kan låg
vara, jag kan ock bög vara. Allestädes och
i all*

*i all ting är jag skickelig, både mått och
 hungrig vara, både nog hafva och nöd lida,*
 Phil. 4: 12.

§. 14.

Tillämpningen.

Så hafve vi åter mine Åhörare genomgått et ganska viktigt bud af HERRANS heliga Lag, och därvid betraktat, den i detta budet gifna fåkerhet på våra ågodelar, och hvad HERREN i sådant affeende här dels förbjuder dels ock befaller. En lag utan värkställighet är ingen lag, utan blotta ord. Förbud utan straff, och befallningar utan eftertryck, göra dem föraktade. Men så är det ingalunda med detta HERRANS bud. Det får sit största eftertryck af den stora Lagstiftaren, vår och hela världens HERR och Skapare, som har alt vårt väl och ve i sina händer, och som en gång skal löna hvarjom och enom efter sina gärningars frukt. Hans heliga befallning, *du skalt*, är det samma som han sade: O människa! här är intet at välja mera än et af tvänne, välsignelse eller förbannelse, och båda eviga: lyder du mina bud, har du det förra, gör du det icke, kan du ej undgå det sednare. Hvad må väl då det kötsliga sinnet svara härtil. Jag vet, det är fult med tusende slags invåningar, af hvilka likväl icke
 en

en enda kan åga bestånd. Ty här är icke mera at göra med, än antingen aldeles neka en allrådande Guds styrelse och fanning af hans uppenbarade ord, och med det samma fanningen af alt fundt förnuft, och en i hela verlden antagen billighets lag, och med det samma göra sig til et trolöst affkrap som bör itötas utur et samhälle; eller ock antaga, vörda och lyda en lag, så billig, så helig, at den är allmänt årkänd af hela verlden. Straffet för denna lagens öfverträdelse är icke heller så långt borta, at du o människa därför må tro dig fåker. Ser du icke Öfverhetens svärd uplyftat, at hämnas tjuvar och våldsvärkare? Orättfärdigheten har sit straff med sig, och slöfaren skyndar sjelf på utmätningen därpå.

§. 15.

Ack! mine Åhörare, drager då icke i dag eder undan en noga granskning af edert förhållande. Huru hafven j dock hushållat med detta jordiska? Huru redeligen hafven j förökad och beskärmat eder nåstas egendom? Huru hafven j vårdat eder egen? Ack! det måste gifvas nog många ibland oss, som med uppenbar orättvisa borttagit nåstans penningar och ågodelar; därom vittna beklageligen de nog allmänna kyrko- och hemtjufnader, som dageligen föröfvas,
och

och de långa listor på bortstulna ågodelar, som finnas införda i våra tidningar. Torde til åfventyrs någon sådan grof missgärnings människa här vara närvarande. Skal dit samvete vara så förhårdad, at det icke känner mera något styng eller förebråelse? måste icke en rädnad i dit anfigte emot din vilja röja dig, och skammen den du med flit vil förqvåfja slå dina ögon til jorden? Et svårt ögnableck för dig at öfvervinna, til dess du hinner slå ifrån dig alla band af samvete och Religion. Men tänk likväl huru svårt, ja odrågeligt skal icke detta samvetsagg en gång blifva för dig, då du i din dödsstund, eller för den stora Domarens ögon ej mera kan afskudda dig detta fråtande agget, utan dina missgärningar stå alla förskräckeligen afmålade i din åsyn, och din falska mun måste sjelf börja at med ångslan förtälja huru du ifrån din ungdoms tid tilvant dig at stjäla; huru en olyckelig framgång med smårre tjufnader ledt dig efter hand in uti de aldragröfsta gärningar. Då skal du, fast beklageligen för sent, utom flera andra åfven århindra dig de lårdomar, som du hört i dag, med en brännande förebråelse, at du ej följt dem, eller nyttjat mina råd; och alla de hvilka du bestulit blifva då dina åklagare; och hvad som måst öker din för-

förskräckelse, är den brinnande sjön, som står för dina ögon, dit du olyckliga människa måste gå, at i evighet umgälla dina brott. Men o syndare! detta oundvikliga öde är ännu icke för handen: du lefver i dag ännu i nåde tiden: dig tilbjudes än försoning, och ho vet om icke för sista gången. Ack! befinna dig då, och var icke längre en däre, at i tid och i evighet fördärfva dig sjelf. Fall ned för din dyra Förbarmares fötter, som för din girighet och tjufnad förfakat sin himmelska hårlighet, til och med sit dyra lif och gått til en smådefull död på korset: öppna och bekån för honom din styggelse och bed innerligen om nåd och förlåtelse. Skynda dig at bära det tillbaka, och kasta det ifrån dig för än det börjar under et helfvetes qual at bränna dit förtviflade samvete, såsom Judæ Iscariots trettio silfpenningar, och tag dig vål til vara, at du icke mera faller på nytt i denna eller andra vederstyggeliga laster; ty så förmanar Apostelen Paulus dig och andra sådana syndare: *Den der stolet bafver, han stjåle icke mer, utan arbete med sina händer, det godt är.* Ephes. 4: 28.

§. 16.

Men vid denna alfvarliga föreställning, til detta budets uppenbara öfverträdare, vet jag vist at större delen af
eder

eder mine Åhörare säga vid sig sjelfve: icke är jag den samme; och jag medgifver det, men därför må j icke tro det j ären frie ifrån öfverträdelse emot detta budet. Vi hafve ju hört at det kan ske på tusende sätt, äfven under årbarhetens mantel. Det kan ske af Öfverhet emot underfätare, af underfätare emot sin Öfverhet, af föräldrar och barn, af husbönder och tjenare emot hvarandra; i handel och vandel, i köp och lån, det kan föröfvas emot oss sjelfva, genom försummelse at förvårfa, vårdslöshet at förvara, och antingen karghet at gömma eller slöseri at förstöra sina ågodelar. Huru tron j vål eder i anseende til alt detta stå til boks för en allvetande Gud? Vågen j dock at svara hårtil med den ynglingen, för hvilken JESUS las upp lagen, och säga: *Alt detta hafver jag hållit ifrån min ungdom?* Math. 19: 20. Nej ingalunda, om j icke ären i egen kärleken aldeles förvillade. Den aldrebåsta af eder måste vid alt detta, som nu är förklarad årkänna sina många och stora förseelser; mycket är illa gjordt; men ån mera godt är försummat. Illa hafva vi nog hushållat med vår nåstas egendom, och föga bättre med vår egen. Med et ord; vi hafve ganska mycket felat. Men mine Åhörare möta mig med tusende slags enskyllningar, och säga:

in-

intet har jag stulit, intet bedragit, intet försvillat af Öfverhet eller medborgare, icke är jag någon lättinge, eller slöfare, eller något annat sådant. Hålt upp redan min Christen med denna din meritlista: dit tungomål röjer dig at du är en Pharisee. Vålan, jag må då för en handvåning taga den för god, och du lärer ån kunna öka den ansefligen med många goda gärningar, och jag vet: det är icke allena detta budet, som du hållit så väl, du har i din tanka gjordt så med dem alla. Och hvad är du då? Jo et helgon och et Guda barn ibland syndare, som hvarken behöfver råd eller hjälp, ingen bättring eller Frålsare, som på räkenskapsdagen vil bestå i dina egna klåder, för den rättfärdige Guden. Men hjälp evige Gud! huru bestört skal du icke blifva på den stunden, då alla dessa dina högmuds fjedrar skola på en gång affalla, och dina förr gömda synder skola anklaga och fördömma dig til en evig blygd och olycka? Ack så stig då i tid ned ifrån dit högmuds säte, förr ån häanden störtar dig därifrån, årkån med blygd dina många synder, och ibland dem den största, dit högmod, som på et hår når hade evigt förnedrat dig. Hvad! säger du, är jag då så aldeles syndig och oren? Ja visserligen, *Ty skriften hafver alt beslutit under synd, på*

det löftet skulle komma, genom Jesu Christi tro, dem som tro, Gal. 3: 22. Ack at du allenast ville låta smörja din ögon med ögna saltvo, at du må se, Upp. B. 3: 18. så skulle du snart få blifva varse, at dina synder vore såsom Manasses, nemligen flera än som fänden i hafvet; då skulle du ock utan uppskof börja at söka nåd hos den enda där nåd och förlåtelse är til fångs, och utom hvilken ingen nåd har rum i tid eller evighet. Här må ingen af oss ursäktas sig, ty det är platt ingen som godt gör, ja icke en, Rom. 3: 12. utan hållre årkänna, hjerteligen ångra och afbedja sina synder, falla straxt i bön boken och säga:

Förlåt fördenskul gode Gud,
Förlåt o Jesu! käre,

At dina helga ord och bud
Af mig försmådde åro.

Jag hafver lefvat verlden lik,
Och följt min onda viljas svik,
Dit korfs förglömt och hatat.

Men

Har David funnit nåd hos dig,
Har du Manasse sparat,

Har du til Petrum mildelig
Vånt dig, och tröstligt svarat

Den röfvaren, som tog sin flygt
Til dig uti sin åndalykt,

Ack! så beder

Och hoppas jag det samma. Amen.

BIHANG.

DISPOSITIONER

ÖFVER

II och III. ST. BÖNEDAGENS TEXTER

MDCCLXXXII.

A decorative border consisting of a repeating pattern of stylized leaves and flowers, forming an oval shape around the central text.

Vidi

J. J. AMNELL.

Fac. Theol. Decanus.

ANDRA STORA BÖNEDAGEN,

1782.

OTTESÅNGEN.

Disp. I.

§. 1.

Han hafver — kärleken, Eph. 1:4. Detta är det härliga kärnspråk, som icke allenast stadfäster läran om utkorelsen, utan ock visar, huru dermed tilgått. Vi se här 1) *Hvem det är*, som hafver utvalt oss? nämligen Gud sjelf, hvilken i den föregående versen kallas *Fadren*: Ty fast ån de öfrige Personerne härifrån icke uteslutas, Joh. 13: 18. 15: 16. 19. Apost. G. 13: 2. 2 Thefl. 2: 13. så tillägges likväl utkorelsen här *Fadren*, såsom Sonens och den H. Andes eviga källa och ursprung, Joh. 5: 26. 15: 26. 2) *Hvilka han hafver utvalt? oss*, säger Apost. och förstår dermed icke alla, ja, icke en gång alla trogne; emedan många kunna tro til en tid, och falla sedan af, utan at sig åter omvända och bättra. Christus utmärker dem således tydeligen Upp. B. 2: 10. 3) *§ hvem han hafver oss utvalt? § Christo*, säger Apost. Då Gud af evighet förutsåg vårt fall, beslutade

han tillika at uprätta oss genom Sonen, och var det intet svårt för honom, som kallar — *voro*, Rom. 4: 17. at se, hvilka, igenom nådemedlens rätta bruk, skulle låta sig föras til Sonen, och inympas i honom genom tron, samt deri befinnas in i sjelfva döden: och dem hafver han utvalt. 4) *När han hafver utvalt oss? Förri — var*, och således af evighet. Alla Guds beslut äro eviga, så ock detta. 5) *Til hvad ända?* Det är visserligen skedt, både til Guds ära, Eph. 1: 6. och människans eviga salighet Math. 25: 34. Apost. G. 13: 48. men här är ock et ändamål, som måste sökas på närmare håll; jag menar redan här i tiden, och består i människans helgelse; såsom Apost. här säger: *at vi — helige — kärleken, utan helgelse — HErran*, Ebr. 12: 14. Det strider emot Guds helighet, och den människorna föreskrefna salighets ordning, at blifva salig utan helgelse. Och huru skulle väl desse med sina herrskande syndalustar, kunna finna behag i den himmelska härligheten? Derföre måste de ju nödvändigt beredas dertil här, och hjertat, under en sann helgelse, iklåda sig en färdighet at älska och tycka om det saliga lif som lefves i himmelen. Til denna helgelsen hörer i synnerhet utöfning af en oskrymtad kärlek, Rom. 13: 10. Och se vi af vårt ingångs-språk,
hu-

huru ofskiljaktig helgelsen är ifrån utkorelsens beflut; ty, ehuru utkorelsen är skedd af nåd, utan afseende på gärningar; så må dock ingen taga sig frihet at tänka: är jag utkorad, så får jag lefva som jag behagar; saligheten flår mig åndock intet felt. Nej, det är Guds mellan-åndamål, at de utkorade skola vara heliga redan här, at stå i en jämn utöfning af oskrymtad kärlek både til Gud och til nästan. Och, som vår närvarande Text handlar om kärleken til nästan; så vilje vi ock dervid stanna med vår betraktelse på denna stunden, m. m.

TEXT. 1 Pet. 1: 22.

Guds utkorades människo-kärlek.

1:0 *Huru de komma til denna kärleken?*

2:0 *Huru de den utöfva?*

§. 2.

Når Gud af evighet utkorade sina trogna til et evigt lif, under vilkor af sin nåde-ordnings iakttagande här i tiden, hvilket han förutsåg; så såg han tillika det genom syndafallet dem åkommande gråfeliga förderf, samt brist på alla själens krafter i andelig måtto, så at de härutinnan aldeles icke skulle kunna hjelpa sig sjelfva, 2 Cor. 3: 5. Derrfore beslöt han ock, at icke lemna dem handlost i detta deras usla och beklageliga

tilstånd, utan at göra dem et nådigt bifstånd igenom sit ord och sin anda. Och här af se vi, huru de utkorade komma til den rena och oskrymtada människokårlek, hvilken Gud af dem fordrar.

§. 3.

Del. I. Vår Text underrättar oss här om på et ganska tydligt sätt: *Görew edra — kärlek*, eller, som orden närmarre lyda: *∫ som bafven gjort edra själar rena, i sanningens lydno, igenom Andan, til oskrymtad broderlig kärlek.* (*ἡγμώσας* är icke imperativus, utan præter. part. act. *qui animas vestras purificastis*). Här af se vi, at ingen kan rätt ålska sin nästa, som icke är dertil beredd i *sanningens lydno, genom den H. Anda*. Ty hurudant är väl hjertat förut? ganska orent. *En ond fatabur*, Math. 12: 35. likt de *dödas grafvar*, Matth. 23: 27. m. m. Och ibland dessa orenheter och styggelser träffar man i synnerhet tre satans egna foster, som lämna intet rum för kärlek til nästan. 1) *Högmod och egenkärlek*; då mången tror, at alla äro skapade för honom, men han för ingen. Han ser andra så långt under sig, at han svårligen kan få i sin inbillning, at han är ragen af samma jordklump som de, m. m. 2) *Snålhet och girighet*, då man ej går längre i plikterne emot nästan, än man ser sig hämta god vinst för omaket, m. m. 3) *Hat*

3) *Hat och bitterhet*, som icke allenast tillsluter hjertat för vålgärningar; utan ock upretar det til ogärningar, m. m. Desse orena foster hyfa vi alle innombords, efter vår fördårfvada natur; och det vil i sanning mycket til, at *taga* dem, och *slå dem emot stenen*, Ps. 137: 9. Af egna krafter bjude vi det fäfångt til. Vål kan man igenom et sundt förnufts bruk blifva något bättre utvärtes, ån andra, som tvårt emot förnuftet följa sina otyglade lustar. Men det förslår åndock intet. Här kan vål blifva en hop skendygder af i anseende til nåstan; men de hafva ock blotta skenet, men intet mer. Gud hafver således föreskrifvit ofs en annan våg, och gifvit ofs bättre medel at komma til en rätt människokårlek. Han har gifvit ofs sanningen, och med sanningen sin H. Anda. *J som — kårlek*. Med sanningen forstås här intet annat ån Guds ord, Ps. 119: 160. Joh. 8: 32. hvilket kallas sanning, *dels* för sit sanfårdiga ursprungs skuld, som år Gud, hvilken icke allenast kallas *sannfårdig*, Joh. 8: 26. Rom. 3: 4. utan ock *sanningen* sjelf, Joh. 14: 9. 16: 13. 1 Joh. 5: 6. Dels för sit sanfårdiga innehåll, samt deraf flytande sanna och kraftiga vårkan på vår sjål och des förmögenheter. Förståndet får håraf en sann uplysning, jämvål om alla våra plikter

emot Gud och nästan, Ps. 19: 8. 119: 105. och viljan varder derigenom krafteligen länkad och böjd, så at hon börjar at ålfka dessa sina plikter, och villigt fåtta dem i en märkelig utöfning. At sanningen blifver så lefvande i ofs, at förståndet varder uplyft och viljan böjd, det är den H. Andes värk. Det kommer väl ofs til at höra sanningen; ty sanningen värkar intet på stockar och stenar, som hvarken förstå, höra eller se; utan på människor, begåfvade med förnuft och fri vilja: derföre böre vi intet tilfluta våra öron för sanningen, utan höra den; ja, vi böre vända vår upmärksamhet på det vi höre, så at vi må rätt fatta och förstå dess bokstafveliga mening; ty Guds ord värkar icke genom blotta ljudet, utan mening och sammanhang; utan igenom den mening, som ligger i ordet, och bör deraf dragas; såsom vi ock under dess hörande böre bedja Gud om nåd at bortlägga alt vårt hårdnackade motstånd; så at vi hvarken slå det ifrån ofs, såsom stridande emot våra lustar; eller ock i vårt hjerta hålla det för orimeligt, kraftlöst, m. m. Si alt detta är något, som vi å vår sida böre i akttaga. Men det fordras ock en *sannings lydnad*, som här står i texten. En lydnad, som antager sanningen, at den må rena, förbättra och förnya hjertat;

tat; och detta är den H. Andes värk igenom fanningens ord, med hvilket han är förenad, och igenom hvilket han värkar: hvarigenom, när vi, å vår sida, ej låte ur akt hvad ofs tilkommer, vi blifve helt annorledes finnade än tilföre. Det bittra, arga och hatfulla stenhjertat tages bort, och Jesu kärliga sinnelag kommer i stället; då vi ock varde skickelige at utöfva den *människokärlek*, som Gud fordrar af sina utkorade.

§. 4.

Del. II. När altså frågan nu blifver, huru de *utöfva denna kärleken*; så svarar vår Text, at de *älska — hjerta*; hjertat är nu *renat — anden*; derföre blir ock nu deras inbördes kärlek ganska *stor*. Sjålen ser nu, hvad för en stor barmhertighet Gud har gjordt med henne, och at det äfven är hans vilja, at hon skal älska nästan, hvartil han ock sjelf hafver beredt henne, och gifvit henne förmåga; derföre älskar hon ock nu sin nästa *storliga*. Och derom vittnar 1) *sjelfva hjertat*, som nu mera icke är kallt, utan varmt och brinnande, fårdeles vid tilfållen af andras nöd; hafver medlidande med dem, och känner hos sig et innerligt och ömt manande, et begår, en lust til at hjälpa. Och sträcker sig denna kärleken icke blott til den, som är vår vän, vår närskylde och vålgårnings-

ningsman, ack nej; så älska ock Publicaner och skrymtare; Matth. 5: 46, 47. utan denna kärleken sträcker sig til alla, ja, til de värsta fiender och ovänner, Matth. 5: 44. En uplyst Christen ser et värkeligit godt hos en fiende, det ingen ouplyst ser. Han ser, at den samma är et medel i Guds hand til at gifva honom anledning at utöfva tolamod, långmodighet, med flere dygder, i hvilket han sin Frälsare liknar; derföre älskar han ock honom af hjertat, och unnar honom alt godt, ehuru denne söker hans ofärd. 2) *Gärningarne* vittna i Joh. 3: 18; kärleken, som är stor i hjertat, kan ej annat än vara sig lik i gärningen, den sätter också hela kroppen med dess lemmar i full rörelse; händerne gifva, munnen tröstar och förebeder, fötterna gå at besöka. m. m. 3) *Varaktigheten* vittnar, i det han icke älskar i dag, och hatar i morgon, älskar i medgången och hatar i morgången; älskar och hjälper, då nöden är kort, men tröttnar när den något varar, älskar, så länge nästan ödmjukar sig, och tackar för välgärningar, men sluter hjertat til, så snart han ej visar sådan årkänksamhet; nej, kärleken visar sig ock häruti stor, at han uthårdar, och varder icke trött, 1 Cor. 13: 4, 7. 2 Theff. 3: 13. Gal. 6: 9. m. m. Sådan är Guds utkorades människokärlek.

§. 5.

Tillämpn. 1) Hvad skole vi nu säga, när vi se på våra tiders kärlekslöshet? Männe intet Jesu ord befannas? Math. 20: 16. m. m.

2) *Hvad åligger oss at göra*, om vi finne at den broderliga kärleken är förkolnad i våra hjertan? Vi böre aldrig låta oss hindras ifrån at i en rätt ordning söka honom, igenom den tankan: är jag icke utkorad, så söker jag förgåfves; jag blir ändock sådan som jag är? Nej Gud hafver intet på annat fått behagat göra oss visse om vår utkorelse, än igenom tron, som är vårkande igenom kärleken. Hafve vi en rättskaffens kärlek, så är den et bevis derpå at vi hafve tron; och hafve vi tron, så hafve vi gärningarne: och då behöfve vi intet tvifla om vår utkorelse; utan vi göra den således aldeles ofvikelig och fast, 2 Pet. 1: 10. Låtom oss därför i en rätt ordning söka denna kärleken, m. m.

3) *Ålske vi vår nästa*; Låt oss pröfva oss, om denne kärleken är af Gudi. Den är icke af Gudi, utan af köttet, om den hånläder sig af egennytta och fördel. Men när uslingen kommer, huru äro icke då många annorledes sinnade? antingen lämna de honom hjälplös, eller, om de göra honom någon hjälp, så sker det

det af et kallt hjerta, och oftast långt under vår förmåga: är kärleken af Gudi, så är han helt annorledes: Låt om oss besita oss om denna med fullt allvar! N:o 182: 3. Sv. Psalmb.

Disp. II.

§. 1.

Et nytt — såsom jag — eder, Joh. 13: 34. Ordet *nytt*, som JESUS här brukar, bör icke tagas (*absolute*) likfom skulle han nu vara den förste som utgaf budet om kärleken til nästan. Annat vittnar 3 Mos. 19: 17 i Joh. 2: 7. 2 Joh. v 5. utan (*limitate*). JESUS kallar detta budet *nytt* för flere orsaker. Vi vilje allenast nämna de förnämsta. 1) *Rånsade han det* ifrån de Phariseers falska uttydningar, Math. 5: 43. så at det feck igenom hans lära et rättskaffens anseende, Math. 5: 44. men det som blott förnyas, kallas ock i Skriften *nytt*, Jer. 26: 10. 2) *Ville Kristus* på et särdeles fått inskärpa detta budet i Lärjungarnes och andras hjertan, såsom et högt och viktigt bud; derföre kallar han det *nytt*, efter Skriftenes talefått, Ps. 33: 3. Upp. B. 5: 9. 3) *Stadfastade ock Kristus sjelf* detta budet med sit eget höga exempel, hvilket visserligen var et särdeles *nytt*, Jer. 31: 22. hvarom han äfven här i anförda orden talar, när det heter: *såsom jag älskar eder.*
Och

Och just vid dessa orden vilje vi stadna med vår betraktelse. JESUS visar här, huru en rätt människokärlek bör vara beskaffad. Nemligen sådan, som hans (*ὁμοιος*) *similis*, fast han aldrig kan blifva (*ἴσος*) *æqualis*, Math. 5: 48. Joh. 17: 21. och, ehuru det långt öfverstiger en människas egna krafter at likna JESUM i människokärlek; så hafver han likväl lofvat at sjelf, igenom sit ord och anda, förhjelpa henne til en sådan, som Gudi tackes, m. m.

Rätta Christnas människokärlek, efter JESU böga exempel.

1:0 Huru vi beredas til en sådan kärlek.

2:0 Huru vi den i sjelfva vårket bevise.

§. 2.

Del. I. Vi beredas dertil i *sanningens lydnad, igenom Andan.* Disp. I. §. 3.

§. 3.

Del. II. Här heter, at vi böre *älska hvarannan storliga*. Låtom ofs då nu se på JESU exempel. Kan någon annat säga, än at han har älskat ofs *storliga*. Här hafve vi orsak at sucka med Paulo, Eph. 3: 18, 19. *Storliga* älskade han ofs: Jer. 31: 20. han sparade icke sit eget lif för at frälssa ofs. Han älskade sina fiender så högt, at han icke allenast unnade, utan ock gjorde dem alt godt; ja ock

ock bad för dem. Se här förebilden för vår kärlek. *Om stor kärlek vittna alla hans gärningar* emot oss; ja ock den *beständighet* i hvilken hans kärlek emot oss framhårdade, Joh. 13: 1. Ef. 40: 28. m. m. Disp. I. §. 4.

Tillämpn. Se på Jesu exempel, du bittre och hatfulle, du girige och högdragne; och blygs då för din egen bild, som är så olik din Frälsares, m. m.

HÖGMÅSSAN

Dispos. I.

§. 1.

Glädjens — gråta, Rom. 12: 15. At glädjas med den glada och gråta med den gråtande, är ofta rätt så syndigt och ogudaktigt, som det eljest är godt och Christeligt. Gråter en David vid Abners graf, så må alt folket gråta med, ty hans sorg var loflig och billig, 2 Sam. 3: 32. jämf. c. 15: 30. 18: 33. 19: 1, 2. Luc. 19: 41. Men gråter en Esau af harm, et Israel af ondskas och otolighet; så må de gråta allena. Glädder sig en David, när Herrans ark införes i Tabernaklet, så må Israel glädjas med; ty hans glädje var helig, 2 Sam. 6: 14, 15. men, glädes Belsazar under sina drycker, Dan. 5: 1, 2. rike mannen af sina kräseliga rätter, Luc. 16: 19.

Fol-

Folket under sit afgudereri, 1 Cor. 10: 7. jemf. Luc. 12: 19. 25: 5. få må de glådjas allena; ty deras glådje är ogudaktig. Det är allenast en christelig glådje och sorg, i hvilken andre böra taga del, och om hvilken Apost. i anförda orden talar. Det är ock et ofvikeligt kännemärke af alla trogna, at de hvarken förja allena, eller glådjas allena. Det starka tros-band som förenar dem med Christo, förenar dem ock få nära med hvarannan i kärleken inbördes, at den enas glådje, glåder den andra, och den enas tårar, framlocka den andras, m. m.

TEXT. 1 Cor. 12: 26, 27.

De trognas inbördes delaktighet i hvar andras glådje och sorg.

1:0 *Grunden til denna delaktighet.*

2:0 *Delaktigheten i sig sjelf.*

§. 2.

Del. I. *Grunden* visar oss Texten i de sista orden: *Men — del.* Aldrig måge vi tro, at någon tager en rätt del i andras vål eller ve, lycka eller olycka, så länge han icke är en lemm i Christi andeliga lekamen; hvilket då besynnerligast åger rum, när ockfå den andre, i hvars vål - eller ve - stånd man tager del, är ledamot i samma andeliga lekamen. Ty lika såsom en lem, som

är utom lekamen, icke kan hafva någon
 känning af de rörelser som finnas i le-
 kamen; så kan icke eller en lem utom
 Christi andeliga lekamen hafva någon
 känning af det som i honom föregår.
 Vål är det fant, at en sådan kan hafva
 känning af andras nöd; men öfver hvil-
 kas? Jo, antingen öfver sådanas som å-
 ro honom något nära förbundne, eller
 ock öfver deras, af hvilka han, antin-
 gen haft, eller ock väntar sig någon
 särdeles timelig förmån. Gifver han än
 tilkänna något medlidande med andra,
 så sitter det blott i munnen och på tun-
 gan; hjertat är icke upvärdt af nåden;
 utan hårdt, kallt, och obarmhertigt i
 själfva grunden. Hvarföre ock Skriften
 säger om de oomvända, at de åro o-
 barmhertiga, Ordsp. B. 12: 10. Rom. 1: 31.
 och gälla deras falska och skrymraktiga
 barmhertighets värk så litet inför Gud,
 at de anses såsom aldeles inga i hans
 ögon, Math. 25: 42. Rom. 14: 23. Skal
 här derföre blifva någon rätt barmher-
 tighet af, som tager del i andras nöd
 och elände; så måste det hårda, arga
 och bittra hjertat igenom en ny andelig
 födelse borttagas, och et annat komma
 i stället af *kött*, Ezech. 11: 19. Då up-
 kommer en andelig förening med Chri-
 sto, så at han igenom trone bor i våra
 hjertan. Vi varda inympade i honom,
få-

fåsom grenar i trådet, och undfå af honom en andelig och himmelsk lifskraft, til at likna honom och vara så til sinnes som han var. Ja, vi förenas icke allenast med honom, utan ock med alla dem som åro i Christo, Joh. 17: 21, 22, 23. Ty såsom alle, igenom föreningen med Christo, såsom deras hufvud, blifva hans lekamen och lemmar; så förenas de ock tillika med hvarannan inbördes Gal. 3: 27. Eph. 4: 4, 15, 16. såsom en lem i lekamen icke kan förenas med hufvudet, utan at tillika förenas med de öfrige lemmanne, som utgöra hela lekamen. Och, som föreningen med Christo är förknippad med en innerlig och nära gemenskap emellan honom och de trogna, i förmågo af hvilken JESUS tager en värdelig del i det som dem vederfares; Zach. 2: 8. Ap. G. 9: 5. de åter i det som Christo vederfares, så at det gör dem hjerteligen ondt, samt ångslar och bedröfvar dem, när JESU åra kränkes; men deremot frögdar och glädjer dem när JESU åra uphöjes; så blir här ock en lika gemenskap emellan de trogne inbördes; i förmågo af hvilken de taga ömaste del i hvars annars glädje eller sorg, m. m. Och som detta är själfva grunden; så vilje vi nu i

§. 3.

Del. II. tala om delaktigheten. Ef-

ter vår Texts anledning består den 1) *J en öm känning af hvares annars nöd. Om en — med.* Det är sant, här gifvas ock sådana utvårtes lemmar i Församlingen, som til deras inra beskaffenhet icke äro af Församlingen; och i deras lidande kunna de rätta lemmanne icke taga en lika del. Om en tjuf, en mördare och våldsvärkare lider sit straff, så lider han *det bans gärningar värde äro*, 1 Pet. 2: 20. 4: 15. Genom sådanas lidande varder Guds åra, och den upfåteligen brutna Lagens helgd, räddad, samt hela den andeliga kroppens utvårtes ro och lugn befordradt; så är ock detta enligt med Guds vilja och befallning, som hafver förordnat verldslig Öfverhet dem ondom til straff. Helt annan sak är det, när en medlem af den andeliga kroppen lider. Hans lidande kan vara åtskilligt; nu kan han lida til sit gods, nu til lif och hålsa, m. m. Och sådant aflöper aldrig utan en besynnerlig oro och känning hos de andre lemmanne; hvilka ock varda derigenom bevekta, at, så mycket hos dem står, lägga sig ut för honom til at rädda honom, och frålsa hans gods och lif. Är han stadd i någon annan kropps eller själs nöd, såsom fattigdom, bedröfvelse, ångest och anfåktning, så är det dem så bittert, at de ej kunna hålla sig ifrån tårar; hvar-
före

före de ock få mycket starkare manas til hans undfättning, hjelp och tröst, 1 Theff. 5: 14. Gal. 6: 2. I synnerhet ömar det dem, om någon lider för Guds åra: om någon varder förfölgd för det han tager sig Guds sak ann och ifrar för Hans åra; det är såsom et *mord i deras ben*, Ps. 42: 11. Och vid sådana tillfällen, då de ingen ting kunna åtgöra, bedja de dock Gud för den oskyldiga, och anförtro honom i hans mågtiga beskydd och försvar, m. m. 2) *I en hjertelig glädje öfver hvars annars vål. Om — med.* (*δοξάζεται*) *bonore afficitur, ornatur, åras eller prydas.* Och kan här, i anseende til de föregående orden, tagas på tvågehandta sätt. a) *En lem af Christi andeliga lekamen kan blifva räddad och frälst ur sin nöd*, den han hade råkat uti; hans tilstånd förändras, såsom Jobs: och då glädja de andre lemmanne sig med honom. Det gör dem hjerteligen godt, at Gud hafver hört deras bön, och hulpt honom ur nöden, m. m. b) *En lem kan ock en särdeles lycka vederfaras*; såsom at han uphöjes til åra, eller til et viktigt ämbete, där han kan åstadkomma någon särdeles nytta och uppbyggelse; och då glädja de sig öfver sådan Guds skickelse: emedan de ock med fågnad och frögd ante, at hedern och ämbetet är kommit i sådanne händer, som det icke

vårdslösa och vansköta. Man nekar väl icke, at en utvårtes lem, som väl är i församlingen, men icke af församlingen, kan uphöjas til åra och komma til de viktigaste ämbeten; ja, uträtta dem så, at han, inför människo-dom ganska väl kan bestå, och derföre äfven prisas och berömas; men är han tillika en rätt lem i Jesu andeliga lekamen, så tillågger det hans ämbetes utförande en sårdeles drift och styrka, förhöjer hans alfar, och fördubblar hans nit. En sådan kan icke allenast göra redo inför människor, utan ock för Gud; Han aktar sig alltid för de fel, som andre dölja under updiktade förevändningar, och ser aldrig genom fingren med egna förseelser, som lånda til andras förfång, m. m. Ho skulle icke glädjas, när en sådan lem kommer til åra? Ordsp. B. 29: 2.

§. 4.

Tillämpn. 1) *At de äro få som taga del* i hvar andras forg, visar en dagelig förfarenhet. Är någon i nöd, så ropa de fläste: *hvad — vid*, Math. 27: 4. och hvad följer här af annat, än den beklageliga fanningen at de äro få som äro rätte Christne, och lemmar af Jesu lekamen.

2) *At de äro få som taga del* i hvars annars rätta glådje, visar äfven samma förfarenhet. Är det någon som glådes i syn-

i synden, så får han väl många som glådjas med honom: men glåds han i Gudi, glåds han öfver med-christnas väl, så blifver han oftast allena.

3) *Vilje vi icke bår rätt glådjas med dem, som glade äro, och gråta med dem, som gråta; så få vi allena gråta, när de glådjas, m. m. Ef. 65: 14.*

4) *Låt oss derföre med fullt alfvar söka at blifva rätta lemman i JESU andeliga lekamen; då måste vi väl, för våra närvarande omständigheter skuld i tiden, blanda tårar och glädje tillsammans; men tårarne skola dock omsider torkas af våra ögon, Ef. 25: 8. och en ouphörlig glädje blifva alles vår lott, Joh. 16: 22.*

Disp. II.

§. I.

Så äre vi — en lekamen, 1 Cor. 10: 17. Apostelen hade nyss förut talt om det välsignade brödet i den H. Nattvarden; och gör deraf straxt det slut, at, såsom många deraf delaktige voro, och åto det i en gemensam lefvande tro på JESUM; så voro de ock alle en andelig Christi lekamen. Ty såsom de alle under brödet åtnjöto JESU egen väsendteliga lekamen, och ingingo således i en ganska nära och innerlig förening med honom; så förenades de ock, på et andeligit sätt, med hvarannan inbördes.

Han kallar dem *många*; emedan de, redan på den tiden, icke voro en eller annan; utan flere omvände til trona på Christum. Han kallar dem *en lekamen*; emedan, likafåsom flere lemmar, med hvarannan sammanfogade til et gemensamt ändamål, utgöra en lekamen; så utgjorde ock de, såsom sammanfogade igenom tron til et gemensamt ändamål, Guds åra och deras egen fällhet, en andelig Christi lekamen, hvars hufvud han sjelf var, Eph. 1:22, 23. 4:15, 16. O! et hårligt hufvud, som förhårligar lemmanne och hela lekamen. Hvad salighet flyter icke ifrån hufvudet til kroppen och lemmanne! och huru benägna blifva icke de, at tjåna hvarannan inbördes i kärleken, m. m.

Många, såsom lemman i Jesu andeliga lekamen.

1:o *At de åro många.*

2:o *At de åro lemman i Jesu lekamen och, i följe deraf, gode.*

§. 2:

Del. I. At de åro *många* visas här i Texten, der det icke allena nämnes *en lem*, utan, *alla*: *Om en — med*. Sant är det, alle åro intet många. *Alla* själarne, som ingingo med Noach i arken, voro åtta, och dem kallar Petrus *få*, i Pet. 3:

20. Dock kan man med skål säga, at ordet *alla* här i Texten betyder många. Ty, oanfædt Skriften på flere ställen talar om de trogna såsom *få*: Math. 20: 16. 19: 30. 7: 14. Luc. 13: 23. Ps. 12: 2. få talar hon dock om dem på andra ställen såsom *många*, Ef. 53: 11. Luc. 2: 34. Math. 8: 4. Rom. 5: 15. 8: 29. Ebr. 12: 23. Upp. B. 7: 9. Den strid, som synes vara emellan desse Skriftenes rum, är ingalunda värkelig; Ty när det säges om de trogne at de äro *få*, så talas alltid jämförelse vis emot de otrogne, som äro flere: Et tusend är visserligen et ringa antal, emot hundrade tusend; dock är antalet, utom denna jämförelse, icke så litet. Och här af kommer det, at Johannes kallar detta de trognas antal *oräkneligt*, Upp. B. 7: 9. Paulus en *församling*, Ebr. 12: 23. Christos själ et *rike*, Math. 26: 29. hvilket icke ägde rum. om de trogne voro alt för få och ej flere, än med Noach i arken. Nej, JESU andeliga lekamen består icke allenast af lemman, utan ock af *många lemman*. Det är sant, de kunna vara ganska få på sina ställen; i Sodom var ingen utom Loth. Och at de på många ställen i Christenheten i våra tider äro få, visar en beklägelig årfarenhet, då Religions förakt och flere andra synder så taga öfverhanden, at de snart räknas för hederlige,

och bedrifvas utan skam och blygsel. Men låt få vara, de åro, Gudi klagadt! få, i våra tider: Ja, låt få vara, at de hafva ock varit få i de förra tider; men, när de få i alla tider, ifrån verdens början, til des s slut läggas tillsammans, få blir antalet stort nog, och JESU andeliga lekamen består af många lemmar. Guds fått och vågar at omvända stora syndare i dödsstunden, åro ofs ock fördolde: *dagen skal göra det klart*, 1 Cor. 3: 13.

§. 3.

Del. II. At desse många åro lemmar i JESU lekamen gör, at de åro gode. Gode åro de 1) *I anseende til Gud*, med hvilken de på et ganska nära fått åro förenade. De ålska honom af det upriktigaste hjerta, och göra hvad honom tåkeligit år, m. m. Disp. I. §. 2. 2) *Gode åro de i anseende til nästan*, i hvilkens vål eller ve, lycka eller olycka de taga den ömaste del. §. 3. Dock, när vi här fåge, at de alle åro gode, såsom ingen ond eller otrogen kan vara en lem i JESU andeliga lekamen; så vilje vi dermed ingalunda påsta, at de alla åro i lika mån gode och starke. Nej fåger vår Text: De åro vål Christi lekamen och lemmar; men *bvar efter sin del*, eller det gåfvors mått som hvar och en hafver undfått, Rom. 12: 3, 6, 1 Cor. 12: 11. *(ἐκ μέγος* synes här-

håruppå egenteligen fyfta; såsom det ock 1 Cor. 13: 9. 10: 12. tages om det mindre mått af gåfvor och förstånd, som åges här i tiden, emot det som undfås i evigheten). Det hindrar icke at vara en lem i Christi andeliga lekamen, at man icke är den fullkommeligaste och bästa. Också en svag tro införlifvar oss i Christo, och gör oss til rätta lemmar så väl som en starkare tro; och i detta afseendet äro alle trogne lika gode. Rättfärdiggörelsen är den samma hos David och Paulus, som hos Publicanen och röfvaren på korset. Men i helgelsens tilstånd kan dock mycken olikhet vara; der kan den ene hafva större gåfvor til bönen, köttets korsfästelse, verldenes för sakelse, tolamod, m. m. hvilket ock Skriften gifver tilkänna igenom den märkelige skillnad som göres emellan *barn, ynglingar* och *fäder*, 1 Cor. 3: 1. Ebr. 5: 13. 1 Joh. 2: 13, 14. emellan *svage* och *starke*, Rom. 14: 1, 2. 15: 1. 1 Cor. 9: 22. 16: 13. Eph. 6: 10. *fullkomlige* och *ofullkomlige*, Eph. 4: 13. Ebr. 5: 14. Jac. 3: 2. Icke des mindre äro de alle i Christo och höra til hans lekamen, så länge de ej, igenom upfäteliga synder, låta sig slitas derifrån, såsom odugelige och skadelige; ty, at sådant är möjligt, och ofta sker, visar oss Skriften på många ställen, Joh. 15: 2, 6. der-
före

före ligger det makt uppå, at alle lemmarne i den andeliga lekamen bruka all varsamhet och försiktighet; flitigt vaka, bedja, kämpa och nyttja de af Gud förordnade medel, hvarigenom de *våxa til i all stycke i honom* — *Christus*, Eph. 4: 15. ja, *bela kroppen växer sig sjelf* — *kärleken*, v. 16. m. m.

§. 4.

Tillämpn. 1) *Äro Christi andeliga lekamens lemmar många*; låtom ofs icke därför smickra ofs med det hoppet, at vi äro i deras antal, utan et föregånget rättskaffens prof. De, som äro utom honom äro långt flere; och hvad är det eljest, som förvissar ofs, at vi icke snarare äro ibland de fednare, m. m.

2) *Såger samvetet ofs* at vi icke äro Christi lemmar; låt ofs föka at snart blifva det. Vi hafva nåde-medlen och ordningen ofs föreskrefna, m. m.

3) *Äro vi svaga lemmar*; låt ofs icke förtvifla, utan hålla ofs til honom som har lofvat styrka de svaga, Ez. 34: 16. m. m.

AFTONSÅNGEN.

§. 1.

I *Christo Jesu är intet bevänt utan* — *kärken*, Gal. 5: 6. Sådan som källan är, blifver strömmen; sådant som trådet är, blifver frukten; sådant som hjertat är, blif-

blifva ock gärningarne. Är hjertat ondt, syndigt, otroget och kärlekslöft, så blifva frukterna derefter, Math. 12: 35. men är hjertat godt, på nytt födt, troget och kärleksfullt, så rätta sig ock frukterne derefter, Math. 12: 35. Tron värkar då igenom kärleken, och förfätter ofs i full utöfning af alla våra plikter både i anseende til Gud, vår nästa och ofs sjelfve. Och som närvarande Text gifver anledning at i synnerhet tala om plikterne emot ofs sjelfve och nästan; så vilje vi dervid stadna, m. m.

TEXT. Rom. 12: 16, 17.

Tron såsom värkande igenom kärleken.

1:0 *I anseende til ofs sjelfve.*

2:0 *I anseende til nästan.*

§. 2.

Del. I. I anseende til ofs sjelfve består — kärleken deruti, at han 1) *fördrifver all omåttelig och oordentlig egenkärlek. Håller icke mycket — sjelfva*, står i Texten; här nekas icke all egenkärlek, såsom hörande til människans natur och väsende, utan blott den syndige och skadelige, då man älskar sig sjelf både öfver Gud och nästan, 2 Tim. 3: 2. m. m. *Föder ödmjukhet. Håller — ringa äro.* Man håller sig då intet för bättre än andra, utan känner alltid bjelken i sit eget öga; och

och tror, at man hade varit långt sämre än alle andre, om icke Guds nåd hade mellankommit, 1 Cor. 15: 9. 2 Sam. 7: 18. m. m. 3) *Dämpar sielf-klokbet. Håller — kloke*, man måstrar icke Gud hvarken i hans underliga gärningar och verk, eller i hans uppenbarade hemligheter; utan man tror och vördar i enfaldighet, det man icke kan begripa, Ebr. 11: 1. m. m.

§. 3.

Del. II. I anseende til nästan, värkar han 1) *Enighet; Ens — finnes*; såsom deremot oenighet, är både tung och mödosam, skadelig och förderfvelig, Gal. 5: 15. m. m. 2) *Vålgörande*, äfven emot dem, som ofs ondt göra, *göret — för ondt*, Ordsp. B. 24: 29. Math. 5: 44. 2 Sam. 16: 6. Math. 26: 52. Rom. 12: 19. m. m. 3) *Ärliga gärningar*, inför hvar man. *Vinlägger — man*. En Christen vet, at det är hans skyldighet at vara androm en eftersyn i goda gärningar; därför lägger han sig derom all vinning, at alla hans gärningar, i tal, åtbörder och allahanda förrättningar, må vara ärbara och beskedeliga, Math. 5: 16. 1 Tim. 4: 12. Tit. 2: 7, 8. m. m.

§. 4.

Tillämpn. Såsom nu inge andre gärningar duga, än de, som tron värkar igenom kärleken; så låtom ofs fara efter dessa *ypperste gåfvor*, 1 Cor. 12: 31. m. m.

TREDJE STORA BÖNEDAGEN,

1782.

OTTESÅNGEN.

Disp. I.

§. 1.

Något godt — Gud, 1 Kon. B. 14: 13. Är det svar Jerobeams hustru feck af Propheten Ahia, då hon var kommen at fråga honom, huru det skulle gå med deras sjuka son. Prophetens utlåtelse om Fadren var förfärlig, v. 7-12. Hans utlåtelse om Sonen var väl icke behagelig för föräldrarne; men ganska hugnelig för honom. Han skulle väl dö i denna sin sjukdom; men uphåmtas såsom en pärla ur träcken, och såsom en ros af törnebusken, at han med honom icke måtte förbränd varda, 2 Sam. 23: 6, 7. Gud ville likasom rycka honom undan för fadrens olyckor, och låta honom med åra komma i grafven, Vish. 4: 10. Ef. 57: 2. 2 Kon. B. 22: 20. Orsaken var den, at något godt — Gud. Han var i omskårelsen upragen i nådenes förbund med Gud. Detta hade han i sin späda ungdom ännu icke hunnit upfåteligen bryta; ehuru det efter all sannolikhet, hade skolat ske, om han längre hade fått lefva, och blifvit upfostrad af en så syndig

dig fader, som hade illa gjordt öfver alla de som för honom varit bade, i Kon. 14: 9. Men oakadt alt detta, och oanfadt han ock hade ännu kunnat blifva värre än fadren, så såg Gud likväl icke på blotta möjligheter, utan på det närvarande goda, som nu hos honom fanns, nämligen på hans tro. I sådant tilstånd skulle han dö saligt, och dertilmed få en anständig begrafning, den ingen mer af Jerobeams hus skulle årnå. At Propheten här kallar hans tro *något godt*, sker icke i den mening, som skulle tron vara et litet och ringa godt. Nej, tron är alltid dyrbar och kostelig för det höga föremål hon omfattar; men som hans tro ännu föga mera var än en nytänd liten gnista, hade icke eller ännu hunnit at i ord och gärning visa några särdeles frukter, så kallar han henne *något godt*. Detta kan ock i visst afseende lämpas til alla trogna. Ingen är så god, at han icke kan blifva bättre, och ingens tro så stark, at hon icke kan och behöfver växa, så i kunskap, visshet och förtröstan, som i kraft at värka igenom kärleken: såsom ingen kan blifva så fullkommelig i det goda, at honom icke ännu något fattas. m. m.

TEXT. Ps. 119: 73.

En Christen, hos hvilken något godt finnes, men ännu något fattas.

1:0 *Det goda som finnes.*

2:0 *Det goda, som fattas.*

§. 2.

Del. I. 1) *Godt finnes hos en Chr-
sten, i anseende til skapelsen. Din band-
mig, står här i Texten, eller närmare:
dina händer.* Man behöfver icke här med
någon vidlyftighet visa, at när Gud hän-
der och andra lemmar tillskrifvas, så sker
det på mänskeligit sätt at tala. Dermed
förstås dock intet annat, än hans höga
Gudomliga egenskaper, i förmåga af
hvilka Han, fast på et oändeligen hö-
gre och fullkommeligare sätt, kan uträt-
ta det samma, som vi igenom våra kropps
lemmar. När alltså här talas om Hans
händer, så menas intet annat än Hans
Gudomliga allmagt, hvarigenom män-
niskan har undfått *lif, varelse och alt*,
Ap.G. 17:25. Job. 33:4. David brukar
renne ord här om i Texten. (*השׂוּי* fecit
& *כּוּן* præparare, formare, & stabilire,) och
inlåte vi ofs icke i deras tålkning-
sätt, som föra det förra til själen, och
det sednare til kroppen; det är för ofs
alt nog, at människan både til själ och
kropp är skapad af Gud, och kommen
ifrån Hans allmagts hand. Job brukar
et annat märkeligit ord här om c. 10:8.
(*כּוּן*) och gifver dermed tilkänna, at Gud
likfom använt en besynnerlig åhoga
Hom. F. Vol. IV. St. 2. M och

och forgfällighet uppå at skapa människan; hvilket ock Moses bestyrker i Mos. 1:26. Ty nyss förut, innan människan skapades, sade Gud: *låt oss göra — är*; detta brukas intet om något af de öfrige skapade kreatur; utan det heter allena at *Gud sade*. Men när människan skulle skapas, så vände Han sig med *sin sade* först til sig sjelf, til hela den högtlofvade Treenigheten: *Och Gud sade: Låt oss m. m.* Här företer sig liksom en förhöjning af den Gudomeliga kraften; at människan icke allenast skulle blifva et skapadt väsende, utan ock et sådant, som vore likt Gud, och lyfte af hans beläte. Här skulle således fullkomlighet åga rum både til kropp och til själ: at, fast kroppen togs af jord, så måste han dock få beredas, at han kunde blifva et härberge för en förnuftig själ, och af henne regeras; ja ock tillika med henne kunde lefva et ouphörligt fallt lif. En själ måste bo i honom, som ditkom igenom Guds *inblåsande*, men icke igenom et blott *sade*, såsom det skedde med de öfrige kreaturen. Det borde blifva något mer i henne, än i *fånadens ande, som far ned åt*, och går til förgångelse, Pred. B. 3: 21. icke af Guds väsende, utan något som liknade Gud, icke allenast til sin andeliga och odödeliga väsende, utan ock til egenskaper-

perne: Här måste icke allenast vara en förmögenhet til at förstå, fatta och begripa, utan ock til at vilja, begära och åstunda. Gud ville sjelf förena sig med människans, och i henne hafva sin hvila; derföre var det ock nödigt, at hon icke allenast kände och visste af sit sannskyltiga goda; utan ock hade en innerlig böjelse derefter i viljan, ålskade det, och skattade det högt. Ho ser nu icke här af få väl Guds vishet i människans skapelse, som det myckna goda, hvilket henne i sjelfva skapelsen blef meddelat? David prisar Gud för alt detta högeli- gen; Ps. 139: 14.

§. 3.

2) *Godt*, i anseende til *Nya födelsen*. Det heter här: *Din band m. m.* Och at denna Guds nåde-handling här i Texten icke utelutes, hafva flere den H. Skrifts uttolkare årkänt. (Se Starke och Gezel. in h. l.) Såsom åfven människan, få väl i anseende til skapelsen, som til nya födelsen, kallas *κτίσις* Eph. 4: 24. & *ποίημα τῆς Θεῆς*, Eph. 2: 10. jämf. Ef, 57: 19. Människan blef icke beståndande i sin medskapade hårlighet, utan föll i synd; icke des mindre blef det våsendteliga goda hos henne qvar, så at Gud kunde förbarma sig öfver henne, och sånda henne en Frälsare. Ty, om det våsendteliga goda igenom syndafallet åfven ha-

de gått förloradt, så hade hon tillika varit utan både förstånd och vilja, och blifvit förvandlad i et oskåligt kreatur; då uprättelse igenom Christum ej kunnat åga rum. Men nu var detta goda hos människan i behåll; derföre kunde ock Gud uprätta henne genom Nåden, och sända henne en Frålsfäre. Det skedde ock; och tillika med Frålsfären fick hon Hans ord, såsom et kraftigt medel til förbättring. När nu människan icke förskjuter detta ordet, utan anammar det i sit hjerta, så blifver hon förändrad til alla själens krafter; förståndet får et nytt ljus, viljan en ny böjelse til det goda, d. å. människan varder på nytt född, och kommer til et nytt andeligt lif. Men alt är det af Gud; så at det ock härom heter: *Din band — mig*, 1 Pet. 1: 3. Joh. 3: 5. Jac. 1: 18. Tit. 3: 5. 2 Cor. 5: 17, 18.

§. 4.

3) *Godt*, i anseende til *Rättfärdiggörelsen och Helgelsen*. Så snart människan födes på nytt, rättfärdiggöres och helgas hon äfven af Gud; Trones lif, som i nya födelsen uppgår, omfattar Christum icke allenast til *rättfärdighet*, utan ock *til helgelse*. Alt är det et Guds värk, och heter här: *Din band bafver — mig*. Rom. 3: 24. Eph. 2: 8. Vål är det sant, at människan i Helgelsens tilstånd värkar

kar med Gud, så at det är hon, som gör heliga och goda gärningar; men den *stora kraften* är dock hel och hållen af Gudi, och icke af henne, 2 Cor. 4: 7. Eph. 2: 10. Ps. 100: 3. Ef. 29: 23.

§. 5.

Del. II. Men oaktadt det nu så är, at det, igenom Guds nåd, finnes all-handa godt hos en christen; så fattas honom dock något, som är *fullkomlighet*, Phil. 3: 12. Derföre beder ock David här i Texten: *undervisa — bud*. Eller närmare: *gör at jag förstår, och jag skal lära din bud*. David var visserligen intet utan kunskap, när han framförde denna bönen; utan kände, såsom Doctor Lutherus säger, Mosis böcker, och dem dageligen läste; men här beder han åndock: *undervisa mig — bud*, jemf. Ps. 25: 4, 5. 86: 11. 143: 8. Han anser sig lika fullt såsom en nybegynnare, såsom en lärjunge, som ännu ingen ting fullkomligen visste, 1 Cor. 8: 2. Och hvad vil det annat säga, än at väl något godt fanns hos honom, något ljus och kunskap; men at det alt var blott styckevark, och at mycken ofullkomlighet honom vidlådade, 2 Cor. 3: 18. Huru mycket fattades honom icke i kunskapen om Guds fördolda styrfel och regering? Ps. 73: 16, 17, m. m. Häruti behöfde han alt mer och mer ljus. Såg han på sin

vandel, så fant han ock der brister och ofullkomligheter Pf. 19: 13. Rom. 7: 18. derföre beder han ock så hjerteligen om framsteg och tilväxt i det goda. Det är på lika fått beskaffadt med alla trognade hafva af nöden at förkofras både til kunskapen och utöfningen. De måste komma ifrån den *ena klarheten* m. m. 2 Cor. 3: 18. Eph. 4: 15. Phil. 3: 12. 2 Pet. 1: 19. 3: 18. och til Christendomens utöfning i lefvernet blifva alt bättre och bättre. Christendomen är en vådjoban, på hvilken man alltid måste gå alt längre och längre fram, men aldrig stadna; ty eljest går man säkert tillbaka, 1 Cor. 9: 24. Ebr. 12: 1. m. m. Men hårtil fordras en dagelig bön: *undervisa — bud.*

§. 6.

Tillämpn. 1) *Låtom ofs årkänna* vår stora oförmögenhet i andelig måtto, 2 Cor. 3: 5, 6. 2) *Låtom ofs aldrig* högmodas öfver det goda som hos ofs finnes, det är alt sammans af Gudi, och icke af ofs, Ef. 64: 6. 3) *Låtom ofs aldrig* tänka at vårt lefverne är heligt nog, utan låtom ofs altid *öfva ofs sjelfve til Gudaktighet*, 1 Tim. 4: 7. Ebr. 12: 11. m. m.

Disp. II.

§. 1.

Apostelen Paulus säger märkeligen Apost. G. 17: 25. At *Gud gifver allom lif*
— alt.

— *alt.* Så visst det är at människän är et intet, Pl. 39: 12, 62: 10. så visst är ock det, at hon af sig sjelf åger intet, 1 Cor. 4: 7. Ty huru skal den, som är et intet, kunna af sig sjelf hafva något? vil hon ånteligen tilvålla sig något, såsom eget, så är det synd, Pl. 51: 7. Men, som hon af Gudi lefver och är til, så hafver hon ock alt sit goda af Honom både til kropp och själ, både i andelig och lekamelig måtto, 1 Cor. 4: 7. m. m.

Menniskans alt af Gud.

1:0 I lekamelig.

2:0 I andelig måtto.

§. 2.

Del. I. *Alt hafver — lekamelig måtto.* Ty hon hafver af Honom 1) *Lif och varelse*, med oändelig vishet och godhet, samt med en den synnerligaste åtgård, af Gud beredt. Disp. I. §. 2. 2) *Deßs fortsättande och bestånd*; ty hon måste i hvarit ögnableck hämta kraft af Gud til at kunna bestå; eljest skulle hon i et ögnableck falla til sit förra intet, Ap. G. 17: 28. Col. 1: 17. Ebr. 1: 3. Upp. B. 4: 11. 3) *Deßs sällbet och välgång*, 5 Mos. 28: 12. Pl. 104: 14-16. Ap. G. 14: 17. Pl. 127: 2. m. m.

§. 3.

Del. II. *Alt i andelig måtto*; såsom uplysningen, nya födelsen, rättfärdiggö-

relsen och helgelsen. Ja, såsom människan dageligen behöfver tilväxa och förbättras i andelig mätto, så hafver hon ock det af Gud. Disp. I. §. 3, 4, 5.

§. 4.

Tillämpn. Hafve vi nu alt af Gud, låtom oss ock hålla honom allena för vårt alt. Låtom oss i tankar, ord och gärningar visa och årkänna, at vi af honom hafve alt. Då högmödas vi icke i medgången; icke eller uppgifvas vi i motgången; emödan vi vete, at den Gud, som på ena tiden kan taga alt, kan ock på annan tid gifva alt, Job. 1: 21. 42: 12. m. m.

HÖGMÄSSAN.

Dispos. I.

§. 1.

Menar du — jordene, 1 Kon. 8: 27. När vi jämföre dessa orden med den föregående 13. v. äfven med 2 Mos. 25: 8, 22. c. 29: 44, 45. 5 Mos. 12: 5. Ps. 132: 13, 14. så tyckes det ena, vid första påseendet, strida emot det andra. Eller, må intet den Guden sågas bo på jorden, som först sjelf befäller at en helgedom skulle honom göras, och sedan icke allenast så uppfyller honom med sin härlighets närvaro, at *Presterna icke kunna stå der, och sköta ämbetet*: 1 Kon. B. 8:

B. 8: 10, 11, 12. utan ock derutur öfverljudd ralar med Mose? 2 Mos. 25: 22. Detta är visserligen en sak, som ingen lärer kunna neka. Men, när vi befinne, at här icke talas om detta Guds boende i Helgedomen, hvarmed han på synnerligt och underbart vis, bevårdigade Israels barn, såsom sit egendoms folk; utan, om hans oändeliga, och obegripliga höga väsende och Majeståt, som uppfyller himmel och jord, ja öfvergår alla himlar, och kan hvarken i något rum inneslutas, eller ifrån något rum utslutas, 2 Pet. 2: 6. 6: 18. Job. 11: 8, 9. Ef. 66: 1, så är emellan desse ställen alls ingen strid. Salomon upmuntrar här icke allenast sig sjelf til förundran öfver Guds oändeliga godhet, i det at Han, som i sig sjelf är så hög och Majeståtisk, likväl ville på et så besynnerligt sätt visa sig närvarande i helgedomen; utan han vil ock betaga folket alla kötliga begrep om Gud, som skulle en människa kunna bygga honom et hus, i hvilket han skulle kunna inneslutas och der hafva en sådan boning, at han icke tillika vore annorstådes, Ap. G. 17: 24. I följe häraf kan säjas, både at Gud bor, och at han icke bor på jorden. Efter sin omäteliga höghet kan han det inter; men efter sin oändeliga godhet och nåd, kan han icke allenast uppenbara sin besyn-

nerliga närvaro, uti något visst af Honom dertill förordnad rum; utan ock sanfärdeligen bo i människans hjerta, ehuru litet och trångt det ock är, 1 Cor. 3: 16. Joh. 14: 23. Vi få vidare anledning at tala här om af närvarande H. Text.

TEXT. Ef. LVII: 15.

Den sanningen, at Gud ock bor på jorden.

1:0 *Hvarest?*

2:0 *Til hvad ända?*

§. 2.

Del. I. När nu frågan blifver: *Hvar-
åft Gud bor på jorden?* så svarar vår Text, at Han bor *när dem* — *bafva*. Här står intet, at Han bor i denna världens höga palats och präktiga boningar; icke eller när dem, som fått sin högsta lust och glädje i världens fåfängeligheter; nej. Ps. 109: 17. Ordsp. B. 15: 29. utan när dem allena *som* — *bafva*. At Gud må göra sit boende hos desse själar så mycket märkeligare och tröstefullare, så beskriver Han sig sjelf först på et ganfka högt och Majestätiskt sätt. *Altå säger* — *beligt*. Han kallar sig (על) *altus, celsus, hög*, i anseende til sit väfende, i det han äger Gudomlig höghet, som deruti innefattas, och aldrig kan förändras derifrån, och til sina egenskaper, högsta

sta magt, vishet, godhet m. m. i hvilka han oändeligen öfverträffar alla skapade ting, Pf. 83: 19. 113: 4. 97: 9. Job. 11: 8. Pred. 5: 7. (נש) *elatus*, *den högt be-
sutne* eller *uphöjde*, hvilket med det förra är enahanda, och kan ej på annat sätt skiljas, än at det förra kan sägas egenteligen syfta på Guds väsendes höghet, det senare tillika på Hans stora värk, hvarföre kreaturen böra honom prisa och uphöja, Pf. 113: 5. 138: 6. såsom ordet äfven brukas om en annans uphöjande, Ef. 3: 1. 5: 11. 2 Sam. 4: 12. (שכנ) *inhabitans æternitatem*, *som bebor evigheten*; d.ä. til hvilkens natur och väsende icke allenast den evighet, som är utan all begynnelse och ända, såsom en oskiljaktig fullkomlighet hörer, Pf. 90: 2. utan är han ock evighetens källa och ursprung, i det Han ock meddelar sina skapade andar en evighet förutan ända, som bliver högst fäll för alla lydiga, 2 Cor 4: 17. men högst ofäll för de olydiga Math. 25: 46. *Hvilkens namn*, det är, väsende, egenskaper, gärningar, samt alt hvad om Honom kan säjas, är söndradt och skildt ifrån alt hvad orätt och oheligt heter; och vil Han äfven, at det skal i högsta åro hållas af alt hvad skapadt är, både i himmelen och på jorden, Phil. 2: 10. Denne höge, store och prisvärde Guden tillägger sig nu sjelf icke en,

en, utan flere boningar här i Texten.

1) *En den högsta och härligaste boning i himmelen. Jag — högden.* Denna boning kan i et dubbelt affeende betraktas; dels så, at Gud bor helt allena, der ingen kan vara närvarande med honom; hvarom Apost. Paulus talar i Tim. 6: 16. Här är Guds fördolda helgedom, den intet öga hafver kunnat, eller kan, se in uti. Här äro alla Guds evige rådslag författade, innan något kreatur ännu var til, eller denna verdens grund lagd var. Här är människans skapelse, uprättelse igenom Christum, samt utkorelse afgjord, m. m. Dels bor Han der så, at andra kunna vara der tillika med Honom. Detta är det härliga Paradiset Gud hafver lofvat sina trogna, hvarest de tillika med alla heliga Änglar få ätnjuta en evig och obeskrifvelig sällhet. Här få de skåda Gud ansigte emot ansigte: här få de se det m. m. i Cor. 2: 9. Denna boning kallas ock Guds *Stol* Uppen. B. 7: 6, 11. *Såte*, i Kon. 8: 43. *Thron* Ps. 11: 4. 19: 8. 2) *En belt besynnerlig boning i Helgedomen. Jag som — Helgedomen.* Denne kallas Guds härlighets såte, Jer. 14: 21. 17: 12. Icke allenast derföre, at han var ganska härligen beredd; utan ock derföre, at Gud sig der, på et ganska härligt sätt, uppenbarade; utgaf derifrån sina befallningar, och förklarade sin heliga

liga

liga och nådiga vilja, 2 Mof. 25: 22. 4 Mof. 7: 89. Man kan väl säga, at Gud likafom flyttade derifrån vid Christi död, då förlåten remnade, alla skuggor och förebilder afskaffades, samt Templet med Helgedomen förstördes; men så var dock denna det Gamla Testamentets Helgedom, i flere omständigheter, en målning af den 3) som ännu är i bebåll, och den Gud aldrig öfvergifver, jag menar Zion, eller Hans kyrka och församling här på jorden, samt hvar och en trogen själ i den samma, Ps. 132: 13, 14. hvilket ock vår Text gifver tilkänna med tydeliga ord, när det heter: Jag — bor när dem som — hafva. Detta är en tröst öfver all tröst, at den höge, store och helige Guden, icke allenast nådeligen vil vårka i en sådan själ, utan ock vara så närvarande hos henne, at Han på det alranärmaste vil förena sig med henne, samt bo och lefva i henne, såsom i sitt rätta hus och Tempel, Joh. 15: 4, 5. Eph. 3: 17. 1 Cor. 6: 19. Han kallar henne här i Texten en förkrossad och ödmjuk anda, (כַּטְוֹ) *atritus, contritus, contusus*. Och brukar Gud här ordet förkrossa eller sönderflå, emedan Han på flere ställen i Skriften liknar människo-hjertat före omvändelsen vid en sten, klippa och hälleberg, som är hårdt, kallt och känslolöst, Jer 5: 3. Ez. 11: 19. Zach. 7: 12.

Men,

Men, när människan af den H. Ande varder förd i den sanna båttringen; så går det med hjertat, såsom med stenen för hammaren; Guds lag blifver här det rätta värktyget, hvarmed det förkrossas, Pf. 38: 9. Jer. 23: 24. så at, då det tilför-
 ene var kallt, hårdt och känslolöst; kunde synda, och le deråt; kunde uröfva all styggelse, och icke ens blygas derföre, m. m. så blir det nu hel annorledes beskaffadt; här upkommer nu en rätt öm och innerlig känsla af synden; en känsla, som icke stadnar vid ytan, eller hindrar blott syndenes gröfre utbrott, utan går til sjelfva grunden, at människan med gråmelse känner sig *afslad och född i synd*, Pf. 51: 7. Ty uppå denna känslan följer straxt en ånger och ruelle, som går äfven så djupt, som känslan af synden, Pf. 6: 8. 88: 16. Jer. 45: 3. ångren hafver bekännelse med sig, Pf. 32: 5. 38: 19. m. m. Bägge äro förknippade med *ödmjukhet*. (*לש*) *humilis, depressus, demissus est*, betyder en sådan ödmjukhet, at man årkänner sin egen oförmögenhet och uselhet, och bortlägger alt förlitande på några egna krafter, Ef. 2: 11. 40: 4. Lagen, som uppenbarar elendet, låter själen tillika se, at hon ej har något at berömma sig af, Gal. 3: 10. Ef. 64: 6. har ingen räddning eller hjälp at vänta, hvarken hos sig sjelf eller

eller hos något annat kreatur; utan hos Gud allena, Of. 13: 9. Detta förödmjucar henne, och gör henne rätt fattig i sin egen anda. Af Gud, den hon nu håller för sit högsta goda, väntar hon all hjälp, tröst och hugsvalelse. Och en sådan förkrossad och ödmjuk ande är det, hos hvilken Gud bor. Det är denne anden, som, igenom trones band, drager den oändeliga Guden til sig, Ef. 66: 2. Ps. 34: 19. 51: 19. I anfåktningens stund kan det falla henne i sinnet hvad Esaias säger; c. 49: 14. orsaken är den, at hon ännu känner syndenes öfverlevor Rom. 7: 18. men, då synden nu är henne alltid led, men aldrig behagelig; så är det et bevis, at hon är utstruken, utplånad, och kastad i hafsens djup. Men, så snart synden är utstruken och förlåten, är Gud straxt närvarande, som sjelf sagt, at han vil bo i et öfver synden bedröfvadt, förkrossadt och ödmjukt hjerta. Och här af hämtar hon nu tröst och vederqveckelse.

§. 3.

Del. II. *Til hvad ända* Gud vil bo i detta hjertat, visar vår Text när det heter: *på det — hjerta*. Här brukas tvenne märkeliga ord: 1) *Vederqvecka* (תחיית) *ad vivificandum*) til at lefvande göra, hvilket ord syftar på det andeliga lif, den glädje, tröst och vederqveckelse, en
fä-

sådan själ åtnjuter af Gud. Ty Gud är intet fåfång i hjertat, utan, när han har tagit sin boning deri, så uppfyller han det ock med vålsignelse, såsom Arken hade vålsignelse med sig, 2 Sam. 6: 11: Denna vålsignelse, som hon ock nu som måst långtar efter, består deri, at hennes nedslagna hjerta och förkrossade anda varder tröstad, vederqveckt och levande gjord, som det står om Jacobs anda, i Mos. 45: 27. Ps. 71: 20. Detta sker igenom Evang. ord, såsom det rättas och sanna medlet, hvilket Gud härvid brukar, Ps. 119: 50, 92. Jer. 15: 16. detta vederqveckandet tillskrifves fördenkul den Treenige Guden, Fadren 2 Cor. 1: 3, 4. Sonen v. 5. 2 Thess. 2: 16, 17. Den H. Ande, Joh. 14: 16. Den trösten och vederqveckelsen som kommer ifrån Gud, kommer altså ifrån alla tre Guddomens Personer, och den som kommer ifrån dem, kommer ju ifrån Ev. ord; emedan Gud härvid icke handlar omedelbarligen. Rätta arten af denna vederqveckelsen består deri, at själen får känna och årfara sin befrielse ifrån synden, såsom hennes högsta onda, samt, at hon har en nådig Gud i stället för en vred; är et Guds barn i stället för en satans trål; har at vänta en evig salighet i stället för evig fördömmelse. Detta uplifvar henne med en sådan vederqveck-

kel-

kelse, som hon icke kan med orden uttala. Så anfåg ock Hiskias det såsom en den största vederqveckelse under sin ångest, at HERren *kastade — bak om sig*, Ef. 38:17. Ty deraf flöt sedan alt det öfriga. 2) *Hela — hjerta*. Här brukas samma ord i Hebr. så at *bela* och *levande göra*, går ut på et och samma. Den Svenska öfversättningen förklarar allenast det förra uttrycket igenom en liknelse, at lika såsom, när en förkrossad och sönderslagen lem förbindes med en god och helande läkedom, vandan och plågan faktar sig och går öfver; så slipper ock själen nu sin innerliga ångest och klagan, och får i det stället åtnjuta den ljufva samvets frid, som Gud henne lofvat, Rom. 5: 1.

§. 4.

Tillämpn. 1) *Är nu den höge och store Guden så nådig, at han vil bo på jorden i människors själar och hjertan, ack så låtom oss icke lägga hinder i vägen för hans nådiga vilja och vår egen sanna lyckfahghet, utan göra oss igenom Hans nåd och en sann bättring dertil skickelige. Hvad ullare, än at vara en syndenes och satans boning. m. m.* 2) *Hafver Gud en gång fått sin boning i våra hjertan, låtom oss icke drifva honom ifrån oss igenom återfall i upfåtelig synd, så at han får orsak at klaga, Ez. 8: 6.*

3) Åro vi ångslige och bedröfvade öfver våra svaghets-synder, och tycke at Gud icke kan bo i et så orent hjerta; låtom oss trösta oss af Hans löfte, *Jag som — bjerta*, m. m.

Disp. II.

§. 1.

HErren — bo der. Pf. 132: 13. Vi bekånne om Gud, at han är et allestädes närvarande väsende, som hvarken kan i något rum inneflutas, eller ifrån något uteslutas. Pf. 39: 7, 8. Jer. 23: 23, 24. Dock kan han på et synnerligare sätt uppenbara sin närvaro, ån på det ena rummet. ån på det andra. 2 Mos. B. 3: 2. 19: 18, 19. 1 Kon. B. 19: 11. 2 Ordsp. B. 7: 1, 2. 2 Mos. B. 24: 16. I anförda orden syftas egenteligen på staden Jerusalem, som til en del var bygd på Zions berg; hvilken ock utkorad var til den hårliga och sköna Gudstjänsten, som skulle förrättas i Templet, där ock Gud sin besynnerliga närvaro uppenbara ville. Detta forna Zion ligger väl nu i sin aska: des murar åro så förfallne, at der icke finnes sten på sten: Ja hela Offer-tjänsten, tillika med Judarnas Kyrkolag, är uphåfven och afskaffad. Dock är Gud derföre icke ånnu utan sit Zion. Han har nu i det förras ställe utvalt sig et annat, det med händer icke upbyggt är; jag menar hans Kyrka och Församling i N. T. tid. I detta uppenbarar han sig nu, fattiga och bedröfvade syndare til glädje, tröst, och vederqveckelse. m. m.

Guds boning i sit utvalda Zion.

1:0 Gud, som bor i sit utvalda Zion.

2:0 Zion, i hvilket Gud bor.

3:0 Til hvad ånda Gud bor i Zion.

§. 2.

Gud, som bor i Zion, beskriver sig sjelf i Texten på et ganska högt och Majestätiskt sätt, Ziou til tröst. Disp. I. §. 2.

§. 3.

§. 3.

Del. II. Zion eller hvar och en rättkaffens invånare i det samma kallas här en *förkrossad ande*. Se *ibid.* div. 3.

§. 4.

Del. III. Gud bor i Zion til at *vederqvecka de Edmjukas anda — hjerta. ibid.* §. 3.

Tillämpn. se §. 4.

AFTONSÅNGEN.

§. 1.

H kan — *salig*? Math. 19: 25. En fråga, som JESU egna Lärjungar framstälde, sedan Han hade slutat sit samtal med den rika ynglingen som begårte veta hvad godt han skulle göra, at han måtte blifva *salig*. Lärjungarne tyckte, at JESU samtal med honom var nog strängt; i synnerhet, när han vände sig til dem och sade v. 23. 24. Då dröjde de intet länge innan de framkommo med denna fråga: *Ho — salig*? De togo denna JESU utlåtelse om svårigheten at ingå i himmelriket, så vidsträckt, at de icke allenast innesloto alla andra människor deri, utan ock sig sjelfve; så at ock de började at tvifla om sin *salighet*. Men hvarföre det? De voro ju *intet rike*, eller hade de något af denna verdens förmåner? Jo, faken ligger håri: De trodde at Kristus skulle uprätta et jordiskt rike, fullt med *timelig sällhet och lycksalighet*. Vore det nu dem rikom så svårt at ingå i Guds rike, som JESUS sade; huru skulle det då gå med dem, som trodde sig igenom sin möda och tjenst, hafva förtjänt det bästa och bästa i detta riket? Då vore det icke eller möjligt för dem at bli *salige*. Men JESUS uplöser dessa spörsmålen, det ena efter det andra. Ty fast det intet var möjligtare för de rike, at, under förtröstan på sina skatter och ågodelar, af deras egen förmåga, som i andeliga saker är allsingen, ingå i Guds rike, än för en *Camel* at gå igenom et nålsöga, så var det likväl

möjligt för dessa at åtnå saligheten, då de satte all sin lit på den Gudens nåd, som hade gjort en rik Abraham, David, Job m. m. salige. Och hvad dem sjelfva angick, så borde de besinna, at Hans rike icke skulle blifva jordiskt, eller lyfande af en hop timeliga rikedomar och sällheter; utan andeligt, så at deras största rikedom skulle bestå i andans gåfvor, med hvilka de skulle utrustas til at gå ut i hela verlden, och igenom Evang. Predikan undervisa fattiga syndare, *ho den är, som kan varda salig.* Således kunde ej eller jordisk vålmåga, om de den fått, ligga dem i vägen at blifva salige; allenast at de för all ting beslidade sig om ödmjukhet, och bortlade alt förlitande på sig sjelfva och sina egna krafter. Vi drage här af följande slutfatser. 1) *At vägen* til himmelen ingulunda är så lätt, at vi kunne komma dit liksom sofvande, Math. 7: 14. 1 Pet. 4: 18. 2) *At han icke eller är* så svår, som skulle ingen kunna komma dit. Nej; Gud hafver föreskrifvit oss en vis ordning, och gifvit oss de kraftigaste medel dertil. Den som derföre begifver sig in i Hans ordning och brukar medlen, han kan genom hans nåd, varda salig. Och här om få vi vidare anledning at tala af närvarande H. Text.

TEXT. Rom. X: 9.

Den frågan: Ho den är, som kan varda varda salig? Och sedan vi

1:0 Hafva sedt: *Ho den är, vilje vi*

2:0 *Beskåda saligheten i sig sjelf.*

§. 2.

Del. I. När frågan blifver om blotta möjligheten at blifva salig, så sträcker den sig äfven så långt, som Guds nåd och Christi förtjänst, 1 Tim. 2: 4, 5, 6. Ez. 18: 23. Men som Gud icke på et våldsamtt fått vil föra någon til himmelen, utan i en vis föreskrefven ordning, så kunna ock icke alle blifva salige, utan de allenast, som underkastat sig

sig samma ordning. Vår närvarande Text förelägger oss den faken helt tydeligen, och visar

§. 3.

1) *At den allena kan vara salig, som med sin — är HERren.* Och detta utefluter 1) *Hedningarne ifrån den eviga saligheten:* Icke allenast de gröfre; som hvarken känna Gud eller dygden; utan ock de sedigare, som i sin mån, efter blotta förnuftets anvisning, veta af bågge, Rom. 1: 21. 2: 14. Desse veta väl, at en Gud är, som bör dyrkas; men de veta det icke rätteligen. *De bekänna icke — HERren,* utan hvilken bekännelse ingen salighet är möjlig, Joh. 3: 18. 17: 3. Ap. G: 4: 12. 1 Cor. 3: 11. Upp. B. 21: 24. Och hvad deras dygde vandel angår, så säger Paulus, at *intet kött — Rättfärdigt,* Rom. 3: 20. At de dock igenom Guds milda försyn kunna handledas til kunskapen om Christo, är ingen tvifvel; emedan vi deruppå hafva flere exempel. Men at, utom samma kunskap, tillägga dem salighet, är at våldföra sig på Guds ord. At många ibland dem råkat i sin hedniska blindhet igenom sina förfäders förvällande, urfäktar dem intet. Ty då hade ock alla Adams efterkommande något at urfäktat sig med, efter de icke sjelfve och i sina egna personer hafva förvållat syndafallet. Gud är en helig Gud äfven då, när Han hemföker fädernas misfgärningar in på barnen: De äro icke eller utan skuld inför honom. *Si — vatn?* Job. 14: 15. 4: 18. 2) *De villfarande i den Christeliga lärans grundfanningar,* dem de upblanda med allehanda människofunder, och taga nu ifrån Guds ord något, det de intet borde, nu lägga något til, som borde vara borta, Upp. B. 22: 18, 19. 3 Mos. 5: 2. Ordsp. B. 30: 6. Jos. 1: 7. m. m. 3) *Falska Christna och skrymtare,* som med blotta munnen bekänna Jesum. Ja, säger någon: Här fordras ju intet mer i anledning af Texte-orden: Här står ju, at den, som med sin mun — *Jesum m. m. han skal vara salig.* Men vi böre här noga se efter, hvad här menas för en

bekännelse.; ordet *ὁμολογεῖν*, som här förekommer, är sammanfatt af *ὁμῆ* & *λέγειν*, *una dicere seu confiteri*; hvarmed gifves tilkänna at munnen hafver något, med hvilket han gemensamt bekänner en och samma sak; och detta är sjelfva tron i hjertat, så at bekännelsen flyter af tron, och är en tronens frukt, värdad af den H. Anda, 1 Cor. 12:3. Denna är den rätta bekännelsen, som alla hafver salighet med sig; emedan den i flere omständigheter skiljer sig ifrån de falska christnas bekännelse. Ty a) *Skyr hon inga farligheter*. En falsk christen bekänner Christum så länge ingen fara är för handen; så länge han icke hotas med förföljelse för Christi skuld; men när sådant påkommer, så vänder han åter, ej olik Petrus Math. 26:70. jämf. Joh. 7:13. 12:42. Luc. 8:13; men en rätt Christen bekänner JESUM, om det ock skulle gälla både gods, åra och lif. 2 Maccab. 7:2. 2 Cor. 4:8--11. Rom. 8:35, 36. b) *Bekänner han JESUM hel och hållen*. Han bekänner honom icke allenast såsom *JESUS en Frälsare*, som har gått i döden för honom och låtit sit blod utgutas til hans salighet; utan ock såsom *JESUS en HERRE*, hvars vilja han sig underkastar til et heligt och rättfärdigt lefverne. 1 Cor. 1:30. En falsk christen icke så; han kan väl bekänna honom med munnen, såsom en *JESUS* som har lidit och dödt för hans synder; men bekänner och erkänner honom icke såsom *HERRE*, som får herrska och råda öfver hans hjerta och lefverne; det vil han sjelf vara herre öfver; JESU Herradöme skuddar han af sig, såsom et, i hans kötsliga tycke tungt, modofamt och obehagligt ok, och följer de lagar, som köttet och lustarne honom föreskrifva. Men detta går intet an. Vi måste redan här beredas til den salighet, som Gud hafver ofs lofvat i et annat lif. Derföre är det intet nog dermed, at JESUS är ofs en Frälsare igenom sit utgutna blod, utan ock en HERRE, igenom sin magt öfver våra hjer-

hjertan, til at ändra, förbättra, på nytt föda och helga dem, så at vi ock vandre såsom han vandrade, i helighet och rättfärdighet i alla våra lifsdagar. Tit. 2: 14. 2 Cor. 5: 15. 1 Pet. 2: 24. Luc. 1: 74.

§. 4.

2) Härtil kommer, at vi *tro i hjertat — döda*. Detta är sjelfva kronan af alt hvad Christus har lidit och gjort för oss. Ty ånden kröner verket. Vår synd var så stor, at hon ej på annat sätt kunde betalas än med Christi död. Hade nu Gud icke upväckt honom, och han således icke bevifat sig vara en segerherre öfver sjelfva döden, så är det ju klart, at hans betalning för oss icke hade varit gällande, ej eller för oss klar och uppenbar, at vi på den samma kunde med trygghet förtrösta. Men nu hafver Gud upväckt honom; dertfore är det et otvifvelaktigt kännetekn, at vår skuld är til fullo betald, och vårt brott försonadt. 1 Cor. 15: 14, 17. Den som nu tror detta i sit hjerta, tvärt emot alla de inkast som kött, satan och verld häremot göra, han varder *salig*. Och här- om få vi nu anledning at tala i

§. 5.

Del. II. *Han skal varda salig*, säger Texten. Vi böre ingalunda tänka at den salighet Aposteln här omtalar då först tager sin början när evighetens portar öppnas. Nej, han börjas och fortsättes redan här, och fullkomnas sedan efter döden. 1) *Han börjas bär*. Det heter redan i dopet Tit. 3: 5. Brytes förbundet, men förnyas åter igenom en san bättring, så är redan i sjelfva bättringen en salighet. Math. 5: 4. 2 Cor. 7: 10. Ps. 32: 1. Rom. 4: 7, 8. 2) *Hon fortsättes ock bär i helgens tilstånd*. Alla de plikter vi utöfve efter Guds lag, hafva salighet med sig. Ps. 106: 3. 119: 1. 40: 5. Ordspr. B. 8: 34. Ps. 41: 2. Ef. 58: 7, 8. Joh. 16: 23. Ja, äfven sjelfva korsfästet, det en Christen icke kan vara utan. Job. 5: 17. Jac. 1: 12. Men ehuru värkelig hans salighet här är, så är hon

hon dock ofulkommelig; men blir fulkommelig
 3) *Efter döden och i evigheten.* 1 Cor. 13: 12. Här blir hon *oändeligen stor*, efter hon utdelas i kraft af JESU oändeliga förtjänst, som långt fulkomligare har upfyllt lagen än både Adam i fulkomlighetens stånd, och sjelfva Änglarne i himmelen. Joh. 17: 22. Rom. 8: 17. *Högst förnöjande*, derföre, at de utvalde få *se Gud såsom han är*; och få derjämte se de länkar i Guds regerings kådja, som här hafva varit för dem *öbegripeliga*. De få nu med förundran se Guds vishet och helighet äfven deruti, at *dem gått som de de ogudaktigas m. m.* Predik. B. 8: 14. *Ewig och ouphörig*, utan hvilken egenkap ingen fulkomlig salighet skulle vara möjlig. Men nu uphörer hon aldrig Ef. 35: 10. derföre är hon ock aldeles fulkommen.

§. 6.

Tillämpn. 1) *Kan nu ingen annan blifva salig än den*, som med sin mun rätteligen bekänner *JESUM — HERREN*; få låtom oss pröfva vår bekännelse, om den går af tron, eller icke. Profvet är icke svårt; ty om den går af tron, få rope vi icke blott *HERRE HERRE* med munnen, utan vi bevise ock med en helig vandel, at JESUS är Herre i vår själ. Huru få rätteligen bekänna JESUM, visar de flåstas gudlösa vandel. m. m. 2) *Var da vi förföljde och begabbade* för det vi bekänne JESUM, låtom oss trösta oss deraf, at denna småleken är vår högsta åra; vår eländes tid löper snart förbi; och då blifver vår smålek förvandlad i en så mycket större salighet. m. m. 3) *Vakten eder j mun - christne* och falska bekännare! lärer medan tid är, at rätteligen bekänna at JESUS är HERREN; eljest blifver han eder en sträng domare på sin stora tilkommelses dag. m. m.

 U P S A L A ,

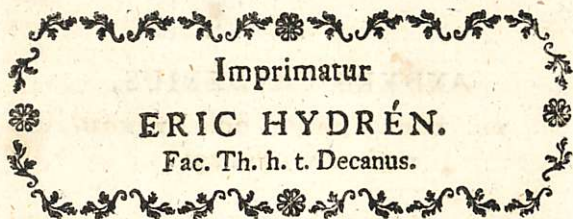
Tryckt hos Directeuren JOHAN EDMAN 1782.

FORTSÄTTNING
AF
PREDIKNINGAR
ÖFVER
TIO GUDS BUD.

AF
ANDERS CHYDENIUS,
TH. DOCT., PROST OCH KYRKOH.
I GAMLA CARLEBY.

VOL. IV. ST. 3.

STOCKHOLM, UPSALA OCH ÅBO
Hos SWEDERUS, 1782.

Imprimatur

ERIC HYDRÉN.

Fac. Th. h. t. Decanus.

IX. PREDIKAN ÖFVER TIO GUDS BUD.

§. 1.

Vålsignade Åhörare! den så ofta omtalade åran, hvarom man sållan gör sig nog tydeliga begrep, är intet annat än andra människors fördelaktiga omdömen om våra fullkomligheter; och emedan de kunna vara af ganska många slag, finner man åfven at ordet åra kan tagas i alt för många bemärkelser. Man vördar den enas höga stånd, och en vidstråkt magt hos en annan: man prisar et dåjeligit ansigte och en vålvåxter kropp: man uphöjer den enas förstånd, den andras snille och minnet hos den tredje: man värderar den ena efter sina ågodelar, en annan efter en lysande vållesnad och en tredje efter sina förvårfvade kunskaper, och så vidare; men som ingen ting i verlden pryder et förnuftigt våsende mera än dygden, intet heller gagnar månniskligheten mera, eller befordrar egen och andras lycksaligket, tilkommer den ofelbart bland alla full-

komligheter som en människa kan åga, det främsta rummet, och den åra vi förvärfva oss genom dygden, måste til följe deraf vara oändeligen större än den, som vinnes genom något annat. Och emedan omdömet om vår dygd bör åga sin grund uti vårt dygdiga hjerta och förhållande, så upkommer deraf en tvegegghanda åra, nemligen den invärtes och sanskylliga, som består i våra in- och utvärtes gerningars öfverensstämmelse med lagen, och den yttre, som består i andras öfvertygelse derom at vi åro så beskaffade; hvaremot den, som i hjerta, ord eller gerningar öfverskrider dygdens gränser och samtycker til lasten, förlo- rar med det samma den sanna åran, och når andra människor falla et sådant om- döme om honom, får han namn af en lastfull och på viift sätt årelös människa.

§. 2.

Emellan den inre och yttre åran är skillnaden ganska stor och hufvudsaklig, ehuru de åfven ofta kunna vara för- enade. En dygdig människa, som på sitt samvete åger årans rätta stempel, kan, omgifven af bespottande fiender, blifva afmålad för den lastfullaste, hvar- emot en nedrig själ ibland kan bära namn af en årlig man. Orsakerna til sådana misstag åro i synnerhet trenne: den första igenfinne vi uti vår egen na- tur-

turliga oförmögenhet, at se och noga känna andra människors sannskyldiga inre beskaffenhet; deraf händer, at vi af några förhaftade prof eller fördomar och derpå byggda oriktiga slutsatser uphöja den låga och lastfulla samt döma oförskylt den dygdiga medborgaren. Andra orsaken igenfinne vi uti människans medfödda begär, at så långt som möjligt är visa sig för andra på den bättre sidan, hvaraf händer, at hvar och en med högsta flit döljer sina laster, hvilka annars förnedra honom: hvarigenom et ohyggeligt lasternas innandöme bortgömmes under de vackraste drag af den osminskade dygden. Den tredje orsaken ligger åter uti våra medmänniskors upfåteliga öfverträdande af sanningens gränser, til at öfverskyla lasten eller besläcka den sanna åran, i affigt, at hjälpa den ena och skada den andra, eller ock at uphöja sig sjelf.

§. 3.

Men orsakerna härtil må vara hvilka som hållt, så blifver dock det en handgripelig sanning, at hela vår människliga sammanlesnad i högsta måtto skadas derigenom, när vi anses annorlunda bland våra medmänniskor, än vi värkeligen äro beskaffade. En prägel på något mynt, som ej instämmer med dess inre halt, blifver altid et bedrägeri, at

beröfva underfåtare deras egendom; men intet bedrägeri kan vara skadeligare, än då den yttre stämpeln på människorna är aldeles olika med deras invärtes beskaffenhet. Bedragaren i sin fula gestalt är aldrig så farlig, som då han får gömma sin list under årans mantel: dygdens stämpel lämnar tjuften många tillgångar til andras egendom, som då lättast kan blifva hans rof, när ågaren tror honom om godt. Den under kyskhetsrätter dolda otuckten fårar lättast en obevåpnad dygd, och en Amasa kan ju intet plötligare dö, än genom Joabs svärd, som under et ömt broders namn dolde en arg fjål och et blodtorstigt hjerta. 2 Sam. 20: 9, 10. Icke mindre blifver människligheten lidande, när dygden svårtas och okulden saknar sitt försvär. Den sanna åran ser sig då mistänkt på alla sidor, och måste umbära det medborgerliga bitråde och förtroende, hvartil dygden gjordt henne sjelfskrefven, och i ryktets bok med smärta se sitt namn ibland bedragare, åfven utur stånd fatt, genom förlorat förtroende, at bitråda andra, som hon sjelf önskade.

§. 4.

Huru skulle väl sanningenes Gud finna sitt nöje uti sådana bedrägerier? En Gud, som i sin omäteliga allvetenhet känner alt, utransfakar hjertat och pröfvar
nju-

njurarna, huru kunde sådant vara honom fördolt? En rättfärdig Gud, vilkom et ogudaktigt väsende icke behagar, kunde ju ej älska orättfärdigheten. En välgörande Gud kan omöjeligen tåla, at människosläktet, som blifvit föremålet för Hans ömaste kärlek, skulle genom lögn således få förstöra sig inbördes; derföre hafver Han ock i det 8:de Budet af sin Heliga Lag befalt, at den yttre åran bör vara, så långt som möjligt är, öfverensstämmande med den inre, eller vårt tal och omdöme om nåstan sådant, at det intråffar med sanningen eller sakens värliga beskaffenhet, då han säger: *Tu skalt icke bära falskt vitnesbörd emot tin nästa.* Det är: såsom et förnuftigt väsende är dig ingalunda betagit, at fälla ditt omdöme om förekommande ämnen och personer, och äfven yttra det genom ord för andra, utan är det tvert om ofta din skyldighet, til sanningens försvar; men det allenast förbjuder jag dig, at du ingalunda bär något falskt vitnesbörd fram emot din nästa, det är, at du aldrig liknar min fiende den vederstyggeliga lögnenes fader, utan skaffar dig säkra och sanfärdiga kunskaper om saker, hvilka hinna til din vetenskap, och redeligen efter kärlekslagen vitnar dem om din nästa, och blifver alltid bergfast och orygg-

gelig vid fanningen, så at du befredar och försvarar den dygdiga nästans goda namn och rykte, och intet styrker, genom et otilbörligit medhåll, den lastfulla uti sin ondska, utan genom fanningen söker hans rättelse och förbättring. Ordningen leder oss, vålsignade Åhörare! at i dag närmare betrakta detta dyra Budet i HErrans Lag. J finnen ju at det snörrätt leder til vår sanskylliga sällhet, genom hvilken Gud äfven vil vara årad af oss; Låt oss då i HErrans Namn samla våra tankar til denna Betraktelse. Låt oss knåfalla för Himmelens Gud, och bedja at han äfven igenom fanningenes Anda ville i dag leda oss uti all fanning. *Fader vår &c.*

§. 5.

Texten: 2 Mos. B. 20: 16.

Tu skalt icke båra falskt vitnesbörd emot tin Nästa.

Efter den uti Ingången gifne anledning, har jag af det uplåsta Åttonde Budet tänkt at förklara

Vårt igenom samma Bud befredade Namn och Rykte.

1. *Hvad Gud i sådant afseende bår förbjuder,*
2. *Hvad Han befaller.*

At

At Tu Tin Anda och kraft åfven i dag med ordet vârdigas gifva, vi bedje Tig, hör ofs milde HËrre Gud! Amen.

§. 6.

Förra Delen.

At efter låfven kunna rätt förklara för Eder, mine Åhörare, hvad Gud i detta Åttonde Budet förbjuder, blifver nödigt at förut noga känna den väsentliga åtskilnad, som är emellan ofanning och lögn. Ofanning är alt hvad vi tro, tale eller skrifve i någon sak, emot desf verkliga och sanskyldiga beskaffenhet, hvaremot allenast den ofanning med rätta får namn af lögn, hvilken antingen vanårar Gud, eller skadar nåstan och ofs sjelfva. Den förra kan ofta vara låflig, ja ock stundom upbyggelig och tilbör- lig, men den sednare aldrig. En dikt, ehuru den ingen fanning åger, kan icke allenast vara låflig, utan ock om den leder til förståndets eller viljans förbättring, nyttig och upbyggelig. Jonathans ofanning at förvara David ifrån sin blod- torstiga fiendes, Konung Sauls hand, står honom ingalunda til last i Bibelen, utan håldre til beröm, 1 Sam. 20: 29, och at ibland dölja en hemligen förtrodd fan- ning under ofanningens mantel, blifver en så öm skyldighet, då det lånder til

nåstans låfliga försvar, som det en annan gång, då Guds och nåstans åra fördrå fanningen af oss, måste blifva i högsta måtto lastbart. Derföre finne vi ock at Gud här ingalunda förbudit all ofanning, men vål all lögn, som på något sätt framföres at skada nåstan; ty de ofanningar som egenteligen röra det Gudomeliga väsendet och lånda til förringande af hans Majeståt, hans nåd och det uppenbarade ordets fanning, förbjudas i den Förre Taflan af Guds Lag; men här heter det uttryckeligen: *Tu skalt icke bära falskt vitnesbörd emot tin nåsta*, eller om man ville taga orden närmare efter Grundtexten: Tala icke emot tin nåsta såsom et lögnvitne; hvaraf tydeligen ses, at den store och Allmågtige Lagstiftaren i detta budet förbjuder alt falskt vitnesbörd och lögn emot nåstan i gemen, som består deruti, när vi antingen sjelfve hysa eller gifva andra sådana begrep om nåstan, til des eller andra människors skada, som ej stämma öfverens med fanningen och des inre halt, det är, sätta en oriktig stämpel på honom. At fatta detta närmare, böra vi århindra oss på ena sidan, at ingen annan än en allvetande Gud och hjertats ransakare kan fullkomligen känna vår och alla andra människors, sanskylliga in- och utvårtes beskaffen.

fenhet, och derföre allena vara utan fel
uti sitt omdöme; men vi böre ock på
den andra veta, at vår egen öfvertygelse
om nåstan ingalunda på långt när fri-
kallar oss ifrån detta budets öfverträ-
delse, utan ankommer det först derpå,
huru flitigt vi undersökt den sak vi dö-
me om; ty tager man saken sådan, som
den allenast i hastighet förekommer oss,
måste det ofta hända, at vi tage miste,
om den så ofta sig döljande sanningen,
den vi dock genom en nogare gransk-
ning kunnat upfinna. För det andra beror
saken ganska mycket uppå vår ovåldug-
het vid sanningens sökande. Hvad in-
tryck skal jag gifva Eder, mine Åhö-
rare, hårom, med några få ord, en sak,
som jag knapt trodde mig hinna nog
öfvertyga Eder om i en hel predikan?
Hår händer det oftast, at vi äre parter
och damare i en och samma sak och
oftast i vår egen. Nåstans och vår egen
åra ställe vi gemenligen på en våg; då
vi genom den medfödda egenkärleken
och högmodet vilja höja oss sjelfva i
den ena skålen, måste nåstan i den an-
dra i samma mån förnedras: slågt, an-
höriga och vänner, som söka at under-
stödja oss, de tros och försvaras af full
öfvertygelse, men beklageligen icke al-
tid med sanning och ovåldughet, och
får

färgen på den, som i något måtto skadat oss eller sökt at förringa det af oss efterstråfvade anseende, blifver gemmenligen svart, ehuru oskyldig han äfven annars måtte vara. Hvem kan uttala mängden af de falska vitnesbörder emot nåstan, som endast af denna orsak upkomma, så at lögnaren själf nåstan icke vet derutaf? Änteligen hörer ock hit 3:o den styggaste af alla lögner, nemligen den som iker emot egen öfvertygelse, då man vet faken annorlunda vårkeligen vara beskaffad, än man upgifver den för andra, at antingen sära oskulden, eller försvara öfverträdaren.

Alt sådant falskt vitnesbörd förbjudes tydeligen i detta budet; och är lögnen så vederstyggelig, at äfven et sundt förnuft ej annat kan än fatta en allmän afsky för den samma, såsom högt skadelig för hela människoslägten, så at ock visa hedningar hafva fördömt den *); och huru tydeligen förbjudes den icke på ganska många ställen uti Uppenbarelser? Gud befalte Moses at säga til Israëls barn: *7 skolen icke stjåla eller ljuga, eller bandla falskeliga tben ena med tben andra.* 3 Mos. B. 19: 11. Den vise Konung

*) *Aristoteles* säger Lib. 4. *Etic.* Omne mendacium pravum & fugiendum est. *Themistocles* Orat. 4. Mentiri turpissimum ac liberali homini indignum est.

ning Salomo råknar den ibland de sex stycken som HERren hatar, OrdSpr. B. 6: 16, 17. och säger derföre, at *tben våtzfårdige är lögnenes fiende, men tben o-gudaktige skåmmer och försmåder.* Cap. 13: 5. Den stora Hedningarnas Lärare förmanar sina Epheser sålunda: *Läggev bort lögnen, och taler sanningen, hvar och en med sin nästa,* och uppgifver orsaken, *efter vi årom inbördes lemmar,* Ephes. 4: 25. och til de Colloffer skrifver han åter denna korta men märkelige befallning: *Ljuger icke för hvarannan,* Coll. 3: 20. och råknar lögnen ibland gamla människans gerningar, som ingalunda anstå en Christen eller på nytt född människa. Cap. 3: 9. Och må den vål vara rätt fäselig i alla Christnas Ögon, når de tillika århindra sig, at den härstammar ifrån sjelfva mörksens förste den grufveliga mandråparen, och hela vårt slægtes sällhets förstörare, om hvilken sanningenes mun säger, at *han icke blef ståndandes i sanningene; ty sanningen är icke i honom, utan at han är lögnaktig och sjelfva lögnenes fader.* Joh. 8: 44. Den härstammar således ifrån honom; i denna lögnenes snara fångade han våra första Föråldrar, och med dem hela vårt slægte, och sådde med det samma et förgiftigt lögnenes frö i vårt hjerta, och smickrar ännu syndare med et lögnaktigt hopp om lycksalighet, just under det

det han leder dem til förderfvet. En last, som få lågt förnedrar oss och förderfvar i tid och evighet, må då vara högst vederstyggelig i allas våra ögon.

§. 7.

Men, mine Ålskelige! det gör här ingalunda tilfyllest at vi tale om lögn i gemen; huru många äro väl de, som vilja eller kunna göra deraf en noga tillämpning vid hvarje förefallande särskilta tilfälle? kanske väl på någon annan, men alt för sällan på sig sjelfva; här fordras nödvändigt en närmare utredning af saken; och huru kunne vi väl dervid undgå at först och främst betrakta sjelfva den orena källa, hvarifrån det onda upväller, det arga och förderfvade hjertat, som Gud straxt efter fallet säg vara *benåget til det onda alt ifrån barndomen.* 1 Mos. 8: 21. Om det samma säger vår dyre Frälsare: *Af hjertat utgå onda tankar,* och bland annat äfven *falsk vitne och bådelse,* Matth. 15: 19. och säger om dem i den följande versen: *The äro the stycke, som besmitta människona.* Af den beskrifning vi nyligen gäfvot på lögnen kan man lätt finna, at den kan vara både förståndets och viljans fel; nemligen förståndets, då man utur agt låter en noga undersökning af de saker, som man dömmar uti, men viljans, då man antingen genom fördomar och egen-

kärlek leder förnuftet i en tåkna, til at förvilla tankekraften efter sitt hjertas onda affigter, eller ock upfåteligen och emot egen öfvertygelse, för at vinna sina syndiga affigter, talar tvert emot det man vet faken och sanningen vara. En sådan våld, hvarifrån lögnen såsom utur en springekälla upväller, och kännes rätteligen igen under namn af vårdslös okunnighet, afvoghet, orättfärdighet och falskhet emot nästan, måste således här aldräförst i synnerhet vara förbuden; ty så säger Salomo: at *HErren hafver en styggelse til det hjertat, som med arga list umgår.* Ordsp. B. 6: 16, 18. *Tu förgör, säger åter Konung David, the lögnaktiga, och HErren hafver en styggelse til the blodgiruga och falska,* Pf. 5: 7. och den timmeliga förbannelsen öfver dem lyder så: *The blodgiruge och falske skola icke komma til sin halwa ålder.* Pf. 55: 24. De äro ock en styggelse för alla goda och årbara människor, hvilka säga med David: *Falskt folk håller jag icke i mitt bus, och ljugare trivas icke när mig,* Pf. 101: 7. och tänka som Syrac: *Jag kan ingen ting så illa lida, som en falsk människa, den han beskriver i den föregående versen, och HErren lider bonom ej beller.* Cap. 27: 27.

§. 8.

Sedan vi nu således hafve först visat, huru Gud i detta budet förbjuder falsk-

falskheden och den afvoghet, som ligger i hjertat, hvaraf all lögn härflyter, anmärke vi vidare, at här för det andra i synnerhet förbjudes all lögn och falskt vitnesbörd i ord; ty så säger den sal. Lutherus: *Vi skole frukta och älska Gud, så at vi icke i: o falskeligen beljuge vår nästa*, och emedan det kan ske både inför och utom domstol, böre vi först förklara huru Gud förbjuder falskt vitnesbörd vid domstolar; *där hålles icke människors dom utan HERRans*, 2 Crön. 19: 6. och *Öfverheten är af HERRanom*, säger den Vise Mannen i sin Boks 6:te Cap. v. 4. och Apostelen Petrus säger, at han är *satt de onda til straff och de goda til pris*. 1 Ep. 2: 14. Domstolarna böra således framför alt vara sanningenes säten, hvarifrån all lögn och orättfärdighet äro förviste. I anseende hvartill här förbjudes först alla falska anklagare, hvilka draga den oskyldiga nästan för råtta, at kunna skada honom til lif, åra eller egendom, eller ock uptänka några påfund, at igenom långvariga och orättmätiga rättegångar och obilliga påståenden utmångla den fattiga och fredliga nästan, för at hämnas öfver honom, för det han ej aldeles egenvilligt låtit sig trampa af den mäktiga, dem HERren märkeligen beskriver sålunda: *The skjuta med sina tungor alt sammans lögn och ingen sanning, och fara*

fara alt med våld i landena, och gå ifrå
then ena ondskone til then andra - - En
broder undertrycker then andra, och en vän
förråder then andra. m. m. Jer. 9: 3, 4.
Och på et annat ställe hos samma Pro-
phete: Man finner ibland mitt folk ogud-
aktiga, the ther ställa snavor och gildre för
människorna, at the måga fånga them. - -
The omgå med ond stycker, the hålla ingen
rätt; then faderlösa främja the icke hans
sak - - Skulle jag thet icke hemsöka, säger
HERren; och skulle min själ icke bånas
uppå sådant folk, som thetta är? Cap. 5:
26, 28, 29. Hit hörer ock visserliga den
otidiga flathet, med hvilken Öfverhetens
betjente och upsyningsmän lämna allmänt
kända missgerningar och tilltagande la-
ster oangifna, hvarigenom ondskan rotar
sig, Guds åra och nåstans välfärd för-
trampas; öfver hvilka HERren ropar för-
bannelse, då han säger: *Ve them, som
kalla thet onda godt och thet goda ondt,
the ther af mörkret ljus göra, och af ljuset
mörker; the ther göra sött af suro och surt
af söto.* Es. 5: 20. 2:o Hörer til falskt
vitnesbörd inför rätta, när den anklaga-
de, eller någon af rättsökande förneka
sanningen, til at antingen dölja sitt brott,
eller förtiga sanningen, at vinna en orätt-
färdig sak, eller undslippa et rättmätigt
straff, eller ock vinna utdrägt i et mål,
som genom sanningen kunnat snart af-

hjelpas. Så gjorde ingalunda den svåra fallna David, då han stod til råtta för sin Gud för sina stora öfverträdelser, utan svarade öppen hjertigt: *Jag basver syndat emot HERRANOM.* 2 Sam. 12: 13. Verldsliga domstolar äro ock HERRANS, och missgerningsmän stå där för en allverande Guds ögon, som åskar sanning af dem. En Ananias med sin hustru Saphira måste dö på stället för det de vågade dölja sanningen för Petri domstol. Apostl. G. 6: 5, och Gehæsi umgälla sin lögn för Elisa med en obotelig spetelska. 2 Kon. B. 5: 25: 27. 3:0 Förbjudes här äfven alla fullmågtigas illbragder, eller så kallade advocat-knep, hvarigenom de antingen upägga medborgare til tvister och rättegångar, eller genom falskhet och lögn dölja sakens sanskylliga beskaffenhet, eller genom list vränga den oskyldigas, och ofta den fattigas sak, eller ock genom flera upspundna invändningar söka utdrägt i saken, för at antingen desto längre få skatta sin hufvudman, eller utmatta sin motståndare, eller at hållt uppskjuta någon tid med den olycka, som en orättfärdig sak medförer; på dem passar det, som HERRAN sade til Israël genom Propheten Amos: *J vänden rätten uti galla, och rättvisones frukt uti malört, Cap. 6: 12.* och på et annat ställe: *J förvänden rätten i malört, och*
stö-

*stöten rättvisona neder til jordena. Cap. 5: 7. Om dem heter det: Ve them, som gifva tben ogudaktiga rätt för gåfvors skull, och vända tbe rättfärdigas rätt ifrå them. Ef. 5: 22, 23. 4:0 Och emedan vitnen för rätta äro egenteligen de, som genom sin berättelse skola uplysa den i fråga varande saken, och domen efter Guds och naturfens lag beror uppå sjelfva vitnesmålen, 5 Mos. B. 17: 6. förbjudas de här förnämligast, at intet bära falskt vitnesbörd, det är, intet gifva någon berättelse om saken annorlunda, än de sjelfva sedt och hört, och veta sant vara; således intet vitna hvad dem sjelfva faller i sinnet, huru de ville at saken vore beskaffad, eller vänner och gynnare til viljes, eller efter andras intalan, eller för mutor, eller hvad annan fördömmelig orsak kunde vara at bringa dem från sanningen. Detta blifver folklart icke allenast af sjelfva detta Åttonde Budets ord, då Gud säger: *Tu skalt icke bära falskt vitnesbörd emot din nästa*, utan ock af ganska många andra Skriftenes rum, där denna slags lögn, nästan den faseligaste af alla, hållt då den med mened bekräftas, alfvarligen af Gud förbjudes. Jag må allenast nämna hvad Konung Salomo betygar härom, nemligen, at *Gud batar et falskt vitne, som icke skämmes vid at tala lögn.* Ordspr. B. 6: 16, 19. Och at*

icke mindre Frälsaren sjelf, än Apostelen Paulus bekräftar detta förbud, Matth. 19: 18. Rom. 13: 9. Och är denna slags lögn så mycket vederstyggeligare, i det den, då andra lögner gemenligen skada allenast vårt goda namn och rykte, kan beröfva nästan både lif, åra och egen- dom. Hvem kan derföre utan rysning låsa Drottning Isebels fäseliga anstalt at skaffa falska vitnen emot den oskyldiga Naboth, som måste gå oskyldigt til döden, som en Guds och Konungens försmådare. 1 Kon. B. 21: 11. och den kyska Susannas åra befläckas af lögnare, Des's Hist. 28. 5:0 Förbjudes här domare at fälla en vrång och orätt dom. Hit bör räknas, när mål som kunde straxt afgöras, för hvar- jehanda affigters skull uppskjutas ifrån den ena rättegången til den andra, eller ock blifva aldeles förlagda. Sedan höra ock hit alla de domar, som fällas af förhastande, eller af okunnighet antingen om lagen, eller målets beskaffen- het, som skal dömas, då uplysning lik- väl stått at vinnas. Vidare höra ock under detta förbud förnämligast alla do- mar, som fällas af våld, antingen för mutor och gåfvor, eller vånksapsförbin- delser, hat eller människofruktan, hvar- igenom oskulden kan fällas, och lasten blifva fri, och åganderätten tildömmas den orättfärdiga inkråktaren. Änteligen kan

kan ock under detta förbud begripas de otidiga bannor, hot, försmädelser och svordomar, hvarmed rättfökande blifva i otid öfverfallne af domare, innan de til sådana tiltal lagligen blifvit dömda; ty genom alt sådant förvåndes rättvisan. Däröfver talar Konung Salomo märkeligen: *Then som then ogudaktiga dömer godan, och then som fördömer then rättfärdiga, the äro båda Herranom en styggelse.* Ordsp. B. 17: 15. Derföre heter det bland annat: *Ve them Skrifvlårdom, som orätt lag göra, och vrången dom skriva; på thet the skola vrångia thens fattigas sak, och bruka våld uti the eländas rätt i mitt folk, så at enkor måste vara theras rof, och the faderlösa theras byte.* Ef. 10: 1, 2.

§. 9.

Än märke vi, at vår nästa åfven falskeligen beljuges utom domstolarne. Sådant sker ofta af ovarsamhet eller en elak vana at ljuga; när man ej tilvånjes från barndomen at göra skilnad emellan sanning och lögn, när människorna låra sig at pladdra mycket utan urskillning, nu om et, nu åter om annat, och ofta genom föräldrars och andras yttrade välbehag at åhöra sådant, ledas längre och längre in uti detta tungans raseri, som igenom öfning kan gå ända til en färdighet at ljuga, så at lögnaren sjelf en gång icke vet däråf, eller mera

kan göra någon skilnad emellan fanning och lögn, hvilket en bedröfvelig förfarenhet ofta öfvertygar oss om. Och hvem angår väl et sådant tal? Bland oräkneliga ämnen, som falla på deras oroliga tungor, är väl nästan, des åra och gömål de vanligaste, som därvid ej annat kunna än ofta blifva fårade. Sådant sker icke eller fällan af högmod, då den stolta, som allena vill synas öfver andra, nyttjar sin förgiftiga tunga at slå andra utur brådet, och kan ej fördraga at någon annan blefve hedrad och berömd än han sjelf, samt är derföre färdig, at med allehanda falska skuggor förörörka den sanna och osminkade dygden. Ofta händer ock, at nästan beljuges af idel arghet, til at slåcka sin harm eller hämnas på sina ovänner. Men hit hörer ock rätteligen det omärtligen eller osanfärdigen beröm, hvarmed somliga taga sig före at uphöja sina anhöriga, vänner eller välgörare, at därigenom förvärfa dem et anseende, som dem ej med rätta tilkommer, och et förtroende bland medborgare, hvarigenom de få nästans egendom under sin vård, eller genom lån om händer, den de dock ej kunna förvara; at skaffa dem ämbeten och befordringar, dem de ej vederbörligen kunna bestrida, eller at hjälpa dem til rika, förnåma och lyckliga giftermål,
dem

dem de ej äro värde; hvilket alt intet annat är, än at kalla det onda godt och göra fört af furo, hvaröfver HERren icke mindre ropar ve, än då man kallar det goda ondt och gör furt af det föta Ef. 5: 20. Det heter, at *falskeligen bedröfva the rättfärdigas hjertan*, och at *styrka the ogudaktigas händer*. Hes. 13: 22. Och må här ingalunda gälla hvarken för Gud eller människor til försvar af et bedrägligt beröm, vår förbindelse med den berömda genom blodsband, vänskap eller vålgärningar; ty et sådant upförande leder snörrätt at genom hans uphjelpande stjelpa och skada flera oskyldiga medborgare, som alt sundt förnuft måste rysa före. Vidare må vi ock räkna hit det ljugande, som sker med åtbörder, då man genom et behageligt och intagande vänligt umgängesfätt, utan at sjelf verkligen hysa någon upriktig vänskap, skaffar och tillvinner sig sin godtrogna nåstas kärlek och förtroende, dem man likväl i sitt eget sinne föraktar och beler, och därigenom ofta ganska skendeligen bedrager den menlösa nåstan. Än må vi ock omnämna det bedrägeri, som sker blott genom stillatigande, hvilket synes innebära et lugnt bifall och samtycke til det onda som talas eller för händer hafves. En illgärningsman och en beläckare har ögonen omkring sig på de närvarande,

och märker noga med hvad begårlighet hans lögnods anammas: kan han i de närvarandes ögon låsa det välbehag hvarmed de emottaga hans laster och försmådande, eller åtminstone den jämnfinnighet hvarmed de fördraga dem, är han genom sådant ej allenast upmuntrad at oförstynt den gången utprängla alt sitt förgiftiga kram, utan äfven at förse sig med nya och stora uplag af dessa styggelser, at på lika sätt framdeles göra bruk af; hvaremot et alfvarsammt missnöje yttradt med ord eller åtbörder och en förklarad afsky för nedrigheter stoppar straxt munnen på belackaren, och bringar den liderliga til någon efterranka. Hvaraf ses, at et stillatigande vid sådant, öker sqvalrares djerfhet at beljuga sin nästa, som derföre i detta budet alfvarligen förbjudes; derföre har Gud befalt och sagt: *Tu skalt straffa tin nästa, på thet tu icke skal lida för hans skul*, 3 Mos. B. 19: 17. men ingalunda med god mine låta honom bedrifva ondt uti din åsyn; ty det heter, at *göra sig delaktig i annars mans synder*, hvilket Apostelen Paulus troligen varnar sin lärjunge Timotheum före, 1 Ep. 5: 22. Derföre säger ock Johannes: *Then bonom bålzar*, det är, umgås vänligen och förtroligen med den ogudaktiga, *han är delaktig i hans onda gärningar*. 2 Epist. 11.

Och

Och jag försäkrar, mine Alskade, at det står illa til boks för Öfversta Presten Eli, och alla flata och klemiga föräldrar, när de vid sina barns odygder *icke en gång se illa på them tberföre.* 1 Sam. 3: 13. Sluteligen förbjudes här äfven at sätta tro til de vrånga beskyllningar vi af belackare höra om nåstan; ty så säger HERren: *Tu skalt icke tro lögnaktigt tal, så at tu gör enom ogudaktigom bistånd och varder et vrångt vitne.* 2 Mos. B. 23: 1. I anseende hvartill det blifver högst angeläget, at noga känna den talandes fregd, at pröfva ordningen och sannolikheten af hvad han talar, jemföra hans berättelser med hvad man förut med full visshet vet om den belackade, och ånreligen neka sitt samtycke til det som rörer nåstans åra och goda namn, så länge tils man af alla omständigheter sammantagne måste fullleligen derom öfvertygas.

§. 10.

För det tredje förbjuder Gud i detta budet i synnerhet at förråda nåstan; ty säger den sal. Lutherus: vi skole så frukta och älska Gud efter det åttonde budet, *at vi icke förråde vår nåsta;* det är, intet af lättfinnighet, högmod, girighet eller hat uptäcka något sådant, hvarigenom nåstan, som förtrodt oss något, kunde tilflyta någon skada, där Guds åra och

våra medmänniskors väl icke sådant af oss utkråfja. Hit höra flera vederstyggeliga företaganden, såsom at genom list och en förståld redlighet stjåla sig til sin nåstas förtroende, at genom eder och förfäkningar göra honom ån mera förfäkrad derom, och at sedan misbruka det samma til en annans fördårf; hvilket intet annat är, ån at genom list låcka sin broder at lemna sitt vapen i sin fiendes hand, som sedan fårar den obeväpnade med sitt eget svård. Förtroendet är högst oumgängeligt til en lycklig sammanlefnad med människor, och vi finna huru upmuntrande det är för oss sjelfva, at hafva någon den vi kunne öfna vårt innersta före; misbruket af detta vårt förtroende heter således förråderi; och sker först då nåstan den vi förtrodt oss åt, tilfogar oss någon skada genom det han röjer våra anslag, hemliga göromål, fel eller anläggningar. Derom säger Salomo: *Uppenbara icke ens annars beklighet.* Ordspr. B. 25: 9. Och *en baktalare röjer hvad han bekligen vet, men then et trofast hjerta hafver han döljer thet.* Cap. 11: 13. Och det är högst beklageligt, at en Rodocus ån bland vår tids Christna hafver många bröder. 2 Macc. B. 13: 21. För det andra förrådas ågodelar, riken, städer och fästningar, at antingen förvärfva sig åra och rike-

rikedomar, eller at hämnas förmenta
enskilda oförrätter; hvarpå tideböckerna
uppgifva de bedröfveligaste vedermålen.
För det tredje förrådas vi til våra egna
personer, då förrådaren med list antin-
gen lemnar ofs i våra fienders händer,
eller ock sjelf genom sina illgrep ska-
dar ofs. Hvaröfver HERRen klagat ge-
nom Propheten, och kallar sådana *en*
avg böp, ther *then ena brodren undertryc-*
ker then andra, och en vän förråder then
andra, Jer. 9: 2, 4. så at en Simson mä-
ste blifva et rof för the Philisteer genom
Delila; Dom. B. 16: 18. och JESUS sjelf
för öfversta Presternas blodtörst, genom
Judæ Ischariots grufveliga förråderi. Luc.
22: 47. För det fjerde sker ock för-
råderi med andras bref, då de olofligen
upbrytas och nyttjas at fälla någon med,
eller ock at utsprida de hemligheter,
som uti dem blifvit ofs förtrodda. Den-
na förråderis lasten är så vederstygge-
lig, at hedningarna hafva ryft för den
samma och kallat den aldeles omånsk-
lig, och råknar Syrac den samma ibland
de tre förskräckeliga ringen som äro
värre än sjelfva döden, Cap. 26: 5, 6, 7.
hvarföre han ock säger, at *falske och*
arge munnar äro förbannade. Cap. 28: 15.
Och alla tidens Historier bära mångfal-
liga vitnesbörder derom, huru denna
förbannelsen fölgt förrådare tätt på hä-
lar.

larna; hvarunder likvål en ordentelig angifvelse af grofva laster, eller uptäckande af de ogudaktigas råd at göra någon skada, ingalunda bör begripas.

§. II.

Lutherus säger vidare i sin förklaring öfver detta budet, at vi icke böra baktala vår nästa; hvilket är det fjerde som HERREN här i synnerhet förbjuder, det är, at fälla et värre omdöme om nästan i hans frånvaro, än i ögonen. Baktalaren är gemenligen listig och hal då han talar med den andra; han rosar honom i ögonen, men så snart han vänder ryggen til, svårtar han honom på det svåraste. Alla hans göromål, hans ord, åtbörder, kläder, til och med hans affigter, alt häcklas på det kärlekslöfaste; hans fel beskrifvas vidlöftigt och afmålas på den värre sidan; de oskyldiga tadlas, och sjelfva hans goda gerningar förklenas af föreburna onda affigter: då måste hans gudaktighet få namn af skrymteri; hans tålmod och sagtmodighet heter då en falskhet, hans lärdom et grål, hans flit och arbetsamhet en girighet, och hans allmosor sägas ske blott af årelystnad, och så vidare. Med et ord: ingen ting får lämnas otadladt; och om han ej alltid vågar at utspy detta sitt etter uppenbarligen så långt som hans arga hjeria det önskar, gör han det under dolt namn
med

med allehanda smådeskrifter, dem han i löndom utsprider. För sådana baktalare varnar derföre Salomo: Ordspr. B. 20: 19. Och Syrac säger märkeligen: *Gisfeln gör strimor, men en ond tunga sönderflår ben och altsammans: och många äro fallne genom svårdsågg, men aldrig så många, som för onda tungor.* Cap. 28: 21, 22. Derföre tiltalar Apostelen Paulus dessa baktalare och säger: *Ho äst tu, som dömer en annars tjenare?* Rom. 14: 4. Och Jacob frågar med samma ord: *Ho äst tu, som dömer en annan?* Cap. 4: 12.

§. 12.

Änteligen och för det femte förbjuder Gud at komma ondt rykte på vår nåsta, det är at genom helt ofanna och aldeles updiktade beskyllningar förklena nåstans goda namn och rykte. Källan til denna last är et argt och afvundsfullt hjerta, ty Paulus säger märkeligen, at *kärleken förtörnas icke, och tänker intet argt.* 1 Cor. 13: 5. Men där vreden är i hjertat, där tänker man uppå, huru man må skada göra, och då måste äfven tungan tjena til et mordvapen, at icke allenast svårta nåstans göromål genom baktal, utan at äfven angripa nåstans goda namn och rykte med uppenbara lögner och försmädelser; tilvita honom oförskylt hvarjehanda slags laster och nedrigheter, för at afskåra honom

den

den åra och aktning han annars åger bland medborgare, upspinna sjelf allehanda slags falska rykten, eller ock upsnappa dem af andras mun, och med begärlighet utspida dem sedan bland andra. Konung David liknar denna last vid en *eld i enebårstrå*, och beder innerligen sin Gud, at han ville frålsa honom *ifrån lögnaktiga munnar och ifrån falska tungor*. Ps. 120: 2, 4. Han kallar dem lejon, och säger: *Jag ligger med mina själ ibland lejon - - thevas tänder äro spjut och pilar, och thevas tungor skarp svärd*. Ps. 57: 5. Hit hörer ock at med en god mine kunna afhöra sådana försmädelser och mordskått, utan at motlåga dem och taga nåstans åra i försvar, eller åtminstone gifva sitt misnöje däröfver tilkänna; hvilket alt uttryckeligen af Gud förbjudes, då det heter: *Tu skalt icke vara en baktalare ibland ditt folk - - ty jag är HERren*. 3 Mos. B. 19: 16. Och Apostelen Petrus förmanar och säger: *Så lågger nu bort all ondsko och alt svek, - - och afvund, och alt förtal*. 1 Ep. 2: 1. Och Jacob säger: *Förtaler icke hvarannan kåre bröder*. Cap. 4: 11. Detta råknas af Apostelen Paulo ibland de vederstyggeligaste och hedniska laster. Rom. 1: 30. Ja den är äfven af alla årbara hedningar ansedd för en styggelse; och Syrac yttrar sig märkeligen om den, då

då han säger: *En tjuf är en skändelig ting, men en belackare är mycket flemmare.* Cap. 5: 17. Han förmanar hvar och en at taga sig til vara för den samma, och lägger et kraftigt skål dertil då han säger: *Belackare komma på åndalycktone til skam.* Cap. 6: 1. Vålsignade i HERRanom! den är ock en aldeles djefvulsk last, och försmådaren iklåder sig aldeles hans vederstyggeliga gestalt; ty han var den, som med lögn först svårtade Guds eviga sanning för Eva, til en obotelig olycka för hela vårt slågte. 1 Mos. B. 3: 4, 5. Han beskrives som en belackare på den trogna och tåliga Hiob, Cap. 1: 9. 2: 5. och heter ån the trognas åklagare, Upp. B. 12: 10 och derföre af sjelfva sannin- genes mun kallas en mandråpare af begynnelsen och lögnenes fader. Joh. 8: 44.

§. 13.

Sednare Delen.

Låtom ofs nu, Ålskade i HERRanom! vända efter låfven vår upmärksamhet för det andra til det, som HERRen här befäller. Då lögnen på ena sidan i gemen förbjudes, som vi nys hört, så är klart, at motsatsen, det är sanningen, på den andra alfvarligen befallles; ty så säger HERRen: *Thetta är thet 7 göra skolen: hvar och en tale sanningen med then*

andra; och dömmet rätt, och skaffer frid i edrom portom. Zach. 8: 16. Det samma förmanar oss Apostelen Paulus til, då han sätter lögn och fanning emot hvarandra och säger: Lägger bort lögnen, och talar sanningen hvar och en med sin nästa. Eph. 4: 25. Derföre finne vi ock sanningen vara på flera ställen i den Helliga Skrift beledsagad med hårliga nådelöften. HERren låfvade, at de skulle få bo i hans bydda och blifva på hans beliga berg, som gjorde rätt och talade sanningen af hjertat. Ps. 15: 1, 2. Och then som vandrade uti rättfärdighet och talade tbet rätt var, thet år sanning, han skulle, säger HERren, bo i bögdene, och klipporna skulle vara hans fäste och beskydd, och hans bröd skulle varda honom gifvit. Ef. 33: 15, 16. Men vi märke vidare, at til denna sanning höra förnämligast följande fyra stycken, nemligen, 1:o En noga och ovåldug undersökning af sakernas sammanhang, som angå nästan; noga bör den vara, så at man icke förhastar sig at tagga sina egna eller andras tankar för påliteliga, förån man noga pröfvat sakens beskaffenhet; den måste ock vara ovåldug, så at man icke vänder sina begrep efter det man antingen af vånkap eller hat och afvund vil hafva dem, utan som saken sig verkligen och i sanning förhåller, och derefter bör hjertats öf-

ver-

vertygelse stadga sig hos oss. 2:o Bårg i följe af denna vår upriktiga öfvertygelse våra årbörder och umgänge med nästan åfven vara redeliga, det är, vänliga, afvarfamma och upriktiga, så at vi aflåge all falskhet och bedrägeri, at därmed förföra en godtrogen nålta. 3:o Men som detta budet förnämligast syftar derpå, at styra tungan, så fordras här åfven hufvudsakeligen sanning i ord, hvar-til hörer at vi ej tale annat än hvad hjertat redeligen tänker, och at tankan, som nyss nämndes, kommer öfverens med saken som vi tale om: öfverensstämmer icke munnen med hjertat, så är sanningen borta, och om öfvertygelsen är falsk, och talet dårefter, så är talet likaledes lögnaktigt och falskt. Denna sanning förpliktas vi til så vål inför råtta, som i dageligt umgänge, och åfven i skrifter, hvilka ej annorlunda kunna anses än tal, hållna för alla dem, som låsa dem. Domstolarna skola i synnerhet vara sanningens säten. Derföre säger Syrac om parter: *Bekån fri tbet rätt är, når man folket bjelpa skal: ty igenom bekån-nelse varder sanningen och råtten uppenbar: tala icke emot sanningen, utan låt hånet öfver tig gå, om tu i saken brotflig åst. Försvara sanningen until døden; så skal HÈr-ren Gud strida för tig.* Cap. 4: 28, 29, 30, 33. Den fordras så mycket mera af vitnen,

emedan HErren förordnat, at *i tvegge eller tregge vitnens mun skola alla saker stå.* 5 Mos. B. 19: 15. Och Frålsaren säger sjelf, at *tvegge människors vitnesbörd, är sant.* Joh. 8: 17. Och ånteligen fordras den ock hufvudsakeligen af domare; ty så heter det til dem: *Förböver Edra böder, och dömmar rätt emellan hvar man och hans broder, och främlingen;* det är, efter sakens sanskylliga beskaffenhet. 5 Mos. B. 1: 16. och vår JEsus säger til domare: *Dömmar icke efter ansigtet, utan dömmar en rätt dom.* Joh. 7: 24. Men den bör ock finnas utom domstolar i samtal och i skrifter; ty så säger Salomo: *Köp sanningena och sälj icke bort henne.* Ordsp. B. 23: 23. Och hos Propheten Zacharia heter det: *Så säger HErren Zebaoth: älsker allenast sanning och frid.* Cap. 8: 19. För det fjerde fordrar HErren af oss sanning äfven uti gerningarna, det är at vi uti all ting handla redeliga med vår nåsta, och bevisa honom trohet och sanning i förbund, och bemöta honom med kärlekstjenster af et upriktigt hjerta, och äro så af själ och hjerta sanningene tillgifna, at den fått helt och hållit föda oss på nytt, och gifva oss hog och förmåga at vandra uti sanning och göra det godt är, äfven emot vår nåsta; och det kallar Frålsaren at göra sanningen, då han säger: *Hvar och en som illa gör,*
batar

batar ljuset; - - men then som gör sannin-
gena han kommer til ljuset. Joh. 3: 20, 21.
 Och Apostelen Johannes talar dårom så-
 lunda: *Then ther säger, jag känner Gud,*
och håller icke hans bud, så at han van-
drar i en oskrymtad kärlek, han är en
ljugare, och i honom är icke sanningen.
 1 Ep. 2: 4, och på et annat ställe säger
 samma Apostel, at de som *vandra i mörk-*
ret, och lefva ogudaktigt, de göra icke
sanningen. Cap. 1: 6. och förmanar der-
 före sina trogna: *Min barn, ålskoms icke*
med ordom eller tungone, utan med gerning
och sanning. Cap. 3: 18. Och i Brefvet
 til sin ålskeliga broder Gajus betygar
 han, at han *ingen större frögd hafver, än*
then, at han böver sina barn vandra i san-
ningene. 3 Ep. 4. Grunden til detta Guds
 allmänna sanningens bud ligger uti Guds
 egen eviga och oföränderliga sanfärdig-
 het; Ty *alle HErrans vågar äro godbet*
och sanning säger David Ps. 25: 10. Det
 samma innehölt äfven Mose och Lamb-
 sens sång, den Johannes hörde helgo-
 nen sjunga, där det heter: *HErre Gud*
alsvåldig! rättfärdige och sanne äro dina
vågar, tu helgonens Konung. Uppenb. B.
15: 3. Skulle han då säga något och icke
göra? Skulle han något tala och icke hålla?
 4 Mos. B. 23: 19. Då lagen nu intet an-
 nat är än en afskrift af Guds helighet,
 den han lemnat människom, genom hvil-

kens åtlydnad den förlorade Guds likhet kan vinnas, så har ock sanningenes Gud ej annat kunnat än däruti fordra sanning af oss, och kan denna fordran intet annat än vara lika evig och oföränderlig som Gud sjelf, och til följe däraf för oss til den efterlångtade lycksaligheten, som består i Guds likhet, aldeles oumgånglig.

§. 14.

Men den sal. Lutherus fordrar här i synnerhet, at vi först skola ursägta vår nästa; det är: vi skole taga vår nästa, hans goda namn och goda rykte i försvar. Ingen ting hånder oss oftare än at höra vår nästa och jemn Christen baktalas och förklenas af andra: då är ingalunda tid för en rätt Christen at afhöra sådant med bifall och något yttrat välbehag, utan oss åligger at på alt möjeligit sätt ursäkta honom. Hvarvid vi likväl böra märka, at det ingalunda bör ske genom lögn, utan aldeles vara grundat på sanning, så långt den kan oss vara bekant. Detta ursäkrande härflyter väl helt och hållit ifrån kärlekens och sanningens källor, men utöfvas dock olika efter olika förefallande tilfällen. Dertil hörer, at på sanningenes profsten undersöka de emot nästan anförda beskyllningar. Man tager i dagligt tal ofta lösa rykten, blotta misstan-

tan-

tankar och vål uppenbara fienders försmådelser för fanning: man frågar föga efter huru de passa in med tiden, och flera omständigheter, eller huru trovärdig sagesman man haft, utan baktalar, tror och dömmar: här bör urfåktandet ske genom ovålduga prof, så at alt det som icke åger all den visshet som en rätt fanning bör åga, skal, om icke aldeles förnekas, dock såsom osäkert färtas uti tvifvelsmål, och det orimliga som lägges nästan til last, som en lögn ródjas utur vågen. Men vi dömmas icke af våra medmänniskor allenast för våra gårningar, utan ty vårr oftast äfven för våra affigter, hvarigenom verkliga fel blifva afmålade mångdubbelt större, och i sig sjelfve oskyldiga gårningar tecknade med lastens stämpel. Här fordrar kärleken åter at en fannings älskare bör undanrödja sådana giftsningar, och motsäga det arga hjertats ogrundade uträkningar, intet sjelf låtta tro til dem, utan hållre efter kärlekslagen uttyda alt til det bästa; och däremot uphöja hans dygder och välförhållande, men de verkliga felen, som ej utan motsägelse af fanningens röst kunna dragas i tvifvelsmål, böra åter såsom mänskligheter eller öfverilningar urfåktas och förlåtas. Syrac talar här om märkeligen: *Låt dig icke tycka för klok vara, så at tu straffar*

hvar man, det är: inbilla dig icke för mycket sjelf, lyft dig icke i dina tankar så högt öfver alla andra, så at du icke tål någon annans beröm, utan måstrar alla: *Ty en sådan förgiftig människa skadar sig sjelf, och varder sinom ovännom til spott.* Cap. 6: 2, 4. Vi läse om Jonathan, när hans fader Saul befalte dråpa den oskyldiga David, tog han honom i försvar, och sade: *David har ju intet brutit tig emot, och hans gärningar äro dig ganska nyttiga*, han bevisste huru David varit trogen i Konung Sauls tjenst, och förvärfvat honom en stor seger öfver the Philisteer, och säger: *Hvi vilt tu rå synda på et oskyldigt blod, så at tu dråper David utan sak?* i Sam. 19: 4, 5. Och råk, at Apostelen Petrus äfven så långt som möjligit var för sanningen, urfågtar Judarnas fäseliga mord på Frålsaren, då han låger: *Käre bröder, jag vet väl, at J thet gjordt hafven af fåkunnogbet, såsom ock edre öfverste.* Apostl. G. 3: 17. Derföre säger ock Apostelen Paulus här om rätt vackert: *Kärleken förtörnans icke, han tänker intet argt. Han gläds icke öfver orättfärdigbet, men han frögdar sig öfver sanningen.* i Cor. 13: 5, 6. och HERREN sjelf tilfåger en rik nådelön åt den, som med sine tungo icke förtalar, och icke gör sin nästa ondt, och icke sin nästa skämmer, utan urfåktar och förivarar honom. Ps. 15: 3.

§. 15.

Det andra, som här i synnerhet befallles, är at tänka och tala godt om nåstan, och vända all ting til thet bästa. Denna plikten står väl i en nära gemenskap med den här nåst förutgående, men synes dock på det sättet kunna betraktas särskild, at då i det förra omtalas vår skyldighet at försvara nåstans goda namn och rykte, när han af klaffaren varder oförskylt förtalad, så är hindras vi här om vårt eget hjertas och tals beskaffenhet emot honom, nemligen at tänka och tala godt om honom. Och påminner Lutherus här rätteligen, at vi framför alt skola först tänka godt om nåstan, ty sker det icke, så blifver det aldrabästa tal icke annat än en för Gud och människor högst vederstyggelig lögn och et bedrägeri. Men dertil fordras at med en upriktig öfvertygelse känna sitt eget intet, och af sina dageliga fel och svagheter, dem man ser och årkänner, förödmjukas uti sitt eget hjerta, så at vi, efter Apostelen Pauli förmaning, *icke hålla mycket af oss sjelfva; utan hålla oss lika med them som ringa äro, och icke hålla oss sjelfva för kloka.* Rom. 12: 16; utan med samma Apostel håldre räkna oss för *störst ibland syndare,* 1 Tim. 1: 15. som derföre med vörtnad *ödmjuka sig under Guds mäktiga band.* 1 Pet. 5: 6.

I detta tilståndet kan människan först rätt tänka godt om sin nästa, det är, blifva varse hos honom några fullkomligheter, dem man högaktar och älskar, ty annars står nästan gemenligen vår egenkärlek i vägen och bortskymmer det stolta hjertats efterstråfvade åra och anseende. Hos en ödmjuk och redelig granskare uppte sig många omständigheter hos andra, dem han ej annat kan än högakta; såsom des krops och själs förmögenheter, det värde han fått af sin Förbarmare, som igenlöst honom med sitt blod, den delaktighet han genom trona undfått af denna frälsning; eller om han ej ännu kommit dertil, den nåd som honom än står til buds, och den uphøjelse han igenom des anammande kan komma til, och åtminstone den obegripeliga långmodighet hvarmed sjelfva den rättfärdige Guden bevärdigar honom här i nådenes tid; dessa och otaliga flera omständigheter böra leda oss, at i alla fall tänka godt om nästan, och ingen är sannerligen så usel och ond, at han icke i denna vägen förtjenar vår högaktning, och således både böra och kunna vi tänka godt om nästan, hvarföre Paulus äfven säger, at *kärleken tänker intet argt*, 1 Cor. 13: 5. och förmanar derföre sina Philipper sålunda: *Käre bröder, hvad sant är, hvad ärligit är, hvad rätt,*

vått, hvad ljusligt, hvad vål lyder - - och är något låf, tänker thet efter. Cap. 4: 8. Af detta goda hjertats fatatur åligger ofs sedan at åfven båra fram godt. Matth. 12: 35. det år, tala godt om vår nåsta. Ty såsom Gud fatt tungan at vara hjertats tolk, åligger ofs åfven, at igenom godt tal åpna det samma för andra; så at vi både i nåstans när-och frånvaro omtala och yppa det goda om honom som vi tänke; hvarigenom vi tilvinna ofs hans och alla andras kärlek ock högaktning, hvilket likvål bör vara ovåldugt och med sanningen öfverensstämmande; det bör ock vara allmänt, så at vårt beröm ej allenast rör en och annan, för at upfatta honom öfver andra. Men huru år det möjligit, tänker et stält hjerta? man måste vål göra skilnad på dygd och last; huru kan man tänka eller tala godt om en uppenbar fiende, en belackare och missgerningsman? Jo, min Christen, det låter vål göra sig utan at kränka sanningen: ho vet om icke du til åfventyrs gifvit sjelf anledning til fiendskapen? Hvad år det för ifver du hafver, at vidlöftigt beskrifva och på det svartaste afmåla hans fel? År du icke just deruti belackarens broder? och hvad förifrar du dig öfver hans fel? ser du inga hos dig sjelf? Intet så grofva menar du, som hans; jag svarar: ofta långt gröfre om

du ställer ditt hjerta för en allverande Guds ögon; men låt vara de äro mindre, de äro dock fördömmelige. Vål an, du är då icke i någon hufvudsak stort bättre än den lastade nåstan; och likväl ville du at man skulle tänka och tala godt om dig; så gack o! människa och gör du sammalunda med honom; ty *kärleken är tålig och mild, kärleken afvundas intet, kärleken skalkas intet, han upblåses icke - - han fördrager all ting, han tror all ting, han hoppas all ting, han lider all ting.* 1 Cor. 13: 4, 7. och således efter Doctor Lutheri ord äfven vänder all ting til thet bästa. Ej eller må vi tro, at detta vårt bemödande skal vara fruktlöst; nej ingalunda, ty ingen ting i verlden kan fåkrare förvärfva ofs et allmänt förtroende än at tänka och tala godt om andra; ty så säger Syrac: *Tben som all ting til thet bästa u'tyder, han gör sig många vänner, och tben som talar i sakene til thet bästa, om honom talar man ock thet bästa igen.* Cap. 6: 5. Och si, mine älskelige, detta är rätta nyckelen til det af ofs så högeligen efterstråfvade goda rykte. Denna dygd lättar och förnöjer äfven ganska kånbart vårt eget hjerta. Då kärleken är en ljuf själens kånsla, och förfätter ofs i en slags likhet med Gud, som är sjelfva kärleken, och ofelbart utgör all lyckfalityhet i tid och evighet,
men

men arghet och afvund fråta sig sjelfva, så är ock klart, at i sjelfva människliga umgånget är det ljust at älska, och at tänka och tala godt om andra, och hela vår sammanlefnad, som förekommer mången ganska svår och tråkig, är för en sådan hel öpen, kår och angenäm.

§. 16.

Tillämpningen.

Ser, välsignade Åhörare! få leda alla HERRANS bud oss til lyckfälggheten, och igenkånnen här Hans eviga godhet, som just til des bfråmjande gifvit oss sin lag, och huru han äfven i detta Åttonde Budet tydeligen uttakar oss vågen dertil. Vi vore fannerligen icke långt ifrån et paradis på jorden, om detta budets plikter blefve noga iakttagne af des inbyggare; men, hvad ser jag? lögnens fader, som genom det illfundigaste bedrägeri rykte våra första föräldrar ifrån sin Gud, planterade med det samma i det förderfvade människohjertat et förgiftigt lögnenes frö, som gror i flere tusende nedstigande släkter; det underhålles af et i hjertat inrotat höghmod och en blind egenkårllek samt utspredes i stor ömnoget genom tungan, och til hela vårt slågtes obeskrifveliga olycka öfverfvåmmar alla jordens förnufti-

nuftiga inbyggare, för at få godt som fördränka dem i elände. Lögner, detta vederstyggeliga satans foster, växer beklageligen öfver alt. Jag må icke ens i dag tala om den lögn, som är rådande i den stora Gudens dyrkan, då man med sitt hjerta viker ifrån HERRAN, ehuru större delen nalkas honom med sin mun och hedrar honom med sina läppar; hvarföre han ock hatar deras ny-månader och års-högtider, och är ledse vid deras Sabbater, så at han intet orkar lida them. Ef. 1: 14. Man må allenast sluta deraf, at när de få våga bära lögn fram för en hjertans ransakare, hvad skola de väl icke mera göra det för människor. Sjelfva domfåten äro, Gud nåde få vist, ingalunda därifrån befriade: ofta angripes sjelfva oskulden, och misådådaren går fri: en samvetslös djerfhet röjer sig hos lagbrytaren, at förneka sitt brott, lögn och menederi hos vitnen hafva upväckt en allmän klagan och ofäkerhet. Advocater blifva gemenligen lagvrångare, som reta medborgaren till örlig med hvarandra, för at få beskatta sina hufvudmans ågodelar, och ibland at skifta hela rofvet sig emellan, *som förvånda råttten uti malört, och stöta råttvisona neder til jordena.* Amos 5: 7. Och om domare må jag klaga med Propheten Micha: *Gode män äro borta i thesso lande,*

lande, och the våttfärdige äro intet mer
ibland folket. - - Hvad Försten vill, thet
säger domaren, på thet han skal göra bonom
en tjenst igen: the våldige tala efter sin
egen vilja, til at göra skada, och vrångat
bwart the vilja. Cap. 7: 2, 3. När så til-
går vid sjelfva domstolarna, där HER-
ren på et besynnerligt sätt låfvat vara
med dem, som därvid hafva at fylla,
hvad skal då hånda i det allmänna lef-
vernet? Förbund och förtroende äro de
band, som förena människor til en in-
bördes hjelp och biträde, därför haf-
ver HERren helgat dem och sagt: *Then
som förbund bryter skulle han slippa?* Hes.
17: 15. Men hvad affeende hafves uppå
sådana förbund; ty huru många tusende
af dem äro icke aldeles öfverträdde?
och Zedechias har både bland förstar
och medborgare otaliga trolöshets brö-
der. 2 Crön. B. 36: 13. Simei var inga-
lunda den enda bespottaren. 2 Sam. 16: 7.
De finnas, Gudi klagat, nog bland Christ-
na. Man skåms icke at genom smicker
stjåla sin nåstas förtroende, och til hans
fönedrande utropa på torget hans hem-
ligheter. Ischarioth har ännu ganska
många förråderis bröder, och man nyt-
tjar utan blygd i vår tid hala ord, kyssar
och bedyrelser om sin vånskap och tro,
just då man tänker bedraga. Hvad grund
är de flåstas vånskap bygd uppå? Jo,
uppå

uppå öfverensstämmelse at försmåda och baktala andra. Man roar sina vänner med at dikta lögn - beskyllningar; at vrånga ord, at upfinna och afmåla orena affigter på de bästa gärningar. Driffjädern til alt sådant är tydelig: det oförändrade och stålta hjertat vil på alt uptänkeligt fått förtrycka andras åra, för at uphöja sin egen, och at få lysa allena.

§. 17.

Vålsignade i HERRANOM! hvad synes Eder om denna målning? Månne denna svarta tafsla icke liknar alt för mycket lynnet hos de flåsta vår tids människor? Jag vet vist, at jag nog allmänt vinner bifall af Eder härutinnan; ty knapt finnes någon, som ej någon tid blifvit et mål för belackare, och genom andras lögn och trolöshet måst uthårda mycket. Men tillåten mig at straxt förklara mig, det jag föga är därmed belåten, at J af detta tal tagen Eder ny anledning til et kärlekslöft nåstans dömande, hvilket at håmma, likväl varit hufvudaffigten med detta budet och hela vår predikan. Något annat önskade jag håldre, nemligen at många af Eder hålst igenkände härunder sig sjelfve. Men dertil gifves föga förhoppning, då egenkärleken på alla sidor förskansat sig starkt, och det onda hjertat är så fullt med konstiga invånningar til sin enskyllan. Dock hvarföre
skulle

skulle vi uphåfva ofs til domare öfver andra, då ingen kan säga sig fri från detta budets öfverträdelse? Den som oskyldig är kaste fritt första stenen på sin nästa. Men ho är, som dömmar en annars tjenare? Betraktom håldre fölgderna af et så mångfalligt falskt vitnesbörd. Sanningenes Gud kan ju omöjliggen fördraga lögnen: förbannelsen öfver alla hans buds öfverträdare; Mos. B. 27. är ju förlkräckelig, och drabbar syndaren ofelbart i tid och evighet: lögnens fader och uphofsman förvaras redan under Guds rättfärdiga vrede med eviga bojar intil den stora dagsens dom. Jud. 6. Fåfångt må då hans barn hoppas et bättre öde: förrådaren, som säger i sitt hjerta, det är ingen Gud til, tror vål icke at hämden skal drabba; men en dagelig förfarenhet visar oss huru hans egna onda gerningar förråda honom: han är plågad för sina medmänniskor: hans förställning är en snara för den redeliga, och hans tunga en rakknif, hvarmed han afskär andras åra. Konung David säger vål: *Hvad kan then falska tungan göra dig? Och hvad kan hon utvåtta?* Men han svarar straxt: *Hon är såsom en våldigs skarpa pilar, såsom eld i enebårstrå.* Han jämrar sig derföre deröfver, at han måste bo ibland fädana, och säger: *Ve mig at jag en främling är*
ibland

ibland Mesek, och måste bo ibland Kedars
byddor; thet var der mine sjål långt at bo
når them som friden bata. Jag håller frid,
men når jag talar, så taga the til at örliga,
Derföre beder han ock innerligen sin
Gud och säger: *HErre, fråls mina sjål i-
från lögnaktiga munnar och ifrå falska tungor.*
Pf. 120. Men ack! at dessa smådemun-
nar hålft efterfinnade huru mycket de
genom lögnen skada sig sjelfva: de för-
törna därmed en helig och rättfärdig
Gud, och ådraga sig hans hämd i tid
och evighet, och måste en gång, skiljda
ifrån sanningens Gud, gå bort i det
yttersta mörkret, at uti et oändeligt qual
göra sålskap med lögnenes anda, den
de så skamligen följt i nådetiden. Dock
är det icke allenast denna eviga häm-
den som förföljer dem; lasten har ge-
menligen altid sitt straff med sig, men
näppeligen någon, som med så rågat
mått lönar den odygdiga, som lögnen.
Lögnaren blir sjelf ofelbart et mål för
andra belackare. Han affkår andras he-
der, och andra kanske mera vålförtjent
hans: han fårar andras goda namn och
rykte, men han fårar hos alla dygdiga
och förnuftiga med det samma sitt eget:
han gör andra til ljugare, men ådrager
sig sjelf med det samma trolöshetens
svarta stämpel. Han vil arbeta sig up
genom lögn och försmådelser öfver sina
med-

medbröder, men just derföre föraktas och förkrossas han af alla. När nu hårtill kommer et ondt samvetes förebråelser, som åtfölja lasten, och ofta gå til en försmak af sjelfva afgrundsplågorna, så se mine Åhörare, huru högt olyckeliga detta buciets öfverträdare måste vara.

§. 18.

Vålsignade i HERRANOM! J, som enligt naturens egen drift, alle så enhålligt söken lyckfälggheten, görer det då icke mera uti så förvånd våg, som nödvåndigt måste störta Eder i olycka. En blott förnuftig eftertanka måste öfvertyga Eder om dessa sanningar, och en förnuftig sedolåra kan föreskrifva Eder vackra reglor uti Edert förhållande, men den igenkänner icke rätteligen roten til detta onda, ej heller kan den föreskrifva de sanskyldiga medlen til dess förbättrande, och aldraminft gifva några krafter at redeligen vårkställa dem. Uppenbarelsen allena kan här rätt hjälpa oss, och uptäcker tydeligen orsaken til alt detta onda uti det oss medfödda högmodet och blindheten hvaruti vi alle åro stadda af naturen, som af oss så litet kan af egna krafter förbättras, som en Etioper kan förvandla sin hud, och en Pard sina fläckar. Där få vi uti omvändelsen eller nya födelsen den enda men oryggeliga vägen til vår förbättring,

utom hvilken all vår dygd ej annat är för en hjertat ransakande Gud än lögn och bedrägeri. Vål an, mine älskelige; efter vi då fika efter lyckfälggheten, fökom då aldrig mera at öfverhölja hjertats list med Adam genom några fåfänga ursäkter, utan håldre med et upväkt samvete och bedröfvat hjerta blotta vår blygd för vår Gud; flitigt och utan at deruti inblanda några enskyllningar, betrakta vårt onda hjertas falskhet; och frambåra det i en ödmjuk bön om nåd och förlåtelse för vår enda och eviga förbarmare och ropa med David: *Skapa i mig Gud et rent hjerta och gif mig en ny vis Ande.* Ps. 51: 12. Låtom detta vårt fel under hela vår vandring dageligen stå öfs för ögonen, och förändrade genom hans nåd alltid vaka öfver det ilfundiga hjertat, blifva fasta vid sanningen, tänka och tala godt om andra, och vända all ting til thet bästa; så skal sanningenes Gud, under vår korta vandring, låta öfs genom sin välsignelse bo i sin hydda, och på ändalyktone uptaga öfs på sitt helga berg. Ps. 15: 1. Redlighet, kärlek och sanning skola befåsta vår åra bland medborgare, göra öfs allmänt älskade i lifvet, och med ömhet saknade efter döden; med et ord, förvärfva öfs den största möjliga lyckfälgghet, Amen.

X. PREDIKAN.

§. 1.

Vålsignade Åhörare, af det som vi i förklaringarne öfver de föregående Åtta Buden i HERRANS Heliga Lag hafva anfört, kunnen J lätteligen inhämta den naturliga och med fjelfva sakens beskaffenhet öfverensstämmande ordning, hvaruti alla dessa Buden stå med hvarandra. Den förra Taflan af Guds Lag föreskrifver oss alla våra plikter emot Gud uti trenne bud, af hvilka det första förbjuder oss i gemen at hafva eller dyrka några andra än den enda, sanna och lefvande Guden, och befäller oss at först noga känna honom, och sedan at öfver all ting frukta och älska honom, samt fåtta all tro och lit til honom. Det andra föreskrifver oss huru han rätt bör dyrkas, och förbjuder under Guds namns misbruk motsatsen deraf, under svåra hotelser af straff; då det tredje utvisar och anbefaller oss den til Guds dyrkan oumgångeliga tiden. Däremot föreställas oss i den sednare Taflan våra inbördes skyldigheter emot vår nästa i en sådan ordning, at då föräldrarna stå lika som uti Guds ställe, så föreställas ock plikterna emot dem straxt efter förra Taflan uti det fjerde budet; men det öfriga, som hörer til befrämjandet af

människornas lyckfalityhet, och hufvudsakeligen består uti säkerhet til lif, åra och gods, föreställes i sin naturliga ordning således, at Gud genom det femte budet befredar lifvet, såsom det dyraste, den sanna och invårtens åran emellan människor af olika kön uti det sjette, och vårt gods uti det sjunde budet, men den yttre åran som består uti godt namn och rykte, är i synnerhet försvarad uti det åttonde budet.

§. 2.

Alla dessa HERRANS bud fordra väl en fullkomlig hjertats renhet, så at ock alla onda lustar uti dem åro förbudna; men då den Helige Guden nogsamfåg, huru människorna vid sin laglydnad såsom sinnliga, ville allenast hålla sig vid det yttre, eller den i andras ögon lysande årbarheten, under hvilken de ville öfverskylla sit onda och ilfundiga hjerta, och med den rådfrågande ynglingen tro, at de hållit alla Guds bud ifrån sin ungdom, Matth. 19: 20. fant han för nödigt at särskildt uti det Nionde och Tionde budet lika som med en dubbel knut af sin helighet binda det falska och egenrättfärdiga hjertat vid årkänslan af sina öfverträdelse, så at om det ock ville på något sätt slingra sig undan alla de andra buden, måste det dock stufsa vid dessa, som åro lika som et lås

läs för hela HErrans lag, eller som sät. Biskop Pontoppidan kallar dem i sin förklaring öfver Catechesen en nyckel til alla de andra buden, i det at han uti det nionde aldeles förbjuder all ond lusta i vårt hjerta, då det heter: *Tu skalt icke basva lust*; och i det tionde går ån längre och fördömer åfven den onda medfödda begårelsen och arssynden, som bor uti oss alla, i det han säger: *Tu skalt icke begåra*.

§. 3.

Uti båda dessa budens ord finna vi väl den skilnad, at i det nionde nämnes någon fastighet såsom förbudet, och i det tionde upräknas flera lösa och lifågånde ting, men den synes icke vara aldeles hufvudfakelig. Lutherus sammanflår dem begge uti sin större Cateches, och skiljer dem väl ifrån det sjunde budet däruti, at då i det sjunde talas om alt orättfärdigt och olagligt tilågnande af nåstans egendom, förbjudes i dessa begårelsen, at under lagens eller billighetens täckemantel söka draga under sig något det enom likväl icke med rätta tilkommer; men utan at utstaka någon vesentelig skilnad emellan dessa sidsta buden inbördes, då likväl den rätta skilnaden emellan dessa buden troligast ligger deruti, at i det nionde förbjudes all verkelig ond lusta, som i det förderfvade

onda hjertat af arffsyndens rot upftiger, och sluteligen i det tionde åfven fjelfva den förgiftiga roten och medfödda onda begärelsen, hvaraf alt det andra upvåxer, eller fjelfva den stygga källan, hvaraf sedan onda tankar, ord och gärningar upvålla, och som en ström fänka hela människan uti et botnlöst lasternas djup. Båda dessa HERRans bud leda oss således til kändedomen af vårt förderfvade hjerta, en sak den vi aldrig hinna utstudera, som likväl är til vår förbättring på omvändelsens väg för oss högst oumgångelig: och emedan ordningen i dag leder oss til förklarande af det nionde; låt oss då i HERRans namn göra det med alfvar och andakt, och derföre anropa den stora Guden om nåd och vålsignelse dertil med Frälsarens JESU egen bön: *Fader vår &c.*

§. 4.

Texten: 2 Mos. B. 20: 17.

Tu skalt icke hafva lust til tins nästas hus.

Denna vår uplåsta Text gifver oss anledning at i dag beskrifva

Den förderfveliga syndalustan:

Hvarvid vi märka

1. *Huru alfvarligen Gud förbjuder den, och*
2. *Hvad han däremot fordrar af oss?*

O du

O du helige och hjertat ranfakande Gud, som i din oföränderliga rättfärdighet stygges vid all synd och orenlighet, gif oss nåd at så kunna betrakta detta, at vi deraf hvar och en måtte lära känna vårt eget hjertas styggelse, och huru svärliga du dåröfver förtörnas! Lär oss at rentvå det i ditt dyra Lambs blod, och troligen vinläggga oss om den renhet din heliga lag här anbefaller oss! O HERRER hör! O HERRER hjälp och låt vålgå, til dins namns åra och våra sjäalars råddning och eviga salighet!

§. 5.

Förra Delen.

Då vi i dag förefatt oss at tala något om den förderfveliga syndalustan, som här förbjudes, blifver det nödigt at förut gifva Eder om den samma tydeliga begrep. Lusten i gemen är intet annat än et själens begär til det vi föreställa oss såsom något godt; ty utan at hålla något för godt, kunna vi aldrig hafva lust dertil; och om det verkligen är sådant, som vi föreställe oss det, nemligen godt, är denna lusten god och ingalunda lastbar eller förbuden, men om vi hålla något för godt, hvilket likväl i själfva verket icke är sådant, blifver det en syndig och skadelig lusta, som

derföre måste af den gode Guden, hvilken genom sin heliga Lag velat föreskrifva oss idel dygde-och lyckfalighetsreglor, äfven vara förbuden. Af denna korta beskrifning se vi tydeligen, at all lust, som egenteligen är et viljans värkande, hafver sin grund i förståndet; ty om förståndet hafver fält en rätt dom öfver alla förekommande ting, så at det verkliga goda anses för sådant som det är, och det onda och skadeliga hålles aldeles för ondt, följer lusten äfven samma goda stråt, til at begära det förra och sky för det sednare, och blifver en god och Gudi behagelig lust; men är förståndets omdöme falckt, så at det onda anses för godt och det goda för ondt, följa begären samma bedrägeliga grund, och få då rätteligen namn af en ond och syndig lusta, som i hela HErrans Lag, men i synnerhet i detta nionde budet alfvarligen förbjudes. I affeende på de olika föremål hvarmed våra begär syflosätta sig, kan altfå lusten i gemen vara treggehanda. Den första kan kallas *naturlig*, och består i en åtrå efter det som fordras til vårt lekamliga lifs uppehålle, såsom mat och dricka, kläder med mera, och det icke allenast til en oundgängelig nödtorft, utan ock til vårt välbehag och nöje, hvilken lust, allenast den är inskränkt och måttelig, ingalunda

hår

hår förbjudes, emedan HERRen Gud sjelf redan i första skapelsen inplantat detta begår uti vårt hjerta; hvilket åfven tydeligen kan inhämtas af HERRans ord til Israëls barn, 5 Mos. B. 12: 15. *Du må slagta, heter det, och äta kött i alla tina portar, det är, ehvarest du bygger, bor och vistas, och det må du göra efter all tine själs begårelse, icke allenast til nödtorft, utan ock til nöje, efter HERRans tins Guds välsignelse, som han dig gifvit hafver:* och af Efræ och Nehemiæ befallning til de från fångellet återkomne Juda barn på den stora högtiden: *Går bort och åter thet feta och dricker thet söta, och sänder them ock delar, som intet för sig tilvredt hafva.* Nehem. 8: 10. Den andra slags lusten må med skål heta *belig* eller *andelig*, som har Gud och Gudi behageliga ting til sitt föremål, och består i en innerlig öfvertygelse derom, at Gud är sjelfva godheten, och at den största lyckfaligheten består i en nådefull förening med honom genom trona; och et dåraf upkommande begår at få ätnjuta den samma, hvilken lå mycket mindre kan vara förbuden, som vår rätta och fanskylliga fällhet just består i detta heliga begåret; hvarföre Konung David icke allenast utropar den för fäll, som hafver sin lust til HERRen och Hans lag, och beskriver märkeligen des lyck-

falighet, Pf. 1: 2, 3. utan befaller äfven
 alfvarligen den samma då han säger:
Haf tina lust i HErranom, som ville han
 säga: du bör förfaka all syndig och o-
 ren lusta, som störtar dig i elände, men
 förlusta och vederqveck dig uti den sjelf-
 ständiga Jehovah, som är all nådes och
 vålsignelses enda källa och ursprung:
 frögda dig öfver hans kraftiga bistånd,
 och vederqveck dig af hans ljufva inne-
 boende uti ditt hjerta; och var derom
 försäkrad, at så onyttig, ja skadelig som
 verldenes lust är, så högst nyttig och
 vålsignad skal denna lusten i HErranom
 vara; ty *han skal gifva tig hvad titt bjer-
 ta önskar*. Pf. 37: 4. Men den tredje slags
 lustan må med skål heta *syndig och oren*;
 emedan den hafver Gudi misshageliga
 och ofs sjelfvom skadeliga föremål, och
 måste hårflyta antingen ifrån sjelfva för-
 ståndets mörker, eller ock deraf at sin-
 liga begären genom sin håftighet för-
 dunkla förståndets ljus, och lika som
 bortskymma det, at lasten får, åtminsto-
 ne på den stunden då begäret öfvervål-
 digar själen, et sminkat anseende af godt
 och behageligt. Och denna lusten är den
 samma, som här af Gud alfvarligen för-
 bjudes, då det heter: *Tu skalt, o män-
 niska, icke hafva lust til tin nästas bus*,
 eller något annat, som dig är förbudit
 och olofligit. Så länge människan bi-
 be-

behöll sig uti den medskapade Guds likhet, och ågde ei allenast ljus i sitt förstånd, utan ock en ren och helgad vilja, hade denna förbudna lustan intet något rum hos henne; men då vår fiende i faller fick utfå i människohjertat et vederstyggeligt och i många släkter groende syndenes frö, hvarigenom förståndet öfverhöljdes med mörker, och viljan lika som förtrollades på det onda, då blef juft denna arffsyndens förderf et ursprung til dessa onda begåren; hvilket likväl bör noga skiljas ifrån sjelfva den onda lustan, som här förbjudes; ty det ena är den uti hela vår natur inlagda förderfvade rot, hvarifrån alt det onda hårflyter, och det andra åro de qvicka skott utur den samma, som i hjertat upstiga och förderfva det. Om det förra eller syndaroten säger David: *Si jag är af syndelig såd född, och min moder hafver mig i synd afat.* Ps. 51. 7. och om det sednare, eller syndalustan, säger Frälzaren JESUS: *Af hjertat utgå onda tankar, mord, bor,* och så vidare. Matth. 15: 19.

§. 6.

Således se vi då här af, mine Åhörare, i gemen, hvad det är, som HERREN under namn af lusta här förbjuder, och hvad icke. Men för at närmare känna en sak af så stor angelägenhet, som

fom denna, blifver äfven nödigt, at noga granska den förbudna lustan til sin olika art och beskaffenhet, och visa, huru den i alla afseenden är vederstyggelig och Gudi misshagelig. Då vi rätt afskilja den ifrån den här näst förut beskrefna syndaroten, och betrakta den i anseende til sina olika grader, består den först uti verkliga i hjertat upstigande syndabegårelser: den qvicka och förgiftiga arssynden verkar stundeligen något ondt, och des första verkningar i själen kunna ej af en sådan stam vara annat än onda: en blindhet måste åstadkomma vilfarelse, och et förderfvat begår, understödt af vår sinlighet, utsläcka den dunkla gniftra, som annars skulle synas vara kvar i förståndet, hvaraf händer, at lustan aldeles förvillas i mörker och sinliga begår, hvilka upgå uti själen. Här är lustan lika som i sin födelse eller framkomst, om hvilken Apostelen Paulus säger: *Synden tog tilfälle af budordet, och upvåkade i mig all begåvelse.* Rom. 7: 8. det är: sjelfva arssyndens rot åstadkom och upvåkade uti mig verkliga onda lustar; och dessa finnas ej allenast hos de ogudaktiga utan ock beklageligen hos sjelfva de trogna, som ehuru de icke samtycka til dem, likväl ej förmå at aldeles hindra dem; hvarföre Apostelen säger på samma ställe liter nedanföre:

Jag

Jag som vil göra tbet godt år, finner at tbet onda låder vid mig. v. 21. Och huru kunde vål et sådant gamla Adams foster behaga den helige Guden, som fordrar fullkomlighet, och säger derföre til Abraham: *Vandra för mig och var fullkomlig.* 1 Mos. B. 17: 1. För det andra består den uti et värkeligit samtycke och bifall til det i hjertat upgångna onda. De troгна, som i nya födelsen förklarar krig och fiendskap emot synden, så snart de blifva varse något sådant upstiga uti sitt hjerta, fatta de en styggelse och afsky för dessa olofliga begär, och genom den inneboende Guds Andas värkan, undertrycka och döda dem, såsom Apostelen Paulus derom intygar Gal. 5: 24. *The som Christo tilböra, korsfästa sitt kött, samt med lustar och begärelse.* Men där- emot alla de andra, de må annars för människor visa sig huru dygdiga och ärbara som hållt, lämna de likväl de ore-na lustarna med en slags förnöjelse rum uti sitt hjerta, och förlusta sig uti dem. De varda här, som Apostelen Jacob talar, *af sin onda begärelse dragne och låckade;* Cap. 1: 14. samvetet, antingen såfver det, eller åtminstone nedtryftas des röst, och hjertat roar sig innom sig sjelf med dessa begären: den lättfärdiga förnöjer sig med otuktiga tankar, fast han för andra visar sig ärbar och kyisk, och den

gi-

girige, säger Apostelen Paulus, *faller uti frestelse och i snare, och i många dåraktiga och skadeliga begårelser.* 1 Tim. 6: 9. hvilka få mycket mindre kunna vara Gudi behageliga, som han straxt i det följande betygar, at the *sänka människorna uti förderv och fördömmelse.* loc. cit. Och hvem ser icke at detta själens välbehag i det onda är syndigt och högst fördömmeligt, då Gud säger uttryckeligen i sin lag, *tu skalt icke hafva lust til det som ondt är, och Apostelen just därför kallar sådant skamliga lustar,* Rom. 1: 26. med hvilka de ogudaktiga förnöja sig? At nyttja nysnämde Apostelen Jacobs liknelse, så är det i detta samtycket som begårelserna älla; Cap. 1: 15. och emedan fostret, som af denna afelsen uppkommer, är synden, hvilken alltid är och blifver fördömmelig, kan ock dess uphof ej annat vara än synd, och en styggelse för den helige Guden, som därför här alfarligen förbjudes, när det heter: *Tu skalt icke begåra.* Rom. 13: 9. Af detta samtycket til de i hjertat upstigande onda lustar, upkommer för det tredje et värkeligit upfår och bemödande at få utöfva dem, som är den högsta graden af begårelser. Här kommer syndalustans afelse til sin fullkomlighet och högd, och efter Apostelen Jacobs utfago föder synden; och det sker intet alltid med

med verkliga utöfnigen af det onda som man begårar, utan ock ofta med blotta upfåtet at begå det. Med et liter exempel får jag närmare uplysa detta. Den girige och sin Gud olydige Achan berättar om sig sjelf, at då han ibland rofvet i Jericho såg några kosteliga stycken, *fick han lust til them, och tog them.* Jos. B. 7: 21. Hos honom upsteg först et girighets begår til det förbudna rofvet, det torde ock upstigit hos flera af Israëls barn vid des til spillo gifvande, men de förqvafde hos sig det samma, dåremot förlustade Achan sig dåruti, som var det andra steget i begårelserna: under detta förlustande växte begåret til en fullkomlig förefats och beslut, at taga något deraf, och då var synden i hjertat fullbordad, det ankom sedan allenast på tilfallet och yttre omständigheterna, at verkligen taga och gömma något af rofvet. Ty många syndar åro så beskaffade, at de lättare kunna begås i hjertat ån i sjelfva gerningen, ofta kunna ock tilfällen fela til sjelfva utöfnigen, ehuru syndaren samtykt och beslutat i sitt sinne at göra det, och år det likaledes beskaffat med dygden; den bor rätteligen i hjertat, men vi hafve ej alltid tilfälle at vårkställa det goda vi åmnat. Och at denna i upfåtet, fast ej alltid utvårtas fullbordade synden, år för den

den helige Guden en styggelse, derom vitnar vår dyre Frålsare Matth. 5: 21, 22. då han säger, at den som i sitt sinne för-törnas på sin broder, han är skyldig under samma dom som sjelfva mördaren, och versen 28. at den som med et otuktigt begär ser på en qvinna, han står som en horkarl i Guds rättfärdighets bok antecknad, och Apostelen Jacob säger på förr anförda ställe, at en sådan i hjertat eller gårningen fullbordad synd, oundvikeligen föder af sig döden, det är, timmelig och evig förbannelse.

§. 7.

Men det blifver icke mindre nödigt för oss til en rätt kännedom af den här omnämnda lustan at betrakta den i affe-ende på des olik föremål, och huru den äfven i sådana hänseenden är allvarligen förbuden. Föremålen äro väl i sig sjelfva nästan oräkneliga, men kunna dock innefattas uti trenne hufvud-ämnen som sysselsätta våra förderfvade begär, nemligen vållusten, ågodelar och åran, af hvilka begär det som sysselsätter sig med vållusten, af Apostelen Johannes fått namn af *köttfens begårelse*, det som traktar efter ågodelar kallas *ögönens begårelse*, och det som fiker efter egen ötilbörlig åra, heter et *bögfärdigt lefverne*. 1 Ep. 2: 16. Vi skola korteligen för-

förklara dem hvardera. Under namn af *köttfens begårelse* kunna väl alla syndalustar begripas, om man tager orden i sin vidsträktare bemärkelse, såsom Frälsharen Joh. 3: 9, hvarest med kött förstås hela vårt förderf och all deraf upkommande synd, och Apostelen Paulus Gal. 5: 19. hvarest han räknar alla synder til köttfens gärningar; men då Apostelen Johannes särskildt omtalar ögonens begårelse och et högfärdigt lefverne, måtte köttfens begårelse här tagas uti en inskränktare mening, så at med köttet förstås egenteligen vår kropp med des sinliga känslor, och at köttfens begårelser således intet annat äro än de mångfaldiga orena och Gudi misshageliga utvägar, hvarmed människorna iöka förnöja sina kroppar och sinliga begär, och rätteligen komma under namn af vållust, såsom lättfärdighet, otukt, frosferi och dryckenskap, eller läckerhet, lättja, vårdslöshet och fömnaktighet med flera sådana, af hvilka Apostelen Paulus äfven upräknar flera, såsom *bor, boleti, orenlighet, och lösaktighet*. Gal. 5: 19. Hvarföre ock samme Apostel förmanar de Collosser, at döda sina lemmar, det är, intet låta sina lekamliga begårelser råda öfver sig, då det heter: *Så döder nu edra lemmar som på jordene äro, nemligen boleti, orenlighet, lusta och ond begårelse.*

Cap. 3: 5. och om alla dessa slags vållufts-
synder fåger han til de Corinter, som
utan tvifvel tykte at denna slags lusta
icke vore någon fårdeles stor synd, e-
medan man med dem icke skadar så
mycket någon annan, som icke fast mera
allenaft sig sjelf: *Farev icke ville*, bedra-
ger Eder ingalunda med en så gudlös
tanka; ty det må J vara viffe på, at
bvarken bolare, eller afgudadyrkare, eller
borkarlar, eller tbe veklingar, eller drånga-
skåndare - - skola årfva Guds rike. 1 Cor.
6: 9, 10. Den andra slags förbudna lu-
sttan är *ögonens begårelse*; Doctor Luther
fåger at det är girighet och rikedom,
når människan genom penningar och
ågodelar söker at förnöja sina ögon;
såsom då man anser allehanda jordiska
och förgångeliga ting med et synnerli-
git begår, och stannar med sitt hjerta
vid dem; såsom kostbara kläder, dyr-
bara smycken, präktiga bygnader, silf-
ver och guld, penningar och ågodelar,
och består i en åtrå at få och åga alle-
handa slags skatter, som ofta blifver så
häftig at man icke vårdar genom hvad
oloffligaste medel de kunna förvärfvas.
Nåstans penningar, hus, åkrar och ågo-
delar de eftertraktas; det gör den giri-
ge lika mycket om han får dem genom
stöld, rövveri, eller under något sken af
rättvisa, och nånnes icke använda dem

en gång til oumgångliga kroppens förnödenheter, än mindre til sin fattiga nåstas understöd. *Ther mycket gods är, - - hvad nytto hafver han theraf, som thet hafver, annat än at han ser therpå med ögonen?* Pred. B. 5: 10. Och om den girige säger samme Predikare, at *hans ögon warda aldrig mått af rikedomar.* Cap. 4: 8. och om högden af denna ögonens begårelse heter det märkeligen: *Helfvetet och förderfvet warda aldrig full; och människornas ögon warda ock aldrig mått.* Ordspr. B. 27: 20. Den tredje slags begårelsen kallar Johannes *bögfärdigt lefverne*, då man i all ring vil synas öfver andra, vara stor och stält, öfvertråffa andra i präktiga kläder, ätbörder, ord och gårningar, och högmodas öfver sina kropps och själs förmögenheter, och allehanda slags lyckans förmåner; hvilka begår nogsamt yttra sig uti en diktan och traktan efter höga ämbeten och äreställen, rang och titlar; uti det at beprisa, högakta och beundra sig sjelf, skryta af sina ägodelar, sina anor och sin antenliga slägt, sina stora egenskaper och många förtjenster; uti åtrå at lysa i dyrbara kläder, och härliga bygnader i en vidlöftig stat, med många betjenter och kostsam bord, uti et orimmeligit skryt öfver sin klokhet och många förmåner framför andra. Ja, med et ord:

högfärdigt lefverne innefattar alt hvad den arna människan bröstar sig öfver, och hvarigenom det stolta hjertat söker vinna sig stort namn, en omåttelig högaktning och åra bland andra. Om denna slags lustan talar Konung Salomo ganska alfvarfamt och säger: *All bögmödig hjerta äro HERranom en styggelse, och skola icke ostraffade blifva, om the än alle tilhopa höllo.* Ordsp. B. 16: 5. Och *then som et nederfall skal få, han varder tilförene bögmödig, och stort sinne går för fallet.* v. 18. Men utom dessa tre hufvudlustar förbjudas här äfven för det fjerde det människliga sinnets olust, eller den oförnöjsamhet, som ofta upstiger i vårt hjerta, och är, i anseende til sina föremål, ganska mångfaldig. Man är missnögd ofta med sitt stånd, och tror sig hafva varit lyckligare i et annat. Man tröttnar och ledsnar vid sin ämbetsbörda, och råkmar sina syflor och göromål för odrägeliga. Man knotar i sitt hjerta på sin Skapare för det man ej fått större pund, mera kroppsstyrka, starkare hälsa, och til äfventyrs et längre och gladare lif; och man morrar åtminstone hemligen öfver Guds ledande, som fört oss så besvärliga vägar genom ständiga motgångar och hvarje-handa bedröfvelfer, smålek och förakt, och bestrött vår vandringsban med hvassa törnen. Jag säger, dessa oluster och missnöjen

nöjen varda här äfven förbudna; ty huru kunde väl den goda och alltid välgörande Guden finna sitt nöje deruti. De utmärka vår misströstan til honom, och på andra sidan vår förvetenhet, at med vårt inkränkta begrep vilja måftra hans allvifa styrelse. Den förbjudes ock såsom aldeles onyttig; ty kunne vi väl något därmed uträtta? flått intet; derföre frågar Frålsaren: *Hvilken ibland eder är, som med sin omsorg förmår sättja en aln til sin längd, eller i någor måtto därigenom förbättra sitt tilstånd?* Matth. 6: 27. och ånteligen förbjuder Gud den ock derföre, at den är ofs tjelfva skadelig; ty *ju mer vi sörja i vår nöd, ju större blir vårt sörjebrod, och just derföre förmanar han ofs och säger: Sörjer icke för edert lif. v. 25. Och för hvars skull sörjen j för kläder. v. 28. Och vidare: Så skolen j nu icke hafva omsorg, säjande: hvad skole vi äta? hvad skole vi dricka? eller hvad skole vi klåda ofs med? ty alt sådant söka bedningarna. v. 31, 32. Uti hvilket alt vår JESUS ingalunda förbjuder den ordenteliga och tilbörliga omforgen, utan allenast den qväljande misströstan och oförnöjsamheten; hvaremot Paulus säger: *at vara gudelig och låta sig nöja, är vinning nog, och Konung Salomo märkeligen: Bättre är något litet med HERrans fruktan, än en stor skatt med oro.* Ordsp. B. 15: 16.*

§. 8.

Sednare Delen.

Sedan vi således uti vår Beträktelses förra Del förklarar hvad Gud i detta budet förbjuder, åligger oss nu, at i den sednare efter läfven visa, hvad han där- emot befäller. Sjelfva sakens natur visar oss, at då i detta budet all ond lusta blifvit förbuden, måste motsatsen, nemligen alla goda lustar vara oss anbefalta, och kallas egenteligen de lustar goda, som äro vår Gud behageliga, och tillika leda til et godt ändamål, det är, vår sanskyldiga lyckfahghet. Bland alt hvad godt kallas, är utan tvifvel den store och Treenige Guden ofelbart det högsta, och i vift afseende det endaste goda, Matth. 19: 17. ty alt annat hvad godt är, är ingalunda af sig sjelf sådant, utan af honom och igenom honom; derföre befalles ock i detta budet, at vi framför alt skole hafva vår lust i honom, det är, omfatta honom med den aldrahögsta kärlek. Ty så heter det: *Tu skalt älska HERRAN din Gud af allo hjerta, af allo själ och af allo förmåga*, 5 Mos. B. 6: 5. och David förmanar: *Haf tina lust i HERRANOM, han skal gifva dig hvad titt hjerta önskar*. Ps. 37: 4. En af Jobs vänner Eliphaz säger derföre: *Tu skalt hafva din lust i then Alsmågtiga, och uplyfta titt an-*

*ansigte til Gud. Job. 22: 26. det år, med
sjal och hjerta förena tig med honom;
ty om skrymtaren och den girige heter
det: Huru kan han hafva lust til then Als-
mägtiga och något åkalla honom? Cap. 27:
10. Och HERRen säger sjelf genom Pro-
pheten Esaiam: Tu skalt hafva lust i HER-
ranom; hvilken befallning han tillika be-
ledsagar med et stort och oryggeligt
löfte om vålsignelse; Och jag skal föra
tig öfver bögderna på jordene, och skal spisa
tig med tins faders Jacobs arf; ty HER-
rans mun säger thet. Cap. 58: 14. Denna
lust i HERRanom, som förutsätter en nö-
dig och med full öfvertygelse beledsa-
gad kunskap om Gud, hans stora full-
komligheter och vålgärningar, och om
den uppenbarade nådenes ordning, be-
står hufvudsakeligen uti trenne stycken,
nemligen 1:o uti en helig och barnlig
vårdnad för Hans stora Majestät och hö-
ga Gudomeliga egenskaper: 2:o uti en
upriktig och alfvarlig, ja fullkomlig kär-
lek til den Guden, som innehafver de
aldraftörsta och ålskansvårdaste egenska-
per, och som genom sina otaliga och
stora vålgärningar på det högsta förbun-
dit ofs til denna kärlek, och hvilken han
åter få rikeligen belönar, i det han sjelf
ålskar ofs, och med sin himmelska hug-
svalelse bor hos ofs. Joh. 14: 23. 3:o Uri
en rätt barnlig tilförsigt til Gud, och*

et fullkomligt öfverlåtande af alla våra angelågenheter i tid och evighet uti hans händer, som i sin Gudomeliga allvishet si väl *förstår*, i sin outgrundeliga godhet så innerligen *vil*, och änteligen genom sin fullkomliga allmägt äfven *kan* hjälpa, leda och välsigna oss.

§. 9.

Ser nu, mine Älskelige, sådan är den heliga lust til Gud, som HERRen här befäller oss; men med denna är ock en annan oskiljaktigt förenad, som flyter af den samma, nemligen en lust til allt det, som Gud befalt och honom behageligt är. Där en rätt vördnad och kärlek til Gud fått rum, där blifver det ock en innerlig lust, at i all ting vara honom til viljes; de trogne säga med David: *Jag hatar ju HERre, the som tig bata*, och på andra sidan åter, älskar allt det som han älskar och hvad han hafver befalt, Pf. 139: 21. och vidare: *Jag älskar tin bud öfver guld och öfver fint guld.* Pf. 119: 127: Uti dem hade David sin innerliga lust, och talar om dem i sin Psalmbok på allt för många ställen, men i synnerhet i den nyfsnämde hårliga 119:de Psalmen, där det heter: *Jag hafver lust til tina rätter, och förgåter icke tin ord.* v. 16. *Jag hafver lust til tin vitnesbörd, the äro mina rådgifvare.* v. 24. *Jag hafver lust til tin bud, och the äro mig kåra.*

v. 47. Jag hafver lust til tin lag, v. 70, och så hela Psalmen igenom. Til denna lust hörer 1:o at gifva honom en sådan dyrkan, som han befalt, och intet tjena honom efter eget godtrycko, eller människostadgar; ty så sade Samuel Guds mannen til Saul: *Menar tu at HErrens hafver lust til offer och brånneoffer, såsom tber til at man lyder HErrans röst?* 1 Sam. 15: 22. 2:o Et bemödande, at i en rätt-skaffens ordning befordra vårt eget väl genom en noga måttelighet i mat och dryck, hvila och arbete, nöjen och finnes rörelser, genom en from och Gudeligg vandel, och i synnerhet genom en rätt Christelig ödmjukhet, hvartil Apostelen Petrus så alfvarligen förmanar oss, at han säger: *Håller eder bårdt vid ödmjukhetena.* Hvilket närmare efter Græskiskan kan försvenskas: *Öfverklåder eder helt och hållna med ödmjukheten, såsom med en öfverräck, hvilken öfverfkyler alla Edra öfriga fel och svagheter; ty Gud står emot the bögfårdiga, men the ödmjuka gifver han nåd.* 1 Pet. 5: 5. Hit hörer ock 3:o en vårkeligg lust och åhåga at befordra andra människors fanskyldiga vålgång och nöje, genom fanning, åra och råtrådighet, hvartil Apostelen Paulus förmanar sina Philipper och säger: *Ser icke hvar på sitt eget bästa, utan hvar och en på en annars bästa,* Cap.

2: 4. och til sina Romare skrifver han:
*Så skicke sig hvar och en af oss, at han
må táckas sin násta til godo, til förbáttring.*
Cap. 15: 2.

§. 10.

Vidare befaller i detta budet áfven en alfvarlig strid emot de onda lustar, som hár och i hela HErrans lag blifvit förbudna. Denna striden ár inter annat án et kraftigt motstående af alla slags i hjertat upstigande onda lustar och begárelser, hvilket lagen fordrar af alla, men som likvål utom náden och försoningen, dem lagen icke känner, blifver omöjeligit, men tager sin början i sjelfva upväckelsen, då syndarens ögon rátt öpnas at han får se styggelsen af sina öfvertrádelser, af sina i hjertat upstigande onda tankar, af det syndiga bifall de vunnit hos honom, och det upfát, som ofta varit i själen at bedrifva det onda, och blifver varse den för alt detta öfverhängande Guds vrede, och deraf flytande fäseliga förbannelse, och hvilken i nya födelsen kommer til sin rátta kraft, då själen i denna sin syndanöd flyr til sin eviga Förbarmare, och genom en lefvande tro tilágnar sig Hans dyra försoning och tilfyllestgörelse, och med det samma omfattar sin káre Fráfare med en brinnande kárlek, genom hvilken han blir i stánd, at under visshet

het om hans kraftiga bistånd förklara krig emot sitt eget onda hjerta, och en fiendskap emot alla syndiga lustar och begärelser, som i anseende til det medfödda syndaförderfvet, dageligen upstiga hos oss, och söka at skilja oss ifrån vår Gud och saligheten; hvilkas förqvåfjande och neddämpande derföre rätteligen får namn af en strid, den Apostelen Paulus således beskriver: *Köttet*, det är, vårt medfödda förderf, *bafver begärelse emot andan, och andan*, det är, den inneboende och uti oss vårkande nåden, *emot köttet; the samma äro emot hvart annat*: Gal. 5: 17. Och Apostelen Petrus säger at *the kötsliga begärelserna strida emot själena*. 1 Ep. 2: 11. Paulus kallar det et *emotstående och kämpande emot synden*, Ebr. 12: 4. det heter et korsfästande af sitt kött; ty så säger samme Apostel: *The som Christo tillhöra, korsfästa sitt kött samt med lustar och begärelser*. Gal. 5: 24. Det får ock namn af gamla Adams dödande, och at *dö ifrån syndene*, Rom. 6: 2, 4, 6. hvilket Apostelen alvarligen befäller: *Så låter nu icke, säger han, synden våldig vara i eder dödliga lekamen, så at j henne efterföljen uti benes lustar, och gifver icke syndene edra lemmar til orättfärdighetenes vapen*. m. m. v. 12, 13. Och Apostelens Petri förmaning i samma ämne är ganska om och

rörande: *Käre bröder, jag förmanar eder såsom främmande och elända, det är, såsom pelegrimer och vandringsmän, som här ären gäster och främmande, at j förvarer eder för köttsliga begåvelser, hvilka strida emot själena; 1 Ep. 2: 11. uti hvilken strid vi ingalunda allenast böra med all flit söka hämma sjelfva lasternas utbrott, utan ock alt samtycke til synden i hjertat, och med alt alfvare quåfva sjelfva de där upstigande onda begåren.*

§. 11.

Men emedan vi uti denna striden ingalunda kunna segra öfver et innom oss sjelfva boende ondt, som upkommer af et medfödt syndaförderf, och understöddes af satan och verlden, genom våra egna krafter, ty ingen strid är svårare, än den som vi måste hafva med oss sjelfva; blifver det för oss åfven oundgängeligen nödigt, at dertil nyttja sådana medel, som kraftigt kunna bidraga dertil, hvilka derföre åfven måste vara anbefalta. De äro hufvudsakeligen fyra: Det första af dem är *bönen*. Så snart det andeliga ljuset fått bestråla den mörka själen och Guds kraft upväcker det i synden döda hjertat, at det börjar röras och sucka, så börjas et klagerop til Gud utur förderfvets djup, hvarmed det andeliga lifvet likasom genom de första andedrag begynner at röja sig; under tu-

fen-

fende bönesuckar upgår tron i hjertat; under bönen kommer det hugfvalande svaret ifrån himmelen tillbaka: *tina synder förlåtas dig*, och igenom dageliga samtal med Gud uti bönen, underhålles det i nya födelsen upkomna förtroendet emellan Gud och oss; och emedan just detta förtroende är grunden til vårt hjältemod i striden emot våra fiender, som försäkrar oss om segren, så se vi deraf huru högst oumgångelig bönen måste vara. Så länge Moses hölt sina händer up til himmelen, segrade Israël öfver Amalek, 2 Mos. B. 17: 11. och så länge en andelig stridsman efter Pauli råd 1 Tim. 2. i bönen *uplyfter beliga händer*, segrar han öfver alla sina fiender. Derröre förmanar David och säger: *lyfter edra händer up i belgedomen*. Ps. 134: 2. och Apostelen Paulus förmanar sina Epheser at de skulle bruka sina andeliga vapen, dem han lika som en hårhöfvitsman satt sina stridsmän uti händerna *i all bön och åkallan, alltid bedjande i andanom*. Eph. 6: 18. och sina Thessalonicer förmanar han och säger: *Bedjen utan återvändo*. 1 Ep. 5: 17. Men ingen har troligare påyrkat bönen än vår dyre Frålsare sjelf; ty han befalte at *man skulle bedja och icke förtröttas*. Luc. 18: 1. Han var sjelf outtröttelig deruti, och belledsagade sina upmuntringar til andra
med

med de hårligaste löften om bönhörelse. Luc. 11: 9. Joh. 16: 23. Det andra medlet, som tjenar til de onda lustars dämpande är *vaksambeten*, som i detta afseende består hufvudsakeligen deruti, at den upväkta själen dageligen tilvånjer sig at taga vara på sitt eget onda hjerta, hvad tankar, hvad upfsåt och hvad begår dår upstiga, jåmte et alfvarligt bemödande at kufva det onda. *Vaker*, säger Apostelen til sina Epheser, *med all idkelighet*, Cap. 6: 18. och til de Corinther skrifver han med stort eftertryck: *Vaker, står i trone, bruker eder manliga, vaver starka*. 1 Ep. 16: 13. Petrus säger ock: *Vaver nyktre och vaker*. 1 Ep. 5: 8. Och Johannes skrifver i sin dyre Frålsares namn: *Salig är then, som vakar och förvarar sin klåder*, Uppenb. B. 16: 15. det är, tager så vara på sitt hjerta, at det icke genom samtycke til sina syndiga lustar nedföljar eller förlorar sin igenom Jesum förvärfvade, och genom tron iklådda rättfårdighetsmantel. Ef. 61: 10. Men ingen drifver så alfvarligen och så ofta på vaksamheten, som Frålsaren sjelf under sina vandringsdagar på jorden. Han kände bäst hvad möda det kostade honom at förvärfva själar, han såg huru de utom vaksamheten skulle förloras; derföre förmanar han ock dem, som genom trona kommit til honom och

fått

fått lif, ty den döda kan omöjeligen vaka, at de ingalunda på nytt skulle infomna i sin förra fåkerhet. När han förkunnade för sina lärjungar om Jerusalems jämmerliga förstöring och om verldenes ånde, upmuntrar han dem efomoftast och säger: *Vaker förthenskul: ty j veten icke hvad stund eder HErre varder kommandes.* Matth. 24: 42. Han öfvertygar dem märkeligen genom många liknelser om högsta nödvändigheten häraf, och sluter alltid med förmaning til vakfahet. Cap. 25: 13. Han utvidgar med et besynnerligt eftertryck denna förmaning til alla i gemen och hvar och en i synnerhet, då han först säger til sina lärjungar: *vaker*, och straxt derpå: *men hvad jag säger eder, det säger jag allom: vaker.* Marc. 13: 35, 37. När han gick til sin dödskamp i Getsemane sade han til sitt lilla medfölje: *Blifver bår och vaker med mig.* Matth. 26: 38. Och när de under hans bön och ångest i örtagården infomnade, går han til dem, väcker och upmuntrar dem å nyo och säger: *Vaker och beder, at j icke fallen uti frestelse*, at fällas af satan, och at öfverraskas af edra egna onda begårelser; ty *anden är viljog*, det andeliga upfåtet at blifva trofast, är ganska godt, men om J icke troligen vaken och striden, så är köttet för *svagt* at emotstå de onda

lustar, som stundeligen upstiga i edert hjerta. v. 40, 41. Det tredje medlet, hvarmed onda lustar skola håmmas, är Guds heliga och *uppenbarade ord*, hvilket Apostelen Paulus kallar *Andans svärd*, Eph. 6: 17. och beskriver det til sin värkan, Ebr. 4: 12. då han säger, at det är *levande och kraftigt, och skarpare än något tveäggat svärd, och går igenom til tbes tbet åtskiljer själ och anda, mårög och ben, och NB. är en domare öfver tankar och hjertans upsåt* Det ingjuter et ljus i förståndet, at tankan lårer åtskilja det onda ifrån det goda, och derföre af Apostelen Petro kallas *förnuftens mjölk*, 1 Ep. 2: 2. det böjer och kraftigt det onda hjertat, och liknas derföre vid en *eld*, som smälter alt, och vid en *hammare*, *tben berg sönderslår*, Jer 23: 29. och vid et fruktsamt *regn*, som fuktat jorden och gör den bårande. Es. 55: 10, 11. Om detta medlets slitiga nyttjande förmanar Paulus: *Låter Cbristi ord bo rikeliga uti eder med all visdom: Lårer och förmaner eder inbördes med psalmer och låssånger och andeliga visor i nådene*. Coll. 3: 16. Hvilket ord derföre bör slitigt och med andakt höras, låsas och betraktas, samt troligen lydast och efterkommas. Ty *buru skal en yngling, eller ock en ålderstigen, sin våg ostraffeliga gå?* frågar David, och svarar straxt sjelf: *når han håller sig efter*
 Guds

Guds ord. Pf. 119: 9. Derföre beprifat
ock Frålsaren dem för *saliga, som böra*
Guds ord, och gömma tbet, Luc. 11: 28.
det är fädana som *icke allenast äro ordets*
börare utan ock görare. Jac. 1: 22. Såsom
David, då han säger: *Jag behåller tin*
ord i mitt hjerta, på tbet jag icke skall
synda emot dig. Pf. 119: 11. Änteligen
och för det fjerde tjenar det icke litet
til förekommande af onda lustar, at man
med flit undflyr tilfällen och retelser til
synd. Då verlden är aldeles stadd uti
det onda, och vi sjelfva äfven af natu-
ren benägna dertil, kommer det vist alt
för mycket derpå an, hvad umgänge
och sällskap vi välja ofs; derföre säger
Syrac märkeligan: *Var gärna när the*
gamla, som föra en stadig och alfvarsam
vandel, och hvar en vis man är, til bo-
nom håll tig. Cap. 6: 35. *Var i sällskap*
med fromma människor, och var glad, dock
med Gudsfruktan. Cap. 9: 23. Så gjorde
Konung David, emedan han säger: *Mi-*
ne ögon se efter the trogna i landena, at
the måga när mig bo. Pf. 101: 6. Ty
utaf dygdiga sällskaper blifver man up-
bygd, men förargeliga umgängen up-
reta, förleda och förarga det oskyldiga-
ste hjerta, och uptända där lågor, som
förderfva det och föra samvetet. Sådant
syftar Syrac uppå, då han säger: *Then*
jom kommer vid tjäro. han besmittar sig

theraf, och then som gifver sig i fällskap med then bögfärdiga, han lærer bögfärd. Cap. 13: 1. Derföre förböd Gud äfven sitt folk at umgås med hedningar, at de ej af dem måtte låra afgudadyrkan. 2 Mos. B. 23: 32, 33. Och Konung Salomo förmanar märkeligen sin son sålunda: *Gif mig, min son, titt hjerta, och låt tinom ögom mina vågar behaga; ty en skökia är en djup grop - - och vaktar hon såsom en röfvare, och the oaktsamma ibland människorna samlar hon til sig.* Ordsp. B. 23: 26, 27, 28. Och Syrac instämmer på flera ställen aldeles i samma åtvarning: såsom Cap. 9: 3. *Fly ena skökio, at tu icke kommer i hennes snaro, emedan the som umgås med skökior, the varda vilde.* Cap. 19: 3. Med drinkare lærer man sig fylleri, med edebukar blifver man en svårjare, bland belackare blifver man sjelf en förtalare, bland giriga blifver man sjelf snål, och så vidare. Huru angelågen plikt är då icke at afhålla sig från sådana i högsta måtto skadeliga umgången, och jag förmanar Eder, mine Älskkelige, med Apostelen Paulo: *Flyr sådana.* 2 Tim. 3: 5.

§. 12.

Tillämpningen.

Nu hören J, vålsignade i HERRANOM, hvad Gud här förbjuder, och hvad han be-

befaller. Detta budet griper icke egenteligen an Edra utvärtes gårningar, de åro förmodeligen uti föregående budet nog träffade, om J icke med flit aldeles undandragit Eder all känsla af sanning och samvetets vitnesbörd; men detta budet går helt och hållit löst på hjertat och des inre begår: J åren alltid benågne at i det yttre slingra Eder undan lagens dom med hvarjehanda enskyllningar, och åberopa Eder årbara vandel, at J åtminstone icke åren de värste; i dag angår saken intet något sådant: hela Phariseens långa meritlista, om J ån kunden aldrig så mycket skarfva uti den, hjälper icke et steg fram vid detta budet; nej hjertat, det högmodiga, falska oråttfårdiga, arga, lättfårdiga, olydiga och ogudaktiga hjertat måste i dag fram. HERren ropar: *Tu skalt icke hafva någon ond lust i dit hjerta; dår får intet upstiga något syndigt begår, ån mindre samtycke, och aldraminft någon utöfning af synden.* Kommen nu och fätter en och hvar Eder samvete fram för denna Guds helighets spegel, och drager det ingalunda undan, ty jag försåkrar, det måste åndock en gång fram, då böckerna skola uplåtas och domen hållas, då hvarken bergen vilja falla öfver Eder eller högarna mera kunna skyla Eder för hans ansigte som sitter på stolen: görer det

då håldre i dag för JESU namns skull; men om detta honungsföta namnet ännu ej kan beveka Edert hjerta dertil, så beder jag Eder på det aldraömmaste, görer det då hålst för Eder egen salighets skull, och pröfver Eder här i dag för HERRANS ansigte. Hafven J dock märkt några onda tankar upstiga hos Eder? Hvad lust hafven J haft til HERRAN och hans lag? Samvetet svarar, föga eller ingen. Hafva då några högmöds, girighets, arghets, orättfärdighets eller hordoms lustar upstigit? Samvetet måste svara: många tusende. Hafver du då hållit hans bud? Nej, icke et enda. Har du icke ofta roat dig hemligen med dessa syndiga begär? Har du icke ofta gått hafvande med dem, i upfsåt at utöfva dem? Jo, ofta nog, Gudi klagat, måste många vidgå, fast mig felats tilfälle dertil, och verdslig skam och straff hafva athållit mig därifrån. Men vet du, o människa, hvad du med alt detta ådragit dig? Gud nåde dig få vist, helfvetet och den eviga fördömmelsen; så at du väl har orsak at klaga utur en Botpsalm: *Ack! jämmer, skal dock jag inför tin domstol stånda, och evigt fångslas ther, som alt är idel vända, &c.* N:o 256: v. 4.

§. 13.

Dock, du frågar mig: hvartil tjenar denna grufveliga råfst, och hvad gagnar den-

denna fäseliga målning? Den måste ju förqväfva all ro i själen och föra en människa på yttersta brådden af förtviflan? Jag svarar: utan ångslan och oro kan den arma syndaren ingalunda hjälpas, och jag säger rent ut, at Guds fullkomliga helighet tål här ingalunda några urfäkter; men jag vil gifva dig et bättre råd; ack! at du ville anamma det. Tag nu straxt denna din odrågeliga syndabörda, och lägg den med en upriktig och ångerfull bekännelse för din och hela verdens Frälsares fötter, och begynn at tigga om nåd för hans blodiga försoningsoffers skull: fly til det menlösa Guds Lamb, som är slagadt för dina och mina synders skull, bed honom innerligen, at han med en droppa af sitt dyra blod ville aftvä ditt sölade hjerta all des stygga orenlighet: omfatta med tron denna din eviga Förbarmare och bed honom, at han ville iklåda dig sin rättfärdighet; och öfverlämna dig med en barnlig undergifvenhet, med kropp och själ för alla dina öfriga lefnadsdagar i hans tjenst, med et alfvarligt afsäjanande af alla dina förra lustar och styggelser, så skal du snart i denna din bedröfvelse få samma vederqveckande svar som den borttagna, af din JEsus, nemligen: *Var vid god tröst, tina synder förlåtas dig*; Matth. 9: 2. och då får du

årfara sanningen af det Konung David säger: *Såll är then hvilkom öfverträdelsen förlåten är, then synden öfverskyld är: såll är then människa, som Herren icke tillräknar misgärning, i hvilkens anda ingen falskhet är.* Ps. 32: 1, 2.

§. 14.

Men ehuru vålfignadt det vore för dig o! människa, om nu Guds Anda finge åstadkomma denna förändring hos dig, efter det du blifvit undervist, så tro likväl ingalunda, at altsammans därmed vore afgjort, och at du sedan hela din öfriga lefnadstid finge göra dig lös ifrån lagens och samvetets band. Nej, ingalunda. Lagen har väl då förlorat sin fördömande kraft på dig, men ej sin förbindande: Lagens fordringar hafva tilföre varit et tvång, nu blifva de en behagelig skyldighet. I stället för de onda lustar, som förr herrskat uti ditt oomvända hjerta, söker du nu med allvare din lust i HERRANOM: Hans heliga ord blifver nu *tina fötters lykta, och et ljus på tinom vägom.* Ps. 119: 105. Det blifver dig *kosteligare än guld, och smakar dig sötare än bannog och bannogskaka.* Ps. 19: 11. så at du *har lust til HERRANS lag, och talar om hans lag både dag och natt.* Ps. 1: 2. Kärleken til din evige Förbarmare drifver dig, at med en innerlig lust hålla hans bud, och då får du årfara
hvad

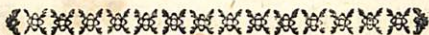

hvad Johannes fåger, at *bans lud icke åro svår.* 1 Ep. 5: 3. Således får du vål min Christen, frid med Gud och frid med ditt samvete, som Apostelen Paulus intygar det; Rom. 5: 1. men under hela din vandringstid hår i jåmmerdalen oroas du ånnu dageligen af dina andeliga fiender, djefvulen, verlden och din egen onda natur, emot hvilka du dageligen bør bamanna dig, at du af dem til åfventyrs icke å nyo blifver åfvervåldigad, och du således råkar i en farligare belågenhet ån du någonsin varit förut. Gack derforre flitigt in uti Guds rustkammare, och *iklåd dig dår alt Guds barnesk, på det du må emotstå alla dina fienders listiga anlopp.* Eph. 6: 11. Nyttja dertil i synnerhet de vålsignade, och af långlig Guds barns årfarenhet bepråfvade medel, som dig nyligen blifvit förelagda. *Vaka och bed,* som din dyre Frålsare lårt dig, *at tu icke faller uti frestelse.* Matth. 26: 41. och styrk dageligen din sjåls andeliga lif med et flitigt nyttjande af Guds ord och de heliga Sacramenterna, så at du efter Petri råd *åstundar förnuftenes mjålk, som intet svek vet, såsom nyfådd barn.* 1 Ep. 2: 2. Men framför alt fly med ålfvare alla syndatillfällen: tro dig aldrig för vål; fåg aldrig i ditt sinne, det har ingen fara; ty då år du redan hardt når ditt fall,

och jag förfåkrar dig af en långlig förfarenhet, at den som vågar sig i faran, han förgås där; ty jag har med bedröfvelse sett huru många härigenom färat sina samveten, och äro skepsbrutne vordne i trone, 1 Tim. 1: 19. Men gifve Gud, at J, mine Ålskelige, villen antaga och troligen följa de råd jag åter i dag gifvit Eder, och på detta sättet *ikläda eder den nya människan*, så skullen J ock genom hans nåd redan här i dödligheten mer och mer förnyas til hans kunskap och beläte, som eder skapat hafver. Coll. 3: 10. Och då ägden J det hugfvalande hopp, at Eder salighets *HErre skulle* en gång fullkomligen förlossa eder med Apostelen Paulo och alla andra troгна ifrån all ond gärning, och frälssa eder til sitt himmelska rike: *Hvilkom vare ära ifrån evighet til evighet.* 2 Tim. 4: 18.

Amen.

XI. PREDIKAN.

§. 1.

At HERren Gud vid sin heliga Lags utgifvande jämte befrämjandet af sin egen sanna ära, hufvudsakeligen syftat på människoslåktets lycksalighet, därom öfvertygar oss alt för många omständighe-

heter. Om vi aldrig få litet igenkänna hans godhet i gemen emot alla sina skapade Creatur, och bland dem emot människan i synnerhet, i det han uphöjde henne, genom en förnuftig själ, öfver alla andra synliga varelses, och försatte henne uti en slags likhet med sig sjelf, så finna vi tydeligen, huru ömt vår välfärd legat honom om hjertat: vända vi våra ögon til hans dyra nådelöften emot oss, äfven efter fallet, så äro de så många och intagande, at vi af dem nogsammt måste få öfvertygelse därom, huru hjerreligen han befordrar vårt väl; och de hafva ingalunda stannat vid blotta ord: han har icke älskat oss allena med ord, utan med gärning och sanning, då den himmelske Fadren värkeligen sände sin Son til vår försoning; Sonen åtog sig vår sak, och för vår skull gick oskyldig til döden, och den Helige Ande arbetar ännu dageligen, genom ordet och Sacramenterna at tillämpa denna salighet på oss. När vi då, välsignade i HERRANOM! se uti alt huru öfversvinelig hans margfalliga godhet är uti alt annat, ända så långt, som vår svaga syn kan sträcka sig, så blifver det väl omöjeligt, at Gud kunnat vara sig olik uti affigterne vid lagens utgifvande. Ingången til sjelfva Budorden bestyrker översägeligen det samma, där han upfätter

tufendefalt vålsignelser åt laglydiga, emot tre och fyra slågters förbannelse uppå öfverträdarena, och hela lagens innehåll leder oss, genom sin efterlefnad, så til lyckfahghet, at dårvid icke minsta tvifvelsmål kan åga rum. Når nu så år beskaffat, at Guds affigt med sin heliga lag varit at befråmja vårt vål, borde man åfven med skål vånta, at förnuftiga varelses, som med all sin diktan stråfva efter sin lyckfahghet, skulle med all förmåga vinlågga sig om de medel, hvarigenom den kan vinnas, och med en helig råflan fyslöfatta sig med efterlefnaden af dessa HErrans bud. Men en beklagelig erfarenhet vittnar helt annat: Vi se det goda, vi gilla det, men göra åndock det onda. Hår upkommer ålfå sjelfmant den frågan: Hvad må dårtil vara orsaker, at vi som så ifrigt söka vårt vål, åndock så godt som med öpnå ögon, genom lagens öfvertrådelser, störtå oss i elånde?

§. 2.

Denna gåta hafva alla verldenens vise icke varit i stånd at uplösa, och deras giffningar i denna delen hafva varit så oformliga, at de förtjena föga upmärksamhet, sedan Gud genom uppenbarelsen så tydeligen updagat faken. De vifaste

faste af dem hafva vål blifvit varse något förderf hos oss, som dårtill varit vållande, men hafva hvarken kändt des uprinnelse eller beskaffenhet, då Moses likvål, genom Guds omedelbara ingifvande förtäljer, först den lyckfäliga ställning Gud satte människan uti, som bestod uti en slags likhet med honom, och därför kallas Guds belåte, 1 Mos. B. 1. uti hvilken hon af Gud åtnjöt allskönsfällhet, och straxt därpå huru den samma förlorades genom öfverträdandet af Guds bud, och hvad förbannelse et sådant fall medförde, Cap. 3. och ånteligen längre fram, Cap. 6: 3, 5. Cap. 8: 21. huru människorna genom detta syndafallet blifvit i grund förderfvade, och icke allenast blinda på lyckfälighetenes våg, utan ock tröga til alt godt, men däremot benägne til det onda; så at de uti en slags synda-yrsla, sikande efter lyckfäligheten, af sina sinliga begär förvillades til lagens öfverträdande, och därigenom störtade sig i elände.

§. 3.

Här igenfinna vi således första ord-faken til vårt förderf; den förgiftiga syndaroten uppskjuter begär i hjertat, som sedan upväxa och bära förgiftiga och dödande frukter. Får denna qvicka rot
lig.

ligga i hjertat orubbad, så är det ofelbart, at nya syndaskott aldrig kunna förekommas. Därföre hafver ock HERRen, sedan han i det Nionde budet redan, med sin heliga Lag antastade den uppstigande lustan, sluteligen här i det Tionde åfven förbudit sjelfva vår medfödda onda böjelse, såsom en källa, utur hvilken detta giftet och all vår olycka upvåller.

Vålsignade i HERRanom! Ordningen leder oss at i dag förklara detta sista HERRans bud; men hvad äro vi at af oss sjelfva härvid något uträtta? Blinde til förståndet och til viljan förderfvade; då likväl til uptäckande af vårt djupa förderf visserligen fordras nådenes ljus och handledning. HERRe vår Gud, som genom din kåra Sons människoblifvande redan sökt uprätta vårt i synd fallna slåkte, och genom ditt dyra ord låtit detta ditt stora Råd komma til vår vetenskap; vi falla ned för dig i stoftet, och anhålla ödmjukeligen, at du genom din anda vårdigas i dag leda oss, at med en innerlig blygsel igenkänna vårt elände, at med alt alfvar genom din nåd dämpa det medfödda inneboende onda, och at en gång genom en salig död därifrån fullkomligen blifva befriade! Ack hör oss, *Fader vår!*

§. 4.

Texten: 2 Mos. B. 20: 17.

*Tu skalt icke begåra tins nåstas
hustru, ej heller hans tjenare, ej hel-
ler hans tjenarinna, ej heller hans oxa,
ej heller hans åsna, ej heller något,
thet tin nåsta hafver.*

Då nu, välsignade i HERRANOM, i detta HERRANS bud upräknas flera ting, som förbjudes at hafva begärelse til: men slut-orden däruti gifva tydeligen tilkänna, at de ingalunda alla finnas här omnämnda, på hvilka detta förbudet lyftar, är klart, at det til sina fordringar är långt vidsträcktare; Doctor Luther har åfven i sin större Cateches visat hvad särskildta omständigheter och plågseder ibland Israëls barn gifvit den store Lagstiftaren anledning at för dem i synnerhet upräkna de här förekommande stycken. Härvid märka vi at hufvudsaken i detta budet ligger uti det ordet *begåra*, hvarigenom begärelserna egenteligen här förbjudas; och emedan vi uti förklaringen öfver Nionde budet, redan visat, huru däruti alla märkelige onda lustar förbjudas, komma vi nu til slut, at af detta Tionde förklara:

Arssyndens djupa förderf,

Så

Så at vi därvid märka

- 1:o *Hvaruti det består.*
 2:o *Huru HErren förbjuder det, och*
 3:o *Hvad Han däremot i detta budet befäller.*

Men, *Vårt förnust förblindat är, &c.*
 N:o 232: 2, 3.

§. 5.

Första Delen.

At rätt kunna föreställa hvaruti arsfynden består, hafve vi at vända vår upmärksamhet til trenne hufvud-omständigheter härvid, nemligen des ursprung, des beskaffenhet och des bedröfveliga följder, hvarunder det hufvudsakeligaste, som til denna låra hör, kan omröras. Hvad altså 1) des ursprung beträffar, bör underrättelsen härom endast hämtas af uppenbarelsen, sådan som den store Guds mannen Moses upteknat, och nya Testamentets skrifter vidare uplysa, och det uti en af Mosis ord flytande naturlig mening, utan at få uptaga den uti något förblommerat förstånd, emedan den helga Skrift icke gifver därtill minsta anledning, berättelsen ej eller medförer någon orimlighet, och igenom en sådan rubbning, hela vår Bibels sanning och våra tros grundvalar blifva svigtande. Detta arsfyndens bedröfveliga

onda

onda hänleder sig helt och hållit ifrån våra första föräldrars olyckeliga affall ifrån sin första medskapade helighet och rättfärdighet, eller ifrån deras förlust af Guds belåte, hvarmed de framför alla andra Creatur blefvo i sjelfva skapelsen beprydde; tilgången härvid var denna: då Gud til et prof af människornas hörsamhet, hade uti lustgården förbudit dem at äta af kundskapens trä på godt och ondt, instälte sig den genom ormen talande djefvulen hos qvinnan, och sökte genom det han ville göra fanningenes Gud til en lögnare, förmå henne at öfvertråda detta uttryckeliga förbuder. Han afmålade för henne, genom detta steg, hopp om en större lyckfälg, och upvåkade med det samma hos henne et begär därefter, hvarigenom förståndets ljus och rätta begrepet om Guds fanning fördunklades och lika som bortblandades, och när fruktens behageliga utseende kom därtill och retade henne, voro krafterna til alt motstånd med det samma förlorade; hon åt, öfvertrådde Guds bud, och blef en syndare; men Eva hade icke förr tagit detta steg, än at hon, förmodeligen, utan at betänka de här af flytande olyckeliga påföljder, bedrog sin man, alles vår stamfader Adam, at äta af samma dödeliga frukt, hvilket icke lyckades bättre, än at han

åf-

äfven åt däråf och föll i synd, hvilket
alt tydeligen kan inhämtas af fallets Hi-
storia, som Moses upskrifvit i Bok. 3 Cap.
Uti detta högstbedröfveliga syndafallet
ligger nu egenteliga ordfaken til den
ömkansvårda belågenhet, uti hvilken vi
nu befinna oss; hvartil rätta ordfaken
igenfinnes uti djefvulens list och våra
första föräldrars lättrogenhet at låta för-
leda sig ifrån sin HERRes och Skapares
uttryckeliga befallning, men ingalunda
hos Gud, ehuru det ej kan sägas, at
han icke uti sin allvetenhet sedt fallet
förut, ej eller at det varit honom omö-
jeligt at förhindra det samma; ty han
är sjelf en helig och rättfärdig Gud,
hvilkom et ogudaktigt väsende ingalun-
da behagar, Ps. 45: 6. Han förböd syn-
daren vid förlust af sjelfva lifvet, i Mos.
B. 2: 17. och hans rättfärdighet kan ej
lämna synden ostraffad. 5 Mos. B. 27: 26.

§. 6.

Men låtom oss vända vår upmärk-
samhet, at närmare känna sjelfva beskaf-
fenheten af detta förderf; hvarvid, för
större tydelighet, i synnerhet tre ting
komma at iakttagas, nämligen: 1) djup-
heten af våra förfäders fall, 2) huru
vida det samma fortplantas på oss deras
efterkommande, och 3) om vi för denna
synd kunna straffas. Hvad nu det för-
sta beträffar, blifver det högst nödigt,
at

at se in uti djupet af detta fall, emedan det af många vil anses för ganska ringa och föga betydande, i anseende til det utvårtets ringet, hvarmed våra förfäder hade at göra, eller hvarpå de förfyndade sig, nämligen et tråds frukt i luftgården; men om vi närmare betrakta det samma, så bestod det ingalunda blott uti det ena budets öfverträdande om kundskapsens tråd, utan innefattade på en gång et afvikande ifrån alla sina skyldigheter emot sin Gud, sig sjelf och sin nästa. Ty hade våra första föräldrar rätt älskat sin Gud och Skapare, det högsta Goda, hade de vist ingalunda, för alt hvad til var uti verlden, velat göra emot hans bud, at förtörna honom, som gifvit dem en så uttryckelig lag. *Ty thet är, säger Apostelen Johannes, kärleken til Gud, at vi hållom hans bud,* 1 Joh. 5: 3. och sjelfva sanningenes mun betygar det samma uttryckeligen på flera ställen, såsom bland annat Joh. 14: 23. *Then mig älskar, han varder hållandes min ord,* och versen 24. *men then mig icke älskar, han håller icke min ord.* Hade de rätt fruktat Gud, så skulle de ingalunda vågat at trampa hans bud under sina fötter, som de nu likväl gjorde. De kände alt för väl Guds sanning, rättfärdighet och allmägt: men et inbilladt godt, som satan målade dem för ögonen

et fikande därefter, fätter dem i förgårenhet af denna sin skyldiga farhoga, den Gud likväl icke mindre uti fullkomlighetenes stånd, genom det förelagda straffet, än vid Sedolagens utgifvande på Sinai berg efter fallet, 2 Mos. B 20: 20. åskade; med denna fruktan och kärlek förlorades äfven allt förtroende för Gud; Guds eviga sanning om straff drogs här redan i tvifvelsmål, de trodde icke mera at Gud gjort och unnat människan godt, utan tvärt om at hon kunnat vara lyckeligare i något annat tillstånd, än hon nu vårkeligen var, ifrån hvilket Gud likväl velat genom sitt förbud affkåra henne vågen. Såger då, mine Älskelige, äro icke alla dessa faker de svåraste förgripelser emot den store och helige Guden? Men människan förgriper sig med det samma ganska illa emot sig sjelf. Satt at söka och njuta sin sanna lyckalighet i föreningen med sin Gud, bröt hon sjelf detta föreningsband och störtade sig sjelf uti yttersta elände; och detta gjorde hon, icke allenast med sig sjelf, utan ledde genom sitt fall alla de otaliga skarar af människor, som af henne skulle i hela världenes ålder framfödas, i samma högst beklageliga uselhet; ty ehuru inga andra människor än dessa två, då vårkeligen voro til, visste de likväl ganska noga af Guds vålsignelse

i Mof. B. 1: 28. at deras affödingar skulle upfylla jorden, hvarföre en billig om- tanka hade bordt göra dem härvid mera varfamma; men alt försummades, och det inbillade goda, som retade deras begär, ledde dem at utur akt låta alla fina skyl- digheter: hvaraf tydeligen kan inles, huru deras affall ifrån Gud var ganska vederstyggeligt och i högsta mätton lastbart.

Dårnåst tilkommer oss at undersöka, huru vida denna våra förfäders öfver- trädelse fortplantas på oss, som äro de- ras efterkommande. At förklara detta rätt, böra vi veta, at sjelfva deras lag- brott, såsom de det begått *), ingalunda kan utsträckas längre än til dem sjelfva; utan blifver här frågan: om det natur- liga förderfvet, den benågenheten til det onda, och trögheten til det goda, som fans hos dem **) och upkom genom fallet, om den, säger jag, på något sätt fortplantas på deras efterkommande, hvil- ket blifver nog tydeligit, antingen vi uti denna delen rådfråga förnuftet eller up- penbarelsen. Då vi veta uti hvad lyck- salighet våra första föräldrar voro i Pa- radiset, begåfvade med et hårligit ljus uti själen och en helig böjelse til det

U 2

go-

*) Peccatum originans.

**) Peccatum originatum.

goda uti viljan, med förmåga at utöfva det goda, hvaraf följde en lyckfelig för-
ening med Gud och en likhet med ho-
nom, och vi nu däremot måste blifva
varse hos oss et högst bedröfveligit mör-
ker vara rådande uti förståndet och en
obändighet i viljan, den själfva de vi-
fare hedningarna hafva måst årkänna,
som fortplantar sig genom alla släkter,
aldeles sådant, som Gud klagat öfver
ibland människorna, redan för fynda-
floden; i Mos. B. 6: 3, 5. kan ingen
tvifvel vara dårom, at ju detta onda är
et olyckeligt arf, alt ifrån våra första
stamföräldrar, hvilket icke mindre be-
styrkes af flera den heliga Skrifts vitnes-
börder, bland hvilka Konung Davids be-
kännelse uti sin alfvarliga bättringsbön,
i synnerhet är märkelig, då han med
en innerlig skam, lika såsom framvisat
sitt orene och förderfvade hjerta för sin
Gud och säger: *Si jag är af syndelig såd
född, och min moder hafver mig i synd
afsat.* Ps. 51: 7. uti hvilka ord han intet
bekänner sina förfäders utan egna syn-
der, dem han lika som et arf undfått af
sina föräldrar, icke annorlunda än krop-
pens bräckligheter, som äfven gå ige-
nom hela vårt slägte. Hvaraf således
är klart, at detta naturliga onda här-
stammar därifrån, och har sedan utspridt
sig til alla människor i verldene, utom
vår

vår dyre Frälzare JESUS, om hvilken allena det står, at han är *utan synd*, Ebr. 4: 15. hvilket samma välsignade Frälzare äfven sjelf intygar, då han Joh. 3: 6. säger til Nicodemus: *Thet som är födt af kött, thet är kött*; hvarest på det förra stället med kött förstås, såsom på många andra ställen i Bibelen, intet annat än människorna, som bestå af kött, såsom uti Johannis 1: 14. när det heter: *Ordet vardt kött*, som vil säga det samma, som Guds Son, det väsenteliga ordet, blef människa, det är, antog en mänskkelig natur; och när det förekommer på det sednare stället, betecknar det et naturligt fördärf, såsom det ordet altid tages i den heliga Skrift, då det fättes emot andan, til exempel uti Rom. 8: 13. Gal. 5: 17. och flerstådes; så at meningen af JESU ord blifver denna: Hvar och en som födes af syndiga människor, kan ej annat vara än til hela sin natur syndig och förderfvad, hvaraf således är klart, at icke en enda människa är därifrån fri. Därföre betygar äfven Apostelen Paulus, *at all verlden*, det är, alla människor som lefva i verlden, *skola brottslige varda*. Rom. 3: 19. hvilket åter icke annars vore möjligt om icke alla voro förderfvade.

Ändteligen återstår o: s härvid at förklara, huru vida vi med rätta kunna an-

ses brottliga för Gud, och straffas af honom för et medfödt ondt, hvartil vi icke kunna sjelfve sågas vara vållande; at Gud vårkeligen anser oss för brottliga och i högsta måtto straffvärda, för denna oss medfödda arffsynden, om vi ock inga vårksynder hade begått, där-om åger ej något tvifvelsmål rum; ty både Skriften och erfarenheten besannar det. Apostelen Paulus säger: Rom 5: 12. *Såsom igenom ena människo är synden kommen i verlden, och för syndenes skull döden; så är ock döden kommen öfver alla människor, efter the alle syndat hafva.* Här heter det, at synden är genom en människa kommen i verlden, intet kunde det vara vårksynden; ty Adams onda gårningar kunna icke flyttas på hans efterkommande, utan här måste förstås arffsyndens förderf; det såges hafva kommit i verlden genom honom, och just därigenom döden, som är syndenes lön; ja denna syndalön säger Paulus vara kommen öfver alla människor, så at ingen är fri, icke de en gång, hvilka ännu inga vårksynder begått, som dö redan i födslen eller moderlifvet, och orsaken nämnes uttryckeligen, nämligen, efter som alla syndat hafva, det är, för arffsyndens skull anses brottliga och straffvärda. Uti samma Epistels 7:de Capitel kallar Apostelen detta naturliga förderf-

derfvat, tio färskildta gånger för synd, och en sådan synd, som medförde döden; och uti Sändebrefvet til de Ephefer, Cap. 2: 3. säger han om sig och andra Judar, at the likaledes, såsom hedningarna *af naturen* alle *voro vredenes barn*, hvarest han med vredenes barn måste forstå dem, som åro under Guds vrede och förbannelse, det år, inför hans domstol anses för brottliga; nu säger han här först, alla både Judar och hedningar åro brottliga; vore här intet något medfödt ondt, borde åtminstone någon vara fri; sedan förklarar han uttryckeligen, hvarifrån denna brottlighet härflyter, nämligen icke så egenteligen ifrån deras lagstridiga gärningar, utan *af naturen*, så at detta deras brott år dem medfödt, hvilket åfven erfarenheten nogsamft bevittnar, i det vi finna hela vårt slägte genom sjukdomar, olyckor och sjelfva döden vara underkastadt samma straff med våra första föräldrar, hvaraf vi icke orått sluta til enahanda slags brott, som vi blifvit med dem skyldiga til; men ömmare synes den frågan blifva, med hvad rättvisa vi kunna böra umgålla et förderf, hvartil vi ej kunna sägas vara förvällande, och som ej stått i vår magt at afböja? Såsom svar härpå kunde vi anföra, at Gud ingått med våra första föräldrar et förbund på he-

la människoslägtets vägnar, så at vid
dets öfverträdande äfven hela släktet
vore brottsligit: man kunde äfven an-
föra, det Gud måtte förutsedt, at om
ock våra förfäder icke värdeligen fallit
i synd, så hade likväl en och hvar af
oss, om vi varit i deras ställe, gjordt det
samma som de, och därför rättmätigt
straffas för de brott vi ändock hade be-
gått, lika med dem; men knuten synes
ej, genom någondera af dessa skäl kun-
na fullligen lösas; utan håldre genom
vår Guds aldeles oinskränkta rättfärdig-
het, som omöjeligen kunde lämna et så-
dant förderf, som liknar en qvick rot,
hvaraf alla vårksynder uppskjuta, ostraf-
fad, utan nödgades belägga den med et
så svårt straff, som den i sin egen na-
tur kan förtjena. Och om vi än där-
emot ville invända, at vi ju icke kunna
rå för de fel, dem vi ej sjelfve begått,
och därför ej eller synas med rätta
kunna umgälla dem, så häfves hela denna
svårighet därigenom, at Gud just där-
före, nämligen at befria oss ifrån detta
straff, uptänkt och i nåder öpnat oss en
såker väg til befrielse genom vår store
Medlare Jesum, hvilken därför blifvit
uphögd på korssets tråd, at hvar och en
som ville i trona anamma honom, det
år, tilegna sig hans försoning, skulle in-
galunda förgås, utan få evinnerligt lif,

Joh.

Joh. 3: 14. emedan *Gud hafver satt honom til en Nådstol, genom trona i hans blod.* Rom. 3: 25. Därföre säger ock Apostelen märkeligen, at *Skriften hafver alt, ej allenast vårklynderna, utan ock det medfödda förderfvet, beslutat under synd,* det är, i sin helighet anfett alt för synd, på tbet löftet skulle komma genom *Jesu Christi tro, them som tro.* Gal. 3: 22.

§. 7.

Nu leder ofs ordningen at närmare förklara olycksfölgderna af detta människolågtets svåra fall. Människan består af tvänne delar, kropp och själ, båda delarna hade här af en ganska stor känning. Sjålen, den ådlaste delen af vår varelse, måste härvid dels lida stora förluster af det goda hon tilförene egde, dels ock besväras med mycket ondt, från hvilket hon tilförene var befriad *). Uti fullkomlighetenes stånd egde människan under namn af Guds belåte en tillräckelig kunskap om Gud det högsta Goda, och om medlen och sättet at ernå och behålla sin lyckfalityhet i föreningen med honom. All denna kunskap förlorades genom fallet, så at hon sig sjelfvom lämnad, af alt detta ingen ting vet eller förstår, såsom Apostelen Paulus det intygar, 1 Cor. 2: 14. *Then*

U 5

na-

*) Malum privativum & positivum.

naturliga människan förnimmer intet af thet Guds anda tilböver. Hon egde förut en förmåga at tydeligen föreställa sig dessa himmelska sanningar, däremot äro nu alla sådana begrep, om hon ock blifver undervist och handledd uti dem, helt mörka, bortblandade och otydelige; därför säger Paulus på nys anförda ställe, at *den naturliga människan intet kan begripa sådant.* Hennes vilja egde tilföre en otvungen åtrå til det goda, jämte förmåga at värkställa det: hos henne var då rådande en helig och rätt barnlig fruktan för Gud och en öm kärlek til honom; men beklageligen, alt detta förlorades; så at Apostelen måste bekänna och säga: *Jag vet at uti mig, thet är i mitt kött, bor icke godt.* Rom. 7: 18. Och om de oomvända hedningar säger han: *at thetas förstånd är förmörkadt; och the bortkomne ifrån thet lif, som af Gudi är, genom then fåvitsko, som i them är, och genom thetas hjertas blindhet.* Eph. 4: 18. Han vil så mycket säga: hos människorna uti sitt naturliga tillstånd, finnes dels en saknad af alt det goda, som de under Guds belåte egde, dels ock värkeliga ofullkomligheter, som nu förderfva dem; saknaden består på förståndets sida, uti et förloradt ljus uti alla nödiga kunskaper om Gud och lycksaligheten, på viljans, uti det at de bortkommit ifrån
det

det andeliga lifvet uti Gudi, det år, de hafva förlorat både viljan och förmågan at lefva efter sin Guds behag, och där-
emot finnes hos dem en fåvitsko, en
tröghet och obeqvåmlighet at fatta eller
begripa de högst viktiga Gudomeliga
sanningarne och en fåvitsko, eller rät-
tare hårdhet eller förderf uti hjertat,
som leder dem til det som ondt och
Gudi misshageligt år. Det tilkomna onda
år icke mindre stort och mångfaldigt;
ty på förståndets sida finnes där först
en orklöshet eller oförmögenhet at rätt
bruka sitt förnuft, för det andra en stor
svårighet och nästan omöjlighet at göra
sig några fullkomliga begrep om Gud,
om ånglar, om sin egen själs väfande
och om allehanda andeliga saker, för det
tredje et rådande valde af inbillnings-
kraften och allehanda finliga föreställnin-
gar öfver förnuftet, hvarigenom vi på
det håftigaste upretas til det onda, och
hvaraf för det fjerde härflyter en böjelse
i förståndet, at anse det för godt, som
kitlar våra utvärtes finnen, hvilket likvål
en sund eftertanka ofta kan finna vara
högst förderfveligit. Men på viljans sida
består detta tilkomna onda förnämli-
gast uti finliga begärelsernas herravålde
öfver viljan, uti hjertats böjelse at sam-
tycka til dessa begär och följa dem, som
år ofta så håftig, at den öfvervåldigar
et

et fundt och uplyft förnufts beslut och förefatfer, och ändteligen uri hela vår viljas tröghet och motstråfvighet, at göra det som godt och Gudi behageligt är. Hårtill kommer ännu äfven vårt minnes förderf, som ej allenast förlorade fina förre kunskaper om Gud och det goda, utan blef äfven helt obeqvämt at behålla dem, som genom mycken möda måste lika som inprägla däruti. Vår dyraste Frålfare afmålar nog starkt detta onda, då han i Matth. 15: 19. säger, at *af hjertat utgå onda tankar, mord, hor, skörlefnad, tjufveri, falsk vitne, bådelse*; hvarest han vil säga: hjertat, det är, själen, som efter allmänt talesätt, fader bo i hjertat, är syndenes, råtta och fördömeliga ursprung, hvarifrån alla onda tankar, ord och gärningar upvålla, såsom utur en källa; det samma klagar HERREN öfver redan i 1 Mos. B. 6: 5. nämligen at *all människiones hjertas upfat var altid benåget til det ondt var*, och Cap. 8: 21. at det var sådant *alt ifrån ungdomen*, och vi läsa i förenämde 6:te Cap. v. 3. äfven orsaken därtill, då det heter; ty *the äro kött*, det är: de äro af naturen i grund förderfvade. Därföre säger Apostelen Jacob, at *hvar och en varder dragen af sin egen begårelse*, det är, af sin egen medfödda onda böjelse. Cap. 1: 14.

Ibland

Ibland detta förderfvets bedröfveliga fölger, bör äfven räknas det straff, människan derigenom ådrog sig; de förut anförde hade sin grund i fjelfva fallet och des narur, nu vil jag allenast nämna om det straff eller de olyckor, hvartil den store Lagstiftaren förklarar människan därigenom vara förfallen. Domen blef redan afkunnad af Gud förrän hon föll uti synd, och lyder så: *på hvad dag tu åter af tbet förbudna trädet, skalt tu döden dö.* 1 Mos. B. 2: 17. Det återstod efter fallet ej mera, än at allenast göra tillämpning därpå på henne, eller utmåta domen, som bestod uti döden, och betecknar all slags lekamlig, andelig och evig olycksalighet, eller en rått smärtefull saknad af alt godt, och en bitter känning af alt ondt, hvilket alt kommer under namn af den lekamliga, andeliga och eviga döden, då vi med den lekamliga förstå, när det ordet tages i sin vidsträktare bemärkelse, alla de plågor och olågenheter, dem vi känna til vår kropp och utvårtens finnen för syndenes skull, hvilka i sin mån mer eller mindre värka at ändteligen sönderflita det band, som är emellan vår själ och kropp, hvarom HERren sade til Adam: *Tu skalt äta titt bröd i tin anletes svett, till tbes tu varder åter till jord igen, ther tu af tagen äst.* Cap. 3: 19. Därmed
ådrog

ådrog människan sig åfven den andeliga döden, i det hon för syndenes skull förlorade sitt barna-förtroende hos Gud, och all den frögd och hugsvalelle, som denna vållignade förening medförde, hvilket icke illa betecknades för våra föråldrar, genom utdrifvandet utur lustgården, och kallas af Apostelen Paulo, at *vara död uti öfverträdelsor och synder*. Eph. 2: 1. och vers. 3. at *vara vredenes barn*, och åter vers. 5. at *vara död uti syndena*. Och om sina Colosser talar han och säger: at the hade tilförene varit döde i *synderna och uti tberas köotts förbud*, det är, uti sitt naturliga förderf; Cap. 2: 13. men det fäseligaste af alla straff var ofelbart den eviga döden, som består uti et uteslutande ifrån Gud och all lyckalighet, och den bittrafte känsla af outfägeliga plågor, såsom den beskrifves på flera ställen uti den Heliga Skrift, och kallas den *andra döden*, Uppenb. B. 2: 11. Cap. 21: 8. och heter ibland *helfvetet och döden*, Cap. 20: 14. Ifrån hvilken Apostelen Paulus likväl betygar, at vår Frälsare JESUS nådeligen förlossat dem, som tro på honom, då han säger, at *döden är upsvolgen uti segren*. 1 Cor. 15: 54.

§. 8.

-Andra Delen.

Sedan jag nu således, vålsignade i
HER-

HERRANOM först fått förklara för Eder detta arf-förderfvet til sin beskaffenhet och djup, vil jag allenast i korthet visa, huru HERREN Gud här förbjuder det samma. Uti de föregående Buden hade Gud förbudit alla slags lasters utbrott, och i det Nionde åfven alla onda lustar i hjertat: men i detta sidsta går han löst uppå sjelfva roten och arfljyndens förderf, då han säger, *tu skalt icke begåra*; hvilket efter Ebreiskan, uti 5 Mos. B. 5: 21. rått bör så försvenskas: Du skalt så laga, at du intet begårar, nämligen något ondt, eller, du skalt icke hafva något hos dig, hvarigenom du kan komma at begåra; hvaruppå sedan uti detta budets ord anföras flera ting, såsom nåstans hustru, tjenare eller tjenarinna, med mera, allenast såsom exempel af de ting, hvilka begärelserne egenteligen kunna falla uppå; men hvilka upråknade ingalunda utgöra alla de förbudna föremålen, emedan det heter til slut, eller något annat, *som bonom kunde tilhöra*. Här af ses då, at vigten af detta budet ligger hufvudsakeligen däruti, då vi tage det noga efter orden, at vi icke hafva något hos oss, hvarigenom vi blefve bragta at begåra något, som vore ondt och olofligit. Hvad skulle vål det vara? Det är ju intet annat hos oss, hvarigenom vi kunde förmås därtil, än det med-

föd-

födda onda, eller sjelfva naturliga förderfvet eller arffsynden; ty den allena är den vederstyggeliga källa, hvarifrån så mycket ondt upväller, hvilken därför här i gemen förbjudes. Denna förgiftiga rot, som är qvick at stundeligen uppskjuta i hjertat nya skott, kunde ej annat än komma under detta förbud, såsom den där uti den Helige Gudens ögon måste vara rätt vederstyggelig, och til hela vår förbättring i högsta måtton hinderlig. *Jag hade intet vift, säger Paulus, af begårelsen, om icke lagen hade sagt: Du skalt intet begåra.* Rom. 7: 7. Man kan väl någorlunda sluta af sundt förnuft, at upretade begär til det onda måste vara förbudna, ty synda utbrotten äro nästan alltid från dem oskiljaktiga; men at sjelfva naturliga benågenheten därtill, äfven skulle höra under förbudet, säger Paulus, sådant hade jag ej verat, om icke lagen sagt: Du skalt intet hafva något hos dig, eller uti din natur något förderf, som kunde leda dig til syndiga begårelser, §. 9.

När nu således hela arffsynden i gemen finnes vara af Gud förbuden, så måste ock hvar och en des gren vara det; således förbjudas här i synnerhet alla förståndets och minnets brister, och ibland dem 1) den ofs vid förnuftets bruk medfödda matt- och dålighet at kun-

na fatta, i ordning ställa och på sannin-
genes profsten ovåldugt underföka alle-
handa slags, hållt andeliga förekomman-
de tings sanskyldiga beskaffenhet: hvar-
af ofta händer, at vi ej allenast äro ö-
kunnige om hvad rätt och orätt är,
hvad godt eller ondt, utan förnuftet öf-
vervåldigas äfven genom allehanda sin-
liga föreställningar, at förringa det san-
skyldiga goda och uphöja flygtiga och
ofta syndiga nöjen. Jag tycker, mine
Älskelige! at Apostelen Paulus syftar på
detta förderf, då han säger om sig sjelf:
Jag är köttlig sålder under syndena, Rom.
7: 14. det är: Jag är af synden i grund
förderfvad, så at mitt förstånd är alde-
les trögt och obeqvämt at göra några
förnuftiga slutsatser i de angelågnaste mål:
jag är köttlig; ty mina begrep de äro
sinliga, så at, fast jag än vinlägger mig
om at kunna utreda mig ifrån dem, så
är det dock så godt som omöjeligt, och
jag ser mig vara liksom såld til synde-
nes mörker och slafveri, öfver hvilket
han sig här rätt hjerteligen beklagar.

2) Förbjudes här i synnerhet den natur-
liga tröghet och oförmögenhet, som är
hos oss at kunna få några tydeliga be-
grep om andeliga och osynliga ting.
Det är ofelbart, at vår lyckfälgighet huf-
vudsakeligen beror på kännedomen af
de osynliga tingen; ty Gud som är

alla tingens eviga uphof och all vår lyckfalighets ursprung och medelpunkt, är et för oss aldeles ofynligt väsende; ofynlig är vår egen hufvudvarelse, eller vår förnämsta del, nämligen själen, ofynlig är ock satan vår förförare, Guds och vår aldraaffagda ste fiende. Om alla dessa varelses äro vi icke i stånd at göra oss några rena och tydeliga begrep, och de svaga, som vi ock med stor möda kunna få oss om dem, äro til större delen, fast icke aldeles oriktiga, dock finliga: men däremot faller det för oss lättare at begripa de lekamliga tingen, hvilkas värde likväl är ganska ringa emot de ofynliga; ty *the ting som synas, äro timelig; men the som icke synas, äro evig,* såsom Apostelen Paulus säger, 2 Cor. 4: 18. Lika så svårt har den naturliga människan at fatta allehanda slags andra andeliga ting, som i synnerhet röra själens förening med det Högsta Goda och den därpå flytande lyckfalighet, så at de förekomma henne såsom *en galenskap, den hon ej kan begripa,* 1 Cor. 2: 4. hvilken blindhet således ej annat kan, än vara Gudi högst misshagelig. 3) Förbjudes här i synnerhet de finliga föreställningarnas herravälde öfver förståndet eller et sundt förnuft, hvarigenom förnuftet och alla därpå bygda slutsatser, qväfvas och undertryckas, hvilket äfven
vår

vår dyre Frålsare synes hafva afseende på, då han säger: *Tbet som är födt af kött tbet är kött*, Joh. 3: 7. 4) Förbjudas här äfven de oriktiga slutfatser, som förståndet, i anledning häraf, gör, at gilla det onda och at låta det goda, alt efter som de behaga eller misshaga de utvärtes finnen och den oordenteliga inbillningen, så at det onda kallas godt och det goda ondt, och hvaröfver HERren flera gånger utropar ve och förbannelse. Således säger den vise Konung Salomo: *Tben som then ogudaktiga dömer goda, och tben som fördömer tben rättfärdiga, tbe äro båda HERRanom en styggelse*, Ordsp. B. 17: 15. och HERren sjelf säger genom Propheten: *Ve them som kalla tbet onda godt och tbet goda ondt*, det är, låta så sitt förnuft öfvervåldigas af sina sinliga föreställningar, at de fälla et vrångt och orätt omdöme om de förekommande tingen; *tbe tber af mörkret ljus göra, och af ljuset mörker; tbe tber göra sött af suro, och surt af söto*. *Ve them*, säger han vidare, som för sig sjelfve vise äro, och tro sin fördärfvade naturs bedrägliga omdömen, *och hålla sig sjelfva för kloka*. Ef. 5: 20, 21.

§. 10.

Men i anseende til viljan, förbjuder Gud i detta Budet 1) de köttliga eller sinliga begärelsernas herravålde öfver den

famma. Alla våra finliga begärelser och håftigare finnesrörelser, som annars kallas affecter, äro ofs medskapade och af den allvisa måstaren ofs gifna, at med få mycken större drift kunna omfatta honom, som är det Högsta Goda, och at därigenom gifva ofs en slags lyckalighet, som är okänd för de skapade andarna, hvilka ej kunna åga sådana finliga känslor; men de stodo i början under det uplysta förståndets och den stadgade goda viljans styrelse; men antingen det nu hårrörer af förbudna trädets förgiftiga frukt, hvaraf våra första föräldrar äto uti Paradiset, såsom många af vår Evangeliska församlings uplysta Lärare hålla det före, hvilken smitta sedan som en arffjuka fortplantades på hela vårt slägte, eller om det annars upkommit genom fallet, så vitnar likväl en beklagelig förfarenhet, at föreställningen af de synliga och finliga tingen ej allenast intagit herravåldet öfver förnuftet, utan ock begärelserna, som röra dessa synliga föremål, blifvit öfver viljan rådande, ja ganska oordentliga, så at de utöfva en besynnerlig håftighet och omåttelighet uti eftersträfvandet af finliga vålluster; men däremot en tröghet och känslolöshet at få åtnjuta det sanskyldiga och varaktiga goda. 2) Förbjudes här den af et sådant herravålde upkom-

kommande böjelsen i viljan, at följa begärelsernas dritt, det är, at håldre utvälja sådant, som smickrar de otamda sinliga känslorna, än hvad et fundt förnuft hade funnit för godt. Apostelen Paulus talar här om märkeligen: Rom. 7: 23. *Jag ser, säger han, en annor lag i mina lemmar, som strider emot then lag som uti min hog är, och griper mig fången uti syndenes lag, som är uti mina lemmar.* Han talar här om sig sjelf i sitt närvarande tillstånd, sedan han genom omvändelsen gjordt en öfvergång ifrån synden til sin Gud, och handlar här om en tväggehanda slags lag, af hvilka han säger at den ena var uti hans lemmar, och den andra uti hans hog, då han med den förra förstår sjelfva arffsyndens förderf uti viljan, efter den naturliga böjelsen til det onda, den han straxt derpå just därför kallar syndenes lag, och säger om den samma, at den var uti hans lemmar, det är, den upkom uti hans själ, förmedelst lekamliga af kroppens och blodets beskaffenhet förderfvade och sinliga böjelser: med den andra lagen, som var uti hans hog, förstår han den uti nya födelsen undfångna nådens och Andans vårkan. Han omtalar här en strid emellan dessa båda, hvarvid utgången, oaktadt alt hans bemödande, icke var lyckeligare, än at hans lemmars lag ville gripa honom fången,

gen, det är, hans medfödda onda böj-
fer ville nästan segra öfver honom och
den invårtas människan; hvaraf jag alle-
nast tror mig med full trygghet kun-
na sluta så mycket, at om sinliga begå-
ren vilja fångla och nästan öfvervåldi-
ga de trogna, hos hvilka det förlorade
Guds belåtes uprättelse är med alfvare
påbörjad, huru grufveligit och för män-
niskan i högsta måtto skadeligit måste icke
deras herravålde vara hos de otrogna?

3) Ändteligen förbjudes här äfven den
medfödda och naturliga tröghet och o-
vilja, som finnes hos oss, til utväljande
och uträttande af alt det, som kunde
vara godt och Gudi behageligt; den
kände samma Apostel äfven ganska vål
hos sig sjelf, då han säger: *Jag vet at
i mig, det är i mitt kött, bor icke godt;
viljan hafver jag, men at göra godt tbet
finner jag icke.* Ibid. v. 18. Här talar han
likaledes om arssyndens djupa förderf,
och säger: Jag vet det ganska vål ej al-
lenast af Guds rena ord, utan Gud nå-
de mig så vift, af egen bedröfvelig er-
farenhet, at uti mig, efter det beklage-
liga syndafallet, ingalunda bor något godt,
och det förnämligast i anseende til min
kötliga art, som genom allehanda slags
sinliga lustar råder öfver det uplysta för-
ståndets ljus och den därpå flytande och
stadgade viljans beslut. Han beklagar sin
gan-

ganska stora oförmögenhet uti görande af det goda, ehuru han ock uti omvändelsen värdeligen fått hog och luft därtil.

§. II.

Tredje Delen.

Nu få vi lof, at i den Tredje Delen af denna vår Predikan åfven korteligen förklara, hvad HERRen i detta Budet befäller. Gå vi med våra tankar tillbaka, at betrakta hurudan människan blef skapad, så få vi se henne uti det tilstånd, som des store Måltare ville hafva henne. Han hade gjort henne efter sitt belåte, i Mos. B. 1: 27. uti hvilket hon var HERRanom aldeles råck och behagelig; v. 31. Men då denna lyckfalgighets skrud blef genom syndafallet förlorad, blifver det klart, at Gud, som just i detta budet har egenteligen at göra med arffynden eller det förlorade Guds belåte, här i gemen befäller det förlorade Guds belåtes fullkomliga uprättande å nyo; ty så säger Apostelen Paulus: *Afklåder eder then gamla människan, med hans gärningar, och iklåder eder then nya, then ther förnyas til hans kunskap och belåte, som bonom skapat hafver.* Coll. 3: 9, 10. Uti hvilka ord han med gamla människan förstår sjelfva arffyndens vederstyggeliga rot, med alt det onda, som af den

samma upväxer, hvilket här förbjudes; hvaremot han här befäller, at vi skole förnyas til Guds kunskap och belåte, thet är, blifva aldeles sådana, som vi voro för syndafallet; det samma anbefalte han sina Ephefer, då han säger först: *Förnyer eder i edor sinnes anda*, som ville han säga: J skolen blifva på nytt igen sådana, som våra första föräldrar voro, då Gud skapade dem, *och ikläder eder eben nya människiona, then efter Gud skapad är, i sanskylliga rättfärdighet och belighet.* Cap. 4: 23, 24. Hvaraf tydeligen ses, at HERRen Gud fordrar här af människorna i gemen, alt hvad han i skapelsen hade, under namn af Guds belåte, förlånt dem, och de genom syndafallet förlorat.

§. 12.

Men för at närmare känna dessa Guds fordringar, blifver nödigt at föra oss til sinnes de hufvud-omständigheter, hvaruti Guds belåte bestod; ty just dem måste han ock här befälla, och kan hans bud i denna delen, hvarken vara vidstråktare eller mera inskränkt: vidstråktare kan det ej vara; ty då fordrade han mera af oss än han i skapelsen förlånt; han kan ej eller utelämna något där af; ty då hade han förlånt dem något som varit onyttigt eller öfverflödigt til vår lyckfahghet, hvilket likväl är orimligt; och emedan en del af dessa gåfvor egen-

teli-

teligen tilhörde förståndet, andra åter viljan, blifva åfven hans fordringar af oss i detta affeende tvåggehanda. Uti Guds belåte egde förståndet Först en klar och tydelig kunskap om Gud och alla Gudomeliga ting, åtminstone så långt, som til vår lyckfalighet var nödigt, om Guds vilja och ordningen, uti hvilken vi kunde bibehålla oss i en välsignad förening med honom, och hvad ofägelig sällhet däraf oss kunde tillflyta i tid och evighet. Samma kunskap fordrar HERRen af oss, i kraft af sin helighet i detta budet; därför befaller ock Paulus på nys anförda ställe, at vi skola åfven förnyas til hans kunskap och belåte, som oss skapat hafver, nämligen ifrån det naturliga mörker, som genom syndafallet kommit öfver oss. För det andra egde vi utom dessa kunskaper en sund och djup estertanka, at af dessa sanningar göra rena och oförfälskade slutsatser uti alla, i synnerhet andeliga saker, hvilken förmåga Apostelen kallar at döma andeligen om andeliga och ofynliga ting, 1 Cor. 2: 14, 15. Och emedan den nu beklageligen saknas, och alla våra begrep och slutsatser äro både oriktiga och finliga, fordrar HERRen med rätta åfven alt detta förlorade af oss tillbaka, och således befaller oss förståndets slitiga och rätta bruk, hvarigenom sanningen utviklas och det

rätta ljuset och lyckfälggheten upklarna, emot de många finliga föreställningars irrblofs, som annars så ofta förleda oss; *Ty tbet är, säger Frälsaren sjelf, evinnerligt lif, at människorna rätteligen känna Gud.* Joh. 17: 3.

§. 13.

Detta befaller nu på förståndets sida; men därjämte befaller ock på viljans, 1) en rättskaffens Gudsfruktan, kärlek och förtröstan på Gud. I lustgården förnade de första människors kärlek dem på det närmaste med sin Gud; en barnlig fruktan gjorde denna kärleken mera vördnadsfull, och en barnlig tillförlit till honom gjorde dem redan här på jorden fullkomligen lyckfälgga; då nu det beklageliga syndafallet aldeles sönderstöt denna förening, och förvandlade kärleken till en afvoghet och fiendskap emot Gud och fruktan till en trälaktig råddhoga, och den olyckeliga människan i sit naturliga högmod skulle blifva sin egen hjälpare, hvarmed des eviga olycka och undergång var förknippad, befaller Gud, at alla dessa förlorade stycken skulle åter uprättas. Hit hörer visserligen HERRans allmänna befallning: 5 Mos. B. 6: 5. *Tu skalt älska HERRen tin Gud af allo hjerta, af allo själ och af allo förmåga.* 2) Anbefalles här både vilja och förmåga at befordra eget och nästans sanskyldiga väl.

vål. Båda egde Adam och Eva uti Guds belåte; de kände icke allenast den fanna lyckfälggheten, utan deras vilja var åfven af Gud beståmd at genom råtta medel söka den samma, hvarjämte de hade en kropps och själs förmåga at nyttja medlen, som ledde til detta stora åndamålet; ty annars hade Gud ingalunda kunnat anse detta sina händeres värk för godt; men detta alt förlorades genom det beklageliga syndafallet, såsom vi tilförene anmärkt, och HERren sjelf klaggar i Mos. B. 6: 3. och säger: at *människiorna intet mera ville låta Guds Andas straffa*, det är, leda och råtta sig, och det i grund af syndafallet, hvilket HERren berecknar därmed, då han säger: *ty the äro kött*, och uttryckeligen betygar, at all deras *hjärtans uppsåt och tanke var alltid benågen til thet ondt var.* v. 5. Och hvilket viljans förderf Apostelen Paulus villigen indelar uti 2:ne färskildta stycken, nämligen sjelfva viljan och förmågan at värkställa det goda, då han säger om sig sjelf: *Jag vet at uti mig, thet är i mitt kött, bor intet godt; viljan hafver jag, men förmågan at göra godt, thet finner jag icke.* Rom. 7: 18. Hvarvid vi böra anmärka, at Apostelen i sitt naturliga tilstånd icke hade någöndera, fast han genom sin öfvergång til nåden blifvit förbättrad, så at han fattadt et
godt

godt upfåt; men klagar dåröfver, at e-
huru han åfven fått krafter och förmåga
af högden til et nytt lefverne, kände han
dock genom arffynden hos sig en högst
bedröfvelig trög- och orkelöshet til at
fullkomligen göra det goda. Ålskade Å-
hörare! denna förlorade vilja til det goda,
och förmågan at vårkställa det samma,
blifver således här alfvarligen anbefalt;
såsom HERRen ock gör det på flere stäl-
len i den heliga Skrift, af hvilka jag al-
lenast må anföra et enda, då HERRen
fåger genom Mose til Israëls barn: *Gö-
ver edra själar icke til styggelse, besmitter
eder icke, - - - så at j blifven orene; ty
jag är HERRen eder Gud, therföre skolen j
helga Eder, at j blifven belige, ty jag är
belig.* 3 Mos. B. 11: 43, 44.

Af detta, som således allenast lika
som i kort sammandrag är visat, näm-
ligen, hvad HERRen i detta budet för-
bjuder och befaller, ville mine vålsignade
Åhörare intaga, huru det samma sträcker
sig til hela Guds lag, och alla förbud
och befallningar, som dåruti förekomma,
fast icke så egenteligen til utvärtes ut-
öfningen, dock så mycket nogare, til
hela det onda hjertats fullkomliga för-
ändring. Guds lag är ju Guds eviga rätt-
visa och strånga viljas förklaring, huru
vi oss skole ställa med tankar, ord och
gärningar emot Gud och vår nästa. Guds
be-

belåte bestod ju i et fullkomligt värkstäl-
 lande af alt detta, hvilket, då det genom
 fallet gick förloradt, befäller HERRen här,
 i grund af sin oföränderliga rättfärdig-
 het, des fullkomliga åter uprättande, och
 det ingalunda såsom allenast et godt råd,
 utan som en alfvarlig Gudomelig befall-
 ning, hvilkens minsta utur akt lätande,
 ej beröfvade oss mindre, än all lyckfa-
 lighet, och gjorde oss sakre til en grufve-
 lig förbannelse och straff. 5 Mos. B. 27: 26.

§. 14.

Tillämpningen.

Vår Beträktelse är således öfver detta
 sista budet, i HERRans heliga namn, sluta-
 tad; men des innehåll är mera märke-
 ligt, än at det af oss må, i hela vår lef-
 nadstid förgåtas. Vi höra et hårdt rätt-
 färdighets förbud uppå alt detta onda,
 som oss är medfödt, och öfvergår alla
 våra krafter at undvika: vi få en sträng
 befallning til fullkomlig helighet, eller
 uprättelse af det förlorade Guds belåte,
 som aldeles för oss blifver omöjelig.
 Här hafva inga ursåker eller undanflyg-
 ter rum. Vårt eget förnuft binder oss,
 och vårt samvete dömer oss, vi måste
 klaga: *Hela bufvudet är krankt. Hela hjer-
 tat är försmågtadt, ifrån fotabjället alt up
 til bufvudet, är intet helt uppå oss, utan*
 såv,

fär, svulnad och csterböld, the thev intet plåstrade, förbundne, eller med oljo mökte äro. Ef. 1: 5, 6. Hvad står då at göra? Vi må ej understå ofs at knota emot den Alsmågtige, det hjälper ofs icke at skjuta skulden på våra första föräldrar; det är ovist om vi i deras ställe varit bättre: nog af, förderfvet är ganska kånbart och stort, och Guds rättfärdighet är evig och oinskränkt, och kan aldrig lämna synden eller des förgiftiga rot ostraffad. Förbannelsen står öfver ofs, häanden hänger ofs på hålarna. Vi och våra fäder måste skåmma ofs, at vi hafva syndat emot HERren. Dan. 9: 8. Ofs felar af naturen kånedom af den sanna lyckfalgiheten, och medlen at kunna ernå den samna; här finnes hvarken vilja eller förmåga at hjälpa ofs; hjertat är en vederstyggelig sammelplats af alt ondt, som förderfvar och orenar både kropp och själ. Matth. 15: 19, 20. Sinliga och förgångeliga ting intaga ofs, och vår fiende djefvulen söker at här fysselfätta ofs hela vår dyra och korta nådetid med idel sinåfaker, för at göra ofs i evighet olyckeliga, utan at de flåsta af ofs en gång kunna märka denna list, eller frukta för den hotande faran. Vi må då gråta med en Jeremias, och saga: *Af vårt busvud är kronan fallen; ack! ve ofs, at vi så syndat hafva.* Klag. Vis. 5: 16.

§. 15.

Men, mine Ålskelige! så bedröfveligit som detta förekommer ofs, hållt i anseende därtill, at vi komma at umgålla, genom Guds rättfärdighet, det brott vi icke sjelfve begått, och dömas för et fel, det vi såsom et olyckeligit arf emottagit af våra föräldrar: så har ock denna vår ufehet förmått Gud, genom sitt evigt förbarmande hjerta, at uptänka och framställa för ofs syndare en ny, och för ofs, genom hans Andas bistånd, möjelig väg til saligheten, genom vår Medlare JESUM Christum, med den fasta och oryggeliga tilfågelse, at *hvar och en som tror på honom skal ingalunda förgås, utan så*

evin-

evinnerligt lif. Joh. 3: 15, 16. Så at icke en enda af oss kan blifva olyckelig, om han icke vil, under den egna rättfärdighetenes nedföladade mantel, öfverfkyla detta fitt medfödda förderf, och det där af upväxande onda, och förakta denna af Gud oss fatta nådastolen, Rom. 3: 25. då vi likväl hafva en fri tilgång, at *trösteliga tråda fram til den samma, at vi måge få barmhertighet och finna nåd, på then tid oss hjälp behöfves*, Ebr. 4: 16. ty Apostelen Paulus säger, at Skriften juft *therföre hafver alt beslutit under synd, på thet löftet skulle komma genom JEsu Christi tro, them som tro*, Gal. 3: 22. Med JEsu blod, dyrt återlöste själar! skynden Eder då i dag, at för denne dyra Medlarens fötter, med en innerlig blygsel, nedlägg Edert förderfvade hjerta, och säga med David: *Si, ack si, min evige Förbarmare, jag är af syndelig säd född, och min moder hafver mig i synd oflat*. Pl. 51: 7. Men, *var du mig nådelig efter tina godhet, och afplana min synd efter tin stora barmhertighet*. v. 3. Och *skapa i mig HERre min Gud et rent hjerta och gif mig en ny vis ande*. v. 12. Och jag förmanar Eder nu, i min HERres och Frälfares JEsu namn, som, för at rena Edert och mitt syndiga hjerta, hafver svettats blod, offrat ej allenast bön och tårar, utan ock sidsta blodsdroppan af sitt hjerta: *Så bättrer eder nu och omvänd eder, på thet edra synder måge affkrapade varda*. Apofl. G. 3: 19.

Ty uti den sanna omvändelsen varder hela det syndiga och orena hjertat genom trona rentvagit uti Lambsens blod, och med hans rättfärdighetsklådnad på det hårligaste beprydt. Ef. 61: 10. Hos denna vår Sjäلالäkare undfar det på nytt födda hjertat äfven nya krafter til at döda gamla Adam, och at på nytt uprätta det genom synden förloerade Guds beläte; därför förmänar jag ock Eder hjerteligen med Apostelen Paulo: *Ikläder eder then nya människan, then ther efter Gud skapad är i sanskylliga rättfärdighet och belighet*. Eph. 4: 24.

§. 16.

J trogne Guds barn! hvad ordfak hafven J icke at innerligen tacka hela den högtlofvade Treenigheten, för det välsignade råd där blifvit fattadt, til det genom arffynden förlorade människoflägtets räddning? Tacker Eder JESUM, som så ömt åtagit sig Eder förlorade sak, och genom sitt dyra blod köpt Eder lösa ifrån Edra fienders svåra trældom; Ack! tackar den Helga Anda, som genom sina kraftiga nådevärkningar redan ledt Eder så långt, at J kunnen säga med Paulo, Gud vare lof! mig, ja mig usla och arma syndare är vederfaren barmhertighet. 1 Tim. 1: 16. Men jag förmanar Eder ock, at J icke förtröttens under Eder mödosamma vandring här i jämmerdalen. J hafven väl fått en fullgiltig försoning uti JESU omfattade rättfärdighet, J hafven ock fått et nytt och viljogt hjerta at troligen tjena och älska Eder evige Förbarmare; men huru ofta oroar icke Eder ännu detta förderfvade hjertat, genom sin tröghet och kallfömmighet, ja genom sin benågenhet til det onda, dageligen förkrossar och med skam trycker Eder til jorden, så at J ännu många gånger, med nysnämde Apostel nödgas sjunga klagevisor och säga: *Jag arma människia, ho skal lösa mig ifrån thenda dödsens kropp?* Rom. 7: 24. Därföre säger jag: förtröttens icke. J ären ju stridsmän, 2 Tim. 2: 3. kämpar då redeliga med Paulo, en god tronens kamp, til des J fullbordat loppet och behållit trona, Cap. 4: 7. väl vetandes, at om J blifven trofaste til döden, så skolen J icke allenast af Eder Själavån och Brudgumme så *liffens* oförvanskelige krono, Uppenb. B. 2: 10. utan skolen ock på den dagen blifva ifrån alt syndaförderf fullkomligen befriade, och återfå det förlorade Guds beläte, med en fördubblad glants i himmelen. 1 Joh. 3: 2.

Amen.

UPSALA,

Tryckt hos Directeuren JOHAN EDMAN.

SCIAGRAPHIE

TIL DE I DENNA SAMLING INFÖRDE

PREDIKNINGAR

ÖFVER

TIO GUDS BUD;

AF

ANDERS CHYDENIUS,

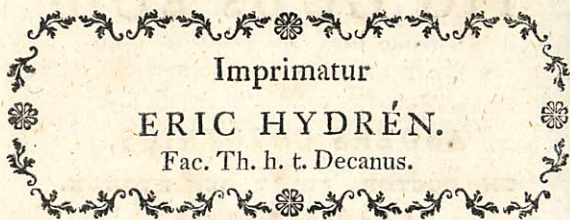
TH. DOCTOR, PROST OCH KYRKOH.

I GAMLA CARLEBY.

VOL. IV. ST. 4.

STOCKHOLM, UPSALA OCH ÅBO

Hos SWEDERUS, 1782.

Imprimatur

ERIC HYDRÉN.

Fac. Th. h. t. Decanus.

FÖRSTA PREDIKAN.

Ingången.

§. 1.

V ifar, at människan uti fullkomlighetens stånd måste haft någon lag.

§. 2. Huru den bibringades människan i detta tilståndet.

§. 3. Den var efter syndafallet långt ounbärligare.

§. 4. Huru lagen kungjordes för syndaflo den.

§. 5. Efter syndaflo den genom Patriarcherna til Moses.

§. 6. Om lagens skrifteliga utgifvande på Sinai berg.

§. 7. At den är grunden til hela vår dygdelära och där af flytande lyckfalighet.

Texten: 2 Mos. B. 20: 5, 6.

§. 8. Om tre slags lagar, som blefvo gifna för Israëls barn, af hvilka Sedolagen allena förbinder oss.

Föreställning.

Den oföränderliga Lagen eller Sedolåran
i gemen, til

- 1) Dets stora höghet eller helgd,
- 2) Dets förbindande kraft, och
- 3) Dets värkelige nytta.

I. Delen.

§. 9. Bevisar lagens helgd, som kan begripas dels af sjelfva utgifvaren, dels ock utgifningsfättet; först af utgifvarens Majestät i gemen, men i synnerhet

§. 10. Af hans eviga vishet,

§. 11. Af hans Gudomeliga allmägt,

§. 12. Af hans helighet och rättvisa,

§. 13. Af det stora Majestät, hvarmed lagen utgafs.

II. Delen.

§. 14. Lagens förbindande kraft bevises *a)* af den relation, som är emellan Gud och oss.

§. 15. *b)* Däråf, at den är et aftryck af Guds egen oföränderliga helighet, och tål därför aldrig någon ändring.

§. 16. *c)* Af Lagstiftarens grymma hämd öfver lagbrytare, och ånteligen

§. 17. *d)* Af hans oändeliga nåd och välsignelse emot dem, som hålla hans bud.

III. Delen.

§. 18. Den gagnar oss icke få, at vi igenom lagens gånningar blifva saliga.

§. 19. Utan således, at vi a) låra dår-af kånna våra plikter,

§. 20. b) Våra många öfvertrådelser, och

§. 21. c) At den blifver vår tucktomästare til Christum.

Tillämpningen.

§. 22. Här tiltalas de, som akta Guds lag ringa.

§. 23. De som klaga öfver lagens strång-her.

§. 24. De som tro, at lagen var blott för Israëls barn och Gamla Testamentet, och derföre betinga sig et laglöst sjelfsvåld.

§. 25. De som göra lagens nytta i omvåndelsen til intet.

§. 26. Omrörer flere misbruk af lagen.

ANDRA PREDIKAN.

Ingången.

§. 1. Våra plikter åro, i anseende til olika föremål, fyrahanda.

§. 2. Förklarar förnuftiga Creaturens plikter emot Gud, sitt uphof.

§. 3. Om plikterna emot oss sjelfva, at i rätt ordning befordra vår varaktiga lyckfalighet.

§. 4. Om plikterna emot nästan.

§. 5. Om plikter emot andra skapade ting, hållt ånglar och djur, som stå i vår tjenst.

Texten: 2 Mos. B. 20: 2, 3.

§. 6. Förklarar budens ordning i förra Taflan, och uppgifver i

Föreställningen

Våra dyra pligter emot Gud i gemen, som bestå deruti, at vi

- 1) Känne honom rätt:
- 2) Frukta honom:
- 3) Älske honom, och
- 4) Förtröste uppå honom, hvarvid vises högsta nödvändigheten af Guds kannedom.

I. Delen.

§. 7. Bevisar at en Gud är, af förnuftet.

§. 8. Uptäcker hvem det är, af uppenbarelsen.

§. 9. Föreställer Gud til sitt höga väsende och egenskaper.

§. 10. Denna kunskap måste vara levande.

II. Delen.

§. 11. Bevisar nödvändigheten at frukta Gud.

§. 12. Frukten i gemen förklaras.

§. 13. Hurudan fruktan Gud fordrar af oss.

§. 14.

§. 14. Den rätta fruktan kan efter fal-
let ej åstadkommas af lagen allena.

§. 15. Denna fruktans goda värkan til
dygdevandel.

III. Delen.

§. 16. At kärleken til Gud är ofs an-
befald.

§. 17. Förklarar tre hufvudgrunder til
kärleken emot Gud.

§. 18. Kärlekens rätta art och beskaf-
fenhet.

§. 19. Om och huru vida denna plik-
ten för ofs blifver möjelig.

§. 20. Fyra ofvikeliga kännetekn til
det at vi älska Gud.

IV. Delen.

§. 21. Bevisar vår skyldighet at för-
trösta uppå HERRAN.

§. 22. Förklarar hurudan denna för-
tröstan är, och hvarpå den grundar sig.

§. 23. Visar hvilka de äro, som kun-
na förtrösta på Gud.

§. 24. Denna förtröstans välsignade
värkningar.

Tillämpningen.

§. 25. Tiltalar alla i gemen, men För-
åldrar och Lärare i synnerhet.

TREDJE PREDIKAN.

Ingången.

§. 1. Våra plikter emot Gud efter första budet, måste vårkeligen utöfvas; hvilken utöfning kallas Gudsdyrkan.

§. 2. Denna dyrkan är tväggehanda, invårtes och utvårtes, och båda beskrivas.

§. 3. Bevifrar at Gud fordrar båda, och at de derföre måste människom föreställas.

Texten: 2 Mof. B. 20: 7.

Föreställning.

§. 4. Utöfningen af våra plikter emot Gud, eller en rätt Gudsdyrkan. Der- vid märkes

- 1) Dets rätta beskaffenhet,
- 2) Den i lagen förbudna motsatsen, och
- 3) Hvad som bör förmå oss til denna dyrkan.

1. Delen.

§. 5. Bevifrar at Gud af människor måste dyrkas, *a)* af själenes vårksamhet, *b)* af vår förbindelse, *c)* af Guds uttryckeliga befallning, *d)* af alla förnuftiga varelsers exempel.

§. 6. Hvarifrån underrättelse skal hämtas om en rätt Gudsdyrkan; hvar- vid vifes *a)* at vi ej veta af naturen huru Gud vil blifva dyrkad; utan där- til

til fordras uppenbarelse. *b)* At den Heliga Skrift är den endaste säkra handeldare häruti, förenad med et sundt förnuft.

§. 7. Förklarar hvad en rätt och falsk dyrkan är, och at den rätta består i Guds namns helgande eller rätta brukande.

§. 8. Hvad som förstås med Guds namn? nämligen, alt det hvaraf han är känd ibland oss för det han är: såsom *a)* hans egenteliga namn, *b)* hans höga egenskaper, *c)* hans stora värk och välgärningar, *d)* hans heliga ord, *e)* af sina nådetekn, de Heliga Sacramenterna.

§. 9. Huru det skal rätteligen brukas? *a)* genom et flitigt och rätt nyttjande af Guds ord, *b)* genom flitig bön, *c)* genom tack och lof, *d)* genom en redelig lydning för hans bud, *e)* då vi vid påfordran i hans namn med edgång betyga sanningen.

II. Delen.

§. 10. Här förbjudes *a)* at förakta Guds namn, så at man antingen icke ens, eller ock sållan brukar det.

§. 11. Här förbjudes *b)* at orätt bruka detta namet, som sker 1:o då det nyttjas i lättfinnighet på flerehanda sätt.

§. 12. 2:o Då det nyttjas til sådana företaganden, som i sig sjelfve äro syndiga, såsom bannskap, menederi, vidsklippelse, falsk låra och syndig vandel.

III. Delen.

§. 13. Til en rätt Gudsdyrkan bör för-
må ofs *a)* Hans uttryckeliga befallning.

§. 14. *b)* Vår egen dåraf flytande lyck-
salighet.

§. 15. *c)* Den ofs annars öfver hufvud
hängande förbannelsen.

Tillämpningen.

§. 16. Här beklagas hjerteligen Guds-
dyrkans förfall ibland ofs, och hans namns
skändeliga missbruk.

§. 17. Anbefaller *a)* en pröfning i ge-
men, huru hvar och en förhållit sig,
och gifves råd, at genom en upriktig
årkånsla och tilförsigt til försoningen,
förbättra sig. *b)* Et alfvarligt prof för
lärare, om Guds namn genom dem blif-
vit helgadt eller försmåadt.

FJERDE PREDIKAN.

Ingången.

§. 1. Alla göromål fordra hos männi-
skor sin tid, hålft de, som äro af syn-
nerlig vigt.

§. 2. Gudsdyrkan är ofs ålagd, den
är vigtig och fordrar derföre sin tid.

§. 3. At därtill måste åtgå någon mär-
kelig tid, bevifes dåraf, at mycket dår-
vid måste läras, mycket utöfvas, och vi
ofta om våra plikter påminnas och til
deras i akttagande upmuntras.

Tex-

Texten: 2 Mof. B. 20: 8.

Föreställning.

§. 4. Här betraktas Sabbats- eller Hvilo-
dagen; Hvarvid förklaras

- 1) Hvilken den samma är.
- 2) Huru den bör rätt helgas.

Eller:

Den til Guds dyrkan oumgångeliga tiden,

- 1) Hvad det är för en tid, som
hårtill bör användas.
- 2) Huru det rätt bör ske.

I. Delen.

§. 5. Huru hvilodagen i Gamla Te-
stamentet blef insticktad.

§. 6. Huru den i Nya Testamentet blef
flyttad ifrån Lördagen til Söndagen.

§. 7. Bevisar, at en sådan förändring
är Gudomlig.

§. 8. Förklarar, huru åfven Sabbatens
inrättning är nödig til vår kropps hvila,
och således åfven billigas af förnuftet.

§. 9. Omtalar Guds barnas dageliga
Sabbat och ro uti Gudi.

II. Delen.

§. 10. Bevisar, at Sabbaten skal helgas,
men ej genom Levitiska stadgars tvång.

§. 11. Den bör helgas dels genom gö-
rande, dels genom låtande; til det förra
hörer a) allmänna Gudstjenstens och un-
dervisningars bivistande.

§. 12.

§. 12. *b*) Enskildt andakt hemma i hufen.

§. 13. Däremot förbjudes *a*) et allmänt förakt för Guds ord.

§. 14. *b*) Alla i sig fjelf syndiga företaganden.

§. 15. *c*) Alla umbärliga lekamliga fyflor.

§. 16. *d*) Alla onyttiga tidsfördrif och luftbarheter.

§. 17. *e*) Et af verldsliga omsorger betungadt hjerta.

Tillämpningen.

§. 18. Beklagar vår tids fritånkeri i denna delen, och fritänkare förmanas, at rätt efterfinna sin egen oroliga ställning, och åhörarena, at genom en lefvande Christendom gifva dem öfvertygelse om nödvändigheten och nyttan af en lefvande Gudsdyrkan.

§. 19. Anställer en pröfning, huru Sabbaten hafver blifvit helgad ibland oss, och tiltalar alla i gemen, men Föräldrar, Lärare och Öfverhetspersoner i synnerhet; äfven skrymtare, och sidst upmuntrar Guds barn.

FEMTE PREDIKAN.

Ingången.

§. 1. Kärleken emot nästan är en allmän plikt, men hafver dock sina grader.

§. 2. Utstakar dessa grader, så at ågta makars är den närmaste, därefter emellan för-

föräldrar och barn, sedan blodsförvanter och Christendomsbröder, löftes- och vålgärningsmän, och änteligen alla människor, äfven ovänner.

§. 3. Hvarföre Sednare Taflan börjar med föräldrars och barns inbördes plikter?

Texten: 5 Mos. B. 5: 16.

§. 4. Hvarföre Föräldrarnes plikter äfven innefattas i detta budet. Sedan uppgifvas i

Förefställningen

Föräldrars och barns inbördes skyldigheter

- 1) Hvilka här förstås under dessa namnen.
- 2) Deras skyldigheter, och
- 3) Hvad som bör förmå dem til deras iakttagande.

I. Delen.

§. 5. Det gifves fyra slags samfund, föräldrar och barn, husbönder och tjernare, öfverhet och underfåtare, lärare och åhörare.

§. 6. Bevisar särskildt at alla dessa samfund höra til detta budet.

II. Delen.

§. 7. Indelar dessa plikter i tre slag, a) dem, som äro gemensamma för föräldrar och barn. b) Dem, som tilhöra föräldrarna särskildt. c) Barnens enskilda plikter.

§. 8.

§. 8. Förklarar deras gemensamma plikter, och hvar på de grunda sig.

§. 9. Beskrifver föräldrarnas särskildta plikter emot sina barn, nemligen *a)* bedja Gud för dem. *b)* Ömt sköta deras kroppar. *c)* Lämna dem allehanda slags kunskaper. *d)* Tilhålla dem til dygd, Gudsfruktan och arbetsamhet, hvilket lämpas på alla dem, som äro i föräldrars ställe.

§. 10. *e)* Hörer hit en förnuftig äga och *f)* et uppbyggeligt efterdöme.

§. 11. Utreder barnens särskildta skyldigheter emot föräldrarna, som bestå däruti *a)* at hedra dem i hjertat, ord, åtbörder och gärningar. *b)* Lyda dem i all ting villigt och beständigt, och *c)* tjena dem oombedna i alt hvad de kunna: hvilka alla plikter särskildt inskärpas för underfåtare, tjenare och åhörare.

III. Delen.

§. 12. Skålet, som skal förmå föräldrar och barn til sina skyldigheter äro *a)* Guds uttryckeliga befallning. *b)* Föräldrarnas och barnens därunder beroende lyckfahet, som med hjerteligaste upmuntringar läggas dem på hjertat.

SJETTE PREDIKAN.

Ingången.

§. 1. Vår lekamliga lyckfahet består i tre ting nemligen säkerhet til vårt lif, åra och gods.

§. 2.

§. 2. Lifvet är det dyraste, men är underkastadt många åfventyr, åfven af andra människor; därför blef det af Gud befredadt genom lagen.

§. 3. Förklarar hvad åra och ågodelar åro, och at Gud åfven fridlyft dem i lagen.

Texten: 2 Mos. B. 20: 13.

Föreställning.

§. 4. Säkerheten för vårt lif.

1) Hvad Gud til den åndan i det Femte budet förbjuder.

2) Hvad han befäller.

1. Delen.

§. 5. Detta budet stadgar fåkerhet för vårt eget och nåstans lif. Vårt lif är tvåggehanda, lekamligt och andeligt. Här förbjudes således a) At skada vår egen kropp, antingen med våldsamheter eller laster.

§. 6. b) At skada sin egen själs andeliga lif.

§. 7. Nåstans lif är ock tvåggehanda: båda befredas. Det lekamliga så, at här a) förbjudes alt det, som i hjertat kan föränleda at skada nåstan. b) Vredsamma åtbörder. c) Skålls- och småde-ord. d) Alla värkeliga mordgärningar, hvaraf fem slag upräknas.

§. 8.

§. 8. Det andeliga lifvet, genom förbud, at hindra nåstans förening med sin Gud, eller slita honom därifrån, som sker på mångahanda sätt. Hvarvid äfven anmärkes grymheten emot oskåliga creatur.

§. 9. Här utelutes icke Öfverhetens straff-rättighet på Guds vägnar, hvilken här förklaras.

II. Delen.

§. 10. Til befredande af vårt eget lif, befallas *a)* at försörja det med födo och kläder. *b)* En nyckter och måttelig lefnad. *c)* Måtteligt arbete. *d)* Hållsans förvarande. *e)* Farors afböjande.

§. 11. Det andeliga lifvet bör vinnas och förvaras *a)* genom underrättelsers förskaffande i Salighetsläran. *b)* Genom flitigt bruk af de medel, hvarmed det förvaras. *d)* Genom en dagelig tilväxt i nåden.

§. 12. Nåstans lekamliga lif bör befredas af oss *a)* genom en allmännelig människokärlek. *b)* Genom försonlighet. *c)* Tålmod. *d)* At vi äro redebogne at bevisa hjelp i nåstans nöd. *e)* Genom medlidande.

§. 13. Huru nåstans andeliga lif skal vårdas.

Tillämpningen.

§. 14. Anställer en noga pröfning, huru detta budet blifvit efterlevvat, i anseende til vården af vår egen kropp och själ, jämte ömma bestraffningar.

§. 15. Beklagar den bitterhet hvarmed mången skadar nåstans lif, desfs kropp, men ån mera, huru han skadas til själen, och äfven Guds barn förföras; och lämnas en hjertelig förmaning til omvändelse.

SJUNDE PREDIKAN.

Ingången.

§. 1. Visar huru angeläget förtroendet är ibland människor, til vår lyckfahghet, och hvaruti den fanna åran består.

§. 2. At trolösa människor gifvas, och huru de förstöra sin och andras lyckfahghet.

§. 3. Sluter däråf huru oumgångeligt förtroendet är emellan människor, och upgifver det, som är emellan människor af olika kön, för det ömmaste; hvilket därför med all flit bör befredas; och det sker i 6:te budet.

Texten: 2 Mos. B. 20: 14.

Föreställning.

§. 4. Sjette budet i Herrans Lag: *Tu skalt icke göra bor.*

- 1) Hvad hordom är.
- 2) Hvad Gud i anseende därtill här förbjuder.
- 3) Hvad han befäller.

I. Delen.

§. 5. At kärlek emellan människor af olika kön är naturlig och loflig, allenast den är ordentelig.

§. 6. At kyskheten består däruti, när människor af olika kön förena sig i rättan tid, i en rätt affigt, med rätta personer, och uti en genom Gudomeliga och människliga lagar faststald ordning: och otukten uti uraktlåtande af detta.

§. 7. Bevisar i synnerhet at en oordentlig förening emellan lediga personer är en hordoms synd.

II. Delen.

§. 8. Här förbjudas således *a)* otuktiga tankar. *b)* Otuktiga åthåfvor. *c)* Otuktiga samtal. *d)* Otuktiga gårningar.

§. 9. Sedan förbjudas ock alla anledningar därtill, såsom *a)* lättjan. *b)* Fråseri och dryckenskap. *c)* Låttfärdiga salskaper. *d)* Til laga ålder komnas afhållande ifrån giftermål.

III. Delen.

§. 10. Här befallas i gemen *a)* et rent hjerta. *b)* Kyskt öga och årbörder. *c)* Anständig tal. *d)* Kyskhet i alt umgänge och gårningar.

§. 11. I synnerhet befallas de som äro utom ägtenskaper, at beslita sig *a)* om en Christelig återhållsamhet. *b)* At de icke förhåfva sig öfver lyckans förmåner. *c)* At de unge inhämta föräldrars trogna och mogna råd. *d)* Äro försigtige i sitt val. *e)* Begifva sig därtill med en trogen bön och rådfrågan hos Gud.

§. 12. Deras skyldighet som äro stadda i ägta ståndet, består *a)* uti en rätt ägta kärlek och trohet. *b)* At icke misstänka sina makar, och förebygga alla anledningar til misstankar på sin sida. *c)* At beslita sig om en rätt husaktighet. *d)* Troligen vårda sina kärleksplantor.

§. 13. Genom hvad medel denna dygden kan befordras, hvilket här äfven befallas, nemligen *a)* en trogen bön til Gud om hjertats bevarande ifrån otukt. *b)* En Christelig måttelighet. *c)* Vaksamhet. *d)* At alltid hafva Gud för sina ögon. *e)* At välja sig tuktigt umgänge.

Tillämpningen.

§. 14. Beklagar otuktsslafvens tiltagande, och et skändeligt fritänkeri om kyskhet; hvilket vederlägges genom förnuftets skål, och otuktens skadeliga följder.

§. 15. Undersöker orsakerne därtill, och bevisar at därtill i synnerhet bidraga *a)* de förnåmares efterdömen. *b)* När skam-

men för trolöshet förringas och utplånas. c) När politiska orfaker afhålla folk ifrån giftermål.

§. 16. Sluteligen förmanas åhörarna at förvara sina hjertan ifrån otuktslasten, och bönfalla hos Gud för höga Öfverheten, om visdom at hämma laster och befrämja åra och trohet i vårt land.

ÅTTONDE PREDIKAN.

Ingången.

§. 1. Hvad ågodelar åro.

§. 2. Huru ågande råtten år nödvändig och genom lagen utstakad, och föråkras i det sjuende budet.

Texten: 2 Mos. B. 20: 15.

Förestållning.

§. 3. Den i sjuende budet ofs gifna såkerheten på våra ågodelar.

1) Hvad Gud i detta budet förbjuder, och

2) Hvad han befaller.

I. Delen.

§. 4. Förklarar hvad tjufnad år, och indelas i gemen i tvenne slag, nemligen a) et aldeles laglöst borttagande af nåstans egendom, som föråfvas under en allmänt årkånd oråttvisa, genom råfveri eller lönlig tjufnad.

§. 5.

§. 5. *b*) Genom lönlige bedrägerier:
a) emot Öfverhet och befallande.

§. 6. *β*) Emot lydande.

§. 7. *γ*) I handel och vandel emellan människor som gelikar.

§. 8. Om tjufnad emot sig sjelf, at den gifves.

§. 9. Huru det sker: *a*) genom låttja.
b) Genom oaktsam hushållning. *c*) Genom slöseri. *d*) Genom karghet.

II. Delen.

§. 10. Här befaller *a*) at rätt vårda nåstans egendom.

§. 11. *b*) At rätt försona sig med Gud och nåstan, sedan man stulit.

§. 12. *c*) At rätt hushålla med vår egen egendom, at förvärfva den, at förvara och at rätt använda den.

§. 13. *d*) At vara förnögd med vår del.

Tillämpningen.

§. 14. Beskrifver huru vederstyggelig denna tjufnads fynden är.

§. 15. Anställer en pröfning, och taltar grofva tjuftar och bedragare, och förmanar dem til bättring.

§. 16. Tiltalar egen-rättfärdiga, och söker förmå dem til egen uselhets årkånsla.

NIONDE PREDIKAN.

Ingången.

§. 1. Åran är tvåggehanda, den inre, som består i dygden, eller hjertats och gårningarnas öfverensstämmelse med lagen. Den yttre, som består i den öfvertygelse andra hafva om vår dygd. Lastbarheten lika få.

§. 2. Den inre och yttre åran kunna vara förenade; men efter människorna icke äro hjertats ranfakare, kan omdömet äfven vara olika med det inre, så at den dygdiga hålles för lastfull, och den lastbare för årlig.

§. 3. At anses annorlunda än man är, bibringar stor skada i hela människliga sammanlefnaden.

§. 4. Därföre har Gud, som är hjertats ranfakare och älskar sanningen, för at befordra vår sällhet, befalt i det Årtonde budet, at vårt omdöme, eller den yttre åran, bör, så mycket som ske kan af människor, vara öfverensstämmande med den inre; det är at befreda vårt namn och rykte.

Texten: 2 Mos. B. 20: 16.

Föreställning.

§. 5. Vårt i det Årtonde budet befredade namn och rykte.

- 1) Hvad Gud i sådant affeende här förbjuder.
- 2) Hvad han befaller.

I. Delen.

§. 6. Här förbjudes i gemen alt falskt vitnesbörd, som består däruti, när vi antingen sjelfve hafva, eller gifva androm sådana begrep om nåstan, som ej stämma öfverens med dess inre halt, en elak stämpel på god vara, eller tvårt om. NB. våra begrep kunna väl ej vara så fullkomliga, men det kommer derpå an, om vi flitigt undersökt beskaffenheten, om vi varit ovåldiga därvid, och om vi äre redelige, at upgifva den för andra.

§. 7. I synnerhet förbjudes a) all avogher i hjertat emot nåstan.

§. 8. b) All lögn, α) för rätta, at anklaga den oskyldiga, släppa den skyldiga ifrån taltal, at neka til sin gårning, at drifva en orättfärdig sak, at vitna den skyldiga fri, den fria til skyldig, at uppskjuta saker i otrångda mål, dömma egenvilligt, fälla oskulden och fria lasten.

§. 9. Utom domstolen. β) Frambringa ofanningar af lättfinnighet eller upfsåt at skada, prisa eller lasta öfver höfvan.

§. 10. c) At förråda nåstan. Ställa sig in med list, låcka ut ens hemligheter,

uppenbara dem för andra, eller nyttja dem til at snärja eller skada, äfven upsnappa och upbryta andras bref.

§. 11. *d)* Baktala, det är, fälla värre omdöme om nåstan i des frånvaro än i ögonen, och utsprida smådeskrifter.

§. 12. *e)* Försmåda och lasta, det är, komma honom ondt rykte uppå, antingen af ondt upfår eller i en orätt sak, munteligen eller skrifteligen.

II. Delen.

§. 13. Här befaller i gemen fanning, at *a)* flitigt och ovåldugt underföka och i hjertat fatta den. *b)* I åtbörder röja den. *c)* Med munnen tala den. *d)* I gärningar följa den.

§. 14. I synnerhet *a)* ursäkta nåstan, det är, intet sätta svart färg på nåstans sak, efter afvundsmåns tal, egna gissningar och affigters uträknande, och hård dom; utan enligt fanning och Christelig kärlek, försvara hans oskuld.

§. 15. *b)* Tänka och tala godt om honom, och vända all ting til det bästa. Det pålägger oss den Christeliga kärleken, det förvärfvar oss allas förtroende, det lättar och förnöjer vårt eget hjerta och sammanlefnaden.

Tillämpningen.

§. 16. Beklagat huru det af satan ibland oss sådda lögnenes frö gror och växer
ym-

ylnogt hos oss, vid domstolar och an-
norstådes. Huru det naturliga högmodet
retar oomvända at trampa andras åra,
för at uphöja sin egen.

§. 17. Visar olycksföljderna däråf,
nemligen Gud förtörnas, nåstan skadas,
men vi skada oss måst sjelfva i tid och
evighet.

§. 18. Förmanar at noga betrakta våra
egna fel; at blifva vid sanningen, och
fälla alltid milda omdömen om nåstan,
ty därigenom vinnes den största möj-
liga lyckfialighet.

TIONDE PREDIKAN.

Ingången.

§. 1. Visar naturliga ordningen på de
åtta buden.

§. 2. Förklarar orsaken och anlednin-
gen til de två sidsta.

§. 3. Utreder egenteliga skilnaden e-
mellan 9:de och 10:de budet.

Texten: 2 Mos. B. 20: 17.

Föreställning.

§. 4. Den förderfveliga fynda - lustan.

1) Huru alfvarligen Gud förbju-
der den.

2) Hvad han då däremot fordrar
af oss.

I. Delen.

§. 5. Det gifvas i allmänhet en treggehanda slags lusta, nemligen *a)* en *Naturlig* efter mat, dricka, sömn, m. m. *b)* *Andelig*, til Gud och Gudeliga ting. *c)* *Syndig*, til det som Gudi är misshageligt och ofskadeligt. Denna förbjudes här, som åtskiljes ifrån sin källa, arffsynden.

§. 6. Den består *a)* uti vårkeligen upftigande begärelser. *b)* Samtycke til dem. *c)* Bemödande at få utöfva dem.

§. 7. Den yttrar sig *a)* i begärelse efter ågodelar. *b)* Åra och höghet. *c)* Vålust. *d)* Missnöje öfver sina ågodelar, sitt stånd och beqvåmligheter, Guds ledande, m. m.

II. Delen.

§. 8. Här befallas *a)* en *lust* i Gudi, som det högsta goda.

§. 9. *b)* Til alt det som är godt och Gudi behageligt.

§. 10. *c)* En beständig *strid* emot onda lustar.

§. 11. *d)* Et flitigt nyttjande af de hjälpe-medel, hvarmed den onda lusten dämpas och den goda befredas; nemligen bönen, vaksamheten och Guds ords betraktande, och at undfly synda-tilfällen.

Tillämpningen.

§. 12. Anmodar åhörarena at taga fram sitt hjerta och alfvarligen pröfva det, och understödjer dem däruti.

§. 13.

§. 13. Visar och leder til samvetets rening uti Jesu blod genom trona.

§. 14. Handleder dem på nya födel-
sens väg, och förvarar dem från åter-
fall ifrån nåden.

ELFTE PREDIKAN.

Ingången.

§. 1. Visar huru Gud genom Lagens utgifvande syftar hufvudsakeligen på vår lyckfälg, och framställer frågan: hvar-
före människorna genom lagens hållan-
de icke befordra den samma?

§. 2. Besvarar denna fråga.

§. 3. Huru Gud i detta budet angri-
per själfva det medfödda förderfvet eller
arssynden.

Texten: 2 Mos. B. 20: 17.

Föreställning.

§. 4. Arssyndens djupa förderf.

- 1) Hvaruti det består.
- 2) Huru HERREN förbjuder det.
- 3) Hvad han däremot befäller.

1. Delen.

§. 5. Beskrifver arssyndens ursprung genom syndafallet.

§. 6. Visar des beskaffenhet, och så-
ledes a) djupheten af detta fall. b) Huru-
vida arssynden fortplantas. c) Om vi där-
före kunna anses brottliga.

§. 7.

§. 7. Förklarar olycksfölgderna af fallet, hvilka antingen hade sin grund i sjelfva fallet, eller voro et straff för budets öfverträdelse.

II. Delen.

§. 8. Här förbjuder Gud a) arffsynden i gemen.

§. 9. b) Det förderf, som derigenom upkom i förståndet.

§. 10. c) Det som i synnerhet besvärrar viljan.

III. Delen.

§. 11. Här befallas a) i gemen hela Guds belåtes fullkomliga uprättande å nyo.

§. 12. b) I synnerhet en fullkomlig och ril saligheten nödig kunskap om Gud och Gudomeliga ting.

§. 13. c) På viljans sida en rättstäckens Gudsfruktan, och både vilja och förmåga at befordra eget och nåstans sanskylliga vål, och således hela lagens fullkomliga efterlefnad.

Tillämpningen.

§. 14. Beskrifver vår jämmerfulla belågenhet, den vi genom arffsynden råkat uti.

§. 15. Upmuntrar åhörarena, at genom tron i omvändelsen deltaga i JESU fullkomliga helighet, och vinlägga sig om Guds belåtes åter uprättande.

§. 16.

§. 16. Förmanar de trogna, at tacka sin Frälsare, som förloffat dem från lagsens förbannelse, och at under känslan af sina dageliga svagheter, längta efter sin fullkomliga förlofsning i himmelen.

Utkast *)

Til Intrådes-Predikningar

öfver

SEDNARE TAFLAN.

FÖRSTA PREDIKAN.

Ingången.

§. 1. Näst Gud finnes icke något närmare föremål för våra plikter, än vi sjelfva. I anseende til vår förbindelse bör Gud hafva företrädet, men i anseende til vår naturliga böjelse stå vi sjelfva i främsta rummet. Dem har Gud så förenat, at vi genom intet annat än kärleken til honom kunna årnå högden af vår lyckfahet.

§. 2.

*) Herr Författaren har behagat bilägga detta, ehuru inga Predikningar derefter äro utarbetade; bifogas dock här så mycket håldre, som denna Herr Auctors Systematiska Sciagraphie kan lemna hvar och en lätt anledning at sjelf de där föreslagne ämnen vidare afhandla.

§. 2. Uptager den frågan: Om några plikter emot oss sjelfva behöfva föreställas, i anseende til den öfverdrefna egenkärleken, som är oss medfödd?

§. 3. Besvarar frågan med jakande, och bevisar det a) däraf, at då den vårkeligen är en plikt, måste den på sitt rätta ställe afhandlas. b) Känner man utan handledning hvarken rätta föremålen för denna egenkärlek, eller dess rätta beskaffenhet och utöfning. c) Emedan den blifver et mönster för vår kärlek til nästan. Matth. 22: 39. d) Emedan människorna ofta älska sig sjelfva orätt, för mycket eller för litet.

§. 4.

Texten: Ephes. 5: 29.

Ingen basver någon tid batat sitt eget kött, utan håldre föder och fordrar thet.

Föreställning.

Om plikterna emot oss sjelfva.

1) Hvaruti de bestå.

2) Huru de rätt eller orätt utöfvas.

1. Delen.

§. 5. Såsom alla plikter emot Gud och nästan innefattas uti det at älska, Rom. 13: 10. så ock plikterna emot oss sjelfva. Och at kärleken emot oss sjelfva är en plikt, som bör utöfvas, bevises 1) däraf at Gud i högsta mätto älskar sig sjelf.

2)

2) Emedan våra första föräldrar uti fullkomlighetenes stånd utöfvade dem; ty annars hade dödsstraffet, hvarmed de hotades, icke haft någon värkan. 3) Den är inplantad i naturen; den är gillad och anbefald i den Heliga Skrift, i vår Text, i Pred. B. 4: 5. Coll. 2: 23. Rom. 13: 14.

§. 6. Kärleken til oss sjelfva definieras at den är et välbehag uti eller til oss sjelfva, som upväcker et bemödande at befreda vår egen lyckfahghet. Hvarvid förklaras beskaffenheten af detta välbehag: huru lyckfahgheten är sann eller inbillad, och bemödandet lyckligt eller olyckligt.

§. 7. Til et rätt begrep om lyckfahgheten fordras följande kunskaper: *a)* Om oss sjelfva och våra tvenne delar, och om hvarderas behof. *b)* Om ursprunget til vår varelse och lyckfahghet. *c)* Hvaruti sällheten för hvardera delen består, och *d)* om sättet huru den kan vinnas.

§. 8. Alla dessa kunskaper böra rätt användas, til et alfvarligt bemödande, at ifrån rätta källan i en rätt ordning vinna för båda delarna en sann och varaktig lyckfahghet.

§. 9. Förklarar vidare, at detta bemödandet bör ske visliga, Matth. 25: 2. o. ff. Ephes. 5: 15, 16. med all flit, Rom. 12: 11. och beständigt. Upp. B. 3: 11. Cap. 2: 10.
11.

II. Delen.

§. 10. Dessa plikter skola så utöfvas, at vi *a*) vårda vår kropp, hvilket bevises af Texten och efterföljande språk: Coll. 2: 23. Ordspr. B. 11: 17. Cap. 24: 8. Syr. 14: 5, 6. til föda, kläder och nödiga beqvämligheter, under hälfa och sjukdom. Syr. 38, 1, 2, 3, 12, 13. Jac. 5: 14, 15. dock så, at vi ej lämna våra lemmar til syndenes tjenst. Rom. 6: 12, 13, 19. Cap. 12: 1. I Cor. 6: 18.

§. 11. *b*) Förnämligast i själen, at *a*) upodla förståndet, och gifva det nödiga kunskaper i Gudomeliga och mänskliga ting. *β*) Kraftigt böja viljan ifrån det onda til det goda, som är grunden til all lyckfahghet. *γ*) Vinna och bibehålla föreningen med Gud, och förtroendet med människor.

§. 12. *c*) Vårda vårt goda namn och rykte, så at vi *a*) icke lämna lastarenom rum. *β*) Fly det som ondt synes. *γ*) Updaga vår oskul'd med saktmodighet, och *δ*) låta vårt ljus lysa.

§. 13. *d*) Aktsamt vårda våra ågodelar, at *a*) under Guds välsignelse genom flit redeligen förvärfa dem. *β*) Aktsamt förvara dem. *γ*) Til Guds åra, vår och vår nästas gagn rätt använda dem.

§. 14. Ingen är, som ej på något sätt utöfvar dessa plikter; ty det är ofs medfödt;

födt; men som det af de fläste sker helt orått, blifver nödigt at vidare tilse, hvad här förbjudes, eller huru dessa plikter orått utöfvas? Här förbjudes således a) at emot sjelfva naturen hata eller skada sig sjelf.

§. 15. b) At älska sig sjelf mera än Gud, icke känna sina egna fel, utan blifva sin egen afgud.

§. 16. c) Älska det som skadar oss, nemligen för vår kropp otjenlig spis och skadeliga drycker, med mera: för själen, all synd och ogudaktighet.

§. 17. d) At älska mera det som sämre är, såsom kroppen, och mindre det som ådlare är, själen; det lekamliga mera än det andeliga; det flygtiga och förgångeliga mera än det beständiga; penningar mera än lifvet och dess uppehälle, som den giriga. Välluster mera än en nödig utkomst, hålsa, heder och lif; som den lata, läckra, drinkaren och slöfaren, med flera.

Tillämpningen.

§. 18. Anställer en pröfning, hvad en och hvar hafver älskat, och i hvad ordning; och beklagar hjerteligen, huru större delen under en blind egenkärlek hata och skada sig sjelfva, och visar deras olyckeliga belågenhet.

§. 19. Förmanar dem, at söka sin lyck-
salighet ifrån den rätta lycksalighetenes
källa, nämligen föreningen med Gud,
genom en ångerfull kändedom af sitt
intet och nådsökande genom JESUM, och
en rätt dygdevandel, äfven, at villigen
fordra köttet, dock icke til kåttja.

ANDRA PREDIKAN.

Ingången.

§. 1. Det tredje föremålet för våra
plikter är vår nästa, eller andra männi-
skor, hvilka måste vara mycket vidstråk-
ta, emedan de uptaga hela sednare Taflan
af HERRANS Lag, och innefattas i sju bud.

§. 2. Visar huru uppå vårt förhållan-
de emot nästan, och hans emot oss, be-
ror ganska mycket vår lycksalighet.

§. 3. Där af slutas, huru angeläget det
mätte vara, at sådant förhållande noga
utftakas. Sådant bör ske först i gemen,
at vi underföka, om vi värkeligen stå i
någon förbindelse emot nästan och hvilka
de äro, och sedan särskildt efter hvart
bud i denna Tafla. Nu således i gemen.

§. 4.

Texten: 3 Mof. B. 19: 18.

*Tu skalt älska din nästa såsom dig sjelf-
van, ty jag är HERREN.*

Före-

Föreställning.

Om våra plikter emot nästan i gemen,
Hvarvid vi underföka,

- 1) Om vi värkeligen äro förbundna
til några plikter emot nästan?
- 2) Hvilka då de samma äro?

§. 5. Det ordet nästa, måste först förklaras, hvad därmed förstås. Ho är min nästa? frågade den lagkloka. Luc. 10: 29. At därmed förstås alla människor, som på något sätt kunna blifva föremål för vår kärlek, bevifes *a)* af Christi svar loco cit. *b)* Af vår Text, emedan försvänskade ordet nästa, i Hebreiskan betecknar ej allenast närskylda, utan ock vänner, 2 Mos. B. 33: 11. äfven otacksamma och otrogna. Jer. 9: 4, 5.

I. Delen.

§. 6. At vi äro förbundna utöfva några plikter emot dem, bevifes *a)* af Guds alfvarliga befallningar i vår Text, hvaråst förbindelsen inskärpes med orden: *Ty jag är HErren.* Matth. 22: 39, 40. Luc. 10: 37. och många andra språk.

§. 7. *b)* Af vår Guds och Frälsares Jesu Christi exempel. Rom. 5: 8. Joh. 15: 13.

§. 8. *c)* Emedan vi alla äro i skyldskap, genom Adam. Apostl. G. 17: 26. och hafva samma öden, i anseende til födelse, vandring och död. Mal. 2: 10.

§. 9. *d)* För vår egen välgångs skull; ty vi behöfva hvarandra.

II. Delen.

§. 10. Huru bör då detta ske? At vi älska nästan som oss sjelfva, och således a) hans kropp til lif, hålsa och nödiga behof.

§. 11. b) Förnämligast hans själ, så at förståndet uplyses och handledes: viljan böjes til det goda.

§. 12. c) Nästans goda namn och ryckte försvaras.

§. 13. d) Hans egendom förökas. och beskärmas.

§. 14. Detta alt bör ske med en upriktig kärlek til nästan i hjertat.

§. 15. Med vänlighet i ord och åtbörder.

§. 16. Med värdelig hjelp och välvilja.
Jac. 2: 14, 15, 16. Math. 7: 12.

Tillämpningen.

§. 17. Omtalar de första Nya Testamentens trognas inbördes kärlek, och deras kärlek til sina mordiska fiender: den beprifas, och förklaras huru den härflöt af en brinnande kärlek til Gud och Frälsharen JESUM. 2 Cor. 5: 14.

§. 18. Beklagar vår tids kärlekslöshet däremot, såsom prof på en svag Christendom. De stora förakta de ringa, de ringa hata de stora, de flåsta hata, skada och baktala sin nästa.

§. 19. Huru skal sådant botas? Trädet måste först blifva godt: Guds kärlek kraftig i hjertat, genom tron i nya födelsen. Därföre förmanas säkra syndare at vända om: trogna, at blifva mera brinnande i kärleken.

BIHANG.

DISPOSITIONER

ÖFVER

FJERDE ST. BÖNEDAGENS TEXTER

MDCCLXXXII.

Imprimatur

ER. KINMARK.

Fac. Th. h. t. Decanus.

FJERDE STORA BÖNEDAGEN,

1782.

OTTESÅNGEN.

§. 1.

Dina klippe — skapat hafver. Denna förebräelse gifver Moses Israëls folk, sedan de på et fyndigt och Gudi högst misshageligt sätt hade misbrukat hans oändeliga godhet emot sig. 5 Mos. B. 32: 18. Med *klippan* som dem födt hade, menar han Guds Son, som icke allenast var deras Skapare, utan ock följde dem igenom öknen, och förekom alla deras nödtorfter. 1 Cor. 10: 4. Men alt detta förgåto de, och *kastade sin Gud bak om sin rygg*; 1 Kon. B. 14: 9. för hvilket ock Moses i anförde orden så alfvarligen tiltalar dem. At förgåta och glömma är ofta rått så nödigt, som at minnas och ihogkomma. Hafva vi sjelfve gjort något godt til Guds åra och vår nåstas nytta, det böre vi förgåta och glömma, såsom åndock ringa och ofullkomligt. Phil. 3: 13. Den som jämt speglar sig i sina egna gärningar, han blifver snart upblåst och högmodig. Luc. 18: 11, 12.

Förgåta böre vi det onda andre göra ofs. Den som jämt tänker på sin nåstas förbrytelser emot sig, fattar snart til händesvärdet och afviker ifrån kärleken Eph. 4: 26. Förgåta böre vi ock våra egna olyckor och svårigheter; låte vi dem jämt svåfva för våra ögon, så blifva vi ju mer och mer nedslagne och orolige, ja, kunna på det fåttet snart förkorta vårt lif. Ordspr. B. 12: 25. 17: 22. Syr. 38: 19. Men, är det mycket vi hafve nödigt at glömma och förgåta; så är det ock mycket vi hafve nödigt at minnas och ihogkomma. Vi böre aldrig förgåta våra många och stora förbrytelser emot Gud. 5 Mos. B. 9: 7. Ps. 51: 5. 1 Tim. 1: 13. Phil. 3: 6. Aldrig at vi ej jämt få viftas här. Ps. 39: 5. 90: 12. Aldrig det goda andre göra ofs, utan det med et tackfamt finne ihogkomma. 1 Theff. 5: 18. Aldrig våra oförätter emot vår nåsta, utan ofs med henne tidigt försona. Matth. 5: 25. Men framför alt böre vi icke förgåta och glömma vår gode Gud och Skapare. Det är det han med så mycken rätt af ofs fordrar. 5 Mos. B. 8: 11. Vår Gud och Skapare gör ofs mer godt än vi kunne förstå och begripa; därför böre vi igenom hans nåd söka at komma i den författning, at vi icke förgåte honom, såsom vår största och bästa välgärnings-

ningsman, utan honom af alt hjerta ödmjukeligen tacka, prisa och lofva. m. m.

TEXT. Ps. 106: 1, 2.

En Christen, som icke förgäter sin Skapare.

1:0 *De viktiga skäl, som föranlåta honom at icke förgåta sin Skapare.*

2:0 *De tydeliga bevis, med hvilka han ådagalägger, at han icke förgäter sin Skapare.*

§. 2.

Del. I. De viktiga skäl — Skapare, framlägger vår Text helt tydeligen för våra ögon, när han icke allenast kallar honom *mild*, utan ock visar, at *bans godhet varar i evighet*. Ordet *mild* som här brukas, heter egenteligen: *god*. (בונן *bonus*) Ordet *godhet* åter, som straxt derpå följer, heter חסד, *studiosa dilectio, benignitas, gratia & beneficium, & quidem summum & insigne, quod sit gratuitum, nulla ratione habita compensationis*, 5 Mos. B. 7: 9. Ps. 5: 8. 13: 6. Bägge orden gå på et ut, och visa at Gud är den aldraförsta godheten, nåden och kärleken. Och detta är det som föranlåter en Christen at icke förgåta honom. Men ehuru vi icke kunne begripa *bredden och längden*

och djupet och bögen af Guds godhet och nåd emot oss, låtom oss dock gå tillbaka ända til den tiden människan låg i sin tyfsta möjelighet. Låtom oss begynna där, och sedan följa henne til des hon får förbyta det timeliga lifvet i en hårlig evighet, få skole vi få en behagelig öfvertygelse dårom at vår Skapare är god.

§. 3.

God är han, 1:o *Emedan han skapade människan.* Gud hade ju i evighet varit och förblifvit sjelfva godheten, om intet skapat creatur hade varit til; ty godheten är en egenskap hos Gud, som är

43-
 ofkiljaktig ifrån hans väfende. At Gud frambragte människan utur sitt inter, det var idel godhet, och icke årelyftnad som honom dertil bevekter; ty hvad behöfver den vara lyften efter åra, som åger och hafver den aldraftörsta inom sit väfende, den creaturer hvarken kan föröka eller förminska? Men godheten ville ej allena vara godhet, utan åfven meddela sig åt andra; och den var det, som gjorde, at människan blef skapad. Och ehuru ingen nekar, at Gud både får och bör hafva åra igenom skapelsen; så är det dock helt annat at blifva årad och at vara lyften efter åra. Det förra är nödvändig, det fenare är et fel som aldrig kan falla på Gud. 2:o *Emedan han*

uppe-

uppehåller den skapade människan. Hvad vore vi utom den uppehållande godheten? Et uselt stoft, som ginge til sit förra intet igen, i samma ögnablick vi hade blifvit något. Job. 34: 15. Ps. 104: 29. Det är icke dermed nog at vi hafve fått vår varelse af Gud, den måste ock jämt underhållas af samma allmagts hand som den gifvit. Det är så litet möjligt för människan at fortsätta sin varelse sedan hon den fått, som at taga den, innan hon den fått. Hvarföre ock Paulus säger, at Christus *bår all ting* — ord. Ebr. 1: 3. (*φέρων portans*), han säger intet, at han hafver burit all ting, men återvändt, sedan det hade fått sin varelse; utan at han bår det jämt och outhörligen, bår det så, at han fortsätter samma Gudomskraft til dess bestånd, hvarigenom det den undfått. Samma Apostel brukar ock ordet (*συνεστηκε*) Coll. 1: 17. hvilket bevisar det samma. Conf. Joh. 5: 17. Apostl. G. 17: 28. Rom. 11: 36. Uppenb. B. 4: 11. Och böre vi här anse den allestädes närvarande Guden såsom vårkande utan medel; emedan han i hvart ögnablick bår oss med sin allmagts hand; ja, öfvergifver oss icke en gång i själfva grafven, utan hafver en nådig upsikt öfver vårt stoft, at icke det minsta däråf kan förkomma. Ps. 34: 21. Luc. 21: 18. Ps. 37: 28. Utom denna uppehållelsen

fen är här ock en annan, som sker *medelbarligen*, och vitnar icke mindre om Guds godhet. Igenom denna förekommer Gud icke allenaft våra nödtorfter, utan ock befordrar våra beqvåmligheter och nöjen. Vi hade ju kunnat barga ofs med mindre timeligt godt än vi åga. Vi hade kunnat måtta ofs med et slags fäd, skyla ofs med et slags kläder, släcka vår törst med et slags dryck. Men se, hvad för et rikt förrådshus Guds godhet har öpnat för ofs i hela naturen. Här äro oräkneliga slag både til föda och kläder, beqvåmligheter och nöjen. Ps. 33: 5. 104: 13, 14. 145: 15, 16. Denna Guds godhet misbruka väl många, ja, taga sig just af des margfallighet anledning til synd; Neh. 9: 25, 35. 5 Mos. B. 32: 55. 8: 12, 13, 14. Ps. 52: 3. Ef. 26: 10. Jer. 5: 7. 2: 7. Of. 7: 5. 13: 6. Vish. B. 13: 7. Ty, om intet vin och starka drycker voro skapade, så kunde drinkaren intet försynda sig igenom fylleri. m. m. Hvad? är då Gud orsaken til vårt förderf, efter han gifvit ofs det, hvaruppå vi kunne ofs förderfva? Bort det. Vi böre besinna, at det rätta och sanna ändamålet af Guds godhet är, *a) at låcka ofs til sig.* Rom. 2: 4. Och, ehuru Gud väl ser, at många stöta sig på hans godhet, så ser han ock det tilika, at det sker *på* tillfälligt sätt, och

tvårt

tvårt emot hans upfåt och vilja. Han har icke allenast gifvit oss sitt goda, utan ock inskränkt desß bruk innom de tydeligaste lagar, til hvilkas efterlefnad han tilbjuder oss den tilräckeligaste kraft; hvarföre den, som dem frivilligt öfverrråder, har at tacka sig sjelf för sitt förderf. Vish. B. 13: 8. Gud hafver intet mer velat dölja sin godhet för oss, än sin stränga rättfärdighet; Rättfärdigheten gifver oss ock de aldrastarkaste skäl at icke misßbruka godheten. *b) At pröfva oss.* Gud hafver många fått at pröfva oss uppå, såsom för oss högst nödiga. Alla äro heliga, ja lika heliga. Han pröfvar oss icke alltid igenom allehanda nöd och svårigheter, såsom en Job: Cap. 1 och 2, utan ock igenom sin öfverflödande godhet, såsom Israël. 2 Mos. B. 16: 4. Ju större lydnad vi nu vise vår Skapare, ju större sällhet har han oss af nåd beredt. Men ingen lydnad är större än den som uthårdar de starkaste prof. Gud åger högsta rätt at pröfva oss; men vi ingen at enskylla oss, om vi icke vål igenomgå profvet; som han har lofvat oss tilräckelig kraft dertil, så blir ock vår nåpft så mycket större, när vi det försumme. Rom. 2: 5. 3:0 *Emedan han uprättar den i synd fallna människan.* Hvad var det annat än en högst förunderlig godhet och barmhärtighet som detta gjorde?
Han

Han hade ju med lika rätt kunnat straffa den största olydnaden, som visa godhet och nåd? Det var en den lättaste lag människan var gifven at lyda. Hon hade därtill en den tilräckeligaste förmåga. Hon var ej tvungen igenom den minsta nöd. Alt hvad hon behöfde, ågde hon. Alt hvad henne förnöja kunde, stod för hennes ögon. At i sådant fall fela, var ju något så straffvärdigt, at rätten hade bordt gå för nåden. Men se, godheten vil visa sig vara godhet utan like; derföre utgjutes den icke allenast öfver en ovärdig, utan ock öfver en sådan, som, jämte sin ovärdighet, hade försmådat sin Skapare, och ej trott honom på hans ord, utan håldre den förklådde satan, som igenom sin lögnaktiga tunga nog tydeligen förrådde sin arghet. Men, missgärningsmannen må nu vara så stor och ovärdig han är, Guds godhet och nåd vil ändock rådda honom. Och, ehuru det icke var möjligt utan Guds egen Sons blod, så hjälpte det inret. Rättfärdigheten påstod ärfättning, visheten upfan medlet, och godheten fatte allsammans i vårket. Här sannas rätt hvad som står i vår Text: *Ho kan uttala — vårk. 4:0 Emedan han genom ordet och Sacramenterne gifver benne krafter at blifva delaktig af den skedde uprättelsen.* Hvad gagnade oss uprättelsen, om denna förmån icke

icke komme til? Hvad gagnar det en död
at låkedomen ställes på bordet, när han
inter kan taga honom til sig. Aldeles inter.
Så är det ock här. Men, igenom ordet
och Sacramenterne fåttas vi i stånd at be-
gagna oss af alla de vålgärningar, som
Christus hafver oss förvärfvat. Och, ehuru
kallelsen til nåden i Christo icke sker på
lika sätt och i et lika mått hos alla; så
får dock hvar och en så mycken del
deraf, at han blifver utan urfäkt. Rom.
1: 20. 5:0 *Emedan han hafver tålmod*
med henne såsom hårdnackad och genstråfvig.
Gud kunde ju kalla oss syndare blott
en enda gång, och så aldrig mer, om
han så ville, och ingen kunde åndock
säga, at han hade blifvit ifrån hans god-
het utefluten. Men ack! huru få hade
icke då varit i himmelen af dem, som
likväl nu äro där, och så glädjas öfver
Guds godhet. Vår Gud tröttnar inter vid
oss, fast vi äro motstråfvige. Han besöker
oss med sin kallande nåd, icke allenast
bittida om morgonen, icke allenast den
tredje, fjette och nionde stunden, utan
ock den ellofte. Matth. 2: 20. 1: 6. Jag
menar, han kallar oss icke allenast i ung-
domen och medelåldren, utan ock på
den höga åldren; ja, när vår sista stund
nu är kommen, så få vi åndock höra
hans röst. Jer. 3: 1. Klag. V. 3: 23. Ef.
65: 2. Rom. 9: 22. 6:0 *Emedan han gifver*
henne

henne så många anledningar til bättring. Hafver hon ån mycket som retar sig til synd, så hafver hon ån mer som manar sig til bättring. Guds befallningar i ordet, Jer. 3: 12, 14. 25: 5. Ez. 18: 30. hans hårliga löften, 5 Mos. B. 22: 1, 2. Ps. 81: 14-17. Ef. 48: 18. vålgärningar, Of. 6: 4. Rom. 2: 4. tuktan och straff, Ef. 26: 16. 28: 19. hennes eget samvete, Rom. 2: 15. m. m. Alt ropar med en mun: Marc. 1: 15. 7:0 *Emedan han förlåter henne såsom botfärdig.* Ef. 61: 16. Ez. 18: 21, 22. Ef. 43: 25. Ps. 103: 2, 3. 8:0 *Emedan han aldrig tager sin godhet ifrån henne, om hon blifver i godheten.* Rom. 11: 22. Derföre står här ock i Texten, at *hans godhet varar i evighet.* Härmed bestyrkes icke allenast själens odödelighet; utan ock at Gud hafver beredt henne et evigt godt. Förmultnar ån kroppen i jorden, så skal han dock en gång upstå, förenas med sin själ och få infånkas i det godhets haf, hvaraf de här allenast kunnat få smaka några droppar. Ps. 27: 13. 17: 15. Ef. 35: 10. Uppenb. B. 21: 4. När en Christen alt detta rätt besinnar, så finner han de viktigaste skäl at *icke förgåta sin Skapare.*

§. 4.

Del. II. Det bevisar han ock derigenom, at han innerligen tackar, lofvar och prisar sin Skapare. *Halleluja. Tacker*
HEV-

HERRANOM. Ho kan — verk, står i Texten. När vi jämföre den 47 versen med 1 Chrön. B. 16: 34, 35. så finne vi at David utbrast i denna loffsång vid det tilfället HERRANS Ark blef återhåmtad ifrån de Philisteer, och införd i det tilredda Tabernaklet. v. 1. Arken var Israëls största hårlighet. 1 Sam. 4: 21. Han var sjelfva Guds Thron ibland Cherubim. Det var där Gud visade sin besynnerliga närvaro, och hörde de böner som blefvo för honom utgutne. Det var där man feck tala med Gud och få de nödigaste svar. Det var ock för Arkens skul Gud vålsignade folket, då han tvärt om tog sin besynnerliga nåd ifrån dem, när han var borta, hvarföre ock Eli blef så bestört när han feck veta at HERRANS Ark var borttagen, at det kostade honom lifvet. 1 Sam. 4: 17. När vi nu föreställe oss Davids oro öfver Arkens bortovarelse; så kunne vi lätt inbilla oss hans besynnerliga glädje, när han feck honom tillbaka, och kunde införa honom i Tabernaklet igen. Då utgjuter hans hjerta sig i en sådan glädje, at han icke allenast upmuntrar sig sjelf, utan ock alt folket, til at tacka och lofva HERRAN: *Halleluja, tacker HERRANOM*, säger han. Han börjar såsom en människa som hafver vunnit någon särdeles stor förmon, hvilken icke först talar om saken han

vunnit, utan börjar med Guds lof: Lofvad vare Gud; eller Gudi ske lof, at den eller den lyckan hafver håndt mig. En rätt Christen liknar häruti David; när han i en stilla andakt betänker hvad *godt Gud bonom gjort hafver*, Ps. 103: 2. så utbrister han på samma sätt i et frögdefullt HERRans lof. Orden (להלל och יה) komma på et ut, och betyda at göra en ting stor, hårlig och lysande. En rätt Christen gör Gud hårlig och stor. 1:0 *För sitt eget hjerta*; emedan Guds rätta lof aldrig kan komma ifrån et sådant hjerta, för hvilket Gud icke är rätt hårlig och stor. Verldenes barn hålla verlden för hårlig och stor; derföre fåga de til guldklimpen. Job. 31: 24. m. m. 2:0 *För andra*, och det a) *med sin mun*. Ps. 35: 18, 28. 66: 17. 71: 15. Matth. 12: 34. b) *Lefverne*. At lofva Gud med munnen och förneka honom med lefvernet, är icke allenast at försmåda Gud, utan ock at föra andra med sig i samma synd. Matth. 5: 16. Joh. 15: 8. m. m.

§. 5.

Tillämpning. 1:0 *Tagom ofs til vara* för en så gråfelig synd som det är at förgåta HERRen vår Skapare och hans outfågeliga godhet. Huru många lefva icke af Guds godhet, såsom de oskåliga creaturen af fodret, de der icke tacka gifvaren. 2:0 *Låt ofs anropa Gud om nåd*

at

at kunna honom rätt tacka och lofva. Låp-
parnas buller aktar han intet. Amos 5: 23.
3:0 *Framhärde vi i vår stora otacksambet,*
utan at komma vår Gud ihog med et
tilbörligit lof, så måste vi en gång,
antingen vi vilje eller intet, uphöja hans
åra igenom vårt ewiga straff. Phil. 2: 11.
4:0 *J trogne och Gud lofvande själar!*
upmuntrer Eder sjelfve at alt mer och
mer lofva och tacka Gud. Ps. 71: 14. Det
gläder och styrker Eder i nödenes tid, och
gör Eder ägare af en ännu öfverflödigare
godhet. Matth. 13: 12. 5 Mos. B. 7: 13.

Disp. II.

Lofva — hafver. Ps. 103: 2. Disp. I. §. 1.
*En Christen, som icke förgäter hvad
godt Gud honom gjordt hafver.*

1:0 *Hvad godt Gud honom gjordt hafver.*

2:0 *Huru han det icke förgäter.*

Del. 1. Godt har Gud gjordt honom
1:0 *I skapelsen.* 2:0 *Upphällelsen.* m. m.
Disp. I. §. 3. Del. 2. *Han förgäter det icke;*
emedan han tackar och lofvar Gud för
hans godhet. §. 4.

Disp. III.

Syr. 32: 17. *Tacka för alt — hafver.*
*Människans skyldiga tacksambet emot
sin Skapare.*

1:0 *Hvarföre hon bör tacka sin Skapare.*

2:0 *Huru hon bör honom tacka.*

Del. 1. Hon bör tacka honom, 1:0 *Emedan han sjelf hafver det befalt. Tacker,* står i Texten. 1 Theff. 5: 18. Coll. 3: 15, 17. 2:0 *Emedan det är högst billigt.* Gud är den högsta godheten. Disp. I. §. 3. Del. 2. Hon bör tacka honom *i trone och af hjertat.* Pf 57: 8. 86: 12. *Med munnen.* Disp. I. §. 4. Div. II. *Lefvernet.* Rom. 12: 1. *I mot och med.* Pf. 118: 21. Ef. 12: 1. Pf. 68: 20. Vi böre akta oss för den förebräelsen, som står i 5 Mos. B. 32: 6, 18. Jer. 17: 5.

HÖGMÄSSAN.

Disp. I.

§. 1.

Men j ären det egendomsfolket: at j skolen förkunna hans dygd. Sedan Apostelen i den föregående 8:de versen hade talt om sådane som i otro stötte sig på Christum och hans ord, vänder han sig til sine åhörare med de anförde orden: *Men m. m.* 1 Pet. 2: 9. Han kallar dem här Guds *egendomsfolk*. Et det hårligaste namn de någonsin kunde få; såsom det var förknippat med de aldrastörsta förmaner. Ef. 43: 1. Med ordet *περιποίησις* (*acquisitio*) som Apostelen här brukar, har han afseende på Christi försonings-offer, hvarigenom människan är löst ifrån Guds
vre-

vrede och satans våld, och är således blefven en Guds egendom. Håremot svarar Hebr. *מגן* *peculium, proprium*; 2 Mos. B. 19: 5. Ps. 135: 4. och betyder en sådan egendom, den man dyrt förvärvar, sätter et särdeles värde uppå, och med all sorgfällighet förvarar. Ho kan neka at icke detta här hafver sitt rum? Det som hafver kostat Guds Sons eget blod, kostar vist mycket, och måste således vara i et stort värde inför Gud, och åtnjuta hans besynnerligaste ynnest och omvårdnad. Dock är det härtil icke nog at vara en Guds egendom i anseende til skapelsen och återlösningen; utan bör det ock vara i anseende til omvändelsens och helgelsens nåd; hvarföre Apostelen nys förut kallar sina åhörare *beliga*. Men, til hvad ända är människan blefven en Guds egendom? Til ingen annan, än at *förkunna hans dygd*; hvarmed intet annat förstås än hans höga och prisvärda egenheter och fullkomligheter, hans vishet, allmagt, godhet, m. m. Desse bör hon, *ἐξαγγέλλειν*, *annunciare, in notitiam aliorum perducere, & hac ratione alios ad glorificandum Deum excitare*. Och hvad kan vara billigare? En själ som vet med sig sjelf at hon är en Guds egendom, hon upmuntrar både sig sjelf och andra at förkunna sin Guds dygd. m. m. Ps. 150: 6.

Text. Pf. 9: 2, 3.

*De trogne, såsom Guds egendoms folk,
til at förkunna hans dygd.*

1:0 *Guds dygd, den folket förkunnar.*

2:0 *Huru det den förkunnar.*

§. 2.

Del. 1. Guds dygd, den folket förkunnar, nämnes i synnerhet i vår Text, och kallas *HErrans under*. Och förtäljer — *under*, står här. (מִוִּבְרָאִים *mirabilia & opera Dei admiranda, quæ humanæ rationis captum & finitæ naturæ vires excedunt*). Och brukas om de största under som i den Heliga Skrift omtalas. 2 Mos. B. 34: 10. Jos. 3: 5. Pf. 106: 22. Och, at vi få mycket bättre må kunna föreställa oss *HErrans under*, så vilje vi uplöka dem både i *naturens* och *nådenes rike*.

§. 3.

1) *I naturens rike* äro de värkningar af den Aldrahögstas oinskränkta magt, och böra noga skiljas ifrån underliga ting, dem både människor och djeflar kunna göra. Dessa synas ofta öfvergå alla naturens krafter; men förstodo vi deras inre sätt, samt hvad medel dertil brukas, så skulle vi finna, at det vi förundre oss öfver, betydde ingen ting, såsom alt hafver sina naturliga orsaker, och förrättas igenom naturliga medel. Rätta

under åro sådane vårkningar, som icke allenast öfvergå sjelfva naturens, utan ock alla skapade creaturs krafter. Sådane finne vi många i den Heliga Skrift. Se Buchner Tit. *Under* §. 4. Desse stå icke i något skapat creaturs förmåga at förrätta. Vist är det at stora under åro skedda både af ånglar och människor; men de hafva altid varit medel i Guds hand, och förrättat dem på hans befallning och igenom hans Gudomeliga kraft. Apostl. G 3: 12. Hvarföre vi ej eller våge ofs at göra en sådan fördelning på under, som skulle Gud göra vissa, kreaturen åter, af egen medskapad förmåga, kunna göra andra; såsom det helt och hållit strider emot Skriften, som tillågger den åran Gudi allena. Ps 72: 18. 77: 15. 86: 8, 10. 136: 4. Här af följer således, at icke eller satan kan göra sanfärdiga under. Underliga ting kan han göra, såsom han är både en slug och mågtig ande, som både förstår och kan, på et måsterligt sätt berjåna sig af naturens krafter. Men, at åndra sjelfva naturen, eller at göra något öfver, eller emot naturen, det är honom intet möjligt. Hvarföre ock Paulus kallar hans *krafter lögnaktiga*. 2 Thess. 2: 9. Ville någon fåga: de Egyptiske trullkarlarne gjorde likväl, igenom satans tilhjelp samma under som Moses och Aron igenom Guds kraft; så svaras, at

det så syntes, men var icke så. Hade satan kunnat göra sanfärdiga under, hvarföre låt han då sitt rike blifva til skam? Hvarföre förekom han icke at Arons staf icke upslukade trullkarlarnes? Hvarföre förvandlade han icke blodet til vatten igen? Hvarföre tog han icke bort paddorne som han hade framskaffat? Nej, det kunde han intet, utan alt måste ske på Mosis bön til Gud. Aldraminft kunde han göra Aron efter, när han slog i stoftet och låt en faselig ohyra homma öfver Egypti land. Då måste han bekänna at *det var Guds finger*. Är detta at kunna göra sanfärdiga under? Nej, det var et stort bedrägeri och blindvårk; han måste med all sin konst blifva til skam, och låta Gud allena behålla den äran at göra sanfärdiga under. Hvad Apostl. G. 8: 10. 2 Theff. 2: 9. angår, så blifver alt tydeligt, när vi påminne oss den skilnad vi tilförene hafva gjort emellan underliga ting och sanfärdiga undervårk. At nu något närmare låra känna rätta arten och beskaffenheten af Guds allmagts under; så märke vi, at de ske, dels *privative*, således, at han hindrar och tilbakahåller naturens krafter, så at de ej kunna visa sin naturliga och vanliga vårkan; sålom, då han betager elden sin kraft at bränna, Dan. 3: 22, 23. förgiftet sin at döda, Apost. G. 28: 5.

Solen sin både at gå Jos. 10: 13. och lysa. Matth. 27: 45. Dels *positive*, så, at han antingen förhöjer creaturens krafter vida öfver deras vanliga mått; såsom när han spisar en ovanlig folkhop med et förråd, som knapt kunde förflå för två eller tre. Matth. 14: 17. jämf. 2 Kon. B. 4: 2-6. eller ock gör något utan alla medel; såsom då han skapar världen af intet. 1 Mos. B. 1: 1. jämf. 2 Mos. B. 19: 18. eller ock förändrar et tings natur, så at det icke mera är, hvad det tilföre varit; såsom då han förvandlar vatten til vin, eller blod. Joh. 2: 9. 2 Mos. B. 7: 20. m. m. I alt detta lyser en allmägt, som vida öfverträffar alla skapade kreaturs förmåga, och uphöjer Gud långt öfver dem; så at han med skäl kan fråga: *Ho är mig lik?* Jer. 49: 19. Jämf. 5 Mos. B. 3: 24. Ps. 71: 19. 113: 5.

§. 4.

2. *Men ofs möta ock under i Nådenes rike*, hvilka David ingalunda utefluter här i Texten, efter han talar om *all* HERRans under. Här möter ofs et djup, som öfvergår alla våra ord och tankar. Här blandar sig en oändelig vishet och nåd uti en oändelig allmägt och kraft; så at vi hafva orsak at utbrista Ps. 92: 6. Desse finna vi i: o *I den fallna människans uprättelse igenom Christum.* O! et under

öfver all under. Gud sjelf födes af en människa, en sann människa, och är i en person både Gud och människa. Annu icke nog. Denne höge Personen är fri och utan synd, men göres för oss til synd, 2 Cor. 5: 21. så at han inför Gud anses så, som hade han tänkt, lystat och begått alt det onda, som hvar enda människa hade tänkt, lystat och begått alt ifrån Adams fall in til verldenes sista slut. Ja, de tilräknas honom icke allenast såsom egna; utan han måste ock plikta och betala för dem såsom egna. Han måste undergå alt det qual som hela människoslägter hade förtjant, ända til de grufveligaste helfvetes plågor. Är icke detta et Guds barmhårtighets under öfver alla, at så plåga, pina och döda sin egen Son för at frälssa oss? Här måge vi böja vår knä med Paulo och bedja, at vi måtte m. m. Eph. 3: 14, 18. 2:0 *Under i människans förande til Christum.* Detta sker väl icke utan medel och ordning; men hvad under finne vi icke i bägge? a) *Under i medlen.* *Under i ordet* både Lagfens och Evangelii. Ps. 119: 18. Huru ofta sätter icke syndaren sig up emot Gud, och tilhårdar sitt hjerta för honom såsom en diamant? Men Lagfens ord går igenom, krossar den hårda diamanten och gör honom böjelig. Jer. 23: 29. Ebr. 4: 12.

Huru

Huru ofta quider icke det förkrossade hjertat och finner ingen tröst; men i Evangelio finner det den så öfverflödande, at det kan säja Rom. 5: 3. *Under i döpelsen.* Där utgjutas några händer fulla med vatten öfver oss, i den Heliga Tre-enighetenes namn, och därigenom slitas vi ur fatans klor, och förfättas i Jesu rike. Tit. 3: 5, 6. *Under i Nattvarden.* Här är Guds Son själf både vård och spis. Här är han vår läkare, som läker oss med sitt eget blod. m. m. b) *Under i ordningen i hvilken hon föres til Christum.* Vi blifva gode utan at själfve värka det. 2 Cor. 3: 5, 6. Coll. 1: 12. Vi blifva hatare af det vi naturligen älska, och älska det som vi af naturen hata. Rom. 5: 3. 2 Cor. 7: 4. m. m. 3:0 *Under i de trognas bevarande och beskyddande.* Huru liten är icke den hopen, som Gud rätt dyrkar, emot den oräkneliga skara som honom orätt dyrkar. Och huru lätt vore det icke, at göra denna lilla hopen til intet, om icke Guds underliga magt uppehölle och bevarade honom? Men, som Jesus hafver sagt, Matth. 16: 18. så blifver han ock beständande midt ibland det *vanartiga och vrånga slägtet.* Phil. 2: 15. David räknar detta ibland Guds under, och tillskrifver det *Guds magt ibland folket.* Ps. 77: 15. 66: 3. 4:0 *Under i nådelönnen.* Luc. 12: 37. 1 Cor. 2: 9. 1 Joh. 3: 2. m. m.

§. 5.

Del. 2. Folket förkunnar Guds dygd,
 1:o *offenteligen och uppenbarligen. Jag tackar HERRAN, och förtäljer* — under, står i Texten. Hebr. (nr *jecit, projecit*) heter egenteligen at kasta något fram, och brukas om Guds lof och pris; emedan den, som rätt lofvar och prisar Gud, icke allenast i hjertat årkänner hans höga värdighet; utan ock framlägger den för andra, at ock de må dertil upmuntras. Matth. 5: 16. Jämf. Ps. 34: 4. Rom. 15: 5, 6. 2:o *Hjerteligen. Jag* — *af alt hjerta.* Just det bevisar at man lofvar Gud af hjertat, at man vil hafva flere med sig. Den som icke lofvar Gud af hjertat, låter sig nöja med eget skrymteri, och frågar litet efter andra; men det hjerteliga lofvet upmuntrar *alt det som anda hafver.* Ps. 150: 6. 148: 1-4. 3:o *Gladeligen. Jag frögdar mig* — *i tig.* Guds rätta lof är aldrig utan hjertats frögd. Ps. 63: 6. Den som under sina bittraste stunder upmuntrar sig at lofva Gud, skal dårunder visserligen få årfara en besynnerlig hugnad och glädje. Ps. 18: 7. 147: 1. 92: 2. 4:o *Beständigt*, derföre säger ock David i Texten: *Jag tackar* — *lofvar och förtäljer*; och talar derom, icke såsom om en förbigången, utan en jämt fortfarande sak. Ps. 34: 2. 104: 33. När Gud tuktar oss, böre vi äfven så väl taga til
 Psal-

Pfaltarspelet, som når han låter oss allting lyckofamligen aflöpa. Job. 1: 21. Ef. 12: 1. Tob. 2: 13, 14. 1 Pet. 4: 16. Rifet är oss ofta nyttigare än frögdebågaren. Pf. 94: 12. Ebr. 12: 10.

§. 6.

Tillämpning. 1:0 *Huru betrakta vi Guds under både i Naturens och Nådenes Rike?* Få göra det rätteligen. Den största hopen föraktar Guds under, både i naturens och nådenes rike. Pf. 78: 11, 32. 2:0 *Huru prise och lofve vi Gud för alla hans vålgärningar?* Ju mera godt Gud bevisar oss, ju mer missbruke vi det. Pf. 78: 14-17. 3:0 *Vaktom oss för en slik olydnad.* Förakte vi Guds godhets under, så kan han visa oss sådana under i vrede, som kosta oss allt vårt väl. Ef. 29: 14. 4:0 *J få trogne, som ännu finnas ibland oss,* upmuntrer Eder på denna dagen til et alfvarligt HERRANS lof. Hafver Gud lofvat, at, för några få trogna skona et helt folk; så torde han ännu för Eder skul hafva tålmod med oss. m. m.

Disp. 2.

Ef. 12: 5. En stor höghet och hårlighet tillskrifves här Gud, som öfvergår allt hvad skapat är. Pf. 93: 1. 2 Mos. B. 15: 11. Derföre bör den ock af oss noga betänkas och för andra utropas och förkunnas. Pf. 145: 5, 6, 7.

Guds bevista och förkunnade höghet och härlighet.

1:0 *Bevist af Gud.*

2:0 *Förkunnad af ofs.*

Del. 1. Guds höghet och härlighet bevises igenom hans *under*. Disp. I. §. 2, 3.

Del. 2. Vi böre förkunna Guds höghet och härlighet *offenteligen* och *uppenbarligen*. m. m. §. 5.

Disp. 3.

Uppenb. B. 4: 11. *HErre — äro.*

Vår Gud, såsom värdig at taga ära och pris.

1:0 *Hvarföre han — ära och pris.*

2:0 *Hurudan ära och pris han är värdig at taga.*

Del. I. Värdig är han, emedan han gör stor *under*. Disp. I. §§. 2, 3. Del. 2. Han är värdig at prisas *offenteligen*, m. m. §. 5.

Disp. 4.

Syr. 51: 30. *Guds lof af en ny tunga.*

1:0 *Hvarföre han lofvar Gud? För det han gör under.* Del. 2. *Huru han lofvar honom? uppenbarligen.* m. m.

Disp. 5.

Pl. 57: 8. *En Christens hjerta, såsom redo til at lofva och prisa Gud.*

1:0 *Hvarföre?*

2:0 *Huru det är redo at lofva och prisa Gud.*

AFTONSÅNGEN.

§. 1.

I bland de göromål som Öfverste Pre-
sten allena förrättade i Gamla Testamen-
tet, var äfven det et, at han *önskade folket
bälso i HErrans namn*, som Syrac säger
Cap. 50: 22. När vi se på 4 Mos. B. 6:
24, 25, 26, så bestod denna önskan just i
fjelfva välsignelse-ordens utropande öfver
folket; hvilka i et kort begrep innehålla
all den fällhet och lyckfalgighet, som
himmelen kan gifva i sin nåd, och jor-
den emottaga i sin nöd. När Apostelen
Paulus begynner sine Epistlar, så gör
han det merendels med samma märke-
liga önskan, som til innehållet är lika,
fast til orden något olik. Så gör han
ock på flere ställen när han slutar sine
Epistlar, Rom. 16: 24. 2 Cor. 13: 13. Eph.
6: 23, 24. och äfven i närvarande heli-
ga Aftonsångs-Text, til at därigenom
lära oss huru vi såsom rätta Christne
äro förbundne, icke allenast at göra och
bevifa hvarannan godt; utan ock det
af hjertat hvarannan önska och unna.
Matth. 5: 44. Rom. 12: 14. Ps. 122: 6.
Varandes det alles vår skyldighet at så
lefva och upföra oss, at sådana önsknin-
gar kunna få rum hos oss och fullbordas
uppå oss m. m.

Text:

Text. 2 Theff. 3: 16.

*Den bästa önskan öfver et folk.*1:0 *Önskan i sig sjelf.*2:0 *Folket som kan den smottaga.*

§. 2.

Del. 1. När vi nu vände våra tankar på *önskan i sig sjelf*; så förelägger oss vår Text en dubbel önskan. 1:0 *Sjelfver. fridsens HÉRre* — *måtto*. Paulus önskar här sina åhörare all slags frid. Och hafve vi härvid at märka 1) *ifrån hvem han önskar friden*, nemligen *fridsens HÉRre*, eller, som han annorstädes kallar honom: *fridsens Gud*, Rom. 15: 33. 2 Cor. 13: 11. Ebr. 13: 20. Och är detta uttryck om Gud så aldeles Pauli eget, at hvarken någon af Propheterne i det Gamla Testamentet, eller Evangelisterne och Apostlarna i det Nya, hafver honom så kallat. Såsom Paulus hade varit en rebell emot Gud, och en den grufveligaste hatare och förföljare af alla dem som då Christi tro bekände, så kunde han bäst såja, hvad stor nåd och frid finnes hos Gud, som förlåtit honom hans brott, och uptagit honom i et nådigt fridsförbund med sig. Han hade ock flere orsaker, hvarföre han tillägger Gud denne character; a) *emedan frid* är en väsendtelig egenkap hos Gud, så väl som hans

lan-

sanning och nåd. Hvarföre ock Kristus kallas *vår frid*. Eph. 2: 14. *b) Emedan han bar* uprättat den förlorade friden igenom Sonen. Ef. 9: 6. *c) Emedan han sjelf värkar friden* i de trogne, och skänker den igenom sin Anda. Gal. 5: 22. Ifrån denne Fridsens Gud och HÉRre önskade Paulus sina åhörare frid; och såsom det äfven är at märka, at Paulus ställer denna önskan til Gud såsom en bön, i hvilken han utgjuter hela sitt hjerta för honom; så vil han därmed, dels röra Guds hjerta til at efterkomma det han nu bad honom om; och såsom han var blefven en fridsens Gud igenom Sonens blodiga förtjänst, så hölt han nu honom den före i sjelfva namnet, och därmed krafteligen klappade på hans hjerta; dels at göra sine åhörare fullt förskräde om det han önskade dem, efter han intet hade at göra med en grym och strång tyran, utan med en fridsens Gud och HÉRre, som igenom Christi eget blod var försonad och tilfredsstäld. Coll. 1: 20. 2:o *Friden som han önskar*; hvilken han åstundade *a) blifva gifven*. Fridsens HÉRre *gifve* eder frid, säger han. En sjelstagen frid duger intet stort, varar icke eller länge; utan är såsom rimfrost för solenes varma strålar; hvilket vi se af alla deras exempel, som söka at sjelfve förskaffa sig frid. Huru mån-

ge äro icke de, som försöka, om ock icke det skal gå an? När samvetet någon gång anklagar dem, och hjertat slår dem, så göra de antingen sin synd til ingen, eller ock, om de än skola medgifva, at det eller det är synd, så anse de det för en svaghet, den Gud intet lårer bry sig om, eller räkna något uppå; aldrig långst gå de, som vilja bereda sig en frid på Religions bekostnad, och föreställa sig den såsom et löst prat, det förnuftigt folk ej behöfver at rätta sig efter; men denna friden varar intet beständigt. Försöke desse at jämt förvara sig för de svåraste samvetsstygn och hjertats tåta förebräelser! Försöke at ställa sig til frids i nödenes tid, i synnerhet i dödsfens stund, när de se at det blifver alfvare af, at de skola skiljas hådan och gå in i den förestående evigheten! O! huru många hafva icke funnit, at en sjelstagen frid intet duger? Huru hafva de icke funnit, huru omöjligt det har varit för dem at få smaka en droppa frid i själen, innan de, såsom rätt usle och eländige tiggare, krupt fram til Religions grundfanningar, och af dem undfått den rätta friden? Sannerligen, den rätta friden måste ofsgifvas af fridsens HERR. Den står fast i alla omskiften. Derföre prisar ock JESUS den friden allena, som han låter och gif-

gifver, såsom den rätta och sanna. Joh. 14: 27: Paulus önskar ock sine åhörare ingen annan. *Fridsens — gifve — frid*, säger han. Jämf. Rom. 1: 7. 1 Cor. 1: 3.

b) *Önskade han dem en frid alltid och i allebanda måtto.* Hvad gagnar det, at den ena tiden hafva frid och den andra ofrid? Hvad hjälper det, at den ena stunden kunna tala med Gud såsom en nådig fader, och den andra fly för honom såsom en strång domare? Nej, *alltid* måste friden vara. Vi måste alltid få lefva och få upföra oss, at Gud kan gifva oss sin frid. Bryte vi friden et enda ögnablick, så kan Gud i det samma betaga oss lifvet; och huru går det då med saligheten? m. m. Men som friden bör vara alltid, så bör han ock vara i *alla måtto*. (ἐν παντί τρέπω). Det går intet an at få frid i et mål, men intet i et annat. Det går intet an at tänka: jag iakttager skyldigheterna emot Gud; jag låser, beder och går i kyrkan, därför måste väl Gud vara mig nådig. Nej, plikterna måste ock iakttagas emot nästan. Det ena är här så nära förenat med det andra, at det icke kan söndras. Den som menar sig iakttaga plikterna emot Gud, men intet emot nästan, han inbillar sig förgåfves at han äger Guds frid; Gud har förenat och sammanbundit bägge; 1 Joh. 4: 21. bägge böra därför iakttagas; då hafva vi först

C c 2

frid

frid i *alla mätto*, och en sådan frid önskar Paulus sine åhörare.

2:o Men han önskar dem ock detta: *HErren — allom*. O! hvad usflare än en människa, ifrån hvilken Gud är viken? Dom. B. 16: 20, 21. 1 Sam. 16: 14. Hos en sådan taga alla laster öfverhanden, til hennes egen skada och förderf. Eller, huru kunne vi se en sådan utan at rysa och håpna? Hon utmärker sig sjelf igenom gärningarne som äro onde. Hat, bitterhet, svordom, lösaktighet, m. m. äro hennes hvardagsgärningar. Och, hvad hafver hon däråf? Et uselt nöje, det hon får betala med andras förakt, fattigdom, sjukdom och sist den eviga döden. Of. 9: 11. Sådan är deras lott, som *HErren* nödgas öfvergifva. Därföre önskar ock Paulus så hjerteligen här i Texten, at fridsens *HErre* jämt måtte vara med hans åhörare, ja, ingen undantagen; emedan han visste at hvarest Gud är i nåd, där är ock all lyckfahet. *HErren — allom*.

§. 3.

Del. 2. Men som det intet är nog med at önska godt öfver andra; utan, de måste ock kunna det emottaga; så få vi nu se på *folket*, som kan njuta denna önskan til godo. Apostelen nämner det här i Texten med det ordet: *Eder: Sjelfver — gifve Eder*, står här. Och förstår där

därmed sine åhörare, som hade anammat hans lära och förde åfven et Gudfruktigt och Christeligt lefverne. Det gagnar intet at önska den godt, som ej kan det emottaga. Om ån alla människa på jorden, och alla ånglar i himmelen, ville önska frid och all annan lyckfalgighet öfver en sådan, så galler det intet. 2 Kon. B. 9: 22. Ef. 48: 22. Jer. 30: 5. Ez. 13: 10, 16. Här måste således en fann och ofkrymtad båttring göras, all upfåtelig synd öfvergifvas och Jesu förtjänst igenom tron anammas; då kan önskan om frid och flere förmåner få rum hos oss, och på oss fullbordas 2 Cor. 13: 11. m. m.

§ 4.

Tillämpning. 1:0 *Äro vi et sådant folk som kan taga emot de hårliga önsknin- gar, som innehållas i vår Text? Gud nåde oss! om han skulle handla med oss efter förtjänst; så sannades på oss hvad som låses om Juda, Jer. 16: 5. Eller hafver ogudaktigheten någonsin tilförene varit så förhårdad som nu? m. m.* 2:0 *Aktom oss at längre fortfara i en slik obotfårdighet! vi kunne snart göra Gud ledsen vid oss; då han uträcker sina hand emot oss til at förderfva oss. Jer. 15: 6.* 3:0 *Görver i dag bot i stoft och asko, så skal sjelfver fridsens HErre -- måtto, och vara med Eder allom.*

Tillägging *)

Innehållande

Predikningar öfver

OTTES. och HÖGMÅSSO-TEXTERNE
på IV. St. Böned. 1782.

OTTESÅNGEN.

§. I.

HErre, tu äst stor och titt namn är stort,
och tu kant tbet bevisa med gärnin-
garna. Detta är Jeremiæ utrop i Cap. 10: 6.
Propheten var nu syffelsatt at varna Guds
folk för afguder och vidskeppelse; och
för at få mycket mer inskärpa denna
högstnödiga förmaning i deras hjertan,
lemnar han en beskrifning af de hedni-
ska afgudar, hvarutinnan var afskildrad
hela deras vanmagt och uselhet, samt
folkets dårskap som tilbådo dessa för-
gångliga bilder. Men då han likasom
ledsnat skåda dessa oförnuftiga gyckel-
vårk, vänder han et uplyst förstånds öga
til

*) Sedan man hade affatt de föregående Disposi-
tioner, äro dessa nu efterföljande öfver Ottes.
och Högmåssö-Texterne inkomne, och befunnos,
efter öpnad Sedel, vara författade af Bruks-
Pastorn Herr J. KÖSTER, som af Sällskapet der-
före århållit Tre Silfver-Jettoner.

til vår Gud, och då vardt han få rörd, få uptånd af en helig ifver mot afgudarne och en djup vördnad för Guds tilbedjansvårda Majeståt, at han utbrister: *Tig HERre är ingen lik, tu äst m. m.* Vår Gud, som är alla Creaturs Skapare och uphofsman, alla andars fader, all tilligs begynnelse och ursprung, et omäteligt väfende af alla fullkomligheter, han kan ju ej annat än vara *stor*. *Stor* är han *til sit förstånd*, så at intet flyr hans kunskap, han känner på det tydligaste och det äfven utan all tids utdrägt, så väl alla värkliga varelses, Ebr. 4: 13. samt händelser som hafva varit, som äro, som framdeles komma skola, såsom ock de, hvilka under vissa vilkor äro möjliga. 1 Sam. 23: 11, 12. Matth. 11: 23. Denna ljusens fader ser alltid sanningen i sin fulla dag. *Stor* i anseende *til sin vilja*, som är den renaste och heligaste, efter hvilken han befrämjar sina lydiga Creaturs väl och salighet, men hemföker de hallstarriga med rättvisa straff. Rom. 2: 6, - 9. Vist är han *stor*, som besitter sådan rikedom af visdom och kunskap, Rom. 11: 33, som alt vissligen skickat, grundat och tilredt, Ps. 111: 3. som alt härligen gjordt, mågtigt bevarar och til så ädla ändamål styrer. Men denna Majestätiska Guden är icke allenast i sit väfende omäteligt *stor*, han bär icke al-

lenast et stort *namn*, Ef. 42: 8. Pf. 111: 9. Pf. 48: 11. utan alt högt, stort, och förträffligt, som vi kunne föreställa oss, kan han bevisa med gärningarna. Eph. 3: 20. Han är ej en sådan Gud, hvil-
kens fullkomligheter blifva okände och hvilande, utan genom *sina dråpliga gärningar och lofliga värk* har han låtit sitt Gudoms Majestät framlysa med de hårligaste strålar. Hårom få vi i anledning af Texten handla, då vi vele föreställa:

Guds dråpeliga gärningar.

1:0 *Til deras ursprung.*

2:0 *Til deras beskaffenhet.*

§. 2.

Hoppet om detta ämnets tilbörliga förklarande, synes af sjelfva Texten vara för oss omöjligt, då David säger: *Ho kan uttala HErrans dråpeliga gärningar; hvilket är det samma, som han sade, det är omöjligt, det låter sig intet göra* *). Vi må ock i djupaste ödmjukhet inför vår Gud tilstå vår vanmägt hårutinnan, då denne HErrens *gärningar äro så underliga*, Pf. 66: 3, 5. at vi vid deras första åsyn nödgas utbrista: *sådan kunskap är mig för underlig och för hög, jag kan icke begripat*, Pf. 139: 6. så mångfaldiga, at *vi icke kunna finna på det värk, som Gud gör,*

*) Vid. Stark. h. 1.

gör, hvarken begynnelse eller ända, Pred. B. 3: 11. så vidsträckt, at vi kunna säga om Guds gärningar det som säges om Gud sjelf Job. 11: 8, 9. De äro högre än himmelen, hvad vilt tu göra? Djupare än belfvetet, huru kan tu känna them? Längre än jorden och bredare än hafvet. At fullkomligt uttala Guds dråpeliga gärningar, därtill erfordras, at med en granfynt upmärksamhet genomvandra de omäteliga rymder, som äro uti naturens, nådens och hårlighetens riken, där Gud i sina värk allestädes utbreder sin åra ibland sina Creatur; men därtill behöfdes, at kunna skåda alla ting, alla händelser, alla orsaker, med alla des fölgder i deras enhet, i deras vidd och deras sammanfattning; ja det vore at säga mer, än et ändeligt förstånd kan fatta och en skapad tunga uttala, ty denna HERREN han gör mächtig ting, som man icke utransaka kan, och under, derpå intet tal är. Job. 9: 10. Om alla the trä och gräs uti mark, the bade båd stamma och tunga — Jesum lofva. Ps. B. N° 354: 5. fast mindre med vidlöftighet upräkna, omtala och beskrifva Guds dråpeliga gärningar. Dock oaktadt alt detta, så har Gud icke nekat oss den förnöjelse, som nödvändigtvis härflyter af Guds värks betraktande, Ps. 111: 2. och David, en man efter Guds hjerta, ånskönt han fant både

95-
 svårigheter och omöjlighet, vid at grundeligen känna och värdigt uttala Guds dråpeliga gärningar, så upmuntrar ändå han, som själf smakat så mycken sötma under denna glada fylsan, äfven andra, at känna samma ljuslighet; *kommer*, säger han, *och ser uppå Guds värk, then så underlig är i sina gärningar, ibland människors barn.* Ps. 66: 5. Kunna vi icke med styrka granska, med redighet fatta, med våltalighet utfåja dessa Guds dråpeliga gärningar, så få vi dock i svaghet, såsom barn jollra dårom. Alla de ofullkomligheter vi blifva varse under detta vårt bemödande, blifva lika så många talande bevis om ämnets vikt, storhet, förträfflighet, som vi hafva för händer. *Konungars och Förstars råd och hemlighet må man väl förtiga, men Guds värk skal man hårligen prisa och uppenbara.* Tob. 12: 7. För at efter vår ringa förmåga, bidraga til detta höga, men skyldiga göromål, fäste vi vår andåktiga upmärksamhet vid Guds dråpeliga gärningar.

§. 3.

I. På deras ursprung. Då Konungen David nu var fyslosfatt at frambåra sin och alles vår välgörare et helgadt lof, för hans öfverflödande godhet, så kunde han icke förglömma orsaken til den ymniga välvilja, som vår Gud alltid låtit framlysa för människoslägtets väk
 Han

Han framställer därför den sol, hvarifrån alla våra lyckfalighetsstrålar nedkomma. Han upptäcker den åder, hvarifrån alla välsignelses strömmar härflyta. Han öppnar den outöseliga grufva, därifrån alla välgärningar böra hämtas. *HERR*en, säger han, *är mild*. (עוֹבֵד *bonus*). Om hvar blodsdroppa i vår kropp vore talande tungor, så kunde vi icke ändå utfåja det stora, omäteliga, som innefattas i detta: *HERR*en *är mild*. Frågas, hvarför Gud skapadt så många planter, stjernor, solar, så oräkneliga Creatur, så ypperliga varelser, en så präktig verld? Vi kunna icke gifva någon annan orsak, än denna: *ty HERR*en *är mild*. Frågas, hvarför denna vår Gud haft en så brinnande ömhet för den i synd fallna människan, at Guds Son sjelf blifvit människa, och uti sin mandom lidit så smärtsamt plågor, et så botrenlöft lidande, en så hiskelig död? Vi kunna icke mera säga än, *ty HERR*en *är mild*. Frågas, hvarför han som har himmelen til sitt säte och jorden til sin fotapall, som besitter all salighet, all förnöjelse uti sig sjelf, ändock stråcker så vårdande omsorg til alla sina Creatur, så at de minsta med de största få fågna sig af hans uppehållande kraft? Vi kunna icke fullkomligare utredat, än bekänna: *ty HERR*en *är mild, han är allena god och förbarmar sig*
öfver

*Öfver all sin värk. Ps. 145: 9. Ja, god är tu store HErre Gud, barmhertigheten är tin skrud, tin fotspår fetma dryper; utöfver alla creatur, från mänskan til det minsta djur, som ned i stoftet kryper. Sv. Prof-Pf. B. N:o 40: 9. Gud är mild, han åger denna egenkapen, såsom alla andra fullkomligheter i omätelig grad. Ingen är god utan allena Gud. Luc. 18: 19. Ingen kan i det afseendet bära detta namnet mer än han. Det goda, som finnes hos creaturen, har ju sin uprinnelse från denna eviga godhets källan; och den är jämförelsevis emot Guds godhet, såsom en droppa mot världshafvet, såsom en liten gnista mot sjelfva solen, och än mindre; ty HErren är icke allenast god och nådelig, utan af stor godbet. Ps. 86: 5. Men denna Guds väsenteliga godhet har icke för ofs varit någon tillsluten örtagård och en förseglad brunn, Hög. V. 4: 12. utan bela jorden är full af HErrans godbet. Ps. 33: 5. Denna godhets källan har icke velat vara innesluten i en tom evighets tyfsta gömle; därför har han skapat sådana varelses, hvilka kunna smaka och se buru god och ljustig HErren är. Ps. 34: 9. Han har låtit den ena godhets och barmhårtighetsfloden efter den andra, begjuta ofs människor. I detta afseende säger vår Texts författare på et annat ställe, at Guds godbet är bättre än lif, Ps. 63: 4. emedan
just*

juft Guds *godbet* och *mildbet* är grunden och orsaken til både vårt naturliga, andeliga och eviga lif, samt all den lycka och fällhet, som vi däruti årfara och njuta. Icke endast människan, utan alla skapade varelser måste årkänna Guds *mildbet* för den rätta springekälla til sitt lif och sina förmoner, ty *bans godbet räcker så vidt som himmelen är, och bans sanning så vidt skyarna gå*. Pf. 36: 6. Guds-*mildbet* är då en ljuslig driffjäder til alla Guds dråpeliga gärningar; en dyrbar grundval, hvaruppå creaturens väl sig fotar; en osvikelig pelare, hvarvid vi med frimodighet må trygga oss; ty *bans mildbet är kvar morgon ny*, uti et jämt fortfarande, och *bans trohet är stor*. Klag. V. 3: 22, 23.

§. 4.

II. På *devas beskaffenhet*. De kallas i Texten dråpeliga gärningar (גבורה, *virtutes, illustria facta*), ty de vittna lika så mycket dårom, at i Guds band står kraft och magt, i Chrön. B. 29: 12. som at *bans godbet är stor*. Pf. 31: 20. De visa oss en skymt af Skaparens Majestät, och äro en liten afbild af Guds tilbedjansvärda fullkomligheter. De lysa alla af en evig vishet, en oändelig godhet och en öfversvinnelig förmåga. Låtom oss beskåda

§. 5.

α) *Skapelsen*. O! hvad dråpelig gärning: *Här prisar vist värket mästaren*.
Syr.

Syr. 9: 24. Med det enda allmagts ordet *varde*, framför han så många lysande himlakroppar, en så fruktbar jord ifrån sitt intet. *Han bjuder de ting som icke voro, lika som de voro.* Innom sex dagar bygger han en värld, hvars underbara sammanfattning människor, genom sex tusend års forskning och årfarenhet, ännu intet hunnit utleta, *thet är minst, som vi se af hans värk, mycket större äro oss ännu fördold.* Syr. 43: 36. Han inrättar alt, så at det passar til de stora ändamålen, sin åras utbredande och creaturens fällhet. *Himlarna måste förtälja hans åra och jafstet förkunna hans bänders värk.* Pf. 19: 2. Han låter oss i de skapade tingen smaka det söta, för at påminna oss *buru ljuflig HErren är.* Pf. 34: 9. Vi få skåda det vackra och intagande, för at ihogkomma, *det Gud är all fågrings mästare.* Vish. 13: 3. Vi få förundra oss öfver alla naturens märkvärdigheter, på det vi måtte tänka, *det måste vara en stor HErve, som benne gjordt hafver.* Syr. 43: 5. Men *ho kan se sig mått af denna hans bärlighet?* Syr. 43: 1. och *ho kan uttala alla dessa HErrans dråpeliga gärningar?* *Kommer, låter oss derföre tilbedja och knåböja och nederfalla för HErranom, then oss gjordt hafver.* Pf. 95: 6. *Jag tackar dig HErre therföre, at jag underliga gjord — — min själ väl.* Pf. 139: 14.

§. 6.

Vände vi nu våra ögon *β)* på människosläktets återlösning genom Christum, hvad dråpelig gärning finna vi icke detta vara, där Guds egenskaper framstråla i sin högsta glans? Då människan, genom en fräck olydnad, brutit Guds förbud, 1 Mos. B. 3: 6. slitit det kärleksband, som var emellan henne och dess store Skapare, gjordt sig skyldig til domens undergående, *tu skalt döden dö*; 1 Mos. B. 2: 17. så var nästan intet hopp öfrigt om dess uprättelse. I hela skapade naturen fans ingen, som hvarken ville eller kunde hjälpa. Men här öppnade Gud alla sina kärleks rikedomar, *bans hjerta brister för människans skull, at han måste förbarma sig*. Jer. 31: 20. Hans vishet finner medel, när alla andra gifva saken förlorad. Enda Sonen blifver människa, för at kunna rådda människor, at frålsa det, som förtappadt var. *O! hvilken djuphet af den rikedom som är — hans vägar*. Rom. 11: 33. Den djupaste förnedring, det blodigaste lidande, den våldsamaste död, och, jag håpnar, sjelfva afgrundens omåteliga plågor undergås; och det endast för människans skull, som i anseende til sin Gudomeliga återlösare, dock *intet annat är än stoft och aska*. 1 Mos. B. 18: 27. *Härre hvad är människan, at tu så tänker på henne?* Ps. 8: 5. Då jordiske Konungars

gars storvårk ofta kosta underfåtarenas blod och tårar, så låter denna Himla-Konungen sitt eget blod rinna, för at utföra sitt storvårk, verdens försoning med Gud. Hvad dråpelig gärning, at på en gång uprätta et helt människo-slägte, at frälssa så många millioner syndare! Det är intet underligt, at ånglar-na, desse rena Himla-varelser, brinna af åstundan at *se in i denna Gudaktighe-tens hemlighet*, 1 Pet. 1: 12. ty fannerli-gen är det icke en så dråpelig gärning, en så underbar frälsning, at sjelfva evig-heten intet är nog tillräcklig för at ut-reda dess djupheter. Dock få vi, til vår eviga förnöjelse, med upträckt ansikte, i et högre ljus skåda denna kronan af alla Guds vålgärningar: där få vi för hans outöseliga frikostighet sjunga denna nya sången: *Lambet, som dödat är, thet är värdigt — lof*. Uppenb. B. 5: 12.

§. 7.

Men vår Gud han har icke allenast skapat och återlöst oss, utan *γ) han fort-sätter ännu både i naturens och nådens vi-ken dessa dråpeliga gärningar*, då han up-pehåller hela den vidsträckta naturen, Ebr. 1: 3. vårdar sina händer vårk, och bår en så utmärkt öm omsorg om männi-skan, at han icke allenast befrämjar dess lekamliga väl, utan genom sin Anda och de skänkta nådemedel arbetar på dess om-

omvändelse, nya födelse, rättfärdiggörelse och helgelse; det är, på försoningens tillämpande, mottagande, anammande och befestande, så at människan får sjelf årfara, *at Cbristus Jesus är oss af Gudi gjord til — förlossning.* 1 Cor. 1: 30. Dessa Guds dråpeliga gåringar, de skola icke uphöra, så länge himmelens dagar vara, ty *hans godhet varar evinnerliga.* Hvad vidsträckt fält förefaller icke här våra skumma ögon. Med en vink styr denne alsmäktige HErren både himlarna och jorden. Huru många oräkneliga varelser måste icke tilstå, at han gifver *dem lif, anda och alt?* Apostl. G. 17: 5. Kunne vi räkna dem alla, för hvilka *han öpnar sin hand, och mättar til behagligheten?* Ps. 145: 16. Foglarna under himmelen och gråset på marken äro ju äfven et föremål för hans uppehållande godhet. Matth. 6: 26, 30. Hvad huld omvårdnad, hvad öfverflödande vålgåringar bevisar han då icke människan, som han sjelf säger vara *mycket mer än tbe.* Matth. 6: 26. Hennes ingång i lifvet, Job. 10: 8-11. hennes fortgång i verlden, v. 12. hennes afgang ur tiden, Cap. 14: 5. är af det allseende ögat icke allenast sedd, utan uttåkad, afpassad. Et blindt öde och toma lyckskott äro icke orsaker til de skiftande händelser, som drabba oss, utan en följd af Guds

visa regeringsplan, hvilken dödliga ögon
intet skönjer förr än efteråt, sedan tå-
kelfet är borttaget. *HERRANS öga ser uppå
them som frukta honom, them — trösta.* Pf.
33: 18, 19. *ty hans godhet varar evinnerliga.*

§. 8.

Hvad brinnande åhåga ådagalägger
icke åfven Gud vid syndares upsökande
och frålsande? Til den på syndastigar-
na vilsefarande ropar han icke allenast:
våndt om tu affällige, Jer. 3: 12. utan med
denna rösten skänker han en Gudome-
lig kraft, som är både uplyfande och
förbättrande, då den med lydaktighet
mottages. Pf. 32: 8, 9. Hvar och en om-
vänd måste ju tilstå, *HERR tu hafver dra-
git mig och jag hafver mig draga låtit.*
Jer, 20: 7. De måst rörande slag, Upp.
B. 3: 20. de bevekligaste föreställningar,
Ez. 33: 11. de nåderikaste löften Ef. 45;
22. Joh. 6: 37. brukar denne ömma för-
barmaren vid människors upväckelse och
omvändande. *Ingen berde kan så leta —
kärlek gråta.* Pf. B. N:o 243: 5. Huru
sorgfälligt vårdar han icke den fundne
och räddade själen? *Såsom en fader —
frukta honom.* Pf. 103: 13. *Han tecknar
den på sina bänder.* Ef. 49: 16. Den är
hans ögnasten. Zach. 2: 8. Ån mer, han
utväljer henne til sin boning; Joh. 14: 23.
*så at hon blir Guds tempel, och Guds Ande
bor i henne.* 1 Cor. 3; 16. Ja han har,
ef-

efter detta flygtiga och korta lifvet, beredt henne er varaktigt i himmelen, där *et oförgångeligt, obesmittadt och ovanskeligt* orf i Pet. 1: 4. blifver hennes lott; en skön krona hennes nådelön; en öfver alla mätton vigtig härlighet hennes beständiga salighet; ty *Guds godbet varar evinnerliga*. Det är då det oförfvarligaste öfverdåd at vilja skada och förderfva henne, som är så innesluten i Guds mågtiga hägn, och fått detta löftet: *hvilken Guds tempel förderfvar, honom skal Gud förderfva*. i Cor. 3: 17. Det vore ock det största oförstånd af oss, at misströsta om denna Gudens vårdande nåd, då *hans — evinnerliga*. Ingen händelse timar oss utan Guds vetskap. De måst tryckande bördor äro ock af den eviga godheten at oss afvägde. De kunna ej annat än befordra vårt vål, då vi därinunder hälle oss til HERRAN; ty *Guds godbet — evinnerliga*. Låt då olycksstormarna rafa under våra få lefnadsdagar, vår *Gud kan nåpsa vådret*. Matth. 8: 26. Han styr nog vårt tros skepp til hamnen, då *hans godbet m. m.* Låt forger trycka, vår JESUS är oss en glädjesol i dessa stora bedröfvelfer. Låt fiender hata, tadla, ja dråpa; vår Gud han gifver lif, vi hafve *en Gud, en Gud then ther bjelper — frålsar*. Pl. 68: 21. Låt plågor och sjukdomar tåra denna dödsens kropp,

at man nödgas gömma des s toft i stof-
 tet, *HErren skal upväcka oss af jordene.*
 Job. 19: 25. ty *Guds godhet varar evin-*
nerliga. Blifve denna fanning: *Guds god-*
het varar evinnerliga, stafven hvarvid vi
 oss stödjde under vår vandring, en hvilo-
 bädd under all våra plågor, en hugsva-
 lelse i all motgång, vårt ljus i lifvet,
 vår sol i döden.

§. 9.

Hvad äro vi nu Gudi för all hans
mildhet och godhet, för alla hans *dråpe-*
liga gärningar skyldiga? Förgäfves bjude
 vi til, at *vedergälla HErranom alt det goda*
han oss gör. Pf. 116: 12. Det står icke i
 vår förmåga, det öfverftiger oändligt
 våra krafter. Rom. 11: 35. Han fordrar
 icke eller någon betalning af oss. Han
 skänker alt af nåd och för intet. Ef. 55: 1.
 Vi måste tillstå oss vara ovärdige, oför-
 tjente, *alt för ringa til all den barmhär-*
tighet och trohet, som han mot oss gör. 1
 Mos. B. 32: 10. Men et tackfamt hjer-
 ta och en tunga, som talar Guds pris,
 äro de offer, som vi böra frambära för
 denna högsta välgöraren. Pf. 50: 14, 15.
 Därföre begynner ock Konungen David
 vår Text med detta loffåjande utrop:
Hallelujah (laudate Dominum). Han fant
 intet något bättre påstående at börja med,
 då han uplyfter sin andakt til Guds drå-
 peliga gärningars skårskådande, än detta

ordet, Halleluja. Han upmuntrar både sig och andra, at i stoftet nedfalla för denna HERRen (n) *som är, som var, och som komma skal*, Uppenb. B. 1: 4. *bvilken lefver ifrån evighet til evighet, v. 18.* at hembåra honom brinnande tacklågelser och et andåktigt lof, för all hans öfverflödande godhet. Han visar ofs sjelfva Texten såsom et efterdöme, at Guds tack och lof bör vara både begynnelsen, medelpunkten och slutet af alla våra företaganden, så at *alt hvad vi göre med ord eller — tacka Gud och Fadren genom bonom.* Coll. 3: 17. Men då vi vinlagt ofs efter yttersta förmågo om denna glada syflan at lofsjunga vår Gud; då vi tänkt och sagt alt hvad vi kunna i detta ljufva ämnet; så måste vi ändå vidgå, at det måsta återstår, ty *ho kan prisa all hans lofliga värk, eller förkunna alt hans lof.* Prof-öfvers. *Vi må prisa HERRen så mycket vi förmå, han är ändå bögre.* Syr. 43: 32.

§. 10.

Låtom ofs i dag med en oskrymtad eftertanka besinna, om vi gifvit akt på Guds dråpeliga gärningar, om vi fatt sådant värde på dem, som de värkeligen förtjena, om vi därför tilbörligt lofvat och prisat vår Gud. Jag fruktar at HERRen får klaga, Ef. 1: 2, 3. at vi få blygas öfver vår försummelse och

kallfinnighet. Efr. 9: 6. Vi böra med smärta känna våra brott, vår svaghet och våra förseelser; då först blir Gud rätt stor och majestätisk för själen, hans nåd ganska dyrbar, hans vålgärningar aldeles oundärliga; då kunna vi, när vi i trone fly till nådastolen, åtnå både rening från synderna och kraft til helgelse. 1 Cor. 1: 30. Vän dig, du Gud-älskande själ, här vid de saliga förrättningar, som där skola blifva de utvaldas gladaste syssa. Där nedkasta de sig och sina kronor för stolen, och sjunga den evigt lefvande Guden, sin medlare och försonare, för alla des dråpliga gärningar, lof och pris i evigheters evighet. Begyn då här i svaghet, at du där måtte få fullborda lofvet i fullkomlighet, och sjunga *hallelujah, vår HErre alsmågtig Gud hafver intaget riket*. Uppenb. B. 19: 6. *Tu åst värdig at taga pris — och äro skapt*. Cap. 4: 11.

Disp. II.

Jer. 32: 18, 19. *HErre Zebaoth är ditt namn, stor i råd och mågtig i gärningar*. Han kallas med skål HErre Zebaoth, (hårarnes Herre) ty han sträcker en allrådande spira öfver himlarna och jorden. Dan. 7: 10-14. Hans råd äro stora, ty de äro grundade uti *bans tankar, som äro så svåra djupa*. Ps. 92: 6. Ef. 55: 8. De lysa af en oändelig vishet. Job. 12: 13.

Men

Men hvad magt i hans gärningar! där framstråla öfver alt en oinskränkt förmåga, et våldé utan gränfor. Job. 9: 19. §. 1.

Herren Zebaoth, stor i råd och mächtig i gärningar.

I. *Guds stora råd* α) *om Skapelsen.* Hvad djup af vishet träffa vi icke i Guds råd om människans och hela verdens skapelse. Han besluter skapa, icke blott rörliga kroppar och hårliga växter; utan lefvande creatur, förnuftiga människor och rena andar; på det at sammanfattningen af detta olika, måtte blifva et beqvämt medel til Skaparens åra och naturens inbördes sällhet. Han bildar människan af jord, på det at ämnets ringhet måtte vara et talande bevis af måltarens storhet. Men han skänker henne därjämte en förnuftig och odödlig själ, på det at då hon smakar Guds godhet i naturen med sina kropps finnen, hon ock med sin konstiga tunga skal sjunga sin Skapare et förnuftigt och andåktigt lof. Rom. 12: 1. Ja människan, denna lilla verden, är et vidsträckt fält, at vi icke nog kunna förundra oss öfver des underbara sammanfattning m. m. — Vittnar icke alt detta, at när honom, Gudi, är *visbet* — *förstånd.* Job. 12: 13.

β) *Om Återlösningen;* här synes at *Guds vågar* äro böge. Ef. 55: 8. Det var un-

derligt, at Gud, den eviga godheten och visheten, skapade människan, hvilken han i sin allvetenhet såg skulle synda, och genom synden förlora all sin medskapade fällhet. Han heter ock därför sjelf *underlig* samt *råd*. Ef. 9: 6. *Hans råd äro väl underliga — igenom*. Ef. 28: 29. Han såg uprättelsen genom Sonens människoblifvande och påföljande lidande. — *Här är bredden och längden, djupet och bögheden af Guds råd och kärlek*. Eph. 3: 18. §. 6.

II. *Mågtig i gärningar*. § §. 4, 5, 6, 7. *Som mannen är, så är ock hans magt*. Dom. B. 8: 21. Tillämpn. § §. 9. 10.

Disp. III.

Pf. 104: 1. *Härre min Gud, tu äst ganska bärilig*. Gud är härilig til sitt väsende, härilig i sina gärningar, §. 1. i synnerhet för oss människor. m. m.

Några strålar af Guds prisvärda egenskaper, updagade i dess hushållning med människoslågtet.

Guds egenskaper i sin fulla glants, kunna icke skådas af dödliga ögon, icke fördragas af få ofullkomliga varelser som vi äro, hvilka måste dragas med en syndsens och dödsens kropp. Men vi få dock i Guds hushållning med oss här nedre, se så många strålar därpå, som vi kunna önska och fördraga. a) Guds
god-

godhet och allmägt i Skapelsen. § §. 3, 4. b) I återlösningen Guds rättfärdighet, som icke kunde lämna synden ostraffad. Guds vishet, som fant råd emot detta hifskeliga onda. Guds kärlek och medlidande, som fände enda Sonen. § §. 3, 6. c) I uppehållelsen hans barmhärtighet, som är bvar morgon ny. Klag. V. 3: 23. §. 7. d) I omvårdelsen, helgelsen och härliggörelsen, där strålarna af Guds egenskaper likasom i en punkt sammanstöta. §. 8. Tillämpn. Huru härligt har icke Gud uppenbarat sig för oss syndare? Glantsen af hans fullkomligheter, då vi anse honom såsom en försonad Gud, bör uplifva det sorgsnaste finne, upelda det kallaste hjerta och upväcka den stummaste tunga at sjunga HERRANS pris. Men är Gud så härlig ibland oss, så lätom oss ock förhårliga Gud i hjertat — i lefvernet — i lifvet — i döden. *Gif Gud at jag tig ärar m. m.* N:o 267: 6.

Disp. IV.

Dan. 2: 20. *Lofvadt vare Guds namn — starkhet.*

Et för Guds vishet och starkhet skyldigt lof.

1:0 Guds vishet. Disp. 2. Del. I. 2:0 Guds starkhet. § §. 4, 5, 6, 7. 3:0 Det skyldiga lofvet. § §. 9, 10.

Disp. V.

Thet är skedt af HErranom — våra ögon. Pf. 118: 23.

De utaf Gud bevista under.

1:0 I Naturens rike til Skapelsen, §. 4. och Uppeballelsen. §. 7. 2:0 I Nådenes rike Återlösningen, §. 6. Omvåndelsen och Helgelsen. §. 8. 3:0 I Härlighets riket. Coll. 3: 3, 4. 1 Cor. 2: 9.

HÖGMÅSSAN.

Texten. Psalm. 9: 2, 3.

§. II.

Jig hafver HErran för ögon alltid. Denna vackra bekännelse, som lyser af en ren Gudsfruktan, som vittnar om en brinnande kärlek, som röjer en frimodig förtröstan, och som är grunden til et andåktigt lof, låse vi uti Pf. 16: 8. Denna Psalm kallas med skål i öfverfriften et gyldene klenodium; ty Davids prophetiska anda afskildrar här med starka drag Messiam i desß bön och desß lidande, i desß förnedring och uphöjelse: han infätter äfven desß orden å Messiae vågnar: *Jag hafver — alltid*, såsom en juvel at ån mer pryda detta dyrbara smycket. Det kan ej annat ån för en rättskaffens Christen vara både upbyg-

ge-

geligt och fågnande, at under sitt Christendoms lopp få och kunna nyttja samma ord, som des's högtlofvade Frålsare brukat vid des's salighets förvärfvande, under sitt djupaste lidande. Då vi i tronens kraft begagne oss af sådana helgade ordalag, så förnyas hos oss åtankan af vår stiftade förtoning, hjertat genomtränges af JESU lidandes kraft, själen uppfylles af de ljufvaste känslor, och tungan kan icke nog uttala hans lof, som *hafver igenlöst oss Gudi med sitt blod.* Upp. B. 5: 9.

Jag hafver — *altid*, är et ibland de många Skriftenes tänkespråk, som för en Gudålskande är bäst passande och muntrande. När dessa orden blifva hjertats lust, ögats synpunkt, tungans valspråk, så kan intet annat än *alt hvad bon gör* — *tacka Gud och Fadren genom bonom.* Coll. 3: 17.

Jag hafver — *altid*, innefattar icke allenast en oskrymtad bekännelse om Guds allestädes närvaro och allseende, hvilken alla skapade varelser nödgas med enstämmig röst aflägga, at *i bonom Gudi lefva vi, rövas och hafva varelse*; Apostl. G. 17: 28. utan den innefattar ock et värkeligt hjertats och själens vändande til Gud, seende på Gud, förtröstan och hvilande hos Gud, ro och förnöjelse i Gud. Så at en trogen själ hafver HERren

ren för ögon, eller närmare, *hafver satt Herren för sig*, såsom en sköld, hvilken skal betäcka henne; såsom en borg, hvilken skal omgifva henne; såsom en klippa, på hvilken hon vil bygga; såsom en nådastol, dit hon vil fly; såsom en Konung, den hon vil tilbedja och lofsjunga; såsom en sol, hvilken henne lyser, fågnar och vederqvåcker.

Jag hafver — alltid, är icke någon flygtig tanka på Gud, och et vaklande begår emellan jord och himmel, utan en beständig själens bøjelse til Gud, som yttrar sig i en oafbruten fruktan för Gud, kärlek til Gud, pris och tack för *Guds ousfjeligga gåfvor*. 2 Cor. 9: 15. Antingen vi då äro hemma eller borta; antingen i vårt hus eller i Guds hus; antingen i sällskap, eller i ensamhet; antingen lyckans sol lyser, eller motgångs mörkret öfverhöljer; antingen vi hafva et eller flera steg til grafven; antingen krona och scepter fallit på vår lott eller tiggareftafven, så låta vi *våra begår vara kunniga inför Gud med bön, åkallan och tacksågelse*. Phil. 4: 6. Den människa, som *hafver — alltid*, des hjerta värmes af Guds kärlek, des begår upeldas af Guds godhet, och från des själ och tunga härflyter et andåktigt Guds lof såsom vatten från källan, såsom ljus och värma från so-

folen. I anledning af Texten vele vi genom Guds nåd föreställa:

En Christen, som hafver HERRen för ögon alltid.

§. 12.

När en människa, under lefvande å-tanka på Guds allestädes närvaro, all-seende, kärlek och barmhärtighet häm-tar af dessa och samteliga Guds fullkom-ligheter bevekande skäl til Gudsfruktan och dygd, til glädje och frid i Gud, til Guds lof och pris, så tåges hon at hafva HERRen för ögon. Så gjorde män-niskan för fallet, då Guds beläte var hennes prydnad, oskulden hennes krona, föreningen med Gud hennes fullkomliga salighet: hon hade då sin lust i Gud, och des lefnad jämte hjerta och tunga frambar HERRanom et värdigt lof. Men denna fälla tiden är förbi. Människan föll af och syndade. Uri sitt naturliga och oförändrade tilstånd, då hon såsom född af kött, är kött, Jah. 3: 6. har hon nu et köttsligt sinne, som är en fiendskep emot Gud. Rom. 8: 7. Hon är stadd i et bistert synda-mörker, där hon intet ser sitt djupa elände, intet årkänner des e-ländes Frålsare, intet förstår huru salig-heten genom honom kan årnås. Hon är så oförståndig, at hon intet frågar efter Gud, hon är så dåvaktig, at hon säger i sitt hjerta, det är ingen Gud til. Ps. 14:

1, 2. Hon är så förmåten, at *hon håller Gud i alla sina tankar för intet*. Ps. 10: 4. och huru omöjligt är icke i detta tillstånd at hafva HERRen för ögon och sjunga hans pris.

Dock låt vara, at en oomvänd, som ännu intet har något andeligt lif, eller några andeliga lifskrafter, ville efterapa Guds trogna barn, instämna med dem i deras andeliga frögd och frögdefulla loffånger; så är det endast ljud utan andakt, ord utan hjerta, glättighet utan själaro. HERRen klagar öfver fädana: *Detta folket nalkas mig — hjerta är långt ifrå mig*. Es. 29: 13. De äro honom en styggelse. De blottställas för skrymtares lön. Matth. 24: 51.

Igenom den omvändande och helgande nåden kan människan endast förfärtas i det lyckliga tillstånd, at *hafva HERRen — alltid*, samt därinunder utöfva sina förnöjande Christendoms-plikter. Guds anda måste med ordets genomträngande kraft skingra det mörker, den okunghet och de skadande fördomar, som af naturen äro alle förderfvade Adams afkomlingar medfödde; uplysa förståndets öga med lifsens ljus, med de himmelska sanningars grundeliga kännedom, och böja viljan til deras frivilliga efterlefnad. Den nådehungrande måste med tron fatta och sig tilägna JESU blods

renande kraft, hvarigenom hon bekommer syndernas nådiga tilgift och en inför Gud gällande rättfärdighet, samt kraft til helgelse; då först kan hon säga: *Jag frögdar mig i HERRANOM och — rättfärdighetenes kjortel*, Ef. 61: 10. Då kan hon sjunga med Maria: *Min själ prisar storliga — minom Frälsare*. Luc. 1: 46, 47.

§. 13.

Då nu människan, genom den medverkande nåden, genom de ofvanefter gifna krafter, både tidt och ofra framtriger med sina tankar för den osynliga thronen, då hon med en helig fruktan och vördnadsfull förundran beskådar honom, som bor i det eviga ljuset, såsom all vålfignelses ordfak, all salighets springekälla; Då hon öfvervågar alla de oräkneliga godhets prof, som denna ljusens fader bevisat hela mennisko släktet, vid skapelsen, under uppehållelsen, genom återlösningen, sam den vårdande omsorg, som denna eviga godheten, så ofta låtit framskina för des enskildta vål, då HERREN icke allenast låtit sig *vårda om des själ ganska bjerteliga*, Ef. 38: 17. utan under alla des lefnads dagar, under alla föränderliga tidskiften varit des lyckas så synbara befordrare, at hon öppen-hjertigt nödgas bekänna: *HERRER tu est vår tilflygt ifrå slägte til slägte*, Ps. 90: 1. så kan hon inter

an-

annat, än med David, *tacka HErranom af alt hjerta*. Då lefvande föreställningar om Gud och Hans grundlösa godhet behårskar desfs själ, då hans vålgärningar svåfva för desfs ögon och syflossätta desfs tankar, och då en eldig luft brinner i desfs bröst och hjerta, at tackas sin stora vålgörare, så *kommer bon med tack in för hans ansigte och — — Psalmer, Pf. 95: 2*. Det kan då aldrig brista en människa, som *bar HErren — alltid*, uppmuntrande och bevekande skål, at *tacka HErranom*. Vore Gud et sådant väsende som intet hade något, at göra med oss; intet tänkte på oss; intet vårdade sig om oss; vore vi lika lyckelige och fälle, utan Gud; kunde vi framhjelpa oss, utan hans vaksamma försyn: lefva, utan hans uppehållande: försörja oss, utan hans åtgärd; så kunde vårt förhållande, i anseende til Gud, vara mindre lagbundet, vår försummelse, mindre straffvärdig. Men nu då Gud med oss, och vi med honom äro förbundne med de sterkesta band: Nu då skapelse, uppehållelse och återlösning, lemnar Gud en trefald rätt til oss, samt pålägger oss mångdubbla plikter i anseende til honom: Nu då Gud och hans underbara försyn har den sterkesta inflytelse på ~~vårt~~ lif, vår lycka, vår sällhet, både i tid och i evighet;

het; Ho kan då vara så oförnuftig, så djerf, så förmåten och vilja afskudda sig den plikt, den förbindelse, at *tacka HErranom?* Vi upväckas til at *tacka HErranom*

§. 14.

1) *Af Hans egna böga fullkomligheter.*

David kallar honom i texten *HErre* *nom*: Et namn, som tilkånna gifver en Majestätisk höghet, en oändlig godhet, en öfversvinnelig nåd; ty det är et knippe, hvarutinnan alla fullkomligheter äro sammanfattade. Denna Guds höghet vore för oss en förborgad skatt, och et djup som vi aldrig kunde påfinna, om icke Gud i sitt ord behagat uppenbara, i de skapade vårken låtit framlysa, och i sina vålgärningar mot oss täckts ådagalägga den samma; *men nu kan hans osynliga väsende — — af gärningarna Rom. 1: 20.* Gud med sina vårksamma egenskaper, må vist väcka begär i alla skapade bröst, at *tacka honom.* Ack! o människa, om du finge skåda detta tilbedjansvärda väsendet *HErren*, om en stråle af hans härlighet endast finge genomtränga ditt hjerta; om en droppa af hans salighet nedfölla på din själ, månne du intet skulle skatta för din högsta ro, förnöjelse och salighet, at evigt få tilbedja, lofva och tacka denna himlarnas Konung? Guds hög-

het, denna klara sol, som förblindar de skarpaste ögon, för hvars glants Cherubim och Seraphim skyla sin anlet, änglar och människor buga, djeflar och helfvetet darra, den uppeldar en Christen som *bar HErren* — — *altid* at nedfalla til stoftet och utropa: *vi tacke dig HErre alsmågtig Gud, tu som åst och varit hafver och tilkommande år.*

§. 15.

2) *Hans ömniga vålgärningar*, om hvilka vi straxt må bekänna at *de stå icke til at räkna*. En gåfvas värde måte vi dels i anseende til personen, hvilken skänkt den samma; dels i anseende til bristen hvarutinnan vi äre stadde. Guds vålgärningar äga i båda dessa hänseenden et ypperligt värde. En gåfva af en väns hand skatte vi högt. En skänk utaf Konungen förvare vi med yttersta årkånsla, såsom et ständigt vittne om hans nåd. Det är Konungens, det är vännens värde, som lägger vigt til gåfvorna. Gud är den bästa vännen hvilken icke låtit sig utan vittnesbörd ibland oss. Han är *Konungars Konung, och HErrars HErre*; huru kan då någon gåfva vara liten, hvilken kommit ifrån denne *Ljusens Fader*? huru kan den mottagas utan den djupaste årkånsla och hjerteligaste tackfägelse? Våra brister deremot äro så tryckande, våra behov

ver

ver få bottenlösa, at de aldrig kunna lindras, fast mindre afhjelpas, utan endast och allenast af denna HERRen, *hvilken godhet varar evinnerliga*. Guds välgärningar emot oss, de äro så många, at vi icke kunne minnas dem; så vidsträckta, at vi icke kunne mäta dem; så stora at vi icke kunne värdera dem; derföre kallar ock Konungen dem i texten *under*. Jag — *förtäljer all tin under* eller närmare *vil förtälja*, ty genom upräknandet af Guds allmagts under i Skapelsen, hans kärleks under i återlösningen, hans vishets och barmhärtighets under i uppehållelsen *) blef han ännu mer upptänd, at tacka HERRanom, *hvilken gör tekn och under både i himmelen och på jorden*, Dan. 6: 27. Han säger med flit, at han *ville förtälja*, ty han var vis nog, at han icke var i stånd, at fullkomligen utreda detta, då Gud *gör under, däruppå intet tal är*, Job. 9: 10. Han säger ock derföre på et annat ställe: *HERR min Gud stora äro tina under — — — the stå icke til at räkna*, Ps. 40: 6. hvarutinnan äfven Syrach instämmer: *thet är them beligom ännu icke gifvet — — — under uttala kunna*, Syr. 42: 17. Men en Christen som har HERRen — *altid*, och därutaf uppväcks och förbindes, at tacka sin Gud,

*) Se mera härom i Ottesfängs Texten.

han gör det af *alt hjerta*. Hjertat bör vara grunden til alla våra göromål, äfven så til våra tack-offer. At tacka Gud utan hjerta, det vore at frambära et lytt offer, som är HErranom en styggelse. Honom tackes icke et *deladt hjerta* och en *ljum själ*. Upp. B. 3: 16. Alla våra böjelser och begär, alla själens förmögenheter, förstånd, tankar, vilja; alla kropps krafter och gårningar, alt hvad vi äge och hafve, bör vara lågande af kärlek til Gud, uppoffras Gud, användas til Guds tack och pris. Då vi med tack vilje komma för Guds ansigte, så måste hjertats varma känslor och en brinnande andakt drifva oss därtill; det måste heta: *Gud mit hjerta — — sjunga och lofva. Gud är ej nog med sång at lofva; så gör bvar fogel på sin quist. Af mig långt mera fordras vist, som undfått har långt större gåfva. Mig hjälper han ur syndens fall, mig til sitt belåt han förnyar. Upp hjerta öfver högsta skyar, och lägg tig för hans fotapall*, Prof-Psalmbok. N:o 3: 5. Men hårtill årfordras en trågen bön, en oafbruten vakksamhet, et *beståndigt seende på Gud* och förnyade årindringar af Guds fullkomligheter och bevista välgårningar, om hjertat stådse skall blifva hängande vid Gud sin salighets klippa, så at det i tack och lof kan utgjutas HErranom i Sam. 1: 15.

§. 16.

En Christen, hvars hjerta är intaget af Guds godhet, hvars själa-krafter och lifsandar fyllofattas i en helig förening, såsom et vål stämt instrument, at sjunga sin vålgörares lof, den *frögdar sig och är glad i Gudi* Denna andeliga frögd begynnes hos den trogna, då hon blifvit förvissad, at synden är förlåten och Gud hennes förfonte Fader. Den förökas och tilväxer under den dageliga helgelsen, då *Guds kärlek* stundom i så ymnigt mått *blir utguten i desz hjerta genom den Helga Anda*, Rom. 5: 5. at den trogna med sötaste förnöjelse finner sig vara i Guds kärlek innesluten. Härutaf uptändes *hjertat af en brinnande glöd och en HErrans låga* utspriker sig i alla desz själa-förmögenheter Hög. v. 8: 6. så at hon utbrister: *bjerteliga kär basver jag tig HErre &c.* Pl. 18: 2, 3. *Jag frögdar mig &c.* Ef. 61: 10. Denna invärtes själa-frögden stiger stundom til en så hög grad, at den utbryter i en utvärtes *glädje*, så at de kroppsliga delar äfven blifva intagne af et sådant begär til Gud, sådan längtan och trängtan efter Gud c) at det heter: *mitt kött längtar efter dig*, Pl. 63: 2. ja sådan ro och förnöjelse i Gud, at både *kropp och själ frögda sig i lefvande*

E e 3 Gud

*) Nohrborg 18 S. p. Trin.

Gud, Pf. 84: 3. Och denna frögden, såsom en frögd i Gudi, hvilken är sjelf oombytlig, kan icke utblåsas af bedröfvelfens ilande stormar. De trogna kunna med Paulo vara *glada uti all sin bedröfvelse*, då *frögd i HErranom är deras starkhet*. Men låt vara, at deras glädje-sol skulle någon gång bortskymmas af sorgemolnen, och deras frögd icke vara rätt kånbar, för denne tidens tryckande vedermöda, så upklarar ju snart den dagen då hon får ingå i frögdeboningarna *ther evig frögd skall vara* — — *suckan måste bortgå*, Ef. 35: 10. *Glädje tilfyllest och et lustigt wäsende på Guds bögra band evinnerliga.*

§: 17.

En Christen som bar *HErren* — — *altid, lofvar afven Guds namn* eller närmare, *sjunger*. Antingen med Guds namn tilkånna gifves Guds omåteliga varelse, eller hans tilbedjansvårda egenskaper, som ock är Gud sjelf, eller hans heliga ord, hans dyra Sacramenter, hans stiftade salighets ordning, hans dråpeliga under, hans förträffeliga vålgärningar *), så finner en Christen ljufligen, at det alt sammans är vårt vördnad, högakt-

*) *Durch den Nahmen Gottes wird verstanden alles, dadurch er sich seinem Creaturen geoffenbahret hat und zu erkennen giebr.* Rambachs Erleuter: Freylingh. Theol. p. 865.

aktning, pris och loffång. Då hjertat är känslofullt af Guds godhet, då få många ämnen, som i *Guds namn* innefattas, stå tecknade för dess ögon, få behöfver hon intet leta efter ord, intet vara rådvill, hvad hon skal säga, när hon vil lofva HERRen. *Nu öppnas mun til Guds namns pris*, nu blir hon brinnande i böner och tackfågelfer förutan återvåndo, och Guds lof blir alltid i hennes mun. Men det är henne nu icke nog, at blott talande lofva sin Gud, utan hon vil anvånda alt til Guds åra. Med sin böjeliga röst vil hon äfven i: *Psalmer, Loffånger och andeliga visor sjunga och spela HERRanom* *) Eph. 5: 19. Hon riktat ock alla sina *gärningar* til det stora ändamålet Guds åra och lof, hon vandrar värdeliga HERRanom och *låter sitt ljus lysa för mänskom* — *i himmelen* Matth. 5: 16. Hon betänker städse, at Gud bör prisas vid alla tilfällen, på alla rum, i alla tider och af alla skapade varelser, därför blir hennes valspråk det samma som Davids: *Jag vil lofva HERRen, — så länge jag bär är.* Ps 146: 2.

§. 18.

Alla dessa tackfågelfer och loffånger måste nu hembåras åt den *Aldrabögste*, hvilken Psalmisten tilföre kallat *HERRe*. Han bår detta namn icke derföre, som

*) Se detta vidare utfördt i Hom. Förf. Vol. I. St. 4. p. 430.

skulle han vara oändeligen *högt och långt ifrån ofs;* nej, hans höghet består därutinnan, *at han är när hvarjom och enom af ofs,* at han uppfyller himmel och jord. Jer. 23: 24. Alla hans fullkomligheter äro omäteliga. Hans välde och magt är den aldrastörsta, *om han säger, så sker det, om han bjuder, så är det gjordt.* Pf. 33: 9. *Han är bögre än himmelen. m. m.* Job. 11: 8, 9. Alla skapade varelser måste nedkasta sig för hans Guda-thron och utropa: *HERre, ho är tig lik — undergörande?* 2 Mos. B. 15: 11.

§. 19.

Tillämpn. Om vi nu därigenom, at vi hafve *HERren* — *altid*, blifva påminnte, upmuntrade och drefne, at fullgöra våra plikter emot denna vår eviga välgörare; och om vi under plikternas i akttagande, årnå den fällhet, som Gud lofvat sina lydiga creatur, och vi eftersträfve; så at vi i detta förbättrade tillstånd kunne *frögdas ofs* och vara *glade i Gudi*; så borde ju Gud alltid vara i vårt hjerta, hans välgärningar städse i vårt minne, hans åtanka oafbrutet för våra ögon, då skulle vi alltid med en Davids tunga kunna instämma: *Jag tackar HERrandom — tu aldrabögste.* Men skal detta årnås, så vinlägg dig, genom nådemedlens värdiga nyttjande, genom andäktiga böner, genom tåta Gudaktighets öfningar, at städse erindra dig Gud, dageligen tänka på hans närvaro och grundlösa godhet. Öpna ditt hjerta för Guds kärlek, at den strömvis där måtte få intränga, så skall det blifva *din hjertans frögd och lust, at tin Gud med glad mun lofva.* Pf. 63: 6. Din bön låge alltid af en eldig andakt, och lof-offer brinne städse på ditt hjertas altar. Din frögd vare grundad i Gud, så behöfver du icke oroas vid alla tidens växlande skiften. Tröttna icke uti ditt helgelses lopp. Styrk dina akttagande krafter med trogna blickar på din JESUM. Skåda andra sidan om grafven. Se huru JESUS där utdelar kronor, palmer, hvita kläder och seger-tecken åt alla, som kämpat en god trones kamp.

Haf

Haf HERRen för ögon alltid, så är du glad i tiden, förnögd och frimodig vid döden, högst lycklig i evigheten, då du får ärfara, at den rättfärdiga alltid upgår ljus, och frommom hjertans glädje.

Disp. II.

5 Mos. B. 32: 6. Tackar tu så HERRen — ovisa folk. För välgärningar bör tackas. Guds välgärningar emot oss äro et haf, som icke kan mätas, en källa, som icke kan uttorka, en ström, som aldrig kan uttömas, en ymnighets rikedom, som icke kan räknas eller värderas. §. 15. Brister tacksamheten, så klagar Gud.

Christnas osvikeliga skyldighet, at tacka HERRen sin Gud.

Skyldige äre vi a) i anseende til Gud, des höghet, magt, vishet och kärlek, hvilka alla varit värksamma til vårt väl. § §. 18, 14, 5, 6, 7. b) i anseende til välgärningarna, som äro så ymniga i α) Naturens i β) Nådenes rike, ibidem. c) I anseende til vår ovärdighet. Denna skyldigheten bör utövas af hjertaz. §. 15. Med orden, i gärningarna. §. 17. Tillämpn. §. 19.

Disp. III.

1 Mos. B. 16: 13. Tu Gud ser mig. Gud har sett oss. Ps. 139: 16. Han ser oss nu. Job. 34: 21. Jer. 23: 24. Han ser våra tilkommande öden. 1 Mos. B. 18: 18, 19. Ef. 42: 9. Coll. Ef. 43: 12.

Bevekande skäl, hämtade af Guds allseende och allestädes närvarelse, at tacka och lofsjunga Gud.

1:0 De bevekande skålen § §. 12, 13. hvarföre Gud bör lofvas. 2:0 Huru han bör lofvas. § §. 15, 16. Tillämpn. §. 19.

Disp. IV.

1 Chrön. B. 16: 25. HERRen är stor och fast loflig. §. 1. Gud, såsom stor och fast loflig.

1:0 At han är stor. § §. 14, 18. 2:0 At han är loflig. § §. 15, 17. Tillämpn. §. 19.

Innehåll

Af Sv. Theol. Sällskapets
Homiletiska Försök
 Vol. IV.

Första Stycket.

I. Predikningar öfver Tio Guds Bud.

VIII. Predikan. Sjette Budet: Tu skalt icke göra hor. *a)* Hvad här förstås med hordom? *b)* Hvad Gud i anseende därtill förbjuder, och *c)* Hvad han befäller. *Sid. 7.*

II. Förklaringar öfver 1 St. Bönedag. Texter 1782.

Ottelångs-Texten. Ordspr. B. 15: 8.

I. Disp. *Den sanningen at Gud a)* icke hörer syndare; utan *b)* dem som honom frukta. 63.

II. Disp. *Olikheten emellan de trognas och otrognas lika gärningar. a)* Likheten. *b)* Olikheten. 71.

Högmåsto-Texten. 1 Joh. 3: 21, 22.

- I. Disp. *En rättfärdig mans bön, såsom mycket gällande inför Gud.* a) Hvarföre hon galler. b) Huru mycket hon galler. 72.
- II. Disp. *De Trognas tillgång till Gud i bönen.* a) Till des art. b) till des påfölgd. 81.

Astonsfängs-Texten. Ps. 66: 18-20.

- Disp. *Människors felagtigheter i Bönen.* a) Sådane som icke hindra, b) sådane som hindra bönhörelsen. 83.

Andra Stycket.

I. Predikningar öfver Tio Guds Bud.

- VIII. Pred. *Den i Sjunde Budet af HERRANS Lag oss gifna säkerheten på våra ågodelar.* a) Hvad Gud i detta Budet förbjuder, b) Hvad han befäller. 96.

II. Förklaringar öfver 2 och 3. St. Böned. Texter.

- 2 Bönedagen. Ottes. Texten 1 Pet. 1: 22.

- I. Disp. *Guds utkorades människo-kärlek.* a) Huru de komma til denna kärleken. b) Huru de den utöfva. 145.

- II. Disp. *Rätta Christnas människo-kärlek efter Jesu böga exempel.* a) Huru vi beredas til en sådan kärlek. b) Huru vi den i sjelfva vårket bevise. 153.

Hög.

Högmåffo - Texten. 1 Cor. 12: 26, 27.

I. Disp. *De trognas inbördes delagtighet i hvarandras glädje och sorg.* a) Grunden til denna delagtighet. b) Delagtigheten i sig sjelf. 155.

II. Disp. *Månge såsom lemmar i Jesu andeliga lekamen.* a) At de åro många. b) At de åro lemmar i Jesu Lekamen, och, i följe deraf, goda. 162.

Aftonsångs - Texten. Rom. 12: 16, 17.

Disp. *Tron såsom vårkande igenom kärleken.* a) I anseende til oss sjelfva. b) I anseende til nåstan. 167.

3. Bönedagen. Ottel. Texten. Ps. 119: 73.

I. Disp. *En Cbristen, hos hvilken något godt finnes, men ännu något fattas.* a) Det goda som finnes. b) Det goda som fattas. 171.

II. Disp. *Människans alt af Gud.* a) I Lekamlig, b) i andelig måtto. 177.

Högmåffo - Texten. Ef. 57: 15.

I. Disp. *Den sanningen at Gud ock bor på jorden.* a) Hvaråst? b) Til hvad ånda? 180.

II. Disp. *Guds Boning i sitt utvalda Zion.* a) Gud som bor i sitt utvalda Zion. b) Zion i hvilket Gud bor. c) Til hvad ånda Gud bor i Zion. 188.

Aftonsångs - Texten. Rom. 10: 9.

Disp. *Den Frågan: Ho år den som kan warda salig?* a) Ho den år? b) Saligheten i sig sjelf. 190.

Tredje Stycket.

Predikningar öfver Tio Guds Bud.

- IX. Predikan. *Vårt igenom Åttonde Budet befredade Namn och rykte.* a) Hvad Gud i sådant afseende förbjuder. b) Hvad han befäller. 202.
- X. Predikan. *Den förderfveliga Syndalustan.* a) Huru alfvarligen Gud förbjuder den, och b) Hvad han däremot fordrar af oss. 248.
- XI. Predikan. *Arfsyndens djupa förderf.* a) Hvaruti det består. b) Huru HERren Gud det förbjuder. c) Hvad han däremot i det Tionde Budet befäller. 287.

Fjerde Stycket.

I. Sciagraphie til Predikningar öfver Tio Guds Bud. 341.

II. Förklaringar öfver 4:de St. Bönedagens Texter.

Ottefångs-Texten. Ps. 106: 1, 2.

- I. Disp. En Christen som icke förgåter sin Skapare. a) De viktiga skäl som föranlåta honom at icke förgåta sin Skapare. b) De tydeliga Bevis med hvilka han ådagalägger, at han icke förgåter sin Skapare. 363.

- II. Disp. En Christen som icke förgåter hvad godt Gud honom gjort hafver. a) Hvad godt Gud honom gjort hafver. b) Huru han det icke förgåter. 373.
- III. Disp. Människans skyldiga tackfähet emot sin Skapare. a) Hvarföre hon bör tacka sin Skapare? b) Huru det bör ske. 373.

Högmåsto-Texten. Pf. 9: 2, 3.

- I. Disp. *De Trogne såsom Guds egendoms folk til at förkunna hans dygd.* a) Guds dygd den folket förkunnar, b) Huru det den förkunnar. 376.
- II. Disp. *Guds bevista och förkunnade böghet och bårlighet.* a) Bevist af Gud, b) förkunnad af oss. 384.
- III. Disp. *Vår Guds såsom värdig at taga åra och pris.* a) Hvarföre han — åra och pris? b) Hurudan åra och pris han är värdig at taga? 384.
- IV. Disp. *Guds lof af en nytunga.* a) Hvarföre hon lofvar Gud. b) Huru hon lofvar honom. 384.
- V. Disp. *En Christens hjerta såsom redo til at lofva och prisa Gud.* a) Hvarföre? b) Huru det är redo at lofva och prisa Gud? 385.

Aftonfångs-Texten. 2 Theff. 3: 16.

- Dispos. *Den bästa önskan öfver et folk.* a) Önskan i sig sjelf. b) Folket som kan den emottaga. 386.

III. Tilläggning: Ytterligare Dispositioner öfver IV. Bönedagens Ortes. och Högmåsto-Texter.

Ottesångs-Texten. Ps. 106: 1, 2.

- I. Disp. *Guds dråpeliga gärningar.* a) Til deras ursprung. b) — Beskaffenhet. 386.
- II. Disp. *HERRen Zebaoth, stor i råd och mächtig i gärningar.* a) Desz stora råd, och b) mäktiga gärningar. 409.
- III. Disp. *Några strålar af Guds prisvärda Egenskaper, updagade i desz busbållning med människoslägtet.* 410.
- IV. Disp. *Et för Guds vishet och starkhet skyldigt lof.* a) Guds vishet. b) — Starkhet. c) Det skyldiga lofvet. 411.
- V. Disp. *De utaf Gud bevista under,* a) i Naturens, b) Nådens och c) Hårlighetenes Rike. 412.

Högmåsto-Texten. Ps. 9: 2, 3.

- I. Disp. *En Christen, som hafver HERRen för ögon alltid.* 415.
- II. Disp. *Christnas osvikeliga skyldighet at tacka HERRan sin Gud.* 427.
- III. Disp. *Bevekande skäl, hämtade af Guds altseende och allestädes närvaroelse at tacka och loffjunga Gud.* a) De bevekande skålen hvarföre Gud bör lofvas. b) Huru det bör ske. 427.
- IV. Disp. *Gud såsom stor och fast loflig.* a) At han är stor och b) loflig. 427.

II. Re-

I. Regiſret

Öfver de Skriftenes Språk, hvilka i denna
IV:de Volume til Texter och Ingång
åro nyttjade och förklarade:

NB. T. betyder at Språket är fåsom Text,
och J, at det är til Ingång nyttjat.

	Sid.		Sid.
1 Mof. B. 16: 13. I.	427.	Jerem. 32: 18, 19.	408.
2 Mof. B. 20: 14. T.	6.	Dan. 2: 20. I.	411.
— 15. T.	96.	Ordspr. B. 15: 8. T.	63.
— 16. T.	202.	Syrachs 32: 17. I.	373.
— 17. T.	248.	51: 30. I.	384.
— — T.	287.	Matth. 19: 25. I.	189.
3 Mof. B. 19: 18. T.	356.	Joh. 9: 31. I.	61.
5 Mof. B. 32: 18. I.	361.	13: 34. I.	152.
6. I.	427.	Apostl. G. 17: 25. I.	176.
1 Kon. B. 14: 13. I.	169.	Rom. 10: 9. T.	190.
8: 27. I.	178.	12: 15. I.	154.
1 Chrön. B. 16: 25. I.	427.	— 16, 17. T.	167.
Pfalm. 9: 2, 3. T.	376.	1 Cor. 12: 26, 27. T.	155.
57: 8. I.	385.	10: 17. I.	161.
66: 18, 19, 20. T.	83.	Galat. 5: 6. I.	166.
103: 2. I.	373.	Ephes. 2: 18. I.	80.
104: 1. I.	410.	1: 14. I.	143.
106: 1, 2. T.	363.	2 Theff. 3: 16. T.	386.
118: 23. I.	412.	1 Petr. 1: 22. T.	145.
119: 73. T.	170.	2: 9. I.	374.
132: 13. I.	188.	1 Joh. 3: 21, 22. T.	72.
Ef. 12: 5. I.	384.	Jacobs Ep. 5: 16. I.	72.
57: 15. T.	180.	3: 2. I.	82.
Jerem. 10: 6. I.	392.	Upp. B. 4: 11. I.	384.

II. Regiftret.

Öfver de märkvärdigaste ämnen, hvilka
uti denna

Fjerde Volumen blifvit af-
handlade.

A.

A*dvocat* - *knepe*, hvad där-
med förstås? förbud-
ne 212. f.

Afvoghet i hjertat emot
nåstan, förbuden 208. f.

Anklagare falska, hvilka?
förbudne 210 f.

Anledning alla som be-
fordra otukt, förbudna
26 f.

Ansedd blifva för det man
icke är, medförer stor
skada i sammanlesna-
den 199 f.

Antal de trognas, är stort
i sig sjelf, men litet i
jämförelse emot de o-
trogna 162 f.

Arbete, ofs ålagdt, 94, 128.
huru det rätteligen skal
ske 129.

Arf barns at förslöfa, är
en tjufnad 108 f.

Arfslynden hvad? uti 10:de
budet förbuden 85, 285,
305 f. intet eller föga
känd af hedningarna

Hem. F. Vol. IV. St. 4.

284. des ursprung 288
f. beskaffenhet 290. vid-
sträckthet 291 f. fort-
plantande 293 f. tilråk-
nande 295 ff. det där-
af upkomna fördärfvet i
förståndet 306 ff. i vil-
jan 309 ff. olyckliga
följder häraf 319 f. som
kunna häfvas genom
bättring, tro och hel-
gelse 320 f. kufvad på
detta sättet, är hon icke
hinderlig uti vår bön
och des hörande 84 f.

B.

Baktalande nåstans, hvad?
förbudit 222.

Barmhärighet emot den
fattiga anbefald 104.
kan icke utöfvas af de
oomvända 156.

Barn böra inhämta föräl-
drars eller giftomåns
råd til ägtenskapsval 41
f. *Barnamord* se *Mord*.

F f

Be-

Beblandelse köttflig, se *Hor.*

Begärelse se *Lusta.*

Bekännelse en rätt Christi-
stens 192.

Belåte Guds, des fullkom-
liga uprättande & nyo,
i gemen anbefaldt i
10:de budet 313 f. med-
len dertil 320. f.

Beröm et otidigt, är en art
af lögn, förbuden 216 f.

Bespottare se *Försmådare.*

Blodskraft JESU 417.

Blodskam kan nästan omö-
jeligen undvikas af o-
ågtabarn i våra tider 20.

Boning Guds, i högden
182, i helgedomen *ib.*
uti Zion 188, uti hvar
och en trogen själ 183.
ff. saliga fölger däraf
185 ff.

Bud et nytt gifver JESUS;
i hvad affeende nytt?
152.

Bref andras at upbryta,
nesligt, förbudt 221.

Bøjelse se *Lusta.*

Bön de ogudaktigas, hu-
rudan? 66, 88 f. höres
icke af Gud *ib.* f. de
Gudfruktigas, huru-
dan? 68 f. 72 f. höres
af Gud 69. hvarföre?
72 f. genom en rätt får
man af Gud för intet,
76. ja man får allt 77.
icke allenast för sig själv
utan ock för andra 78.

felaktigheter, som icke
hindra bönen 83 ff. som
hindra 88 ff. bönen är
et ftridsvapen emot de
onda lustarnas anfall
270. f.

C.

Calibar (ogift stånd) ofta
en anledning til otukt,
och i det fallet förbu-
dit 30 f. de som däri
lefva, böra vara åter-
hållsamme, 15, 39 f. icke
förhåfva sig öfver natu-
rens eller lyckans för-
måner, hvarigenom de
sedan uti et framdeles
ågtenskap blifva odrä-
geliga 40 f. inhämta för-
äldrars och giftomåns
råd uti ågtenskapsval
41 f. vara försigtiga 43.
bedja Gud *ib.*

D.

Dagtjufvar, hvilka? 104.

Delaktighet de trognas in-
bördes, i hvarandras
forg och glädje 155,
grunden därtill *ib.* ff. be-
skaffenheten däraf 157
ff.

Dom vrång och orätt för-
buden 214.

Domare, som taga mutor,
begå stöld 107 f.

Domstolar, därvid är all
lögn och falskt vitnes-
börd

börd förbuden 209 ff. därvid går nu ej fallan ganska illa til 238.

Dryckenskap, såfom en anledning til otukt, förbuden 28.

Dygd Guds, därmed förstås hans under i naturens och nådenes rike 376 ff. 379 ff.

Döden et straff som följde på syndafallet 303. den lekamliga *ib.* den andeliga 304. den eviga *ib.*

Dören til himmelen, til slutten genom Adams fall, men öppnad genom Christum 80.

E.

Egendom Guds, är människan 374 f. til hvad ånda 375 f.

Egenkärlek se *kärlek*.

Egenskaper Guds, se *Fullkomlighet*. updagade i des hushållning med människoflägtet 410.

F.

Fall djupheten af våra första föräldrars 290 ff. o. lyckliga följer deraf 299-303.

Felaktigheter finnas hos alla Adams barn 82. vissa göra icke hinder uti vår bön 83 ff. vissa åter hindra bönhörelsen 88 ff.

Flatbet otidig, emot misgärningsmän förbuden 211.

Fortplantning djurs och växters omöjelig utan bägge könens förening 7. arffsyndens 293.

Frid är en väsendtelig Guds egenskap 386. bör Öfverheten bibehålla 122. bör tilönkas et folk, hurudan? 387. ff.

Frögd andelig, 423 f.

Fräfferi, en anledning til otukt, förbuden 28.

Fullkomlighet finnes icke hos människor 175 f. utan allema hos Gud och hvilken? 179, 180 ff. 393 f.

Fågring öfver sin naturliga, bör man icke förhåfva sig 40.

Födelsen den nya, människans godhet däri 173 f.

Förderf förståndets, i anledning af syndafallet, hvad? förbudit 306 ff. viljans af samma anledning, hvad? förbudit 309. ff.

Fördöljande af nåstans igenfundna ågodelar, är en tjufnad 114.

Föremål för Guds godhet och uppehållande nåd äro alla både lifägande och liflösa ting. 403.

Förening de trognas med

- Christo och fins emellan 156 f. bågge könen emellan nödig för alla slågters fortplantande 7. deri i akttages ofta af de oförnuftiga djuren en vifs ordning, huru mycket mer åskas den då icke af människor 8. en ågta, goda följder dåraf 9, bör fke i rättan tid 10, i rätt af figt *ib.* f. emellan rätta personer 12 ff. med Guds och människo-lagars i akttagande 14 f. 41 f. med mycken förfigtighet 43, med bön til Gud *ib.* se vidare *Ågtenskap.*
- Förgåtenhet* af våra goda gärningar högst nödig 361. jemvål af olyckor m. m. 362. dårri bör dock Gud ej lämnas *ib.* bevekande skål dårtil 363.
- Förmåner* öfver naturens och lyckans bör man icke förhåfva sig 40.
- Förmögenheter* alla sjärens böra upoffras Gudi och til hans lof anvåndas 422 f.
- Förnöjsambet* med vår del, ofs ålagd 132. medel til denna dygden 133.
- Förrådande, Förråderi* emot nåftan, hvad? förbudit 219 ff.
- Försmådare* Guds 3 f. 64 f. nåftans 223, f.
- Förfouing* bör sökas hos Gud och människor för det som stulet är 125 ff.
- Förströelser* i tankarna icke altid hinderliga uti vår bön och defs hörande 86.
- Förstånd* människans, förderfvades genom syndafallet 299 ff. alt hvad som til detta förderfvat i förståndet hörer, förbjudes 306 ff.
- Förtalande* nåftans förbudit 219 ff.
- Förtroende* människor emellan högst nödigt 1.
- Förtrostan* finnes uti den rättfärdigas bön 72. hvordan? *ib.* ff. 75 f.
- Förödmjukande* människans genom Lagen 184 ff.

G.

- Gifmildhet* Guds hurudan? 76 f.
- Girighet* förbuden i 9:de budet 260 f.
- Glädje* billig och obillig 154 f. i hvarandras tagade troгна del 155, 159.
- Godhet* Guds, är ingen förändring underkastad 405, 363, 397 ff. bevisad af skapelsen 364, 399 f. 409. af uppehållelsen 365 ff. 402 f. 405.

af återlösningen 367 f.
401 f. 409. af återlös-
ningens tillämpning el-
ler helgelsen 368 f. 404.
af Guds tålmod 369.
af de många anlednin-
gar som han gjer oss til
bättring 370, 404. af
syndaförlåtelsen *ib.* af
löftet om vår upståndel-
se til et evigt lif *ib.* för
denna Guds godhet
hembår en rätt Christen
honom tackfägelse 370
f. 407, 418. hos männi-
skan i anseende til ska-
pelsen 171 f. til nya fö-
delsen 173 f. förnyelsen
174 f. men mycket fat-
tas dock henne 175 f.
de trognas 164. grader
däruti *ib.* f.

Gud bör ej förgätas af oss
362. viktiga skäl därtill
363 ff.

Gudsfrugtiga, hvilka? 68.
deras bön hurudan? *ib.* f.
höres af Gud 69. de få
hvad de bedja om 76 ff.

Gudsfrugtran en rättskaf-
sens oss anbefald 316 f.

Gärningar lika, kunna i an-
seende til objecter och
subjecter vara olika 70
f. otuktiga förbudna 25
f. kyska anbefaldta 38 f.
en rättfärdig Christens,
hvilka 150. förgätenhet
af våra goda, högst nö-

dig 361. Guds dräpeli-
ga, i naturens rike 376
ff. 397. i nådenes rike
379 ff. 401 f. skola al-
drig uphöra. 403.

H.

Hedningarne hafva stiftat
Lagar uti ägtenskapet
9. fördömt lögnen 206.
uteslutne såsom sådana
ifrån saligheten 191.

Helgelsen (Sensu Strict.)
människans godhet däri
174 f. (Sensu Latiori)
Guds godhet deri 368 f.

Helighet i viljan oss anbe-
fald i 10:de budet 316 ff.

Herravälde begärelsernas
öfver viljan förbudit
309 f.

Himmelen tilluten genom
Adams fall, men öpnad
genom Christum 80.

Hjerter et otuktigt, liksom
framlyser uti ögonen,
klådedrägten m. m. 23.
et rent oss anbefaldt 33
ff. 246. huru det renas
147, 279. renadt, huru-
dant? 149. då en boning
för Gud 183 ff. i hvad
affigt 185 f. därefter rät-
ta sig gärningarna 167.
et afvoigt emot nästan
förbudit 208 f. bör pröf-
vas 277 f.

Hor hvad därmed förstås
7 ff. otilläteligit emellan
ogif-

- ogifta, bevis därtill af uppenbarelsen 16 f. af förnuftet 17 f. olyckliga följder däraf 18 f. alt hvad dit hörer strängeligen förbudit 21 ff. ifrande emot des öfverhandtagande 52 f. orsakerna därtill 54 ff.
- Hungersnöd*, däri bör öfverheten förja för sina underfätare 123.
- Husbönders* plikter efter 7:de budet 123.
- Hushållning* genom en elak, bestjäl man sig sjelf 115, 118. olyckliga följder däraf 115 f.
- Håg* se *Lusta*.
- Högfärd* är en syndig lust i 9:de budet förbuden 261.
- Höghet* Guds 179, 180 ff. et syndigt begär där-
efter förbudit 261.

I.

- Ingifvelser* fatans böra och kunna hindra vår bön och des hörande 86.
- Inneboende* se *Boning*.

K.

- Kallsinnighet* icke alltid hinderlig uti vår bön 86.
- Klippa*, så kallas Guds Son 361.
- Klådeband* en lättfärdig, vittnar om et otuktigt hjerta 23.

Krig, därför bör öfverheten så långt möjligst år förvara sina underfätare 122.

Kropp en, äro alla trogna tillfamntagne 161 f. vår kropp bör vårdas 354.

Kunskap en fullkomlig och til saligheten nödig om Gud och Gudomeliga ting ofs anbefald 314 f. som gifver ofs rätt begrep om vår egen lycksalighet, högst nödig, hvori den består? 353.

Kyskhet, hvori den består? 10. därtill fordras återhållsamhet utom ägtenskapet 15. innom 16. därtill böra föräldrar tillhålla sina barn 18. i hjertat ofs anbefald 33 f. i åtbörder 35 f. i tal 36 f. i omgånge och gärningar 38 f. medel därtill äro flere 48 ff.

Kärlek vår til nästan, kan ingen häfva förän hans hjerta blifvit renadt och helgadt 146 f. hurudan den då blir 149 f. 168, 358. bör beständigt visa sig i gärningarne 150. därtill gifver Jesus et nytt bud, i hvad afseende nytt? 152. til ofs sjelfva, hvad? 353. hvarföre den är en plikt emot ofs sjelfva? 352.

huru han rätteligen ut-
öfvas? 354. orätt 355.
Jesu til ofs ganska stor
153 f.

Könen bidas antal i det när-
maste lika uti flere ri-
ken 13.

Kött, därmed betecknas i
den Hel. Skrift männi-
skorna 295 och arffyn-
den *ib.* des begärelse
eller vållusten förbuden
i 9:de budet 259.

L.

Lag, Lagar huru männi-
skor utan dem skulle
upföra sig emot hvar-
annan 4 f. goda, där-
igenombör Öfverheten
bevara sina underfåta-
res ågodelar 122. Guds,
år icke annat än en af-
skrift af Guds helighet
229, des ändamål 282,
år eftertryckelig 134 f.
förkrossar och föröd-
mjukar människo-
hjer-
tat 183 ff.

Lastbarheten är tvägghan-
da, den inre och yttre
198.

Lekamen se *Kropp*.

Lemmar åro de trogna i
Christo, och således
goda 164.

Lidande en misfgärnings-
mans, däråf oroas icke
Guds barn, men vål af

de rättfintas, eller fina
bröders i trone 158.

Lifvet det naturliga, hvori
det består? 93. bör vid
magt hållas *ib.* medel
därtill 94. des bestånd
och välgång beror af
Gud 177.

Lik Gud år ingen 392 f.

Lusta i gemen hvad? 249.
god och ond *ib.* natur-
lig 250, andelig 251,
fyndig 252 f. denna fyn-
diga består uti värkeliga
upstigande begärelser
254. uti samtycke til
dem 255 f. uti bemö-
dande at få utöfva dem
256 f. den yttrar sig uti
begärelse efter vållust
259. efter ågodelar 260.
efter åra och höghet
261. den yttrar sig ock
uti misnöje med sitt
stånd, göromål, ågode-
lar m. m. 262 f. god, an-
befald; såsom uti Gud
det högsta goda 264 f.
hvori den består? 265.
lust til alt hvad Gudi be-
hageligt år, vidare an-
befald 266. hvori den
består? 267. emot onda
lustar skal man strida
268 f. vapnen därtill åro:
bönen 270 f. vaksamhet
272 f. Guds ord eller
Andans svård 274. und-
flyende af alla synda-til-
fål-

fällen och retelser 275. dessa lustarnas herravälde öfver viljan förbudit i 10:de budet 309 f.

Lycksalighet människans, af Gud påsyftad uti skapelsen 283. fökt genom försoningen och des tillämpning *ib.* äfven genom lagens utgifvande *ib.* f. 351. men kan likväl nu ej vinnas genom lagen, i anledning af arfvynden, som gör oss oförmögne til des hållande 284 f. hvilka kunskaper som fordras til et rätt begrep därom 353. befordras genom i agtagandet af plikterne emot nästan 356.

Lån, låna utan at betala är en tjufnad 113.

Lättja, en anledning til otukt, förbuden 26 f. därigenom bestjäl man sig sjelf 117, 129.

Lögn hvad? skiljes ifrån osanning 203. sker ofta af en felagtig öfvertygelse 205 f. äfven emot öfvertygelse 206 f. förbuden i Guds ord *ib.* f. fördömd af hedningarne *ib.* kan vara et förståndets fel 208, eller ock viljans *ib.* f. vid domstolar hvad? förbuden 210 f. utom äfven

få 215. den sker af en elak vana *ib.* f. af högmod, arghet, smicker m. m. 216. genom åtbörder 217. genom stilatigande *ib.* f. denna lastens allmänhet beklagas 237 ff. olyckliga följer däraf 241 f.

Lön tjenstefolks eller fattiga arbetares at innehålla eller minska är en stöld 109 f.

M.

Makar ägta, se *Förening, Ätenskap.*

Mened strängeligen förbuden 213 f.

Mildhet se *Godhet* Guds, hvartil den förbinder människan 406 f.

Misnöje med vår del förbudit 132. medel där- emot 133.

Misstag kunna ofta ske uppå eller emellan en dygdig och nedrig själ 198. orfakerna därtill *ib.* f.

Mord barna-, ordfakerna därtill 19, 31 f.

Mutor, at dem taga, är en stöld 107 f.

Mynr fallkt, är en tjufnad begången af Öfverheten 106 f.

Mål, Mått fallkt at bruka är en tjufnad 110 f.

Månggifte förbudit 12 f.

Mån-

Människan, et dyrt föremål för Guds uppehållande godhet och nåd 403. mö-kränkning förbudet 17.

N.

Namn Guds, hvad, och huru det bör lofvas? 424.

Naturen desfs ljus otillräckeligt at visa ursprunget och kufvandtet af det onda 243. Guds under däri, hvilka? 376 ff. böra betraktas och förkunnas af ofs, huru? 382 f.

Nåsta, hvad därmed förstås? 357. äre vi skyldige vilka pligter 358. för hvilken orsak? 357.

O.

Ocker et ofkåligt penninge-, är en tjufnad 112.

Offer, tages ofta uti den bemärkelse i den Heliga Skrift, at därmed betecknas Gudstjenst, sång och bön, ordets hörande m. m. 63.

Oförnöjsambet förbudet i 9:de budet 262 f.

Ogift stånd se *Calibat*.

Ogudaktige af flere slag 63 ff. deras bön och Gudstjenst hurudan? 66.

Okyskhet se *Hor*.

Olikhet uti helgelfens stånd 165.

Omdöme vårt om nåstan, icke alltid öfverensstämmande med fanningen 198 f. skada däraf i sammanlefnaden 199 f. vårt, bör få mycket möjligt år, grundas på sakens natur eller inre beskaffenheten hos det ting eller den person som dömes 200 f. et felagtigt eller falskt at hafva i sitt hjerta emot nåstan förbudet 208 f. et falskt i orden äfven så 210.

Omvändelsen, människans tilstånd för och efter den samma 183. f. syndares et Guds eget värk 404.

Ord otuktiga förbudet 24. kyka anbefaldte 36 f. Guds, desfs saliggörande kraft 147 f. et stridsvapen emot de onda lustarne 274.

Ordning en naturlig år ofs anbefald uti det 10:de budet af Guds lag 245, 246 f.

Ofanning hvad? 203. icke alltid skadelig, ofta loflig *ib.* är icke det samma som lögn *ib.*

P.

Plikter Öfverhetens, se Öfverhet, Husbönders, se Husbönder m. m.

våra enligt 7:de budet 121 ff. våra emot ofs fjelfva, behöfva föreställas, ehuru så mycken egenkärlek är ofs medfödd 352. hvaruti de bestå? *ib.* f. huru de rätt utöfvas 354. huru orätt 355. emot nåstan vidträkta 356. deras iakttagande befordrar vår lyckfahghet *ib.* bevekandefkål at iagttaga dem 357. hvilka dessa plikterna äro 358. igenom den omvändande och helgande nåden blir människan i stånd at utöfva sina Christendoms plikter 416.

Polygamie förbuden 12.

Q.

Quinnokönet lika förmöget til fortptantning som mankønet 13.

R.

Regering, Guds visa, orfakar alla människans händelser, men ej et blindt öde 403. däruti updagat flere Guds egenskaper 410 f.

Retelser syndiga, hindra icke altid vår bøn och des hörande 86. böra dock undflys 275.

Rykte, et ondt at bringa nåstan uti, förbudt 223 f. nåstans goda at försvara ofs anbefaldt 230 ff. vårt eget goda bör vårdas 354.

Råd, Guds, om Skapelsen 409. Återlösningen *ib.*

Råmärke, deras flyttande, en tjufnad 112 f.

Rätten ägande, des fäkerhet grundad uti naturen, befastad genom Guds och människolagar 95.

Rättvisa, Öfverheten ålagd 122.

Röfveri, hvad? 198. blir ofta åtföljdt af mord m. *ib.* f. lögn 100.

S.

Saligheten icke omöjelig at ernå 189. f. af hvilka den kan vinnas 190 ff. des beskaffenhet 193 f.

Samvetet, hvad? 73. des värksamhet *ib.* f.

Sanning, härmed betecknas Guds ord 147. des värkan 148. denna dygden ofs anbefaldt 225. bör underfökas och ägas i hjertat 226. visas i åtbörderna 227. talas med munnen allestädes *ib.* f. följas i gärningarna 228. des fördöljande vid domstolar förbudt 211.

Själ

- Sjål* vår, bör vårdas, huru? 354. andras äfven få 358.
- Skapelsen* bevisar Guds godhet 364. i anseende därtill är människan god 171 f.
- Skatt* se *Utlagor*.
- Skillnad* emellan ofanning och lögn 203. emellan 9:de och 10:de budet i Guds lag 247.
- Skrymtare* farliga 200. såsom fådane uteflutne ifrån saligheten 191. f. kunna ofta ej skiljas ifrån de rättfinnta 416. orfaker därtill 198 f.
- Skål*, bevekande at tacka Gud 419 ff.
- Slöferi*, en stöld emot sig sjelf 119.
- Smicker* är en art af lögn, och således förbudt 216 f.
- Snatter* banar väg til större tjufnad 101.
- Snålhet* en öfverdrifven, är en stöld emot sig sjelf 121.
- Sorg* billig och obillig 154. i hvarandras taga de troгна del 155, 158 f.
- Sparfambet* ofs ålagd 131.
- Stillarigande* är ofta en art af lögn, och således förbuden 217 f.
- Straff* fölgde på syndafallet 303.
- Strid* emot de onda lustar ofs anbefaldt 268 f. ftridsvapnen 270 ff.
- Stånd* ogift, se *Calibat*.
- Stöld* se *Tjufnad*.
- Svård* Andans, eller Guds ord, et lyckligt vapen at bruka emot de onda lustarna 274.
- Syndare* äre vi alle af naturen 82. äro af flere slag 63 f. obotfärdigas böner höras icke af Gud *ib.* ff.
- Synda-mörker*, en dåruti stadd människas elände 415.
- Sällskaper* lättfärdiga, förbudne 29. dygdiga böra sökas 275 f.

T.

- Tacksägelse* hembär en Christen Gud för des godhet 370 ff. huru det lker 372, 382 f.
- Tal* i allmänhet, vittnar om hjertats beskaffenhet 24. otuktigt förbudt *ib.* f. et kyskt anbefaldt 36 f. et godt om nästan anbefaldt 235. fruckten däraf 236.
- Tankar* otuktige förbudne 21 f. kyske anbefaldte 33 f. goda at hafva om nästan anbefaldt 233 f.
- Tiggeri* olofligt, är en tjufnad 104 f.

Tilfällan til synd, böra undvikas 275.

Tjufnad eller stöld, hvad därmed i allmänhet förstås? 97, 100. begås uppenbarligen och med våld 98 f. hemligen med list 99. uppå människor strängeligen förbuden i Guds lag *ib.* uppå ägodelar af hvad namn som hälft 100. äfven af aldraminsta värde *ib.* f. emot Öfverheten 102 f. emot Lärare 103. emot husbönder och matmödrar 104. emot underfåtare genom för stora utlagor 105 f. genom falskt mynt *ib.* f. genom mutors tagande 107 f. genom arfs förslöfande 108 f. emot tjänstefolk 109. emot arbetare *ib.* f. genom falskt mål eller vigt 110 f. genom odugelige varor för goda III. genom upfste-grade priser på nödvändighets varor *ib.* f. genom underpris på den fattigas varor 112. genom oskäligt penninge-ocker *ib.* genom råmärkens flyttande *ib.* genom lån utan at betala 113. genom vanvårdande af det som är enom anförtrodt 114. genom

döljande af nåstans igenfundne ägodelar *ib.* genom hvarjehanda andra knep *ib.* emot sig sjelf 115. begås genom lättja 117 f. genom elak hushållning 118. genom slöferi 119 f. genom karghet 121. alfvarfam förmaning emot alla dessa afvägar 135, 140.

Tro sätta til vrånga beskylldingar förbudit 219.

Tron, värkande genom kärleken, i anseende til oss sjelfva 167. til nåstan 168. alltid kostelig, men bör växa til 170. den svaga och anfäktade icke hinderlig uti vår bön och des hörande 86.

Tröghet är icke alltid hinderlig uti vår bön och des hörande 86. uti förståndet förbuden 306 ff. uti viljan lika så 312.

Tröst se *Vederqveckelse*.

Tungan hjertats tolk 24, 37, 235.

Tålmod Guds, bevis til hans godhet 369.

Tävar, billiga och obilliga 154.

U.

Under, Guds i naturens rike 376 ff. 412. i nådens 379 ff. 412. huru dessa

desse undren förkun-
nas af en rätt Christen
382 f.

Underpris, at däri hålla den
fattigas varor, är en
tjufnad 112.

Undersåtare, deras plikt
enligt 7:de budet 123 f.

Undervärk, det som Jesus
gjorde med den blind-
födde, anses för ofant
eller ock syndigt af de
Phariseer 61 f.

Ungdomsåren, däruti är för-
ening emellan bägge
könen otillätelig 10.

Uppbällelse människans af
Gud, bevisar Guds god-
het 365 f. 405.

Uppenbarelse des nödvän-
dighet 243.

Uppstegrande, nödvändig-
hets varors, är en tjuf-
nad 111 f.

Uppståndelse Christi högst
nödvändig, bör tros 193.

Uppväckelse människans, är
den gode Guden högst
om hjertat 404.

Utkorelsen, des uphofs-
man, föremål, medel,
tid och ändamål 143 f.
visshet 151. de utkora-
des människo-kärlek
145 f.

Utlagor, af serkildta slag
ålagde 102. deras inne-
hållande eller minska-
de förbudit *ib.* f. för sto-

ra, åro en tjufnad, och
således förbudne 106.
med måtteliga bör of-
verheten åtnöjas 122.

V.

Vaksambet et medel til de
onda lustars motståen-
de 272 f.

Val af ägtenskap, hvad
därvid bör i agttagas
41 ff.

Vana elak at ljuga, hvar-
igenom? 215.

Vanrykte at däri bringa sin
nästa, förbudit 223 f.

Vanvårdande af de ågode-
lar, som åro enom an-
förtrodde, kommer un-
der namn af tjufnad 114.

Varor odugeliga, i stället
för goda at försälja, är
en tjufnad 111. nödvän-
dighets - at upstegra är
en tjufnad *ib.* f. den fat-
tigas at hålla i et aftvun-
git underpris, åfven en
tjufnad 112.

Vederqveckelse de trognas,
af Guds saliga innebo-
ende 185 f.

Vigt fallk at nyttja är en
tjufnad 110 f.

Villfarande uti Religions
Grundfanningar, uteslu-
tas såsom sådana, ifrån
saligheten 191.

Vilja människans, genom
syndafallet förderfvad

300 ff. alt hvad som i anledning af dette forderfvet finnes uti viljan, är förbudt i 10:de budet 309 ff. helighet däruti tvärt om anbefald 316 f.

Vinne ett vid en domstol, des göromål; bör icke gå ifrån fanningen 213.

Vitnesbörd falskt, hvad? 203 ff. förbudt i allmänhet 206 f. likfå vid domstolen och huru det sker 210 f. utom domstolarne 215. beklageligen allmänt i våra tider 377 ff.

Vålgårningar Guds, böra beprisas 418 f. såsom stora 420 f.

Vällust, hvad? 259.

Z.

Zebaob (HERre), hvarföre detta namnet tillägges Gud? 408.

Å.

Återbåra bör en tjuf, hvad han stulit 126 ff.

Återfall ifrån nåden, medel som fria därifrån 281.

Återhållsamhet en Christelig nödig för ogifta 15, 39 f.

Återlösningen bevisar Guds godhet 367 f.

Århåfvor otuktiga förbudna 22. falska och lögnaktiga likafå 217.

Åtskillnad se *Skillnad*.

Ä.

Ägande Rätten se *Rätten*.

Ägodelar hvad därmed förstås? 94, 100. hämtas ifrån naturen med möda 94. förslöfte af föråldrar eller förmyndare är en stöld 108 f. nåstans igenfundna at dölja, är en tjufnad 114. våra egna få icke användas efter godtycko eller förslöfas, ty det är en stöld emot ofs sjelfva 115. olyckliga följder där af *ib.* f. nåstans böra rätt vårdas af ofs 121 ff. at rätteligen förvårfa är vår plikt 128 f. böra då rätt förvaras och rätt användas 129 ff. 354.

Ägtenkap däri hafva hedningarne stiftat lagar 9. fast mer Gud *ib.* Guds affigt med detta ståndet 10 f. de som lefva däri, böra vara sina makar trogna, och icke dela sin kärlek med någon annan 44. icke, utan de tydeligaste bevis af otrohet, mistänka sina makar 45. vara hus-

husagtige 46. väl upfo-
stra sina barn 47. (se
äfven *Förening*).

Ara, hvad? 2, 197. år af
tvåggehanda slag 198.
anses såsom et fåfångt
ord af en del männi-
kor 3. men är likväl af
yttersta vigt i samhäl-
let 5. och grunden til
ägta makars kärlek, och
til kyshet i allmänhet
6. förvärfvad genom
dygd, rättkaffens 197 f.

Ö.

Öde et blindt år männi-
kans lefnad ej under-
kastadt 403.

Ödmjukhet Christelig an-
befald 267.

Öfverhet des plikter emot
underfåtarne i anseen-
de til 7:de budet i Guds
lag 122.

Ögon hafva Gud för ögon,
hvad? 412 ff. 415 ff.
den otuktigas ögon
vittna om det hordoms
begär hvaraf hjertat
är uptändt 23. den ky-
skas, om et rent hjerta
35 f. ögonens begärel-
se kommer under namn
af syndig lusta, i 9:de
budet förbuden 260 f.

Önskan öfverste Prestens
i Gamla Testamentet,
hurudan? 385. den bä-
sta öfver et folk? 386 ff.

UPSALA,

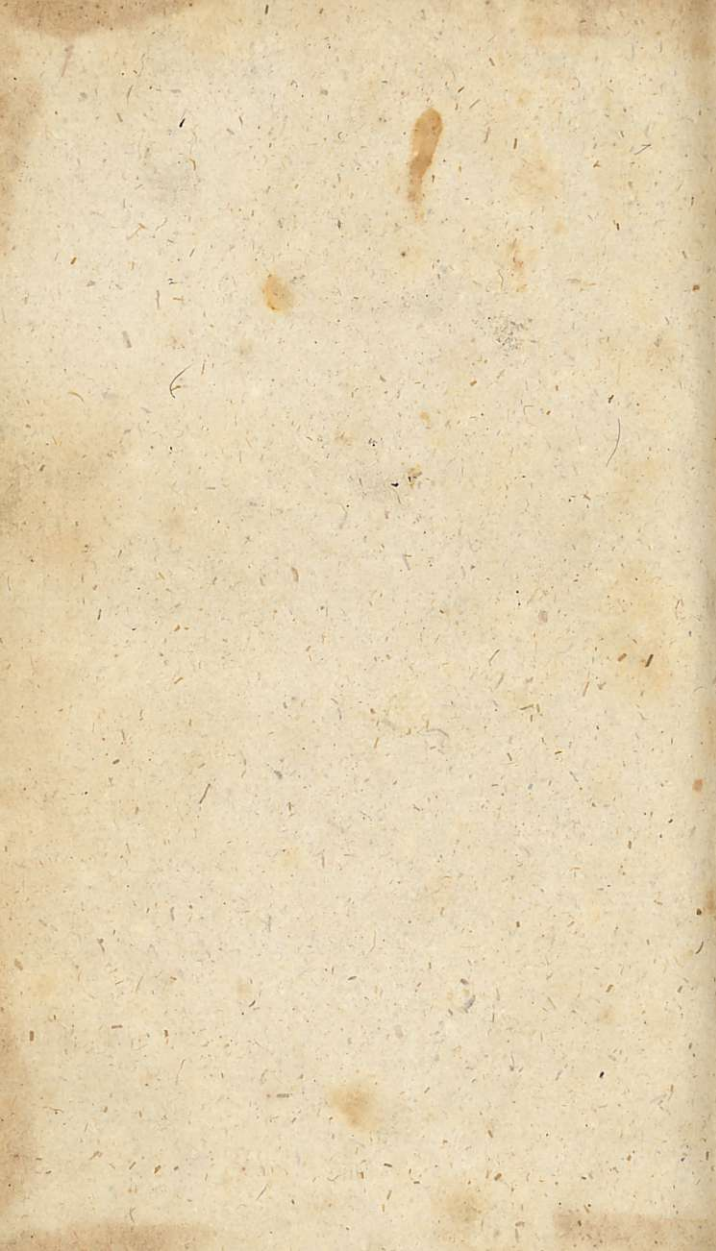
Tryckt hos Directeuren JOHAN EDMAN.

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Faint text at the bottom of the page, possibly a signature or footer.

Rev. Saarnikoj
Homiletiska

